

E. W. A. LUDEKING

22200089479

Med

K23164

RECUEIL

VOOR DEN

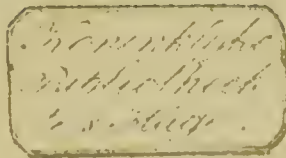
MILITAIR GENEESKUNDIGEN DIENST

IN

NEDERLANDSCH-INDIE,

samengesteld door

E. W. A. LUDEKING.

BATAVIA,
H. M. VAN DORP.

—
1871.

12994

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY	
Coll.	welMOMec
Call	
No.	WPI

12994 605

De officier van den militair geneeskundigen dienst in N. I., die vóór zijne indiensttreding niet de minste administratieve opleiding geniet, later geene gelegenheid vindt, onder goede leiding, zich in de kennis der vele voorschriften, die op zijn dienst betrekking hebben, naar eisch te vormen en te bekwamen, en in den regel na zeer korten dienstdijd zelfstandig geplaatst wordt, waarbij — wil hij zijne plichten naar behooren vervullen, — die kennis onontbeerlijk is, vindt vooral in de veelzijdige verspreiding van die voorschriften, een, uit den aard zijner konsekwentien zeer hinderlijk, bezwaar.

Overtuigd dat een leiddraad welkom en nuttig zoude zijn, heb ik getracht, die voorschriften te ordenen, onder zekere hoofden te brengen, en samen te vatten in dit werk, dat een algemeen overzicht bevat van de bepalingen hiervoren bedoeld. Ten behoeve van minder ervarenen, zijn zij zooveel mogelijk gespecificeerd, met aanduiding der bronnen, waaraan zij ontleend zijn; voor enkele bepalingen, heb ik vermeend, met de verwijzing naar die bronnen, te kunnen volstaan.

Dit recueil is aldus in de eerste plaats bestemd voor officieren van den militair geneeskundigen dienst, doch naar mijn bescheiden gevoelen zullen ook andere officieren, onder wier toezigt deze dienst wordt uitgeoefend, of die voor de naleving van geneeskundige voorschriften, in het belang hunner troepen gegeven, verantwoordelijk zijn, van dit werk een nuttig gebruik kunnen maken.

BATAVIA, 1 Maart 1871.

E. W. A. LUDEKING.

Inhoud.

EERSTE AFDEELING.

Benoeming. Formatie. Ontslag. Bevordering. Examina.

	Bladz.
1 Uitoefening van en benoeming, enz. bij den militair geneeskundigen dienst	1
2 Formatie van het geneeskundig personeel	2
3 Officieren uit Nederland overgeplaatst of gedetacheerd. Berekening van den dienstdtijd	3
4 Ontslag uit den dienst vóór het verstrijken der gesloten verbintenis om den lande een zeker getal jaren te dienen .	3
5 Bevordering tot hooger rang. Examina	4
6 Overlegging van proces-verbaal van afgelegd examen, bij voordragt tot bevordering	5
7 Over de oproeping en toelating tot het examen	5
8 Oproeping tot het afleggen van het examen is geene definitieve overplaatsing	6
9 Over voorbereiding tot het Examen	7
10 Reglement op het afnemen der examina voor officieren van gezondheid en apothekers	7

TWEEDE AFDEELING.

Bestuur en inderling.

11 Bestuur over den geneeskundigen dienst	34
12 Het personeel van den geneeskundigen dienst staat speciaal onder de orders van den chef	35
13 Het personeel van den geneeskundigen dienst is aan elkander ondergeschikt volgens den militairen regel	35

§		Bladz.
14	Verblijf der officieren van den geneeskundigen dienst te velde of op eenzame buitenposten	35
15	Verantwoordelijkheid van den Chef aan het Departement van Oorlog	35
16	Verhouding van den chef tot het Departement van Oorlog en zijne bevoegdheid om in dringende omstandigheden zelfstandig te handelen	36
17	Kennisgave aan militaire kommandanten van overplaatsing van een officier van den geneeskundigen dienst	36
18	Door den chef in te dienen periodieken	36
19	Korrespondentie met den chef van den geneeskundigen dienst in Nederland	36
20	Direktie over den geneeskundigen dienst op Java en de buitenbezittingen	37
21	Bevoegdheid tot verplaatsing van officieren van den geneeskundigen dienst door de dirigerende officieren van gezondheid in hunne respektieve afdeelingen	37
22	Uitoefening van den geneeskundigen dienst bij kleine garnizoenen bij pradjoerits, enz. aan civiele geneesheeren opgedragen	38
23	Indeeling der officieren van den geneeskundigen dienst	38

DERDE AFDEELING.

Omschrijving van den militair geneeskundigen dienst.

24	Algemeen begrip van den militair geneeskundigen dienst	44
25	Bouwen van permanente gebouwen en opmaken der plans daartoe	45
26	Ziekengestichten op de buitenbezittingen en bij kleine sterkten op Java, binnen de versterkingen plaatsen	46
27	Opgaven van verbeteringen, vernieuwingen, enz., aan de militaire gebouwen en ziekengestichten	46

VIERDE AFDEELING.

Geneeskundige dienst bij de ziekengestichten.

28	Klassifikatie der ziekengestichten	53
	I. DIENST BIJ DE GROOTE HOSPITALEN.	
29	Plaatsing van vast personeel	56

§	Bladz.
30	Over den dirigerend (of eerstaanwezend) officier van gezondheid 56
30 <i>a</i>	Direktie van den dienst 56
„ <i>b</i>	Toezigt. Persoonlijke behandeling van zieken; elinisch on- derwijs en hulp aan binnenkomende zware zieken 56
31	Over den officier van gezondheid der wacht 57
„ <i>a</i>	De wacht 57
„ <i>b</i>	Binnenkomende zieken 57
„ <i>c</i>	Zware zieken 57
„ <i>d</i>	Wachtregister 58
„ <i>e</i>	Aanteekening op het billet en in het wachtregister van in 's lands dienst verwonden 58
„ <i>f</i>	Surveille der distributie en wachtronde 59
„ <i>g</i>	Rapport der gehouden wacht 59
32	Over de behandelende genesheeren 59
„ <i>a</i>	Geneeskundige visite 59
„ <i>b</i>	Voorschrijven van geneesmiddelen 60
„ <i>c</i>	Niet behoorlijk gereed gemaakt zijn der voorgeschreven ge- neesmiddelen 60
„ <i>d</i>	Aanleggen van verbanden 60
„ <i>e</i>	Nota van aanteekening aan het ziekbed 60
„ <i>f</i>	Dieët-voorschriften 60
33	Bewaring der chirurgieale instrumenten en verbandgoederen . 61
34	Lijkopeningen 61
„ <i>a</i>	Zoo veel mogelijk lijkopeningen doen 61
„ <i>b</i>	Gevallen, waarin de lijkopening niet mag worden verrigt . 61
„ <i>c</i>	Vervaardiging van Pathologisch Anatomische præparaten . 61
„ <i>d</i>	Insehrijving der lijkopening in het register 62
35	Groote en belangrijke operatien 62
36	Verpleging van krankzinnigen 62
37	Lijders, die langer dan één jaar verpleegd worden 63
38	Overplaatsing of afkeuring van militairen 65
39	Evacueren van zieke militairen voor eene geneeskundige kommissie of naar een ander zieken- of reconvalescenten- gesticht 65
40	Klimaatsverandering voor zieke militairen 67
41	Klimaatsveranderingen voor zieke schepelingen 67
42	Transportmiddelen 67
43	Geleider 68
44	Evacueren te velde 68
45	Gezondheidsgestichten 68
„ <i>a</i>	Pelantoengan 68

§	Bladz.
45 <i>b</i> Gadok en Sindanglaya	68
" <i>c</i> Kampong Makasser	69
" <i>d</i> Buitenzorg, enz.	69

II DIENST BIJ DE GARNIZOENS-HOSPITALEN EN ZIEKENZALEN.

46 Bij de garnizoens-hospitalen en ziekenzalen	69
--	----

VIJFDE AFDEELING.

Administratief geneeskundig beheer bij de ziekingestichten.

I. GROOTE HOSPITALEN.

48 De eerstaanwezende officieren van gezondheid zijn speciaal verantwoordelijk voor de opvolging van administrative voorschriften, in zoo verre deze hunnen dienst betreffen.	71
49 <i>a</i> Kleeding en fournituren	71
49 <i>b</i> Toezigt door officieren van gezondheid op de reinheid der fournituren	74
50 Lijders naar hunne klasse van verpleging gekleed	74
51 De hospitaal-direktie zal zorgvuldig waken voor	75
" <i>a</i> Zindelijkheid, verschooning en reinheid der ligplaatsen	75
" <i>b</i> Algemeene en buitengewone verschooning	75
" <i>c</i> Zuiveren van binnenkomende zieken	75
" <i>d</i> De ligplaatsen van overledenen moeten gereinigd worden	76
" <i>e</i> Fournituren gemerkt S of V mogen niet aan andere zieken verstrekt worden	76
" <i>f</i> Fournituren van besmettelijke zieken	76
" <i>g</i> Zuivering der fournitures en kleeding van Nitras-argenti-vlekken	76
" <i>h</i> Kabaaijen en sarongs aan vrouwelijke lijders verstrekken	77
" <i>i</i> Lappen van oude fournituren tot verband	77
" <i>k</i> Nog bruikbare fournituren mogen nimmer gebezigd worden tot verbandlinnen	77
52 Verstrekking van buikbanden	77
53 Huisraad	78
54 Verlichting	83
55 Voeding	85
" <i>a</i> Over het voorschrijven van voedingsmiddelen	85
" <i>b</i> Toezigt op het voorgeschrevene	86
" <i>c</i> Pligt van den spijsverzorger of hospitaalmeester	86
" <i>d</i> Over de bereiding der voedingsmiddelen, Thee en Rijstwater.	86

§	Bladz.
55e	Distributie van soep 87
" f	Tijd van distributie der spijzen 87
" g	De verpleegd wordende officieren eten te zamen 87
56	Zamenstelling der dieeten en voedingstarieven 88
57	Pligt van den officier van gezondheid der wacht. 102
58	Wachtvivres voor officieren van den geneeskundigen dienst. 102
59	Bewaren van wijn 102
60	Verstrekken van wijn aan inlanders 102
61	Aankopen van IJs 103
62	Voorwaarden voor de levering van levensmiddelen ten behoeve van het Departement van Oorlog 103
63	Specificatie welke lijders worden opgenomen 111
64	Lijders eerste en tweede klasse afzonderlijk verplegen. 125
65	Uitbetaling der hospitaal-toelage ten overstaan van den officier van gezondheid der wacht 126
66	Uitschrijven van zieken 126
67	Herstelde officieren en manschappen der zeemagt. 126
68	Welke lijken ter begraving worden opgenomen 127
69	Begravenissen van inlandsehe militairen 127
70	Pligten van den hospitaal- of menage-meester 128
70 a	Ten aanzien der zieken 128
" b	Ten aanzien van de ziekenoppassers 129
" c	Bij onverwachte gebeurtenissen 129
" d	Het verkoopen van spijs enz. aan of voor zieken tegengaan, als ook het vorderen of toeigenen van geschenken van zieken 129
" e	In het hospitaal niet toelaten vreemde personen. 129
71	Orde en tucht in de hospitalen. Straffen van zieken 130
72	Toeigt op de naleving van hygienische voorschriften en reinheid in het bijzonder 130
73	Lektuur 131
74	Over het reinigen van privaten in troepen-kampementen en hospitalen 131
75	Hoe te handelen met beschonken personen. 132
76	Amfioen. Verbodsbepalingen ter zake 133
II. GARNIZOENSHOSPITALEN.	
77	Garnizoenshospitalen 133
III. ZIEKENZALEN.	
78	Beheer der ziekenzalen 133
79	Verstrekking van Thee aan lijders in ziekenzalen 144

§		Bladz.
80	Extra rijst voor cataplasmen	144

ZESDE AFDEELING.

Administratief- en Bedieningspersoneel bij de Ziekengestichten. Militairen gedetacheerd bij den pharmaceutischen dienst. Militaire schrijvers.

I. ADMINISTRATIEF PERSONEEL.

81	Kwartiermeesters, belast met het beheer der ziekengestichten.	145
82	Militaire ambtenaren	147

II. BEDIENINGSPERONEEL.

83	Organisatie van dit personeel	147
84	Formatie.	150
85	Beheer en gezag over het bedienings-personeel	150

III. MILITAIREN, GEDETACHEERD BIJ DEN PHARMACEUTISCHEN DIENST.

86	Bij enkele ziekengestichten	151
----	---------------------------------------	-----

IV. MILITAIRE SCHRIJVERS.

87	Aanvulling en indeeling, bevordering, ontslag, enz. van dit personeel.	152
" a	Aanvulling en Indeeeling	152
" b	Bevordering	155
" c	Ontslag	155
" d	Bestrafing.	156
" e	Betaling	157
" f	Formatie	158

ZEVENDE AFDEELING.

Inspektien over de ziekengestichten en Inspektie-Rapporten.

88	Inspektien over de ziekengestichten	160
89	Inspektie-rapporten	165
90	Inspektie over de ziekeninrigting te kampong-Makassar	166

ACHSTE AFDEELING.

Geneeskundige dienst bij de Garnizoenen.

91	Direktie van dezen dienst	167
----	-------------------------------------	-----

§	Bladz.
92	Uitoeffening van praktijk 167
93	Verleenen van vrije geneeskundige hulp 168
94	Geneeskundige visite bij het garnizoen. 169
95	Onderzoek der zieken 170
96	Vrijstelling van diensten 170
97	Regeling der diensten van militairen, bij bentingdienst geplaatst 171
98	Geneeskundige visite in de militaire gevangenis . . . 171
99	Geneeskundige visite bij vaste koolies 172
100	Geneeskundige visitaties 172
<i>a</i>	Bij aankomst van troepen uit Europa. 172
<i>b</i>	Van rekruten op vaccinatie 173
<i>c</i>	Wekelijksche visitatie 173
<i>d</i>	Bij aan- of terugkomst van militairen in het garnizoen . 173
101	Maatregelen, wanneer manschappen met sijnphilis beheb bevonden worden 174
102	Geheime ziekten, bij het personeel der militaire verkenningen. 175
103	Keuring en re-engagement van militairen 175
<i>a</i>	Engagement 175
<i>b</i>	Re-engagement 176
104	Voorschriften bij herkeuringen in acht te nemen . . . 176
<i>a</i>	Voor aktiven dienst 176
<i>b</i>	Voor eenig meer beperkt doel als benting dienst, enz. . 176
<i>c</i>	Bij militairen, die door geneeskundige kommissieu voor ben- tingdienst zijn geschikt verklaard 177
<i>d</i>	Bij de zesmaandelijksche herkeuring van militairen, tot bentingdienst aangewezen 177
<i>e</i>	En- of re-engagementstaten 178
<i>f</i>	Inzage nemen van de strafregisters 178
105	Keuring van Pupillen 178
106	Vergoeding bij onnaauwkeurige keuring 178
107	Provoost- en arrestlokalen 179
<i>a</i>	Gevangenkamer voor onder-officieren 179
<i>b</i>	Soldaten in provoost of cachot 179
<i>c</i>	Brood. Verstrekking van- aan mlitairen, gestraft met pro- voost of cachot te water en rijst 180
<i>d</i>	Vuur, licht en rooken verboden 180
<i>e</i>	Visitatie der Provoosten 180
<i>f</i>	Reiniging van het Linnen. 181
<i>g</i>	Luchten van fournitures en slaapsteden 181
<i>h</i>	Scheren 181

§	Bladz.
107 <i>i</i>	Zieke arrestanten moeten door den garnizoensgeneesheer worden gevisiteerd. 181
<i>j</i>	Reinheid der arrestlokalen 181
<i>k</i>	Bij overlijden van een gearresteerde 182
108	Afstraffing met rietslagen 182
<i>a</i>	Daarbij moet altijd een officier van gezondheid present zijn 182
<i>b</i>	Over de wijze van afstraffing 182
109	Marschen, militaire wandelingen en oefeningen in het vuur. 183
<i>a</i>	Aanwezigheid van een officier van gezondheid 183
<i>b</i>	Militaire wandelingen 183
<i>c</i>	Marschen 184
110	Militairen met buikziekten moeten zieh dadelijk melden . 184
111	Braneards 185
112	Slapen op den grond verboden 185
113	Baden 185
114	Reinigen der vloeren 185
115	Privaten 186
116	Teekenen van den monsterstaat 186
117	Geschiktheid voor aktieven dienst. 186
118	Kleeding en furnituren der troepen 186
<i>a</i>	Dragen van den kapotjas 186
<i>b</i>	Dragen van borstlappen verboden 187
<i>c</i>	Verstrekking van wollen dekens 187
<i>d</i>	Opbergen van vuil linnen 187
<i>e</i>	Reiniging der furnituren 187
119	Voeding der troepen 187
<i>a</i>	Voedings-tarieven 187
<i>b</i>	Verbetering der menages op kleine of veraf en aan het strand gelegen posten 187
<i>c</i>	Verstrekking van Liebig's vleesch-extrakt 188
<i>d</i>	Verbod om koperen kookgereedschappen te gebruiken . 188
<i>e</i>	Gebruik van watervaten 188
<i>j</i>	Verstrekking van leksteen 189
<i>g</i>	Voorsehrift omtrent drink- en kookwater 189
120	Garnizoensdienst te weltevreden. Toezigt van den dirigerend officier van gezondheid 2e klasse, ingedeeld bij het groot militair hospitaal te Weltevreden 189

NEGENDE AFDEELING.

Dienst te velde. Verpleging van zieke militairen aan boord van transportschepen. Ziekenschepen. Overlijden te velde.

I DIENST TE VELDE.

121	Veldhospitalen en ambulansen	191
122	Veld-apparaat	191
123	Inhoud der veld-apparaten	192
124	Buikbanden	194
125	Driehoekige verbanddoek van Esmarck	194
126	Evacueren te velde	194
127	Expeditie-rapporten	195
128	Voeding te velde	196
" a	Voedingstarief	196
" b	Verstrekking van Liebig's vleesch-extrakt	196

II VERZORGING VAN ZIEKE MILITAIRES AAN BOORD VAN TRANSPORTSCHEPEN.

129	Voorziening van geneesmiddelen	197
-----	--	-----

III ZIEKENSCHEPEN.

130	Leiddraad tot het inrigten van hospitaal-schepen bij expeditien	198
-----	---	-----

IV OVERLIJDEN TE VELDE.

131	Opmaken van proces-verbaal, enz.	207
-----	--	-----

TIENDE AFDEELING.

Geregtelijk militair geneeskundige dienst.

132	Requisitie door Regter-Kommissarissen	209
133	Geregtelijke bezigtiging. Lijkshouwing (proces-verbaal.)	210
134	Visum repertum. Leiddraad tot het opmaken van —	211
135	Behandeling van duel-wonden	214
136	Bij zelfmoord of poging daartoe	215
137	Geneeskundige eed	215
138	Officieren van gezondheid als getuigen	215
139	Leiddraad tot het opmaken van proces-verbaal van geregtelijk scheikundige onderzoekingen	216
140	Tarief van deklaratiegelden voor verrigte scheikundige onderzoekingen	218

ELFDE AFDEELING.

Geneeskundige commissien.

141 Plaatsen, waar zij gevestigd zijn en hunne zamenstelling . 223

I ONDERZOEK EN AFKEURING VAN MILITAIREN.

- 142 Hoc de betrokken militair voor de geneeskundige commissie
wordt gebracht 223
- 143 Verklaring van den betrokken korpsehuf 224
- 144 Opzenden (evaeueren) uit de ziekestichten 225
- 145 Afkeuring voor militairen aktieven dienst 225
- 146 Bendingdienst 225
- 147 Geneeskundige certifikaten 226
- " *a* Model geneeskundig certifikaat 226
- " *b* Omschrijving der invulling 226
- 148 Keuring van hospitaal-soldaten wegens wangedrag 228
- 149 Overplaatsing van mindere militairen 228

II VERLOVEN.

- 150 Binnenlândsch verlof 228
- " *a* Model geneeskundig certifikaat 228
- " *b* Aan te wijzen herstellingsoord 229
- 151 Verlof naar Europa 229
- " *a* De hiertoe strekkende certifikaten worden slechts door ge-
neeskundige commissien afgegeven 229
- " *b* Model geneeskundig certifikaat 230
- " *c* Bij dringenden spoed tot vertrek 230
- " *d* Geen buitenlandsch verlof wordt verleend aan officieren,
wier terugkomst niet gewenseht wordt 231
- " *e* Geen verlof, bij misbruik van sterken drank 231
- 152 Nonaktiefstelling van officieren wegens ziekte 231
- 153 Afgeven van certifikaten onder aanbod van eede 232

TWAALFDE AFDEELING.

Pharmaceutische Dienst.

I BIJ DE GROOTE HOSPITALEN.

- 154 Verantwoordelijkheid van den dirigerend of eerstaanwezend
offieier van gezondheid 233

§	Bladz.
155	Uitoefening van den pharmaceutischen dienst 233
156	Pligten van den eerstaanwezend apotheker 234
<i>a</i>	Toezigt op zindelijkheid 234
<i>k</i>	Behoorlijke bewaring van geneesmiddelen 234
<i>c</i>	Bewaren van vergiften 234
<i>d</i>	Toezigt op de bereiding der geneesmiddelen 234
157	Pligten der apothekers in het algemeen 235
<i>a</i>	Welke recepten behooren aangenomen en gereed gemaakt te worden 235
<i>b</i>	Tot hoever zich het gratis gebruik van geneesmiddelen uitstrekt 235
<i>c</i>	Verstrekking van geneesmiddelen aan het personeel bij de militaire verkenningen 236
<i>d</i>	Kostelooze verstrekking van geneesmiddelen ten behoeve van den civiel geneeskundigen dienst 236
<i>e</i>	Gereedmaken der voorgeschreven geneesmiddelen 237
<i>f</i>	Bij twijfel omtrent de voorgeschreven dosis 237
<i>g</i>	Wijze van aflevering der gereedgemaakte geneesmiddelen 238
<i>h</i>	Persoonlijke distributie door den apotheker 238
158	Van den apotheker der wacht 238
<i>a</i>	Wacht bij de groote hospitalen 238
<i>b</i>	Gereedmaken van tusschentijds voorgeschreven geneesmiddelen 239
159	Dagelijksch relevé van de apothekers 239
160	Dagelijksche relevé, op te maken door den apotheker der wacht 239
161	Maandelijksche relevé 239
162	Opmaken der verantwoording van geneesmiddelen 240
163	Aanvraag van geneesmiddelen 240
164	Ontvangst van geneesmiddelen 241
165	Pij te min bevinding of beschadiging 241
166	Bedorven of verloren artikelen uit den voorraad. 242
167	Bewaren van recepten 242
168	Bewaren van flesschen, enz. 242
169	Verstrekkings aan de Apotheek door de hospitaal-administratie 242
170	Apotheek-Meubilair 243
171	Militaire Apotheken. Algemeen voorschrift betreffende 243

II. BIJ DE GARNIZOENS-HOSPITALEN, ZIEKENZALEN EN ANDERE GENEESKUNDIGE INRICHTINGEN.

172	Uitoefening van den pharmaceutischen dienst 249
-----	---

III. RIJKS MAGAZIJN VAN GENEESMIDDELEN.

173	Instelling van een Rijks magazijn van geneesmiddelen 249
174	Verantwoordelijkheid van den administrateur 250

§	Bladz.
175	De verstrekkingen geschieden op schriftelijken last van den chef over den geneeskundigen dienst 250
176	Verstrekking van heelkundige instrumenten uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen. — Intrekking van de 250
177	Keuring van instrumenten vóór de aflevering 251
178	Verzending van geneesmiddelen 251
179	Ontvangst van geneesmiddelen uit Europa. Proces verbaal bij 252
180	Aankoop van artikelen in Indie 253
181	Halfjaarlijksche verantwoording van het magazijn. 253
182	Eisch uit Nederland 254
183	Driemaandelijksche opgave van verbruikte of gebroken artikelen 254
184	Afkeuring van bedorven artikelen 255
185	Opneming van den toestand van het magazijn 255
186	Verifikatie der verantwoordingen van geneesmiddelen, elders opgemaakt 256

IV. SCHEIKUNDIG LABORATORIUM.

187	Instelling van een scheikundig Laboratorium 256
188	Bereiding van benoodigde praeparaten en het doen van chemische onderzoekingen, enz. 267
189	Verantwoording 257
190	Driemaandelijksche opgave van verbruikte of gebroken artikelen 258

V. BEHEER EN VERANTWOORDING, ENZ. VAN GENEESMIDDELEN, UTENSILIEËN EN INSTRUMENTEN.

191	Toelichting daarop 258
" <i>a</i>	Wijze van verstrekkingen 258
" <i>b</i>	Opmaking der verantwoording van geneesmiddelen 260
" <i>c</i>	Nadere bepalingen omtrent aanvragen en verstrekking van geneesmiddelen, enz. 262
" <i>d</i>	Regularisatie in den boezem van het Departement van Oorlog. Voorschriften nopens de 266
" <i>e</i>	Afkeuring van geneesmiddelen, utensilien en instrumenten 268
" <i>f</i>	Afschrijven van goederen 271
" <i>g</i>	Overtollige utensilien — verkoop op publicke vendutie 274
" <i>h</i>	Reparabele instrumenten — opzending naar 's rijks magazijn van geneesmiddelen 277
" <i>i</i>	Verzending van geneesmiddelen 277
" <i>k</i>	Ontvangst van geneesmiddelen 279

DE TIENDE AFDEELING.

Paardenartsen en Veterinaire dienst.

§		Bladz.
192	Opleiding in Nederland en daaraan verbonden voorwaarden.	281
193	Bevordering. Formatie, en Organieke indeeling	282
194	Opdragen van den militair verterinaren dienst aan civiele veeartsen	282
195	Behandeling van zieke paarden	282
196	Ziekenstal	284
197	Wekelijksche visitatie der paarden	285
198	Afkeuring van paarden	285
199	Schouwing van doode paarden	286
200	Begraven van doode paarden	286
201	Paarden met besmettelijke ziekten mogen niet naar de alge- meene wedplaats gebragt worden	287
202	Bepalingen bij marsehen	287
203	Keuring van remonte- en op paarden-ventutien aangekochte paarden	288
204	Paardenartsen zijn verplicht aan de dirigerende of eersaan- wezende officieren van gezondheid te rapporteren omtrent het voorvallene in hun dienst	289
205	Jaarlijksch ziekenrapport en verslag over behandelde zieke paarden	289
206	Wetenschappelijke oefeningen der paardenartsen. Jaarlijks eene bijdrage te leveren over eenig onderwerp op het gebied der Veeartsenijkunde	291

VEERTIENDE AFDEELING.

Archieren.

207	Algemeen voorschrift betreffende korrespondentie	292
" a	Soort van schrift, inkt, papier, enz. Geen zand	292
" b	Nummer, datum en plaats. Pagineren en collationeren	292
" c	Slechts één onderwerp in een en dezelfde brief behandelen	293
" d	Bijlagen	293
" e	Aanhaling van bepalingen en beschikkingen. Stamboeknummers	294
" f	Leggers en afschriften	294
" g	Aanduiding der ambtsbetrekking	294
" h	Korrespondentie met andere autoriteiten	294
" i	Renvooi	295
" j	Ondertekening	297

§	Bladz.
<i>k</i> Regtstreeksche behandeling	298
<i>l</i> Behandeling door tussehenkomst van andere autoriteiten	298
<i>m</i> Verzoeken van zniver militairen aard	299
<i>n</i> Verzending van dienststukken	300
<i>o</i> Verordeningen in het staatsblad, en insertien in het officieel gedeelte der Java Courant, zijn officieel	301
<i>p</i> Geheimhouding	301
208 Spoedige behandeling van zaken	301
209 Uitvaardiging van cirkulaires verboden	301
210 Archieven. Aanhonden van agenda klapper en index en vaste bundels	302
211 Algemeene voorschriften	303
<i>a</i> Algemeene berigten.	303
<i>b</i> Rekesten	303
<i>c</i> Aanvragen om binnenlandseh verlot	304
<i>d</i> Geneeskundige eertifikaten	304
<i>e</i> Huwelijks-aanvragen	305
<i>f</i> Conduitelijsten	305
<i>g</i> Berigt van opgelegde straffen	305
<i>h</i> Rekeningen ten laste van den lande	306
<i>i</i> " " " " het Departement v. Oorlog	306
<i>k</i> Bureaanmeubilair. Apothekmeubilair	307
212 Periodieken	307
<i>a</i> Epidemie-rapporten	307
<i>b</i> Mouvementrapport	308
<i>c</i> Emplaeementstaat	308
<i>d</i> Gedragstaat van militaire schrijvers en van militairen bij den pharmaceutischen dienst geëmploijeerd	308
<i>e</i> Opgave van verlangde boekwerken	310
<i>f</i> Verantwoording van bureaumenbilair	310
213 Wetenschappelijke periodieken	310
<i>a</i> Achtste afdeeling van het R. M. G. D.	310
<i>b</i> Theoretische en praktische oefeningen van de officieren van den geneeskundigen dienst	311
<i>c</i> Jaarlijksch administratief verslag	316
<i>d</i> Ziekenrapporten	319
<i>e</i> Algemeen verslag van den chef over den G. D.	320
<i>f</i> Weerkundige waarnemingen	320
214 Rekapitulatie der in te dienen periodieken.	326
215 Overgeven en overnemen van den dienst. Procesverbaal	327

VIJFTIENDE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

216	Bekendheid met en stipte opvolging van bepalingen	331
217	Verbod van het uitoefenen van civiele praktijk	331
218	Dienst bij opgelegd arrest	332
219	Onderlinge verhouding der militaire kommandanten en chefs van diensten op de buitenbezittingen	332
220	Opleggen van straffen door militaire kommandanten jonger in ancienniteit of lager in rang dan de officieren van andere wapens	334
221	Vrijstelling van kommissien. enz.	335
222	Bijzondere kommissien in Nederland	335
223	Kleeding	335
224	Dràgen van burgerkleeding	335
225	Medewerking aan Wetenschappelijke Vereenigingen	336
<i>a</i>	Natuurkundige Vereeniging	336
<i>b</i>	Rijks Kabinet te Leijden	337
<i>c</i>	Geneeskundige Vereeniging in Nederl. Indie	337
226	Reis- en Verblijfkosten	337
<i>A.</i>	Bijvoegsel en Verbeteringen	339
<i>B.</i>	Opgave der vervallen circulaires.	342
<i>C.</i>	Bladwijzer der behandelde bepalingen	345
<i>D.</i>	Aanduiding der gebezigde verkortingen	351
<i>E.</i>	Alphabetisch register	352

Eerste Afdeeling.

BENOEMING. FORMATIE. ONTSLAG.
BEVORDERING. EXAMINA.

§ 1. *Uitoefening van en benoeming enz. bij den militair Geneeskundigen dienst.*

Art. 1. R. M. G. D.

Art. 1. A. O. 1863, No. 51.

De militair geneeskundige dienst zal worden uitgeoefend door officieren van gezondheid, militaire apothekers (en paardenartsen), waartoe zonder buitengewone omstandigheden niemand benoemd wordt dan zij, die voor die betrekking speciaal van 's Rijks wege opgeleid zijn, of van het bezit der vereischte kunde, op een daarvoor vastgesteld examen, hebben doen blijken.

A. O. 1860, No. 13.

De officieren van den geneeskundigen dienst worden (in *Nederlandsch-Indie*) door den Gouverneur-Generaal benoemd, bevorderd, op nonaktiviteit gesteld, gepensioneerd of ontslagen, overeenkomstig de ter zake bij het leger bestaande of nader vast te stellen algemeene voorschriften.

§ 2. *Formatie van het geneeskundig personeel.*

Art. 6. R. M. G. D.

De formatie van het geneeskundig personeel wordt bij afzonderlijke beschikking door het gouvernement bepaald en is vastgesteld als volgt:

K. B. dd. 17 Januarij 1868, No. 3 (Indisch Staatsblad 1868, No. 12). Art. 5 en 6 R. M. G. D.

Officieren van Gezondheid.

1 Chef, (Kolonel).

3 dirigerende officieren van gezondheid 1e klasse, (Luitenant-Kolonel).

7 idem 2 klasse, (Majoor).

28 Officieren van gezondheid 1e klasse, (Kapitein).

90 „ „ „ 2e „ (1e Luitenant).

28 „ „ „ 3e „ (2e „).

Een dirigerend officier van gezondheid 2e klasse wordt als Inspekteur der Vaccine „voor memorie” gevoerd.

G. B. 15 Maart 1862, No. 3.

Drie officieren van gezondheid 2e klasse zijn voor de *Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo* boven de formatie toegestaan.

Apothekers.

K. B. 5 September 1859, No. 36. (G. B., 31 Oktober 1859, No. 7). Art. 5 R. M. G. D.

1 Eerste apotheker, (Majoor).

5 Apothekers 1e klasse, (Kapitein).

18 do. 2e klasse, (1e Luitenant).

14 do. 3e klasse, (2e „).

Paardenartsen.

Zie paardenartsen en veterinaire dienst.

§ 3. *Officieren uit Nederland overgeplaatst of gedetacheerd.*
Berekening van den dienstitjd der laatsten.

A. O. 1860, No. 13, 1e Afd., Art. 26.

De koning heeft zich voorbehouden, officieren van de landmagt in *Nederland*, met of zonder bevordering, bij de landmagt in *Nederlandsch-Indie* over te plaatsen, onvoorwaardelijk of met vrij lating om na het verstrijken van een bepaald tijdvak, weder bij de landmagt in *Nederland* terug te keeren, dan wel als tijdelijk gedetacheerd; en dus op zoodanige voorwaarden als de omstandigheden zullen vorderen.

G. B. 2 Maart 1862, No. 23.

Indien gedetacheerde officieren zulks verlangen, kan de voor de *heen-* en *terugreis* benoodigde tijd afgetrokken worden van het vijfjarig tijdvak hunner detachering.

§ 4. *Ontslag uit den dienst vóór het verstrijken der gesloten verbindtenis om den lande een zeker getal jaren te dienen.*

Aan de opleiding van 's Rijks wege in *Nederland* eene toelage en aan de benoeming aldaar, het genot van eene gratifikatie voor uitrusting, alsmede vrije overtocht naar *Nederlandsch-Indie* verbonden zijnde, zoo geschiedt de benoeming niet dan met gelijktijdige verbindtenis van den benoemde, om den lande voor den tijd van vijf jaren te dienen.

Wenscht een officier zijn ontslag uit 's lands dienst te bekomen, dan valt hij in de volgende termen:

A. O. 1860, No. 13, Art. 30.

Geen officier kan uit de dienst bij de landmagt in *Nederlandsch-Indie* worden ontslagen dan:

1e eervol,

a. op eigen gedaan verzoek, dat niet kan worden afgewezen dan in tijden van gevaar van vijandelijke aanranding van *Nederlandsch-Indie*, van verdediging dier gewesten tegen

vijandelijke aanvallen, of gedurende het verrigten van dienst te velde; dan wel op grond van verplichtingen aan de benoeming verbonden, of andere verbindtenissen deswege aangegaan.

G. B. dd. 14 September 1867, No. 36.

Geschiedt het verzoek om ontslag, door een officier die van 's Rijks wege is opgeleid, vóór dat de hier voren bedoelde verbindtenis van vijf jaren verstreken is, dan lost zij zich op in het terugbetalen van *alle* genoten gelden voor kosten van opleiding, gratifikatie en vrije overtocht.

G. B. 25 November 1862, No. 2.

In oorlogstijd of op oorlogsterrein wordt ieder verzoek om ontslag geweigerd.

Het inkompleet van het wapen geldt niet als reden tot weigering van het gevraagd ontslag.

Zij, die in de termen vallen van dit besluit en zich *tien* jaren hebben verbonden, betalen de genoten gratifikatie en overtocht, enz. terug, naar rede van den tijd die nog ontbreekt aan den tijd van dienst, over welken hunne verbindtenis loopt.

§ 5. *Bevordering tot hoogerem rang. Examina.*

A. O. van 1860, No. 13, Art. 5.

De bevorderingen geschieden uit de oudsten in den rang, naast voorgaande aan dien, in welken de vakatures bestaan: voor zoo ver die oudsten in rang bij een onberispelijk gedrag, genoegzamen dienstijver, de vereischte kunde en volkomen geschiktheid voor den hoogerem rang bezit.

A. O. 1860, No. 13, Art. 21.

Het bezit der vereischte kunde voor den naastvolgenden hoogerem rang, moet, voor zooveel aangaat officieren van Gezondheid en Apothekers der 3e en 2e klasse, uit een af te leggen examen blijken.

§ 6. *Overlegging van proces-verbaal van afgelegd examen, bij voordragt tot bevordering.*

Art. 15 R. M. G. D.

Bij de voorstellen tot aanstelling of bevordering van officieren van den geneeskundigen dienst zullen de processen-verbaal van het door hen afgelegd examen door den chef worden overgelegd, alsmede een dienst- en conduitestaat en extract- strafregister van belanghebbenden.

§ 7. *Over de oproeping en toelating tot het examen.*

A. O. 1860, No. 13, Art. 23.

Tot het afleggen van examen voor den naastvolgenden hooger rang worden de officieren van gezondheid en apothekers der 2e en 3e klasse naar ouderdom in rang opgeroepen, nadat zij ten minste drie jaren in hun rang gediend hebben.

Indien de vervulling van opengevallen plaatsen zulks noodzakelijk maakt, kan het in het eerste lid genoemde driejarig tijdvak worden verkort.

Bijaldien officieren van gezondheid of apothekers

1o. tot het examen voor den hooger rang opgeroepen zijnde, daarvan afzien;

2o. aan de vereischten van dat examen niet voldoen; zullen zij niet nader worden opgeroepen, maar na onafkomst van de eerstvolgende twee jaren, aanvraag kunnen doen tot het afleggen van examen voor den naastvolgenden hooger rang.

Deze bepaling wordt niet toegepast op degenen, die op het tijdstip, dat het examen plaats heeft, ter zake van dienstverrigtingen of van ziekte, welke echter altijd blijken moet uit een door militaire geneeskundigen afgegeven verklaring, buiten de mogelijkheid zijn, daaraan deel te nemen.

Het in het derde lid genoemde tweejarig tijdvak kan worden verkort voor degenen, die uithoofde van langdurigen dienst te

velde of op afgelegen posten geoordeeld worden zich niet genoegzaam te hebben kunnen voorbereiden.

Die eerst van het afleggen van het examen voor den naastvolgenden hoogereren rang heeft afgezien en daarna aan de vereischten van het examen, tot welks aflegging hij is toegelaten, niet heeft voldaan, kan vervolgens telkens na verloop van ten minste één jaar, zijn aanvraag om toelating tot het afleggen van een nader examen herhalen.

A. O. 1860. No. 13, Art. 24.

Bij de oorspronkelijke benoeming tot officier van gezondheid en apotheker der 3de klasse, en tot adjunkt-paardenarts wordt, bij gelijke dagteekening van benoeming, de rangschikking bepaald: door den Koning, wanneer de benoeming in Nederland geschiedt; en door den Gouverneur-Generaal, wanneer de benoeming in Nederlandsch-Indie plaats heeft.

De ouderdom in rang voor de bevordering rekt van de dagteekening van het besluit der benoeming, met dien verstande, dat de in Nederlandsch-Indie gelijktijdig benoemden rang nemen *boven* de in Nederland benoemden.

Voor de hoogere rangen rekt de ouderdom in rang van de dagteekening van het besluit der benoeming, en bij gelijke dagteekening naar de rangschikking in den voorgaanden rang.

A. O. 1860, No. 13, Art. 25.

Indien de officieren van gezondheid of apothekers, vermeld in het 4e lid van artikel 23 (hiervoren), daarna het eerstvolgend examen aan hetwelk zij kunnen deelnemen, bijwonen en aan de vereischten daarvan voldoen, nemen zij bij hunne bevordering rang boven degenen, die jonger in rang sedert het eerste examen, waaraan zij hadden mogen deelnemen, hen in bevordering zijn voorbijgegaan.

§ 8. *Oproeping tot het afleggen van het examen is geene definitieve overplaatsing.*

Disp. K. L., dd. 5 Dec. 1865, 4e Bur., No. 10.

Oproeping van officieren van den geneeskundigen dienst

tot afleggen van het examen voor den hoogeran rang, kan niet als eene definitieve overplaatsing worden aangemerkt en in dat geval mogen aan hen ook geene voorschotten op traktement verleend worden.

Wordt nu na afloop van het examen aan een officier van den geneeskundigen dienst eene nieuwe bestemming aangewezen, dan eerst wordt hij beschouwd als definitief overgeplaatst en verkrijgt alzoo aanspraak op voorschot op traktement.

Vermits nu de belangen dier officieren, die na examen eene nieuwe bestemming krijgen, kunnen medebrengen dat zij bij hunne oproeping reeds dadelijk dat voorschot erlangen, moet bij oproeping van officieren van den geneeskundigen dienst tot het afleggen van examen voor een hoogeran rang, bekend worden gesteld of de belanghebbende na afloop van zijn examen naar zijn vorig garnizoen zal terugkeeren, dan wel of hem eene andere bestemming zal worden aangewezen.

§ 9. *Over voorbereiding tot het Examen.*

Disp. K. L., dd. 13 Junij 1870, Kabinet.

Den twee oudsten officieren van gezondheid 2e klasse, die voor het examen voor den hoogeran rang in aanmerking komen, kan drie maanden voorbereiding zonder wacht doen worden toegestaan — bij het groot militair hospitaal te *Weltevreden*.

Disp. K. L., dd. 11 Julij 1870, 2e afd., 1e Bureau, No. 16.

Aan apothekers 2e klasse, die het examen voor den hoogeran rang wenschen af te leggen, zal, zoo zij zulks verlangen, eene voorbereiding van hoogstens drie maanden bij het scheidkundig laboratorium te *Weltevreden* worden verleend.

§ 10. *Reglement op het afnemen der examina voor officieren van gezondheid en apothekers.*

A. O. 1863, No. 51.

Artikel 2. De aanvraag tot het doen van examen door die

officieren van gezondheid en apothekers der 3e of 2e klasse, die vroeger aan de vereischten van hetzelfde niet hebben voldaan of daarvan afzagen, geschiedt langs den weg der militaire hierarchie in het korps, waarop overeenkomstig artikel 14 van het reglement op den militair geneeskundigen dienst zal worden beschikt.

A. O. 1867, No. 6.

Artikel 3. De voor de verschillende rangen bij den militair geneeskundigen dienst vastgestelde examina worden afgenomen op den navolgenden voet:

a. voor den rang van officier van gezondheid der 1e klasse te *Batavia* door eene kommissie, bestaande uit *een* dirigerend officier van gezondheid en *drie* officieren van gezondheid der 1e klasse.

Bij ontstentenis of wettige verhindering van officieren van gezondheid der 1e klasse, kunnen die *tijdelijk* door te *Batavia* aanwezige dirigerende officieren van gezondheid worden vervangen.

De hoogste of oudste in rang is voorzitter en de laagste of jongste in rang tevens sekretaris der kommissie.

Bij staking der stemmen beslist de voorzitter.

b. voor den rang van officier van gezondheid der 2e of 3e klasse te *Batavia*, voor de kandidaten, afkomstig uit de 1e militaire afdeeling op *Java*, *Palembang*, de *Lampong-sche distrikten*, *Benkoelen*, *Riouw en Onderhoorigheden* en de *Westerafdeeling van Borneo*;

te *Samarang* voor de kandidaten, afkomstig uit de 2e militaire Afdeeling op *Java*;

te *Soerabaya* voor de kandidaten, afkomstig uit de 3e militaire afdeeling op *Java*, *Celebes* en *Onderhoorigheden* en de *Zuiderafdeeling van Borneo*;

te *Padang* voor de kandidaten, afkomstig van *Sumatra's Westkust*, en te *Amboina* voor de kandidaten, afkomstig van de *Moluksche eilanden*;

door eene kommissie bestaande uit *een* dirigerend officier van gezondheid en *twee* officieren van gezondheid der 1e klasse.

Bij ontstentenis of wettige verhindering van een der officieren van gezondheid der 1e klasse, wordt door den chef over den geneeskundigen dienst een officier van gezondheid der 2e klasse aangewezen.

Ook bij deze kommissie is de hoogste of oudste in rang voorzitter, de jongste of laagste in rang sekretaris der kommissie.

c. *Voor de Apothekers te Batavia* door eene kommissie bestaande uit *den* dirigerend officier van gezondheid als voorzitter en *twee* apothekers der 1e klasse, waarvan *een* kan zijn eerste apotheker, als leden, waarvan de laagste of jongste in rang sekretaris is.

Artikel 4. Het examen geschiedt in de *Nederduitsche* taal, en wordt afgenomen in de vakken, zooals die voor de verschillende rangen bij den militair geneeskundigen dienst op het hierbij gevoegd programma *Lt. A.* zijn aangegeven.

De naar aanleiding daarvan over elk vak te doene *schriftelijke* vragen worden door de kandidaten uit eene bus getrokken.

Artikel 5. Het examen bestaat uit *drie* deelen, een *schriftelijk*, een *praktisch* en een *mondeling* gedeelte, met welk laatste wordt aangevangen.

De kommissie zal in haar geheel bij het examen tegenwoordig zijn; slechts het *schriftelijke* en *praktisch* gedeelte zal door een der leden kunnen worden geleid. Uitgenomen de demonstratiën en operatiën, bij welke alle leden der kommissie moeten tegenwoordig zijn (A. O. 1864, No. 39).

Artikel 6. De beoordeeling der bij het examen verkregen schriftelijke antwoorden geschiedt overeenkomstig het hierbij onder *La B.* gevoegde cijfersysteem, *vierledig*, als: *niet voldoende*, *voldoende*, *zeer voldoende* en *buitengewoon voldoende*.

Voldoende zal een antwoord beoordeeld worden, wanneer daaruit blijkt, dat de kandidaat met de hoofdzaken van het onderwerp bekend is.

Zeër voldoende, wanneer de vraag in haar geheel beantwoord is, zoodat ook geene minder wezenlijke of secundaire punten daaraan ontbreken.

Buitengewoon voldoende, wanneer daarenboven in het antwoord

eene algemeene oordeelkundige opvatting van de vraag doorstraalt.

Voldoende telt voor ieder *schriftelijk* beantwoorde vraag *één*.

Zeer voldoende telt *twee*, en *buitengewoon voldoende* *drie*; terwijl de praktische handelingen in waarde gelijk zullen worden gesteld met een bepaald getal *schriftelijke* vragen, nader omschreven in het bij het programma gevoegde cijfer-systeem.

De *mondelijke* antwoorden worden slechts als *onvoldoende* en *voldoende* beoordeeld; zoodat in het laatste geval slechts het cijfer *één* kan worden verkregen.

Artikel 7. Na de beoordeeling van elke beantwoorde vraag, teekent ieder der leden van de kommissie van examinatie, zonder ruggespraak met zijne mede-examinatoren, in cijfers aan, of de kandidaat *voldaan*, *meer dan voldaan*, of *buitengewoon voldaan* heeft.

De beoordeelingen worden door den voorzitter voorgelezen, en de goed- of afkeuring in gezegde termen door hun opgeteekend.

Mogt een der leden eene minder juiste beoordeeling meenen op te maken, dan zal het verschil van meening besproken en, eerst na grondig onderzoek, beslist worden.

Voor het *praktisch* en *mondeling* gedeelte van het examen moeten deze bepalingen in zooverre worden gewijzigd, dat de bovenvermelde mogelijke diskussien nooit in het bijzijn van den examinandus zullen mogen geschieden.

Een lid der kommissie, hetwelk doorgaande in zijne beoordeeling, hetzij ten goede of ten kwade, van die der overige leden afwijkt, is gehouden daaromtrent een gemotiveerd verslag aan den chef in te dienen.

Artikel 8. De chef over den geneeskundigen dienst heeft de bevoegdheid, om zich op de meest doelmatige wijze van den regelmatigen en onpartijdigen gang der examina te verzekeren.

Bijaldien de chef mogt ontwaren, dat de kommissie afwijkt van hare verpligting, zal hij trachten haar tot pligtsvervulling terug te leiden, en, in geval van volhouding tegen de pogingen van den chef, zal hij de kommissie in hare werkzaamheden schorsen.

Van deze gebeurtenis zal door den chef aan het militair departement rapport worden ingediend, waarna hij, in verband met dat departement, tot de daarstelling eener nieuwe kommissie zal overgaan.

Artikel 9. Het *mondelinge gedeelte* van het examen wordt aangevangen met de *meest belangrijke* vakken, ter beoordeeling der kommissie.

Wanneer de kandidaat in de vijf eerste vakken, waarmede is aangevangen, niet twee derde der vragen voldoende heeft beantwoordt, zal het examen geen verderen voortgang hebben; de breuk valt in het voordeel van den kandidaat.

Artikel 10. De kommissie van examinatie houdt van ieder afgelegd examen en de daardoor verkregen cijfers behoorlijk aantekening. Het totaal dezer cijfers zal voor elken rang ten minste $\frac{2}{3}$ der som moeten uitmaken, die zou verkregen zijn geworden, wanneer alle vragen en behandelingen voldoende zouden zijn beantwoord en verrigt.

Waar ook slechts één cijfer aan deze som ontbreekt, moet de kandidaat onvoorwaardelijk worden afgewezen.

Artikel 11. De processen-verbaal worden zoo volledig mogelijk opgemaakt en bij de schriftelijke antwoorden en andere bescheiden in het archief van den geneeskundigen dienst bewaard, ten einde te allen tijde van de bekwaamheid des geëxamineerden te kunnen getuigen.

Artikel 12. Aan iederen geëxamineerde, die voldaan heeft, wordt een diploma uitgereikt, behelzende den graad van bekwaamheid, hem op het examen toegekend, uitgedrukt door de termen *bekwaam*, *zeer bekwaam* en *buitengewoon bekwaam*. *Deze nota's dienen alleen als eervolle onderscheiding, en geven op zich zelve geene verdere aanspraken.*

Dit diploma van bekwaamheid zal onderteekend zijn door den chef over den geneeskundigen dienst en den voorzitter der kommissie.

A. O. 1867, No. 22.

Art. 13. De president en de leden der kommissie van examinatie leggen bij hunne benoeming, in handen van den chef over den geneeskundigen dienst, ingeval zij te Batavia, en

van den gewestelijken militairen kommandant, zoo zij elders zitting nemen, den navolgenden eed af:

„Ik beloof en zweer, dat ik de betrekking als lid der „kommissie tot het afnemen der examina voor de officieren van gezondheid (of apothekers) getrouwelijk zal „waarnemen en de bepalingen in het daartoe laatstelijk „gearresteerde reglement gemoedelijk naar mijn vermogen „zal vervullen, zonder daarvan eenigzins af te wijken in „gunst of ongunst dat ik daartoe geenerlei beloften of „geschenken regtstreeks of zijdelings zal aannemen of „doen aannemen, maar in alles onpartijdig volgens eer „en geweten zal handelen, niets anders bedoelende dan „de heilzame oogmerken van het reglement zooveel mogelijk bevorderlijk te zullen zijn.”

Artikel 14. Door dit reglement komen te vervallen alle vroegere reglementen en bepalingen, met betrekking tot de examina der officieren van gezondheid en apothekers in *Nederlandsch-Oost-Indie*.

Litt. A.

PROGRAMMA van Examen, behoorende bij het reglement op het afnemen der examina voor officieren van gezondheid en apothekers in Nederlandsch-Oost-Indie.

VOOR OFFICIEREN VAN GEZONDHEID DER DERDE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen moeten bezitten de kennis van de grondslagen en van het meest algemeen aangenomene en erkende in de volgende vakken:

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Natuurkunde (physica).
2. Scheikunde (chemica).
3. Plantenkunde (botanica), zooveel mogelijk in eene geneeskundige rigting.
4. Weefselleer (histologia), algemeene ontleedkunde.
5. Beschrijvende ontleedkunde (anatomia descriptiva).

6. Levensleer van den gezonden mensch (physiologia) (algemeene en bijzondere natuurkunde).
7. Leer om de gezondheid te bewaren (hygiëna), vooral toegepast op den krijgsmansstand in de tropische gewesten.
8. Algemeene ziektekunde en algemeene geneesleer (pathologia en therapia generalis).
9. Artsenijbereidkunde (pharmacia).
10. Geneesmiddelleer voor genees- en heilkunde (materies medica et chirurgica).
11. Vergiftleer (toxicologia).
12. Verbandleer (desmologia).
14. Bijzondere ziektekunde (pathologia specialis), met inbegrip van de leer van den schijndood (asphyxiologia).
14. Heilkunde (chirurgica).
15. Beginselen van de leer der kunstbewerkingen, en meer bijzonder de zoogenaamde kleine chirurgie.
16. Ziektekundige ontleedkunde (anatomia pathologica).
17. Leer van het stelselmatig onderzoek der manschappen.
18. Leer der reglementen.
19. Opmaken van een proces-verbaal van eene uitwendige belediging.

Praktisch gedeelte.

1. Opening van eene holte des ligchaams, met aanwijzing der verschillende daarin bevatte deelen.
2. Het verrigten eener kunstbewerking, behoorende tot de kleine chirurgie.
3. Het nabootsen eener herstelling van eene ontwrichting, eener beenbreuk of van het terugbrengen van eene breuk.
4. Het aanleggen van een eenvoudig verband en van een eenvoudig heilkundig toestel.
5. Het herkennen van twaalf enkelvoudige geneesmiddelen.
6. Het bereiden van twee magistrale voorschriften.
7. Het behandelen gedurende hoogstens acht dagen van eene snel verloopende geneeskundige ziekte en van eene eenvoudige heilkundige ziekte, met opmaken der ziekte-geschiedenis, zonder epicrisis.

N.B. Elke ziektegeschiedenis, zoowel voor deze als de volgende rangen, zal moeten opgemaakt worden zonder het raadplegen van boeken en andere bescheiden, terwijl de examinandus, vóór dat hij tot aan de dagelijksche opteekening gereed zal zijn, het gebouw niet zal mogen verlaten. — Zoowel dit stuk, als de volgende dagelijksche aantekeningen, zullen telkens door een lid der commissie moeten worden geparapheerd.

8. Het visiteren van een' rekrut.

Mondeling gedeelte.

Zal loopen over dezelfde vakken als het schriftelijk theoretisch gedeelte, behalve nos. 17, 18 en 19.

VOOR OFFICIEREN VAN GEZONDHEID DER TWEDE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen de kennis moeten bezitten van de navolgende vakken, met toepassing derzelve op alle bijzondere gevallen en omstandigheden.

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Natuurkunde, toegepast op de geneeskundige wetenschappen.
2. Scheikunde, toegepast op de geneeskundige wetenschappen.
3. Plantenkunde, toegepast op de geneeskundige wetenschappen.
4. Weefselleer, algemeene ontleedkunde.
5. Ontleedkunde, toegepast op de heelkunde en met inbegrip van de beginselen der vergelijkende ontleedkunde.
6. Levensleer van den gezonden mensch, met inbegrip van de beginselen der vergelijkende physiologie.
7. Leer om de gezondheid te bewaren.
8. Grondbeginselen of het algemeene der openbare en geregelijke geneeskunde.
9. Geneesmiddelen voor genees- en heelkunde.
10. Vergiftleer.
11. Leer der verbanden en heelkundige toestellen.

12. Bijzondere ziektekunde, met inbegrip van de leer van den schijndood.
13. Heelkunde, met inbegrip der oogheelkunde.
14. Leer der heelkundige kunstbewerkingen, met inbegrip der instrumentenleer.
15. Ziektekundige ontleedkunde.
16. Leer van het stelselmatig onderzoek der manschappen, met inbegrip der voorgewende en ontkende ziekten.
17. Leer der reglementen en geneeskundige administratie.
18. Geschiedenis der genees- en heelkunde in hare hoofdtrekken.

Praktisch gedeelte.

1. Ontleedkundige aanwijzing met eigenhandige bereiding van het praeparaat, na eenen door de kommissie te bepalen tijd van voorbereiding.
2. Het verrigten van twee bloedige kunstbewerkingen op het lijk, behoorende tot die gevallen, welke dadelijk hulp kunnen vereischen, met aanlegging van het verband.
3. Het aanleggen van een zamengesteld verband en van een heelkundig toestel.
4. Herkenning van de al of niet deugdelijkheid van twee voorname levensmiddelen.
5. Herkenning van de al of niet deugdelijkheid van zes geneesmiddelen, naar hunne physische en natuur-historische eigenschappen.
6. Behandeling gedurende hoogstens veertien dagen van twee lijdens met eene inwendige en twee met eene heelkundige ziekte, met opmaking van de ziektegeschiedenis en epicrises van een der eerste en een der tweede lijdens; terwijl van de beide anderen slechts een ziekteverslag zal vereischt worden.
7. Het visiteren van een' militair, met bepaling van zijne geschiktheid voor bijzondere diensten.

Mondeling gedeelte.

Zal loopen over dezelfde vakken als het schriftelijk theoretisch gedeelte; behalve no. 8, 11, 16, 17 en 18.

VOOR OFFICIEREN VAN GEZONDHEID DER EERSTE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen moeten bezitten de kennis van al de navolgende vakken in dier voege, dat zij dezelve op alle bijzondere gevallen en omstandigheden weten toe te passen, en kritisch en historisch te beschouwen.

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Heelkundige ontleedkunde.
2. Ziektekundige ontleedkunde.
3. Algemeene leer der diagnostische hulpmiddelen.
- 4, Levensleer in hare toepassing op den zieken mensch.
5. Leer om de gezondheid te bewaren, vooral in hare toepassing op *Oost-Indie*.
6. Huishoudelijke warenkennis, bv. van melk, boter, rijst, enz., enz.
7. Bijzondere ziektekunde.
8. Heelkunde met inbegrip der oogheelkunde.
9. Leer van de bloedige kunstbewerkingen.
10. Vergiftleer.
11. Leer van het stelselmatig onderzoek der manschappen, benevens de kennis van de voorgewende en ontkende ziekten.
12. Geschiedenis van de genees- en heelkunde, en van de ziekten, die in *Oost-Indie* voorkomen.
13. Openbare en geregtelijke geneeskunde.
14. Het schriftelijk bewerken van een geneeskundig administratief vraagstuk en nopens de dienst te velde.

Praktisch gedeelte.

1. Toebereiding, aanwijzing en ontleedkundige beschrijving van eene asperking (regio) des ligchaams, met toepassing op de heel- en geneeskunde, na eenen door de kommissie te bepalen tijd van voorbereiding.
2. Het verrigten van twee der moeilijkste en meest zamengestelde, bloedige, heelkundige kunstbewerkingen op

het lijk, waarvan één met een door de kommissie te bepalen tijd van voorbereiding.

3. Het aanleggen van een der meest zamengestelde verbanden en van twee der meest zamengestelde toestellen.
4. Het behandelen gedurende hoogstens eene maand van drie lijdens met invendige ziekten, en twee met uitwendige gebreken, met opmaking van derzelve beredeneerde ziektegeschiedenissen en daaruit afgeleide gevolgtrekkingen.
5. Het visiteren van twee voor de dienst ongeschikte manschappen met beredeneerde toelichting.

Mondeling gedeelte.

Zal loopen over dezelfde vakken als het schriftelijk theoretisch gedeelte, met uitzondering van nos. 6, 11, 12 en 14.

VOOR APOTHEKERS DER DERDE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen moeten bezitten de kennis van de grondslagen en van het meest algemeen aangenomen en erkende van de navolgende vakken:

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Natuurkunde.
2. Scheikunde der onbewerkte ligchamen.
3. Scheikunde der bewerkte ligchamen.
4. Kwalitatieve analytische scheikunde, met inbegrip van de leer der herkenmiddelen.
5. Plantenkunde.
6. Dierkunde, toegepast op de artseneij-bereidkunde.
7. Mineraal- en aardkunde, toegepast op de artseneij-bereidkunde.
8. Pharmaceutische warenkennis.
9. Artseneij-bereidkunde (pharmacia).
10. Recepteerkunde (ars-formulandi).
11. Kennis van de verantwoording der militaire apotheek.

Praktisch gedeelte.

1. Bereiding van twee pharmaceutische præparaten.
2. Herkenning van de bestanddeelen van een onbewerkteugd zout.
3. Bereiding van drie verschillende recepten.
4. Herkenning van honderd enkelvoudige geneesmiddelen.
5. Herkenning van zestig levende, gedroogde of afgebeelde genees- en vergifplanten.

Mondeling gedeelte.

1. Vertaling uit de pharmacopœa Neerlandica en van vijf geneeskundige recepten.
2. Rekenkunde en beginselen der stekunde.

Verder loopt het over al de vakken van het schriftelijk theoretisch gedeelte, behalve nos. 6, 7 en 11.

VOOR APOTHEKERS DER TWEDE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen moeten bezitten eene uitgebreide kennis van de navolgende vakken, zoo als die van een zelfstandig apotheker kan worden gevorderd.

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Natuurkunde.
2. Scheikunde der onbewerkteugde ligchamen.
3. Scheikunde der bewerkteugde ligchamen.
4. Kwalitatieve en kwantitatieve analytische scheikunde.
5. Plantenkunde.
6. Dierkunde, toegepast op de artsensij-bereidkunde.
7. Mineraal- en aardkunde, toegepast op de artsensij-bereidkunde.
8. Pharmaceutische warenkennis.
9. Artsensij-bereidkunde.
10. Kennis van de verantwoording der militaire apotheek.
11. Kennis van de reglementen op den geneeskundigen dienst en van de openbare geneeskundige voorschriften, toegepast op de apothekers.

Praktisch gedeelte.

1. Bereiding van drie moeilijke pharmaceutische præparaten.
2. Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van eene onbewerkte zelfstandigheid.
3. Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van eene bewerkte zelfstandigheid.
4. Opsporing van eene vervalsching, met slechts eene enkele stoffe van een levens- of geneesmiddel en van eene vergiftiging door eene enkele stoffe.
5. Herkenning van honderd enkelvoudige geneesmiddelen.
6. Herkenning van honderd levende, gedroogde of afgebeelde genees- en vergifplanten.

Mondeling gedeelte.

Zal loopen over dezelfde vakken als het schriftelijk theoretisch gedeelte, met uitzondering van nos. 6, 7, 9, 10 en 11.

VOOR APOTHEKERS DER EERSTE KLASSE.

Algemeene bepaling.

Zij zullen moeten bezitten eene grondige en vooral op praktische ervaring steunende kennis der navolgende vakken, en dezelve historisch en kritisch weten te beschouwen.

Schriftelijk theoretisch gedeelte.

1. Natuurkunde.
2. Theoretische scheikunde.
3. Analytische scheikunde.
4. Plantenkunde.
5. Dierkunde.
6. Mineraal- en aardkunde.
7. Pharmaceutische warenkennis.
8. Administratieve en openbare geneeskundige kennis van het apothekerswezen.

Praktisch gedeelte.

1. Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van twee onbewerkte lichamen.

2. Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van twee bewerktuigde lichamen.
3. Uitvoering van drie geregteijke scheikundige onderzoeken, één in geval van vervalsching van levensmiddelen, één in geval van vergiftiging, en een in geval van vervalsching van geneesmiddelen.

Mondeling gedeelte.

Zal loopen over dezelfde vakken als het schriftelijk theoretisch gedeelte, met uitzondering van no. 8.

Litt. B.

CIJFER-SYSTEEM, behoorende bij het reglement op het afnemen der examina voor officieren van gezondheid en apothekers in Nederlandsch Oost-Indie.

In dit systeem zijn drie sommen als normaal-cijfers aangenomen; die voor officieren van gezondheid der 3e klasse zijn 174, 280 en 386 (zie de slotsom van den eerst hierna volgenden staat van het cijfer-systeem), en zouden verkregen worden, wanneer de kandidaat *al* de vragen in *al* de vakken of *voldoende*, of *zeer voldoende*, of *buitengewoon voldoende* had beantwoord

De som van de door den kandidaat verkregen cijfers in de drie kolommen zal minstens het $\frac{2}{3}$ gedeelte van het normaal-cijfer voor voldoende (bv.: 174, $\frac{2}{3} = 116$ voor officier van gezondheid der 3e klasse) moeten bereiken om, *bekwaam*, het $\frac{2}{3}$ van het normaal-cijfer voor zeer voldoende (bv.: 280, $\frac{2}{3} = 186$ voor officier van gezondheid der 3e klasse) om *zeer bekwaam*, en het $\frac{2}{3}$ van het normaal-cijfer voor buitengewoon voldoende (bv.: 386, $\frac{2}{3} = 256$ voor officier van gezondheid der 3e klasse) om *buitengewoon bekwaam* te worden beoordeeld.

Daarenboven zal eene vierde kolom het aantal vragen bevatten, hetwelk door den kandidaat onvoldoende is beantwoord.

De normaal-cijfers kunnen op de navolgende wijze verkregen worden:

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND-
HEID DER 3e KLASSE.

	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	10	15
Scheikunde	5	0	5	10	15
Plantenkunde	3	0	3	6	9
Weefselleer (algemeene ontleedkunde)	5	0	5	10	15
Ontleedkunde (beschrijvende)	5	0	5	10	15
Levensleer van den gezonden mensch	5	0	5	10	15
Leer om de gezondheid te bewaren	3	0	3	6	9
Algemeene ziektekunde en algemeene geneesleer	5	0	5	10	15
Artsenij-bereidkunde	3	0	3	6	9
Geneesmiddelleer	5	0	5	10	15
Vergiftleer	3	0	3	6	9
Verbandleer	3	0	3	6	9
Bijzondere ziektekunde, met inbegrip van de leer van den schijndood	5	0	5	10	15
Heelkunde	5	0	5	10	15
Beginselen van de leer der kunstbewerkingen en meer bijzonder de zoogenaamde kleine chirurgie	5	0	5	10	15
Ziektekundige ontleedkunde	3	0	3	6	9
Leer van het stelselmatig onderzoek der manschappen	3	0	3	6	9
Leer der reglementen	3	0	3	6	9
Opmaken van een proces-verbaal van eene uitwendige belediging (zal tellen voor 2 vragen)	2	0	2	4	6
<i>Praktisch gedeelte.</i>					
Opneming van eene holte des lichaams, met aanwijzing der verschillende daarin bevatte deelen (zal tellen voor 3 vragen)	3	0	3	6	9
			79	158	237

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 3e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			79	158	237
Het verrigten eener kunstbewerking, behoorende tot de kleine chirurgie (zal tellen voor 3 vragen) . . .	3	0	3	6	9
Het nabootsen eener herstelling van eene ontwrichting, eener beenbreuk of van het terugbrengen van eene breuk (zal tellen voor 2 vragen)	2	0	2	4	6
Het aanleggen van één eenvoudig verband, van één eenvoudig heilkundig toestel (ieder van deze zal tellen voor 2 vragen) . . .	4	0	4	8	12
Het erkennen van 12 enkelvoudige geneesmiddelen (zal tellen voor 2 vragen)	2	0	2	4	6
Het bereiden van 2 magistrale voorschriften (ieder zal tellen voor 2 vragen)	4	0	4	8	12
Het behandelen gedurende hoogstens 8 dagen van éénesnel verloopende geneeskundige ziekte en van ééne eenvoudige heilkundige ziekte, met opmaken der ziekte-geschiedenis, zonder epicrisis (ieder dezer behandelingen zal voor 5 vragen tellen)	10	0	10	20	30
Het visiteren van een recruit (zal voor 2 vragen tellen)	2	0	2	4	6
<i>Mondeling gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	5	5
Scheikunde	5	0	5	5	5
Plantenkunde	3	0	3	3	3
Weefselleer	5	0	5	5	5
			124	230	336

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 3e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			124	230	336
Ontleedkunde	5	0	5	5	5
Levensleer van den gezonden mensch	5	0	5	5	5
Leer om de gezondheid te bewaren .	3	0	3	3	3
Algemeene ziektekunde, enz. . . .	5	0	5	5	5
Artsenij-bereidkunde	3	0	3	3	3
Geneesmiddelleer	5	0	5	5	5
Vergiftleer	3	0	3	3	3
Verbandleer	3	0	3	3	3
Bijzondere ziektekunde, enz. . . .	5	0	5	5	5
Heelkunde	5	0	5	5	5
Beginselen voor de leer der kunst- bewerkingen, enz.	5	0	5	5	5
Ziektekundige ontleedkunde	3	0	3	3	3
Normaal-cijfers			174	280	386
2/3			116	186	256

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 2e KLASSE.					
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Natuurkunde, enz.	5	0	5	10	15
Scheikunde, enz.	5	0	5	10	15
Plantenkunde, enz.	3	0	3	6	9
Weefselleer	5	0	5	10	15
Ontleedkunde	5	0	5	10	15
Levensleer van den gezonden mensch, enz.	5	0	5	10	15
Leer om de gezondheid te bewaren	5	0	5	10	15
			33	66	99

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 2e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			33	66	99
Grondbeginselen of het algemeene der openbare en geregtelijke geneeskunde	5	0	5	10	15
Geneesmiddelleer, enz.	5	0	5	10	15
Vergiftleer	5	0	5	10	15
Leer der verbanden en heelkundige toestellen	3	0	3	6	9
Bijzondere ziektekunde, enz.	5	0	5	10	15
Heelkunde	5	0	5	10	15
Leer der heelk. kunstbewerkingen	5	0	5	10	15
Ziektekundige ontleedkunde	5	0	5	10	15
Leer van het stelselmatig onderzoek, enz.	5	0	5	10	15
Leer der reglementen, enz.	5	0	5	10	15
Geschiedenis der genees- en heelkunde, enz.	3	0	3	6	9
<i>Praktisch gedeelte.</i>					
Ontleedkundige aanwijzing, enz. (zal tellen voor 4 vragen)	4	0	4	8	12
Het verrigten van twee bloedige kunstbewerkingen, enz. (ieder zal tellen voor 3 vragen)	6	0	6	12	18
Het aanleggen van een zamengesteld verband, enz. (ieder zal tellen voor 2 vragen)	4	0	4	8	12
Herkenning van de al of niet deugdelijkheid van twee voornamelijk levensmiddelen, (ieder zal voor ééne vraag tellen)	2	0	2	4	6
Herkenning van de al of niet deugdelijkheid van zes geneesmiddelen, enz. (zullen tellen voor 3 vragen)	3	0	3	6	9
			103	206	309

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 2e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
Behandeling gedurende hoogstens 14 dagen, enz. (elke lijder zal tellen voor 3 vragen)	12	0	12	24	36
Het visiteren van een militair, enz. (zal tellen voor 2 vragen)	2	0	2	4	6
<i>Mondeling gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	5	5
Scheikunde	5	0	5	5	5
Plantenkunde	3	0	3	3	3
Weefselleer	5	0	5	5	5
Ontleedkunde	5	0	5	5	5
Levensleer, enz.	5	0	5	5	5
Leer om de gezondheid te bewaren, enz.	5	0	5	5	5
Geneesmiddelleer	5	0	5	5	5
Vergiftleer, enz.	5	0	5	5	5
Bijzondere ziektekunde, enz.	5	0	5	5	5
Heelkunde	5	0	5	5	5
Leer der heelk. kunstb., enz.	5	0	5	5	5
Ziektekundige ontleedkunde	3	0	3	3	3
Normaal-cijfers			178	295	412
2/3			118	196	274

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 1e KLASSE.					
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Heelkundige ontleedkunde	5	0	5	10	15
Ziektekundige ontleedkunde	5	0	5	10	15
			10	20	30

VOOR OFFICIEREN VAN GEZOND- HEID DER 1e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			10	20	30
Algemeene leer der diagnostische hulpmiddelen	5	0	5	10	15
Levensleer in hare toepassing op den zieken mensch	5	0	5	10	15
Leer om de gezondheid te bewaren.	5	0	5	10	15
Huishoudelijke warenkennis, enz.	3	0	3	6	9
Bijzondere ziektekunde	5	0	5	10	15
Heelkunde	5	0	5	10	15
Leer van de bloedige kunstbewerkingen	5	0	5	10	15
Vergiftleer	5	0	5	10	15
Leer van het stelselmatig onderzoek, enz.	5	0	5	10	15
Geschiedenis van de genees- en heelkunde, enz.	5	0	5	10	15
Openbare en geregteijke geneeskunde	5	0	5	10	15
Het schriftelijk bewerken van, enz. (ieder zal tellen voor 3 vragen)	6	0	6	12	18
<i>Praktisch gedeelte.</i>					
Toeberedding, aanwijzing, enz. (zal tellen voor 3 vragen)	3	0	3	6	9
Het verrigten van twee der moeijelijkste, enz., (die zonder voorbereiding, zal voor 5, en met voorbereiding, voor 3 vragen tellen)	8	0	8	16	24
Het aanleggen, enz. (zal ieder voor 2 vragen tellen).	6	0	6	12	18
Het behandelen, enz. (ieder lijder zal voor 3 vragen tellen)	15	0	15	30	45
			101	202	303

VOOR OFFICIBREN VAN GEZOND- HEID DER 1e KLASSE.	Aantal viagen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			101	202	303
<i>Mondeling gedeelte.</i>					
Heelkundige ontleedkunde	5	0	5	5	5
Ziektekundige ontleedkunde	5	0	5	5	5
Algemeene leer der diagnostische hulpmiddelen	5	0	5	5	5
Levensleer, enz.	5	0	5	5	5
Leer om de gezondheid te bewaren, enz.	5	0	5	5	5
Bijzondere ziektekunde	5	0	5	5	5
Heelkunde	5	0	5	5	5
Leer van de bloedige kunstbewer- kingen	5	0	5	5	5
Vergiftleer	5	0	5	5	5
Openbare en geregtelijke geneesk.	5	0	5	5	5
Normaal-cijfers . .			151	252	353
2/3			100	168	234
VOOR APOTHEKERS DER 3e KLASSE.					
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	10	15
Scheikunde der onbewerkteugde ligchamen	5	0	5	10	15
Scheikunde der bewerkteugde idem	3	0	3	6	9
Kwalitatieve analytische scheikunde, enz.	3	0	3	6	9
Plantenkunde	5	0	5	10	15
Dierkunde	3	0	3	6	9
Mineraal- en aardkunde	6	0	6	12	18
Pharmaceutische warenkunde	5	0	5	10	15
Artsenij-bereidkunde	5	0	5	10	15
Recepteerkunde	5	0	5	10	15
			45	90	135

VOOR APOTHEKERS DER 3e KLASSE.		Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
Kennis van de verantwoording der militaire apotheek	3	0	3	6	90	135
<i>Praktisch gedeelte.</i>						
Bereiding van 2 pharmaceutische præparaten (ieder zal voor 4 vragen tellen)	8	0	8	16		24
Herkenning van de bestanddeelen van een onbewerktuigd zout (zal voor 4 vragen tellen)	4	0	4	8		12
Bereiding van 3 verschillende recepten (ieder zal voor 2 vragen tellen)	6	0	6	12		18
Herkenning van honderd enkelvoudige geneesmiddelen (10 zullen voor ééne vraag tellen)	10	0	10	20		30
Herkenning van zestig levende, gedroogde en afgebeelde, enz. (10 zullen voor ééne vraag tellen) .	6	0	6	12		18
<i>Mondeling gedeelte.</i>						
Vertaling uit de pharmacopœa, enz. (zal voor 3 vragen tellen) . .	3	0	3	3		3
Rekenkunde en beginselen der stekunst	3	0	3	3		3
Natuurkunde	5	0	5	5		5
Scheikunde der onbewerktuigde ligchamen	5	0	5	5		5
Kwalitatieve analytische scheikunde, enz.	5	0	5	5		5
Plantenkunde	5	0	5	5		5
Pharmaceutische warenkunde . .	5	0	5	5		5
Artsenij-bereidkunde	5	0	5	5		5
Recepteerkunde	5	0	5	5		5
Normaal-cijfers . .			123	205	287	
2/3			82	136	190	

VOOR APOTHEKERS DER 2e KLASSE.					
	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	10	15
Scheikunde der onbewerkte ligchamen	5	0	5	10	15
Scheikunde der bewerkte ligchamen	5	0	5	10	15
Kwalitatieve en kwantitatieve scheikunde	5	0	5	10	15
Plantenkunde	5	0	5	10	15
Dierkunde	3	0	3	6	9
Mineraal- en aardkunde	6	0	6	12	18
Pharmaceutische warenkunde	5	0	5	10	15
Artsenij-bereidkunde	5	0	5	10	15
Kennis van de verantwoording der militaire apotheek	5	0	5	10	15
Kennis van de reglementen	3	0	3	6	9
<i>Praktisch gedeelte.</i>					
Bereiding van 3 moeilijke pharmaceutische præparaten (ieder zal voor 4 vragen tellen)	12	0	12	24	36
Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van eene onbewerkte zelfstandigheid (het 1ste zal voor 4 en het 2de voor 8 vragen tellen)	12	0	12	24	36
Kwalitatief en kwantitatief scheikundig onderzoek van eene bewerkte zelfstandigheid (het 1ste zal voor 4, het 2e voor 8 vragen tellen)	12	0	12	24	36
Opsporing, enz. (ieder zal voor 4 vragen tellen)	8	0	8	16	24
Herkenning van honderd, enz. (10 zullen voor ééne vraag tellen)	10	0	10	20	30
			116	232	348

VOOR APOTHEKERS DER 2e KLASSE.		Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
Herkenning van honderd levende, gedroogde, enz. (10 zullen voor ééne vraag tellen)		10	0	10	20	30
<i>Mondeling gedeelte.</i>						
Natuurkunde		5	0	5	5	5
Scheikunde, enz.		5	0	5	5	5
Scheikunde, enz.		5	0	5	5	5
Kwalitatieve, enz.		5	0	5	5	5
Plantenkunde		5	0	5	5	5
Pharmaceutische warenkennis . .		5	0	5	5	5
Normaal-cijfers . .				146	262	378
2/3				96	174	252
VOOR APOTHEKERS DER 1e KLASSE.						
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>						
Natuurkunde		5	0	5	10	15
Theoretische scheikunde		5	0	5	10	15
Analytische scheikunde		5	0	5	10	15
Plantenkunde		5	0	5	10	15
Dierkunde		3	0	3	6	9
Mineraal- en aardkunde		6	0	6	12	18
Pharmaceutische warenkunde . .		5	0	5	10	15
Administratieve en openbare geneeskundige kennis, enz.		5	0	5	10	15
<i>Praktisch gedeelte.</i>						
Kwalitatief en kwantitatief, enz. (de 2 kwalitatieve zullen ieder voor 4 en de 2 kwantitatieve voor 8 vragen tellen)		24	0	24	48	72
				63	126	189

VOOR APOTHEKERS DER 2e KLASSE.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
Kwalitatief en kwantitatief, enz. (de 2 kwalitatieve zullen ieder voor 4 en de 2 kwantitatieve voor 8 vragen tellen)	24	0	24	48	72
Uitvoering van drie geregtelijke scheikundige onderzoekingen, enz.	18	0	18	36	54
<i>Mondeling gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	0	5	5	5
Theoretische scheikunde	5	0	5	5	5
Analytische scheikunde	5	0	5	5	5
Plantenkunde	5	0	5	5	5
Dierkunde	3	0	3	3	3
Mineraal- en aardkunde	6	0	6	6	6
Pharmaceutische warenkunde	5	0	5	5	5
Normaal-cijfers			139	244	349
2/3			92	162	232
PROEVE VAN EXAMEN VOOR OFFICIER					
VAN GEZONDHEID DER 3e KLASSE,					
VOLGENS HET BIJGEVOEGD CIJFER-					
SYSTEEM.					
<i>Schriftelijk theoretisch gedeelte.</i>					
Natuurkunde	5	1	3	2	0
Scheikunde	5	0	2	4	6
Plantenkunde	3	1	1	2	0
Weefselleer	5	0	3	2	3
Ontleedkunde	5	1	4	0	0
Levensleer, enz.	5	0	5	0	0
			18	10	9

PROEVE VAN EXAMEN VOOR OFFICIER VAN GEZONDHEID DER 3e KLASSE, VOLGENS HET BIJGEVOEGD CIJFER- SYSTEEM.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
			18	10	9
Leer om de gezondheid te bewaren	3	1	1	2	0
Algemeene ziektekunde, enz. . . .	5	1	3	0	3
Artsenij-bereidkunde	3	1	2	0	0
Geneesmiddelleer	5	0	4	2	0
Vergiftleer	3	1	1	2	0
Verbandleer	3	0	3	0	0
Bijzondere ziektekunde, enz. . . .	5	0	4	0	3
Heelkunde	5	1	2	2	3
Beginselen van de leer der kunst- bewerkingen, enz.	5	2	2	2	0
Ziektekundige ontleedkunde	3	2	1	0	0
Leer van het stelselmatig onderzoek, enz.	3	1	2	0	0
Leer der reglementen	3	0	3	0	0
Opmaken van een proces-verbaal, enz. (zal tellen voor 2 vragen).	2	0	2	0	0
<i>Praktisch gedeelte.</i>					
Opening van eene holte des lig- chaams met aanwijzing, enz. (zal tellen voor 3 vragen)	3	0	3	0	0
Het verrigten eener kunstbewerking, behoorende, enz. (3 vragen)	3	0	0	6	0
Het nabootsen eener herstelling, enz. (2 vragen)	2	0	2	0	0
Aanleggen van een eenvoudig ver- band, enz. (ieder voor 2 vragen)	4	0	2	4	0
Herkenning van twaalf enkelvoudige geneesmiddelen, (2 vragen)	2	1	1	0	0
Het bereiden van 2 magistrale voor- schriften (ieder voor 2 vragen) . . .	4	0	2	4	0
Het behandelen, enz. (ieder voor 5 vragen)	10	0	10	0	0
			68	34	18

PROEVE VAN EXAMEN VOOR OFFICIER VAN GEZONDHEID DER 3e KLASSE, VOLGENS HET BIJGEVOEGD CIJFER- SYSTEEM.	Aantal vragen.	Onvoldoende.	Voldoende.	Zeer voldoende.	Buitengewoon voldoende.
<i>Mondeling gedeelte.</i>			68	34	18
Natuurkunde	5	2	3	0	0
Scheikunde	5	1	2	1	1
Plantenkunde	3	1	1	1	0
Weefselleer	5	2	2	0	1
Ontleedkunde	5	1	3	1	0
Levensleer, enz.	5	1	4	0	0
Leer om de gezondheid te bewaren	3	1	2	0	0
Algemeene ziektekunde, enz. . .	5	2	3	0	0
Artsenij-bereidkunde, enz. . . .	3	1	2	0	0
Geneesmiddelleer	5	2	1	2	0
Vergiftleer	3	1	1	1	0
Verbandleer	3	0	3	0	0
Bijzondere ziektekunde, enz. . .	5	1	4	0	0
Heelkunde	5	1	3	1	0
Beginselen van de leer der kunst- bewerkingen, enz.	5	1	4	0	0
Ziektekundige ontleedkunde . . .	3	2	1	0	0
			107	41	20

168; der-

halve *bekwaam*, als zijnde boven 116 en onder 186.

Tweede Afdeeling.

BESTUUR en INDEELING.

§ 11. *Bestuur over den geneeskundigen dienst.*

Art. 3/4 R. M. G. D.

Het bestuur over den militair geneeskundigen dienst is opgedragen aan een chef, onder den titel van chef over den geneeskundigen dienst.

Aan hem zijn toegevoegd een dirigerend officier van gezondheid der 2e klasse en een officier van gezondheid 2e klasse.

De eerstgenoemde is tevens bestemd om bij tijdelijke afwezigheid van den chef het gewoon beheer van zaken uit te oefenen.

Hij zal dan echter geene veranderingen mogen maken of voorstellen doen betreffende zaken en personeel, dan bij onvermijdelijken drang van omstandigheden en verplicht zijn, eene gestadige briefwisseling met den chef te onderhouden.

Onder dat bestuur wordt de geneeskundige dienst verder uitgeoefend door dirigerende officieren van gezondheid der 1e en 2e klasse, officieren van gezondheid der 1e, 2e en 3e klasse, een eersten apotheker en voorts apothekers 1e, 2e en 3e klasse.

§ 12. *Het personeel van den geneeskundigen dienst staat speciaal onder de orders van den chef.*

Art. 19. R. M. G. D.

Het personeel van den geneeskundigen dienst staat speciaal onder de orders en het toezigt van den chef over den geneeskundigen dienst. Het is gehouden aan de van hem als korpschef en hoofd van den geneeskundigen dienst uitgaande bevelen en voorschriften te gehoorzamen.

§ 13. *Het personeel van den geneeskundigen dienst is aan elkander ondergeschikt volgens den militairen regel.*

Art. 20. R. M. G. D.

De officieren van den geneeskundigen dienst zijn aan elkander ondergeschikt volgens den militairen regel.

§ 14. *Verblijf der officieren van den geneeskundigen dienst te velde of op eenzame buitenposten.*

A. O. 1863, 2o 51. Art. 2.

De chef over den geneeskundigen dienst zorgt zooveel mogelijk, dat geen der officieren van gezondheid of apothekers der 3e of 2e klasse langer dan drie jaren te velde of op afgelegen posten doorbrengen.

§ 15. *Verantwoordelijkheid van den chef aan het Departement van Oorlog.*

Art. 10. R. M. G. D.

De chef over den geneeskundigen dienst is aan het Departement van Oorlog verantwoordelijk voor de goede en geregelde uitoefening van den militair geneeskundigen dienst in zijnen geheelen omvang.

Hij geeft in het korps zoodanige voorschriften, als welke 's lands dienst kunnen bevorderlijk zijn en de wetenschap uitbreiden.

§ 16. *Verhouding van den chef tot het Departement van Oorlog en zijne bevoegdheid om in dringende omstandigheden zelfstandig te handelen.*

Art. 14. R. M. G. D.

Omtrent alle aanvragen en voordragten, wendt zich de chef aan het Departement van Oorlog, en hem wordt de bevoegdheid gegeven om in dringende omstandigheden al dadelijk bevelen uit te vaardigen en maatregelen te nemen, onder nadere goedkeuring van het Departement van Oorlog.

§ 17. *Kennisgave aan militaire kommandanten van overplaatsing van een officier van den geneeskundigen dienst.*

A. O. 1847, No. 2, § 5.

De chef zal bij geautoriseerde verplaatsingen hiervan kennis geven aan de militaire kommandanten, zoowel in het ressort, van waar de officier vertrekt, als in dat zijner nieuwe bestemming, opdat in geen geval het mouvement worde belemmerd.

§ 18. *Door den chef in te dienen periodieken.*

Art. 16. R. M. G. D.

De chef zendt op bepaalde tijden de voorgeschreven periodieke stukken aan het Departement van Oorlog, ingerigt volgens door hetzelfde gegeven of te geven modellen.

§ 19. *Korrespondentie met den chef van den geneeskundigen dienst in Nederland.*

Art. 18. R. M. G. D.

De regtstreeksche officiële korrespondentie tusschen den chef

over den geneeskundigen dienst en den inspekteur-generaal van dien dienst in Nederland, mag alleen handelen over onderwerpen van wetenschappelijken aard, en zal alleen door tusschenkomst van het ministerie van Kolonien mogen plaats hebben.

§ 20. *Direktie over den geneeskundigen dienst op Java en de buitenbezittingen.*

Art. 21. R. M. G. D. (G. B. 7 Junij 1870, No. 22)

In de drie militaire afdeelingen op Java, ter Sumatra's Westkust en Onderhoorigheden, in Palembang, op Celebes en Onderhoorigheden en in de Moluksche eilanden, worden de direktie en het toezigt over den geneeskundigen dienst uitgeoefend door dirigerende officieren van gezondheid, waarvan die der 1e klasse zullen geplaatst zijn in de 1e en 2e militaire afdeeling op Java en op Sumatra's Westkust en Onderhoorigheden.

In de boven niet genoemde kommandementen op de buitenbezittingen worden die direktie en dat toezigt opgedragen aan subalterne officieren van gezondheid.

Art. 22. R. M. G. D.

De dirigerende officieren van gezondheid zullen hun vast garnizoen houden ter hoofdplaats van de afdeeling waartoe zij behooren.

§ 21. *Bevoegdheid tot verplaatsing van officieren van den geneeskundigen dienst door de dirigerende officieren van gezondheid in hunne respektieve afdeelingen.*

Disp. Dep. v. O. 31 Mei 1864, 1e Bureau, No. 27.

Aangezien verplaatsingen bij den geneeskundigen dienst in den regel spoed vereischende zijn en eene vertraging daarin hoogere belangen in de waagschaal stelt, wordt magtiging verleend, dat dirigerende en eerstaanwezende officieren van

gezondheid op de buitenbezittingen, in overeenstemming met den militairen-kommandant al dadelijk, onder nadere goedkeuring van den chef, de noodzakelijke overplaatsingen van de hen toegevoegde officieren van gezondheid en apothekers bevelen, mits daarvan maandelijks middels een beknopten staat aan het militair departement onder omschrijving van redenen mededeeling worde gedaan.

§ 22. *Uitoefening van den geneeskundigen dienst bij kleine garnizoenen, bij pradjoerits, enz., aan civiele geneesheeren opgedragen.*

B.B. No. 433.

De geneeskundige dienst bij garnizoenen, waar hij niet bepaaldelijk door officieren van gezondheid behoort te worden verrigt en bij detachementen pradjoerits en djaijangs-secars, wordt aan partikuliere geneesheeren opgedragen.

§ 23. *Indeeling der officieren van den geneeskundigen dienst.*

G. B. 7 Junij 1870, No. 25.

Deze indeeling is vastgesteld als volgt.

ETABLISSEMENTEN.	Chef.		Dirigd. Off. van Gez. 1e kl.		2e id.		Off. van Gezondheid 1e kl.		2e id.		3e id.		Eerste Apotheker.	Apotheker 1e klasse.	Idem 2e Id.		Idem 3e Id.		Paardenarts 1e klasse.	Idem 2e Id.		Adjunkt-Paardenarts.	Totaal.
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2			1	2	1	2		1	2		
Hoofd-Directie	1				1				1														3
Ter beschikking van den chef					1				1														1
Inspecteur der vaccinc					1*																		
Scheikundig laboratorium													1			1							2
Magazijn van geneesmiddelen														1		1							2
<i>1e Militaire Afdeeling.</i>																							
Directie	1																						1
Hospitaal te Weltevreden							3	4		4				1		1		3					16
Garnizoen „ id.							1	1		1									1			1	5
id. „ Meester-Cornelis.							1	1		1								1					4
id. „ Onrust								1		1													1
id. „ Serang								1		1													2
id. „ Anjer								1		1													1
id. „ Buitenzorg							1			1													2
id. „ Palimanang								1		1													1
<i>2e Militaire Afdeeling.</i>																							
Directie	1																						1
Hospitaal te Samarang							2	1		3			1		1		2						10
Garnizoen „ id.							1	1		1													2
Bad-Etablissement te Pelantoengan								1		1													1
Reconvalescenten id. te Oenarang								1		1													1
Hospitaal te Willem I.							1	2		1				1		2							7
Garnizoen „ id.								1		1												1	2
id. „ Banjoebiroe								1		1													1
id. „ Salatiga							1	1		1				1						1			4
id. „ Klatten								1		1													1
id. „ Soerakarta							1	1		1				1									3
id. „ Djokjokarta							1	1		1				1									3
id. „ Gombong								1		1													1
id. „ Kedong Kebo							1	1		1					1								3
id. „ Tjilatjap							1	1		1							1						4
id. „ Magelang								1		1													1
id. „ Ngawie								1		1													2
Transporteren	1	2	2	15	28	14	1	3	9	9	9	9	1	3	9	9	1	1	2	1	1	2	88

*) Wordt voor memorie gevoerd.

ETABLISSEMENTEN.	Chef.													Totaal
	Dirigd. Off. van Gez. 1e kl.	Idem 2e id.	Off. van Gezondheid 1e kl.	Idem 2e id.	Idem 3e id.	Eerste Apotheker.	Apotheker 1e klasse.	Idem 2e Id.	Idem 3e Id.	Paardenarts 1e klasse.	Idem 2e Id.	Adjunkt-Paardenarts.		
per Transport	1	2	2	15	28	14	1	3	9	9	1	1	2	8
Garnizoen te Patjitan					1									
Id. „ Wonosobo					1									
<i>3e Militaire Afdeling.</i>														
Direktie			1											
Hospitaal te Soerabaya				2	2	4		1	1	2				1
Garnizoen „ id.				1	1				1	1			1	
Id. „ Kedirie					1									
Id. „ Bezoekie					1									
Id. „ Banjoewangie					1									
Id. „ Probolingo					1									
Id. „ Malang					1									
Id. „ Sumanap					1									
<i>Sumatra's Westkust en</i>														
<i>Onderhoorigheden.</i>														
Direktie		1												
Hospitaal te Padang				1	1	2		1	1					
Garnizoen „ id.					1									
Id. „ id. Pandjang				1	1									
Id. „ Solok					1									
Id. „ Fort de Koek				1	1									
Id. „ Paya-Comba					1									
Id. „ Rau					1									
Id. „ Padang Sidempoeang					1									
Id. „ Sibogha					1	1								
Id. „ Singkel					1									
Id. „ Goenong Sitolie					1									
Id. „ Ayer-Bangies					1									
Benkoelen, Garnizoen te Benkoelen					1									
Transporteren	1	3	3	21	52	21	1	5	12	12	1	1	3	1

ETABLISSEMENTEN.	Chef.		2e id.	1e kl.	2e id.	3e id.	Eerste Apotheker.	Apotheker 1e klassc.	2e Id.	3e Id.	1e klasse.	2e Id.	Adjunkt-Paardenarts.	Totaal.
	Dirigd.	Off. van Gez.												
per Transport	1	3	3	21	52	21	1	5	12	12	1	1	3	136
mpongsche Distrikten. Garnizoen te Telok-Betong					1	1								2
<i>Palembang.</i>														
Rechtic			1											1
Hospitaal te Palembang				1	1				1					3
Garnizoen „ Id.					1									1
Id. „ Bandar					1	1								2
Id. „ Tebing-Tingie					1	1								2
Id. „ Lahat					1									1
Id. „ Moeara Doea					1									1
Id. „ Djambie					1									1
Id. „ Kepahiang					1									1
<i>Banka en Onderhoorigheden.</i>														
Garnizoen te Muntok				1	1	1			1					4
Id. „ Toboali					1									1
Id. „ Pangkal Pinang.					1									1
<i>Riouw en Onderhoorigheden.</i>														
Garnizoen te Tandjong Pinang					1									1
Id. „ Siak					1									1
<i>Westerafdeeling van Borneo.</i>														
Garnizoen te Pontianak				1		1			1					3
Id. „ Singkawang					1									1
Id. „ Sambas					1									1
Id. „ Montrado					1									1
Id. „ Sintang					1									1
Id. „ Benkaijang					1									1
Transporteren	1	3	4	24	71	26	1	5	15	12	1	1	3	167

ETABLISSEMENTEN.

	Chef.		Idem	Dirigd. Off. van Gez. 1e kl.	2e id.	Off. van Gezondheid 1e kl.	Idem	2e id.	Idem	3e id.	Eerste Apotheker.	Apotheker 1e klasse.	Idem 2e Id.	Idem 3e Id.	Paardenarts 1e klasse.	Idem 2e Id.	Adjunkt-Paardenarts.	Totaal
	1	3																
per Transport	1	3	4	24	71	26	1	5	15	12	1	1	3	1				
<i>Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo.</i>																		
Garnizoen te Bandjermasin				1	1								1					
Id. „ Pengaron					1													
Id. „ Martapoera					1													
Id. „ Amoenthay					1													
Id. „ Barabei-ie					1													
Id. „ Rantau					1													
Id. „ Tabanio					1*													
Id. „ Moeara Teweh					1*													
Id. „ Pelarang					1*													
<i>Celebes en Onderhoorigheden.</i>																		
Direktie			1															
Hospitaal te Makasser				1	1	1							1					
Garnizoen „ id.					1													
Id. „ Bonthain					1													
Id. „ Segerie					1													
Id. „ Balang Nipa					1													
Id. „ Menado					1													
Id. „ Djenoponto					1													
<i>Molukkos.</i>																		
Direktie			1															
Hospitaal te Amboina				1	1	1							1	1				
Garnizoen „ id.					1													
Id. „ Wahaaj					1													
Id. „ Saparoea					1													
Id. „ Banda				1	1									1				
Id. „ Ternate					1													
Totaal	1	3	6	28	90	28	1	5	18	14	1	1	3					

*) Tijdelijk boven de formatie, ingevolge G. B., dd. 11 Maart 1862, No. 3.

SPECIFICATIE.

OFFICIEREN VAN GEZONDHEID.

Chef (met rang van Kolonel)	1
Dirigerend Officier van Gezondheid 1e klasse	3
Idem 2e id.	6
Officier van Gezondheid 1e id.	28
Idem 2e id.	90
Idem 3e id.	28
	Totaal	156

APOTHEKERS.

Eerste Apotheker (met rang van Majoor)	1
Apothekers 1e klasse	5
Idem 2e id.	18
Idem 3e id.	14
	Totaal	38

PAARDENARTSEN. *)

Paardenartsen (1e Luitenant) waarvan één kan zijn paardenarts der 1e klasse (Kapitein)	2
Adjunkt-Paardenartsen	3
	Totaal	5
	Totaal-Generaal	199

*) Zie nader afdeling *Paardenartsen en Veterinaire dienst*.

Derde Afdeeling.

OMSCHRIJVING VAN DEN MILITAIR GENEESKUNDIGEN DIENST.

§ 24. *Algemeen begrip van den militair geneeskundigen dienst.*

Art. 1. R. M. G. D.

De militair geneeskundige dienst strekt zich bepaaldelijk uit tot het voorkomen en het behandelen van ziekten.

Alzoo moet de gezonde zoowel als de zieke militair, door den officier van gezondheid zorgvuldig worden gade geslagen, en wanneer hij bespeurt, dat voor de gezondheid der troepen behoedmiddelen, voorzorgen of verbeteringen dienen aangewend te worden, zal hij zich daartoe wenden aan den militairen kommandant, die gehouden is zijne voorstellen in overweging te nemen, en verantwoordelijk zal zijn voor hetgeen hij dien-
aangaande zal hebben gedaan of nagelaten. De officier van gezondheid zal daarvan rapport maken aan zijn onmiddellijken chef, opdat het kome bij den chef over den geneeskundigen dienst.

Afschrift van zijn rapport zal hij den militairen kommandant ter hand stellen.

De militaire kommandant zal insgelijks rapport doen aan

zijn onmiddellijken chef, opdat het kome bij het departement van oorlog.

§ 25. *Bouwen van permanente gebouwen en opmaken der plans daartoe.*

Art. 2. R. M. G. D.

Permanente militaire gebouwen, als kazernes, hospitalen, ziekenzalen, gevangenissen, kantines en wat dies meer zij, zullen niet gesticht worden, dan na de konsideratien en het advies van den chef over den geneeskundigen dienst nopens de lokale gesteldheid en te geven inrigting aan deze gebouwen te hebben ingewonnen.

Projekten, welke daartoe worden ingediend, zullen vergezeld gaan van de konsideratien en het advies van den eerstaanwezend officier van gezondheid in loco.

A. O. 1863, No. 49.

Ten einde bij het opmaken der plans tot daarstelling van nieuwe, dan wel tot uitbreiding of verbetering van bestaande militaire gebouwen, werken of etablissementen, meerdere waarborgen van volledigheid te erlangen en de beoordeeling dier plans bij hooger hand gemakkelijker te maken, wordt deswege mits deze voorgeschreven:

1. In het algemeen moeten bij het ontwerpen van bovenbedoelde plans, zonder onderscheid, de betrokken plaatselijke autoriteiten steeds worden geraadpleegd nopens alle zoodanige punten, die gerekend moeten worden respektievelijk tot ieders ressort te behooren.

2. Nopens ontwerpen voor geheel nieuwe werken en voor uitbreidingen of herstellingen van eenig aanbelang, zullen de onder 1 bedoelde autoriteiten daarna bovendien nog schriftelijk van hun gevoelen daaromtrent doen blijken en hunne verklaringen bij de betrekkelijke plans worden gevoegd, om met deze door de betrokken onder-direkteuren of gewestelijke eerst-aanwezende officieren der genie aan de beoordeeling van de

overige betrokken gewestelijke dienstchefs en militaire kommandanten te worden onderworpen.

Bij die beoordeeling zijn technische aangelegenheden natuurlijk uitgesloten.

Voor zoo veel noodig gewijzigd of voorzien van nadere toelichtingen, worden de plannen en alle ingezamelde daarop betrekkelijke bescheiden vervolgens den directeur der genie aangeboden, die op zijne beurt de betrokken algemeene dienstchefs raadpleegt, het geheel naar eisch toelicht en c. q. na verbetering of vervollediging, het departement van oorlog aanbiedt, met voorstel tot uitvoering dan wel ter beslissing, wanneer er verschil van gevoelen is blijven bestaan.

§ 26. *Ziekengestichten op de buitenbezittingen en bij kleine sterkten op Java, binnen de versterkingen plaatsen.*

A. O. 1869, No. 57.

Als algemeene regel wordt voorgeschreven, dat op alle buitenbezittingen, zoomede bij kleine sterkten op Java, de ziekengestichten steeds binnen de versterkingen geplaatst moeten worden.

Van dezen regel zal niet dan in zeer bijzondere gevallen mogen worden afgeweken en dan nog alléén op magtiging en verantwoordelijkheid van den gewestelijken militairen kommandant, die overigens gehouden zal zijn van die afwijking onverwijld aan het Departement van Oorlog kennis te geven.

Reeds bestaande zieken-inrigtingen buiten versterkingen blijven op hare plaats, tot tijd en wijle zij geheele of nagenoeg geheele vernieuwing vorderen en eene verplaatsing overeenkomstig het vorenstaande dan tevens mogelijk mogt zijn.

§ 27. *Opgaven van verbeteringen, vernieuwingen, enz., aan de militaire gebouwen en ziekengestichten.*

A. O. 1862, No. 52.

Ter vermindering van de ongerieven, welke thans telkens

ontstaan door het aanmerkelijk tijdsverloop tusschen de inspectien over de militaire gebouwen en werken en de uitvoering der daarbij noodig bevonden voorzieningen, wordt, met algeheele intrekking van het voorgeschrevene bij A. O. 1851, No. 7, § 11, 1857, No. 15 en 39, 1861, No. 67 en van alle andere daarmede strijdige verordeningen, alsnu deswege het navolgende bepaald:

1o. Jaarlijks, overeenkomstig de door den direktur der genie ter zake te geven huishoudelijke voorschriften, zullen door de betrokken onder-direkteuren en gewestelijke eerstaanwezende officieren der genie de noodige globale opgaven met ramingen van kosten worden ingediend der in het eerstvolgend dienstjaar op elke plaats door hen noodig geoordeeld wordende voorzieningen, hieronder bedoeld sub 40 *a* en *b*.

2. Daarna zal in de eerste helft van de maand April door de plaatselijke militaire kommandanten inspectie worden gehouden over de militaire werken en gebouwen, speciaal met het doel om het genie-departement juistere gegevens, dan onder 1o bedoelde globale opgaven, te verschaffen voor het opmaken der begrootingen van de daarbij vermelde voorzieningen en om zich tevens te vergewissen van de al of niet bestaande noodzakelijkheid tot het doen van voorstellen als hieronder sub 5o. nader zullen worden vermeld.

Daartoe zullen voornoemde militaire kommandanten zich doen vergezellen:

a. Door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid ter plaatse, opdat deze daarbij in staat worde gesteld zoodanige voorstellen te doen, welke hij in het algemeen belang voor de militaire gebouwen noodzakelijk acht;

b. voor zooverre de te inspecteren gebouwen of werken ten dienste van de kavallerie, artillerie, geneeskundigen dienst of militaire administratie zijn afgestaan, door de plaatselijk kommanderende of eerstaanwezende officieren dier wapens en diensten, welke den militaire kommandant, voor zooveel noodig, ook bekend hebben te maken met alle door hen daaraan noodzakelijk geacht wordende verbeteringen en voorzieningen.

3o. Na afloop dier inspectien zullen:

a. Door de militaire kommandanten daarvan rapporten, volgens het hierbij gevoegd model en den daarop aangegeven weg, in triplo worden opgemaakt en ingediend; respektievelijk, na de daarop door den direktieur der genie gestelde beslissingen, bestemd voor het archief van de direktie der genie, voor dat van den betrokken onder-direkteur of gewestelijken en voor dat van den plaatselijken eerstaanwezend officier der genie.

Genoemde autoriteiten zullen deze rapporten daarna ter gelegener tijd ook ter inzage zenden, respektievelijk aan de betrokken algemeene dienstchefs, aan de gewestelijke en aan de plaatselijke militaire kommandanten.

Op plaatsen, waar de onder-direkteurs of gewestelijke eerstaanwezend officier der genie tevens met den plaatselijken dienst is belast, zullen bedoelde rapporten mitsdien ook slechts in duplo behoeven te worden opgemaakt en ingediend; en

b. Door de overige onder 2o genoemde autoriteiten, door tusschenkomst van de onmiddelijk boven hen gestelde chefs, eene opgave van de door hen noodig geoordeeld wordende voorzieningen worden ingediend, respektievelijk aan den kommandant van het regiment O.-I. kavallerie, den chef van het wapen der artillerie, den chef over den geneeskundigen dienst, en den hoofd-intendant der militaire administratie.

Voornoemde algemeene dienstchefs zullen uit deze verschillende opgaven een staat doen zamenstellen en, van hunne aantekeningen en bemerkingen voorzien, den direktieur der genie toezenden, welken door dien hoofd-officier verder zal worden geraadpleegd en vergeleken met de rapporten van de betrokken militaire kommandanten.

Missive direktieur der genie, dd, 23 April 1869, No. 2362/24.

Met de indiening dezer opgaven, alsmede die bedoeld sub 5 aan den direktieur der genie, moet niet gewacht worden tot allen zijn binnengekomen, maar de aanbieding kan geschieden, naarmate de daarop betrekking hebbende stukken ontvangen worden.

4o. De onder 3o. bedoelde rapporten en staten zullen voor medio Junij van ieder jaar bij den direktieur der genie moeten zijn ingekomen.

Daarin behooren verder alleen te worden opgenomen:

a. Herstellingen en vernieuwingen, die tot instandhouding van het bestaande worden vereischt;

b. kleine veranderingen, verbeteringen en bijbouwingen aan het bestaande, voor zoover die overeenkomstig de organieke bepalingen en voorschriften dringend noodig zijn en dus de noodzakelijkheid daarvan niet meer kan worden betwijfeld.

A. O. 1869, No. 46.

50. „Verbeteringen, veranderingen, bijbouwingen en andere „voorzieningen van belangrijken aard zullen bij de onderwer- „pelijke inspektien door den militairen kommandant en de „hem vergezellende autoriteiten mede worden onderzocht en „besproken, maar moeten daarna gezamenlijk worden opge- „nomen in een afzonderlijk rapport, waarop alle betrokken „plaatselijke autoriteiten beknopt en zakelijk hun advies bekend „stellen.

„Dat rapport wordt in duplo, te gelijk met de sub 3a be- „doelde inspektie-rapporten, gezonden aan den betrokken onder- „direkteur of gewestelijk eerstaanwezend genie-officier, die „daarvan een algemeen rapport opmaakt en dit, voorzien van „zijn advies en tevens van dat van alle verdere betrokken „gewestelijke autoriteiten, den gewestelijken militairen komman- „dant aanbiedt om, verder aangevuld met diens beschouwingen „door tusschenkomst e. q. van den betrokken dienstchef en „overigens van den direktEUR der genie, het departement van „oorlog ter beslissing te worden voorgelegd.

„Deze rapporten zullen vóór den 15den Julij van elk jaar „bij het departement van oorlog moeten zijn ontvangen.

„Slechts bij uitzondering zullen in spoed vereischende gevallen „voorstellen van den onderwerpeliĳken aard op een ander tijd- „stip mogen worden gedaan, dan onmiddellijk na de hierbe- „doelde jaarlijksche inspektien over de militaire gebouwen en „werken.

Circ. Chef G. D. 14 Aug. 1856, No. 1464.

do. do. 5 Aug. 1858, No. 1535.

do. do. 26 Maart 1860, No. 756.

do. do. 24 Junij 1869, No. 1804.

De eerstaanwezende officieren van gezondheid dienen dadelijk na afloop dezer inspektie eene opgave van hunne gedane voorstellen aan den chef over den geneeskundigen dienst in; voorstellen betreffende ziekengestichten en die betreffende overige militairen gebouwen, moeten *afzonderlijk* worden opgemaakt. Zie staten A en B.

In 't algemeen moeten deze opgaven verzamelstaten zijn van herstellingen, verbeteringen of vernieuwingen aan gebouwen door den geneeskundigen dienst geoccupeerd of ten behoeve van hunnen dienst in gebruik.

Ten opzichte der overige gebouwen strekken zich de voorstellen slechts uit tot herstellingen, vernieuwing of bijbouwingen, enz., die uit een *hygiënisch* oogpunt wenschelijk of noodig voorkomen.

Circ. Chef G. D. 13 Julij 1869, No. 2070.

Ten einde de algemeene dienstchefs steeds naar behooren bekend te doen zijn met de beslissing van den directeur der genie in rubriek H van het jaarlijks rapport der inspektie, over de militaire gebouwen en werken opgemaakt naar aanleiding der Alg. Order No. 52 van 1862, zullen de directeuren en plaatselijk eerstaanwezende officieren der genie gehouden zijn, die rapporten, nadat zij van des direktors beslissing voorzien zijn, door tusschenkomst van den plaatselijken militairen kommandant ter inzage te zenden aan de plaatselijke dienstchefs, die gehouden zijn hunnen algemeenen dienstchef met die beslissing in wetenschap te stellen.

op de jaarlijkse inspekte, van den Militairen Kommandant, genouwen den
 18 gedane voorstellen tot verbetering,
 vernieuwing en bijbouwing aan het *)

Nominatieve opgave der noodzakelijke verbeteringen, veranderingen en bijbouwingen.	Omschrijving der redenen tot de voordragt.	Advies van den eerstaanwezenden Officier van Gezondheid in loco.	Advies van den Dirigerend of Gewestelijk eerstaanwezenden Officier van Gezondheid.

*) Invullen de klassifikatie der ziekengestichten.

den 18

De eerstaanwezende Officier van Gezondheid,

Itt. B.

OPGAVE van de door den ondergeteekende
op de jaarlijksche inspektie, van den Militairen Kommandant, gehouden den
18 gedane voorstellen ter verbetering,
vernieuwing en bijbouwing aan de Militaire gebouwen te

Nominatieve opgave der noodzakelijke verbetering, vernieuwing en bijbouwing.	Omschrijving der redenen tot de voordragt.	Advies van den eerst-aanwezenden officier van Gezondheid in loco.	Advies van den Dirigerend Officier of Gewestelijk eerst-aanwezend Officier van Gezondheid.
--	---	---	--

Vierde Afdeeling.

GENEESKUNDIGE DIENST BIJ DE ZIEKENGESTICHTEN.

§ 28. *Klassifikatie der Ziekengestichten.*

Art. 491 A. R.

De militaire zieken-inrigtingen worden onderscheiden in:
groote hospitalen,
garnizoens-hospitalen, en
ziekenzalen,
en zijn verdeeld als volgt:

GROOTE MILITAIRE HOSPITALEN.

1e klasse.	Weltevreden.
2e „	Samarang.
Id.	Soerabaya.
3e „	Willem I.

GARNIZOENS-HOSPITALEN.

1e klasse.	Tjilatjap.
Id.	Pelatoengan.
Id.	Salatiga.

- 1e klasse. Padang.
 Id. Makassar.
 Id. Amboina.
- 2e klasse. Djokdjokarta.
 Id. Gombong.
 Id. Malang.
 Id. Padang-Pandjang.
 Id. Palembang.
 Id. Muntok.
 Id. Bandjermasing.
- 3e klasse. Onrust.
 Id. Serang.
 Id. Buitenzorg.
 Id. Soerakarta.
 Id. Oenarang.
 Id. Kedong-Kebo.
 Id. Ngawie.
 Id. Fort de Kock.
 Id. Sibogha.
 Id. Paya-Kombo.
 Id. Bandar.
 Id. Tebing-Tingie.
 Id. Pangkal-Pinang.
 Id. Riouw.
 Id. Banda.
 Id. Ternate.
 Id. Telok-Betong.
 Id. Pontianak.
 Id. Sintang.
 Id. Singkawang.

ZIEKENZALEN.

- 1e klasse. Padang Sidempoeang.
 Id. Lahat.
 Id. Amoenthay.
 Id. Martapoera.

- 2e klasse. Klatten.
 Id. Benkoelen.
 Id. Kepahiang.
 Id. Djeneponto.
- 3e klasse. Palimanang.
 Id. Meester-Kornelis.
 Id. Ayer-Bangis.
 Id. Rau.
 Id. Djambie.
 Id. Siak.
 Id. Segerie.
 Id. Balang Nipa.
 Id. Katimbang.
 Id. Tandjong.
 Id. Barabei-ie.
 Id. Moeara Teweh.
 Id. Pelarang (Koetei).
 Id. Pleij-Arie.
 Id. Nanga-Pinoh.
- 4e klasse. Anjer.
 Id. Billiton.
 Id. Magelang.
 Id. Boijolalie.
 Id. Wonosobo.
 Id. Patjitan.
 Id. Kediri.
 Id. Bezoekie.
 Id. Banjoewangie.
 Id. Solok.
 Id. Singkel.
 Id. Goenoeng Sitolie.
 Id. Moeara-Doea.
 Id. Tobaalie.
 Id. Bonthain.
 Id. Menado.
 Id. Saparoea.
 Id. Wahaay.

4e klasse.	Sampit.
Id.	Pengaron.
Id.	Rantau.
Id.	Benkayang.
Id.	Sambas.

I. DIENST BIJ DE GROOTE HOSPITALLEN.

§ 29. *Plaatsing van vast personeel.*

Art. 29. R. M. G. D.

Bij de groote hospitalen zal een vast personeel geplaatst worden, dat niet dan bij onvermijdelijke noodzakelijkheid zal verwisseld worden.

§ 30. *Over den dirigerend (of eerstaanwezend) officier van gezondheid.*

a. DIREKTIE VAN DEN DIENST.

Art. 28. R. M. G. D.

Aan de dirigerende officieren van gezondheid is de direktie over den dienst bij groote militaire hospitalen in het bijzonder opgedragen.

Art. 29 R. M. G. D.

Zij regelen den dienst en verdeelen die over het beschikbaar personeel.

b. TOEZIGT. PERSOONLIJKE BEHANDELING VAN ZIEKEN;

CLINISCH ONDERWIJS EN HULP AAN BINNENKOMENDE

ZWARE ZIEKEN.

Art. 30, 31 en 43. R. M. G. D.

Zij zullen toezigt uitoefenen op de geneeskundige handelin-

gen hunner ondergeschikten, zelve een gedeelte der belangrijke zieken onder behandeling nemen; zijn verplicht klinisch onderwijs te geven en te zorgen, dat aan zware binnenkomende zieken de noodige hulp worde verleend.

§ 31. *Over den Officier van gezondheid der wacht.*

a. DE WACHT.

Art. 40 en 41 R. M. G. D.

Bij de groote hospitalen zal eene wacht bestaan van een officier van gezondheid (en een apotheker.) Die wacht zal om de 24 uren verwisselen, waarvan een rooster zal worden aangehouden.

Zij mogen het hospitaal niet verlaten en moeten steeds bij de hand zijn.

(De officier van gezondheid der wacht behoort gekleed te zijn in uniform.)

b. BINNENKOMENDE ZIEKEN.

Art. 42 R. M. G. D.

Hij zal de inkomende zieken terstond onderzoeken, hun naar den aard hunner gebreken of ziekten eene zaal aanwijzen, waar zij verpleegd moeten worden en hun de noodige geneesmiddelen als anderzins voorschrijven.

c. ZWARE ZIEKEN.

Art. 43 en 44 R. M. G. D.

Bij de opname van lijdens met hevige of niet dagelijks voorkomende ziekten of gewonden, zal hij dadelijk rapport maken aan den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid of indien zulks geen uitstel gedooft, dadelijk de noodige hulp verlenen, waarvan hij vóór den aanvang der visites kennis geeft aan den behandelend geneesheer.

Bij toevallen van een hevigen of bedenkelijken aard zal echter die kennisgave onmiddellijk moeten geschieden.

d. WACHTREGISTER.

Art. 37 R. M. G. D.

In de wachtkamer zal zich een register bevinden, waarin de officier der wacht de namen van alle binnenkomende, uitgaande of overleden zieken invult.

Circ. Chef G. D. 10 Nov. 1854, No. 1134, sub 1.

In dit register mogen niet meer dan 20 lijdens per bladzijde worden ingeschreven, terwijl in de kolom *aanmerkingen* dagelijks de handteekening gesteld wordt van hem, die de namen der lijdens inschrijft.

Bij het einde der maand wordt het register afgesloten en met dat der administratie vergeleken.

Den eersten dag van de nieuwe maand worden de namen der onder behandeling blijvende lijdens in behoorlijke volgorde op een nieuw blad overgebracht en onmiddellijk onder deze, de op dien dag binnenkomende lijdens ingeschreven.

e. AANTEEKENING OP HET BILLET EN IN HET WACHTREGISTER
VAN IN 'S LANDS DIENST VERWONDEN.

Disp. M. D. 6 Nov. 1867, 2e Bur., No. 2539.

Circ. Chef G. D. 7 Nov. 1867, No. 2786.

Bijaldien militairen ter verpleging worden opgenomen, met wonden of gebreken, bij gevechten in 's lands dienst bekomen, moet zorg gedragen worden, dat door de betrokken officieren van gezondheid op het hospitaal-billet worde bekend gesteld, dat de wond of het gebrek of de ziekte, waarvoor de opneming in het ziekesticht noodig is, bekomen is bij een gevecht in 's lands dienst.

Zulks moet onmiddellijk geschieden nadat de lijder is opgenomen, en hiervan aantekening worden gehouden in het wachregister achter den naam van den betrokken persoon.

f. SURVEILLE DER DISTRIBUTIE EN WACHTRONDE.

Art. 46 R. M. G. D.

" 45 id.

De officier der wacht zal de distributie der voedingsmiddelen surveilleren (zie § 57) en gedurende zijne wacht minstens twee malen per nacht en twee of meermalen per dag bij gelijke tusschenpoozen de ronde doen door al de ziekenzalen, ten einde zich te overtuigen, dat de zieken goed verzorgd en de zalen en latrines zindelijk gehouden worden en tevens toe te zien, dat aan de zieken geene voor hen nadeelige spijzen of dranken worden uitgereikt.

Vindt hij ten deze in een of ander opzigt verzuin of nalatigheid, dan zal hij den zieken-oppasser der zaal, waarin zulks wordt opgemerkt, onmiddelijk in arrest doen brengen, en bij de morgenvisite daarvan rapport maken aan den dirigerenden officier van gezondheid, en kennis geven aan den officier, onder wiens behandeling de zieke behoort.

g. RAPPORT DER GEHOUDEN WACHT.

Art. 47 R. M. G. D.

Voor de morgenvisite zal hij den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid rapport maken van alles, wat gedurende zijne wacht in het hospitaal is voorgevallen, en daarna door een ander worden afgelost.

§ 32. *Over de behandelende geneesheeren.*

a. GENEESKUNDIGE VISITE.

Art. 35 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid bij de hospitalen zullen twee malen daags hunne zieken bezoeken: des morgens te 7 uur en des middags te 5 uur.

b. VOORSCHRIJVEN VAN GENEESMIDDELEN.

Art. 36 R. M. G. D.

De officier van gezondheid, die de zieken behandelt, zal verplicht zijn om de geneesmiddelen, die noodig geoordeeld worden, zelf te schrijven op de daarvoor bepaalde lijsten; dictuur is te dezen opzigte verboden.

c. NIET BEHOORLIJK GEREED GEMAAKT ZIJN DER VOORGESCHREVEN GENEESMIDDELEN.

Art. 90 R. M. G. D.

Indien een officier van gezondheid bevindt, dat zijn recept niet behoorlijk gereed gemaakt of daarin eenig ingredient vergeten is, zal hij den apotheker, die schuld heeft (zonder dat hier zijne klasse in aanmerking komt) deswege verantwoordelijk houden en dienaangaande aan den dirigerend officier van gezondheid rapporteren. (*Zie Pharmaceutischen dienst.*)

d. AANLEGGEN VAN VERBANDEN.

Art. 38 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid zullen zelve de verbanden moeten aanleggen, en de kleine operatien, als aderlatingen enz., zelve moeten verrigten.

e. NOTA VAN AANTEEKENING AAN HET ZIEKBED.

Art. 33 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid zullen van de belangrijke zieken, onder hunne behandeling, aanteekening aan het ziekbed en een naauwkeurig dagboek houden (zie verder onder *periodieken*: opmaken van het jaarlijksch administratief verslag).

f. DIEËT-VOORSCHRIFTEN.

(zie voeding).

§ 33. *Bewaring der chirurgicale instrumenten en verbandgoederen.*

Art. 39 R. M. G. D.

Een der officieren van gezondheid bij elk hospitaal zal speciaal met de bewaring en het onderhoud der chirurgicale instrumenten belast zijn; ook zullen de verbandgoederen door hem worden bewaard.

Hij zal tevens het toezigt over de verbandgoederen houden, en dagelijks aan de officieren van gezondheid de noodige verbandstukken uitreiken, zorgende dat er verbanden in voorraad zijn.

§ 34. *Lijkopeningen.*

a. ZOOVEEL MOGELIJK LIJKOPENINGEN DOEN.

Art. 33 R. M. G. D.

Op de overledenen zal door den geneesheer, die den lijder behandelde, zooveel mogelijk eene sectio cadaveris worden gemaakt.

b. GEVALLEN, WAARIN DE LIJKOPENING NIET MAG WORDEN VERRIGT

A. O. 1868, No. 52.

De lijkopening mag niet worden verrigt, ingeval de lijken van militairen door hunne naastbestaande of kameraden ter begraving worden opgevorderd.

c. VERVAARDIGING VAN PATHOLOGISCH ANATOMISCHE PRÆPARATEN.

Indien bij deze lijkopeningen een of ander wordt aangetroffen, dat in het belang der wetenschap behoort bewaard te blijven, zal daarvan een zoogenaamd pathologisch anatomisch præpa-

raat worden vervaardigd, ten behoeve van het anatomisch kabinet te Weltevreden.

d. INSCHRIJVING DER LIJKOPENING IN HET REGISTER.

Art. 31 R. M. G. D.

Van al het gevondene bij de verrigte lijkopeningen zal eenigzins breedvoerig en zoo naauwkeurig mogelijk aantekening worden gehouden in het register der lijkopeningen, dat in de wachtkamer van het hospitaal bewaard wordt.

Die aantekening moet door hem, die de lijkopening heeft verrigt, ingevuld en door zijne handteekening bekrachtigd worden.

§ 35. *Groote en belangrijke operatien.*

Art. 32 R. M. G. D.

Groote en belangrijke operatien zullen niet mogen geschieden, dan na overleg met den eerstaanwezigen officier van gezondheid, welke zoodanige operatie of persoonlijk zal uitvoeren, of daarmede, ter zijner verantwoordelijkheid, een zijner ondergeschikte officieren zal belasten, die geoordeeld wordt daartoe de meeste geoefendheid te bezitten.

§ 36. *Verpleging van krankzinnigen.*

Circ. Chef G. D. 2 Nov. 1864, No. 2823.

A. O. 1867, No. 35, § 18 en 31.

Ten opzigte van krankzinnigen die gevaarlijk zijn voor de zamenleving en zinneloozen, die niet aan zich zelf kunnen worden overgelaten, provoocert de dirigerende officier van gezondheid reeds dadelijk, dus vóór de beschikking van den kommandant van het leger is ontvangen, op de aanvraag om paspoort, onder toezending van het duplikaat geneeskundig certificaat, een vonnis tot opsluiting in een krankzinnigen-

gesticht, voor *Europeanen* bij den officier van justitie; voor *Inlanders* bij den hoofddjaksa of den djaksa bij den landraad.

Mogt zoeven bedoeld vonnis niet geslagen zijn, vóór dat de beschikking tot het verleenen van het paspoort door den dienst- of wapenchef, kommandant van het infanteriekorps of van het subsistentenkader wordt ontvangen, dan wordt het paspoort toch uitgereikt, zoodra van de plaatselijke civiele autoriteit op aanvraag van den dirigerend officier van gezondheid, het vereischt certifikaat van behoefte zal zijn verkregen, waarop zoodanige gewezen militairen, als behoeftigen in de hospitalen kunnen worden verpleegd.

Van de beschikking tot het verleenen van paspoort moet dus, door de zoo even genoemde kommandanten, ten spoedigste mededeeling gedaan worden aan den dirigerend officier van gezondheid, en zoodra het bewijs van behoefte bij den dirigerend officier van gezondheid is ontvangen, wordt de man beschouwd als gepasporteerd of gegageerd en moet dus door den dirigerend officier van gezondheid daarvan aan de kommandanten bedoeld in de 3e alinea van deze § mededeeling worden gedaan, en door laatstgenoemden op den gewonen veranderingstaat melding worden gemaakt.

Krankzinnigen en zinneloozen, die aan zich zelf kunnen worden overgelaten, en dus niet direkt behoeven te worden opgesloten, zullen ook niet in de kazernes terugkeeren, maar in de ziekeninrigtingen verblijven, tot dat zij, na het paspoort te hebben bekomen, hunne bestemming kunnen volgen.

Overigens wordt met hen gehandeld, als met alle om andere redenen voor den dienst afgekeurde militairen.

§ 37. *Lijders, die langer dan één jaar verpleegd worden.*

O. M. G. D. No. 2 van 1870.

Door de dirigerende en gewestelijke eerstaanwezende officieren van gezondheid zal maandelijks aan den chef over den geneeskundigen dienst worden ingezonden een volgens bijgevoegd model opgemaakte nominatieve staat betreffende de

militaire lijdens, die in de ziekengestichten onder hun toezigt langer dan een jaar onder geneeskundige behandeling zijn.

Mogt zoodanige lijder naar een reconvalescenten gesticht geëvacueerd worden, dan zal van den datum, waarop dit plaats heeft gehad, melding gemaakt moeten worden; evenzoo wanneer de lijder ongenezen terugkeert.

Wanneer een lijder van den staat wordt afgevoerd, zal de reden daarvan in de rubriek aanmerkingen moeten worden bekend gesteld.

De indiening van dezen staat behoort steeds te geschieden met de eerste gelegenheid na het einde der maand waarover hij loopt, terwijl ingeval er geene zieke militairen zijn, die in bedoelde kategorie vallen, daarvan door de inzending van een negatieven staat behoort te blijken.

(*)

NOMINATIEVE STAAT betreffende lijdens, die langer dan één jaar in de ziekengestichten in bovengenoemd Kommandement zijn verpleegd.

Plaats van het ziekengesticht.	Algemeen Stamboeknummer.	Namen en Voornamen.	Graden.	Korps.	Datum van het begin der ziekte.	Opname in het ziekengesticht.	Omschrijving van den ziekte-toestand.	Mutatien.	Aanmerkingen.

(*) Militaire afdeeling of Kommandement

(†)

(†) Datum wanneer opgemaakt.

(§)

(§) De autoriteit, die het stuk indient.

(Deze staat wordt ingediend in duplo, en alleen opgemaakt van militairen der Landmagt.)

§ 38. *Overplaatsing of afkeuring van militairen.*

Zie Geneeskundige commissien.

§ 39. *Evacueren van zieke militairen voor eene geneeskundige kommissie of naar een ander zieken- of reconvalescenten-gesticht.*

O M. G. D. 1870, No. 10.

Ten einde de respektieve geneeskundige commissien in de gelegenheid te stellen te kunnen beoordeelen, wat er bereids geschied is ten aanzien van verpleging en geneeskundige behandeling der militairen, die in verband tot § 15 der Alg. O. No. 35 van het jaar 1867 voor een geneeskundig onderzoek worden voorgedragen en opgezonden, is het noodig de evacuatie van zulke zieken vergezeld te doen gaan van eene evacuatie-staat.

Ook bij evacuatie naar een ander zieken- of rekonvalescentengesticht zal dergelijke evacuatie-staat worden opgezonden volgens bijgaand model.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Doorlopend nummer.	Namen.	Alg. Stambr. nummer.	Rang, Graad en Korps.	in	Sedert wanneer	Wordt geëvacueerd	Omschrijving der wijze, waarop het gebrek of de ziekte, in kolom 7 genoemd, verkregen is.	Behandelingswijze.	Opgave der ziekten of gebreken die voor het bekoemen der ziekten of gebreken, sub 7 genoemd, in Indie zijn doorgestaan.
					in *) en				
				Indie.	wanneer ziek geworden.	wegens			

*) Afdeeling.

†) Datum wanneer opgemaakt.

§) Autoriteit, die het stuk indient.

†

§

§ 40. *Klimaatsverandering voor zieke militairen.*

Disp. D. v. O. 14 Aug. 1870.

Zieke militairen te Tjilatjap, die eene klimaatsverandering behoeven of voor eene geneeskundige kommissie moeten verschijnen, kunnen bij de bestaande stoombootgelegenheid naar Batavia of Soerabaya worden gezonden.

Disp. D. v. O. 1 Okt. 1870, IIe afd., 1e Bureau, No. 11.

Hoezeer het belang der lijdens het medebrenge, om wanneer een verblijfplaats in een koeler klimaat noodig is, onverwijld derwaarts te vertrekken, verzetten zich, voor zooverre dit mindere militairen betreft, administratieve bepalingen daartegen.

Alleen in zeer dringende gevallen kan door den afdeelingskommandant autorisatie per telegram gevraagd worden, tot de noodig geoordeelde verplaatsingen.

§ 41. *Klimaatsveranderingen voor zieke schepelingen.*

Disp. D. v. O. 30 Sept. 1858, No. 46.

Wanneer zich mindere schepelingen van Zr. Ms. marine in een groot militair hospitaal bevinden en eene evacuatie naar een ander, in een hooger streek gelegen ziekesticht noodig hebben, moet op het certifikaat van den dirigerend officier van gezondheid, voor hun vervoer derwaarts, dadelijk het noodige verrigt worden door den militairen kommandant ter plaatse, die voor de verstrekking van transportmiddelen, en zoo noodig ook van voeding, gedurende de reis geheel en al op dezelfde wijze behoort te handelen, als gold het een militair der landmagt.

§ 42. *Transportmiddelen.*

Art. 132. A. R.

Indien een of meer manschappen uit of naar een hospitaal gaan, zullen zij op hunne reis volgens art. 286 alg. adm.

regl. verpleegd worden, en hun voor rekening van het gouvernement verstrekt worden de transportmiddelen, aangewezen op tarief no. 5. A. R.

Tarief no. 5, § 4. A. R.

Tot vervoer van zieke militairen op Banka wordt gebruik gemaakt van Chineschē tandoes, waarvoor als dragers worden toegestaan hoogstens acht koelies.

In de Molukken gebruikt men draagstoelen met 3 dragers. Elders gebruikt men gewone tandoes.

§ 43. *Geleider*

Tarief No. 5 A. R. Art. 132 A. R.

Bij evacuatiën kan, wanneer dit noodzakelijk wordt geacht, door het civiel bestuur een geleider worden medegegeven.

§ 44. *Evacueren te velde.*

(Zie dienst te velde.)

§ 45. *Gezondheidsgestichten.*

a. PELANTOENGAN.

A. O. 1844, No. 6, § 3.

Te Pelantoengan is naar aanleiding van 's Gouvernements besluit, dd. 21 Oktober 1841, No. 18, eene bad-inrigting daargesteld.

Derwaarts kunnen ook mindere militairen worden geëvacueerd.

b. GADOK EN SINDANGLAYA.

A. O. 1867, No. 53.

Elk landsdienaar, krachtens de bestaande bepalingen, (staats-

blad 1864, No. 10), in de termen vallende om in 's lands hospitalen als lijder der 1e klasse te worden verpleegd, heeft aanspraak om gedurende een aan hem wegens ziekte verleend binnenlandsch verlof bij de gezondheids-etablissemten te *Gadok* en te *Sindanglaya* als Gouvernementslijder op den voet der in hoofde genoemde besluiten te worden opgenomen, indien daartoe de gelegenheid bestaat in eene der *vijf* plaatsen waarover het gouvernement bij elk dier gestichten te beschikken heeft.

Aan personen, niet verkeerende in het geval in de voorafgaande alinea bedoeld, wordt geene plaats als gouvernementslijder bij genoemde inrigtingen afgestaan anders dan krachtens eene bijzondere beschikking van den Gouverneur-Generaal.

c. KAMPONG MAKASSER.

G. B. 28 Junij 1868 No 2.

Even als *Gadok* en *Sindanglaya* is *kampung Makassar* eene geheel civiele inrigting, waarin ter verpleging kunnen worden opgenomen lijdens 2e, 3e en 4e klasse.

d. BUITENZORG, ENZ.

Bovendien kunnen zieken uit de eerste militaire afdeeling naar Buitenzorg gezonden worden en verder

1e zieken uit de 2e afdeeling naar Oenarang.

2e " " " 3e " " Malang.

3e " van Sumatra's Westkust naar Fort de Kock, Padang-Pandjang en Pajja-combo.

II. Dienst bij de Garnizoens-Hospitalen en Ziekenzalen.

§ 46. *Bij de garnizoens-hospitalen en ziekenzalen.*

Art. 50 en 51, R. M. G. D.

Zal de dienst naar evenredigheid op denzelfden voet plaats

hebben, als zulks voor de groote hospitalen is voorgeschreven.

Het doen der visites, het verrigten van sectiones cadaverum, het aantekenen derzelve in daartoe afzonderlijk aan te houden registers, zal bij eerstgemelde op dezelfde wijze geschieden als bij laatstgemelde.

Bevinden zich bij zoodanige etablissementen meer dan één officier van gezondheid, zoo zal de hoogste of oudste in rang met de direktie en het toezigt over den dienst belast zijn.

Vijfde Afdeeling.

ADMINISTRATIEF GENEESKUNDIG BEHEER BIJ DE ZIEKEN-GESTICHTEN.

I. Groote Hospitalen.

§ 48. *De eerstaanwezende officieren van gezondheid zijn speciaal verantwoordelijk voor de opvolging van administratieve voorschriften, in zoo verre deze hunne dienst betreffen.*

Art. 563, A. R.

De eerste officieren van gezondheid, dienst doende bij de hospitalen, zijn speciaal verantwoordelijk voor de opvolging van alle bepalingen op den geneeskundigen dienst, in het administratie-reglement voorkomende, terwijl zij verplicht zullen zijn, om van alle misbruiken, hoe gering ook, welke door hen mogten worden ontdekt, onmiddellijk kennis te geven aan den dirigerenden officier van gezondheid, onder wiens ressort zij behooren.

§ 49. *Kleeding en Fournituren.*

Art. 492, A. R.

De hospitalen zullen voorzien zijn van de noodige slaap-

fournituren en hospitaal-kleeding voor dagelijks gebruik en tot verwisseling op de bepaalde tijden; de hoeveelheid der onderscheiden voorwerpen, voor elk ziekingesticht in het bijzonder, zal worden bepaald door den hoofd-intendant der militaire administratie, in overleg met den chef van den geneeskundigen dienst, zullende echter het maximum niet overschreden mogen worden.

TABEL, aanwijzende het maximum van de
fournituren en hospitaal-kleeding voor de militaire ziekingestichten.

SOORT DER GOEDEREN.	VOOR WELKE PERSONEN.	Getal.
Bedlakens.	Voor elken lijder van de 1e, 2e of 3e afd.	zes.
Broeken.	" " " " " 1e, 2e of 3e "	zes.
Bultzakken.	" " " " " 1e afdeeling.	drie.
Dekens.	" " " " " 1e, 2e of 3e "	drie.
Doodkleeden.	onbep.
Gordijnen met toebehooren.	" " " " " 1e afdeeling.	twee.
Handdoeken.	" " " " " 1e, 2e of 3e "	drie.
Hemden.	" " " " " 1e, 2e of 3e "	acht.
Hoofdkussens. (Lederen).	} " " " " " 4e afdeeling.	twee.
Idem	} " " Inlandsche bediende.	twee.
(Linnen).	} " " lijder van de 2e of 3e "	drie.
Id. (met ka- pok gevuld.)	} " " Europeschen bediende.	twee.
Kabaaijen.	} " " lijder van de 1e afdeeling.	drie.
Legmatjes.	} " " " " " 2e of 3e afdeeling.	twee.
Idem.	} " " " " " 1e, 2e, 3e of 4e afd.	zes.
Muilen.	} " " " " " 4e afdeeling.	een.
Mutsen.	} " " Inlandschen bediende.	een.
Sarongs.	} " " lijder van de 1e, 2e of 3e "	twee.
Servetten.	} " " " " " 1e, 2e of 3e "	vier.
	} " " " " " 4e afdeeling.	vijf.
	} " " de lijders van de 1e afdeeling.	onbep.

SOORT DER GOEDEREN.	VOOR WELKE PERSONEN.	Getal.
Spreijen.	Voor elken lijder van de 2e, 3e of 4e afd. (Indien echter wullen dekens gebruikt worden, worden zooveel minder spreijen verstrekt).	drie.
Idem.	Voor elken bediende.	twee.
Stroozakken.	" " lijder van de 2e, 3e of 4e afd.	drie.
Idem.	" " Europeschen bediende.	twee.
Tafellakens.	" de lijders der 1e afdeeling.	onbep.
Tromkleeden.	.	id.
Ziekenjassen.	" elken lijder van de 1e of 2e afdeeling.	vier.
Rolkussens	" " " " " 1e afdeeling.	drie.
(bantal-goe- ling).		
Kussensloopen daarvoor.	" " " " " 1e afdeeling.	zes.

Boven en behalve de hier aangewezen hoeveelheden, kunnen nog voor scabieuzen, bij een groot hospitaal tien, bij een garnizoens-hospitaal drie, en bij eene ziekenzaal twee stellen fouritures en hospitaal-kleeding worden aangehouden.

Voor de bedienden worden genee dekens toegestaan, dan wanneer die ook aan de manschappen van het garnizoen verstrekt worden.

Van de beide hoofdkussens, die aan de lijders der 2e of 3e afdeeling verstrekt worden, moet in den regel het eene met boomwol, het andere met hooi of stroo gevuld worden.

De geneesheer kan echter aan lijders met besmettende kwalen een tweede strookussen, in plaats van het boomwolkussen doen geven.

Aan elk der militaire ziekestichtingen zullen eenige bedgordijnen met de noodige voorwerpen tot bevestiging derzelve aan de nachtleppers worden verstrekt, om aan de zware lijders der 2e afdeeling (onder-officieren) in gebruik te worden gegeven, wanneer de eerstaanwezend officier van gezondheid van

het hospitaal zulks in het belang hunner genezing wensche-
lijk acht.

A. O. 1869 No. 9

Ook aan lijdens der 3e en 4e afdeeling, verpleegd wordende in de verschillende zieken-inrigtingen in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, kunnen ter beoordeeling van den behandelend officier van gezondheid gordijnen worden verstrekt.

Circ. H. I., 30 Oct. 1866, No. 26.

In verband tot de afmetingen van het ijzeren officiersledikant moeten de klamboe's zijn lang 9,2 ned. el, hoog 2,2 ned. el en op de vier hoeken duidelijk gemerkt MH.

§ 49. *Toeziçt door officieren van gezondheid op de reinheid der furnituren.*

Art. 48 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid in het algemeen, en de dirigerende officieren van gezondheid in het bijzonder, zijn verplicht nauwkeurig acht te slaan op de reinheid der furnitures en verschooningen, welke aan de zieken verstrekt worden, en laatstbedoelde zullen, onder goedkeuring van den chef, te dien opzichte zoodanige huishoudelijke maatregelen voorschrijven, als deze gewigtige aangelegenheid gebiedend vordert.

§ 10, *Lijders naar hunne klasse van verpleging gekleed.*

Art. 496 A. R.

Door de vervanging van de vroegere classificatie der lijdens in drie klassen door die in vier afdeelingen, wordt in het bestaande geene verandering gebragt, dan dat de lijdens der 2e afdeeling (onder-officieren) worden gekleed als de lijdens der 1e afdeeling (vroeger 1e klasse) en van slaapfurnituren en huisraad worden voorzien, als de lijdens der 3e afdeeling (vroeger 2e klasse).

§ 51. *De hospitaal-directie zal zorgvuldig waken voor*

a. ZINDELJKHEID, VERSCHOONING EN REINHEID
DER LIGPLAATSEN.

Art. 533 A. R.

Alles moet met de uiterst mogelijke zindelijkheid worden onderhouden; de linnen en katoenen goederen moeten behoorlijk gewasschen, de lijders naar eisch verschoond en hunne ligplaats gereinigd worden.

b. ALGEMEENE EN BUITENGEWONE VERSCHOONING.

Art. 533 A. R.

De algemeene verschooning (met uitzondering van die der lijders van de 1e afdeeling, die om den anderen dag verschoond worden) heeft plaats om de drie dagen na de driedaagsche uitschrijving.

Wordt evenwel tusschentijds door den behandelend officier van gezondheid verschooning voor deze of gene lijder noodzakelijk geacht, dan kan daaraan worden gevolg gegeven, doch is spaarzaamheid daarin aanbevolen.

c. ZUIVEREN VAN BINNENKOMENDE ZIEKEN.

Art. 521 A. R.

De zieken zullen eerst in de entréenzaal opgenomen, gezuiverd en daarna, met kleederen van het hospitaal voorzien, op het nummer, naar den aard hunner ziekte voor hen bestemd geplaatst worden.

Aan die zieken, naar de hospitalen gezonden wordende, zal worden medegegeven een schoon stel katoenen kleeding, hetwelk in het hospitaalmagazijn bewaard wordt, terwijl de kleeding, die de man aan het lijf heeft, door den geleider wordt teruggenomen, om bij de compagnie, na zooveel noodig gereinigd te zijn, te worden bewaard; ook kunnen de zieken naar het hospitaal gezonden worden, geheel gekleed in schoon goed.

d. DE LIGPLAATSEN VAN OVERLEDENEN MOETEN
GEREINIGD WORDEN.

Art. 534 A. R.

De ligplaatsen met toebehooren, door overledenen gebezigd, — schoon ook gereinigd — moeten niet weder worden gebruikt, dan na eenen geruimen tijd behoorlijk gelucht of, zoo noodig, kunstmatig gedesinfekteerd te zijn.

e. FOURNITUREN GEMERKT S OF V MOGEN NIET AAN ANDERE
ZIEKEN VERSTREKT WORDEN.

Art. 535 A. R.

Aan de aan gewone ziekten lijdenden mogen in geen geval worden gegeven fournitures of kleeding, speciaal bestemd voor en gebruikt door scabieusen of met dergelijk uitslag of kwalen behabte lijdens.

De voor deze laatsten bestemde goederen maken, buiten de gewone merken, nog voorzien zijn van een S. of V., afzonderlijk gehouden en ook afzonderlijk gewasschen worden.

f. FOURNITUREN VAN BESMETTELIJKE ZIEKEN.

Art. 49 R. M. G. D.

Fournitures en kleedingstukken, die voor lijdens met besmettelijke ziekten gediend hebben, moeten worden vernietigd, voor zoover dezelve niet volgens de regelen der kunst op de verantwoordelijkheid van dien het betreft, naar behooren kunnen worden gedesinfekteerd.

g. ZUIVERING DER FOURNITURES EN KLEEDING VAN
NITRAS-ARGENTI-VLEKKEN.

Circ. Chef G. D. 11 Junij 1863, No. 1833.

Bij gebruik van nitras-argenti moet men zoo veel mogelijk toezien, dat kleeding en fournitures er niet mede in aanraking komen.

Vlekken van nitras-argenti worden verwijderd door eene oplossing van 5 grein sublimaat op een medicinale once water. De vlekken worden met deze oplossing bevochtigd en aan zich zelve overgelaten tot zij weder goed droog zijn, en daarna met regenwater goed uitgespoeld. Zoo noodig, moeten zij met zeep worden schoon gewasschen.

De vlekken gaan òf geheel weg òf verbleeken zoodanig, dat het onooglijk voorkomen der kleedingstukken weggenomen is. Het weefsel lijdt bij deze bewerking niet.

h. KABAAIJEN EN SARONGS AAN VROUWELIJKE
LIJDERS VERSTREKKEN.

Circ. H. I. 19 Eebruarij 1845, No. 281.

Aan de verpleegd wordende vrouwelijke lijdens zijn gewone kabaaijen en sarongs te verstrekken.

i. LAPPEN VAN OUDE FOURNITUREN TOT VERBAND.

Art. 556 A. R.

De nog bruikbare lappen van afgekeurde fournituren en hospitaal-kleeding worden gedeeltelijk als verbandlinnen aan de apotheken afgegeven.

k. NOG BRUIKBARE FOURNITUREN MOGEN NIMMER GEBEZIGD
WORDEN TOT VERBANDLINNEN.

Circ. Chef G. D. 12 Aug. 1861, No. 2062.

Bruikbare fournituren mogen niet tot verbandlinnen gebezigd worden.

§ 52. *Verstrekking van buikbanden.*

A. O. 1857, No. 18.

Aan alle zwakke militairen en rekonvalescenten, wanneer het dragen van eenen buikband door den eerstaanwezenden

officier van gezondheid tot hunne herstelling noodig wordt geoordeeld, kunnen twee flanelen buikbanden verstrekt worden.

§ 53. *Huisraad.*

Gearr. bij G. B, dd. 18 Nov. 1866, No. 20.

Tarief No. 37bis. A. R.

Hoeveelheden van tafelereedschappen, huisraad, enz. ter bepaling van de voorraden, die in maximum mogen aanwezig zijn bij de militaire ziekestichtten.

BENAMING DER ARTIKELN.	In de Hospitalen.		In de Zieken- zalen.		Voor algem. gebruik.								
	Voor iederen lijder der						Hospitalen der 1e kl.	Hospitalen der 2e kl.	Hospitalen der 3e kl.	Hospitalen der 4e kl.	Garn.-Hosp. der 1e kl.	Garn.-Hosp. der 2e kl.	Ziekenzalen.
	1e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.	4e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.							
Aardewerk.													
Bakjes voor tand- en nagelborstel	1												
Borden } diepe	2	2	2		1	1							
} platte	4	4	2		1	1							
Botervlootjes	1												
Gendies	1	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>	<i>a</i>						
Soep- of bouillon-kommen.	1	1	1										
Medicijnkopjes	2	2 <i>b</i>	1	1	1	1	1						
Melkkannen	1												
Mokken		1	1		1	1							
Suikerpotten	1												
Thee- en koffijkommen	1												
Trekpotten	2 <i>c</i>												
Theeschoteltjes	1												
Waschkannen	1							<i>d</i>	<i>d</i>	<i>d</i>	<i>d</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
Waschkommen	1							<i>e</i>	<i>e</i>	<i>e</i>	<i>e</i>	<i>e</i>	<i>e</i>
Waterpotten	1												
Zeepbakjes	1												

a. 1 voor 2 man. *b.* 1 voor medicijnen en 1 voor bijzonder gebruik als be-
c. 1 voor koffij en 1 voor thee. *d.* 1 voor elk behandelend geneesheer. *e.* Iden

BENAMING DER ARTIKELEN.	In de Hospitalen.		In de Zieken- zalen.		Voor algem. gebruik.						Voor de wachtkamer der off. Ziekenzalen.				
	Voor iederen lijder der								Hospitalen der 1e kl.	Hospitalen der 2e kl.		Hospitalen der 3e kl.	Hospitalen der 4e kl.	Garn.-Hosp. der 1e kl.	Garn.-Hosp. der 2e kl.
	1e afdeling.	2e afdeling.	3e afdeling.	4e afdeling.	2e afdeling.	3e afdeling.	4e afdeling.								
Blikwerk.															
Badstoelen								<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	1
Borden			1				1								
Koffijfiltreerkannen met kraan								2	2	1	1				
								2	2	2	2	2	2	2	1
Lantaarns { patent								4	4	3	3	2	2		
								<i>g</i>	<i>g</i>	<i>g</i>	<i>g</i>	<i>g</i>	<i>g</i>		
Maten { van 1 Ned. kan								2	2	2	2	2	2	2	
								2	2	2	2	2	2	2	
								2	2	2	2	2	2	2	
Mokken			1				1								
Treethers { groote								2	2	2	2	1	1		
								2	2	2	2	1	1		
Washbekkens	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>i</i>					1	1	1	1	1	1	1	1
Washkannen	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>i</i>					1	1	1	1	1	1	1	1
Glaswerk.															
Hangstolpen, compleet	1							<i>k</i>	<i>k</i>	<i>k</i>	<i>k</i>	<i>k</i>	<i>k</i>	<i>k</i>	1
Olieglazen	1							<i>l</i>	<i>l</i>	<i>l</i>	<i>l</i>	<i>l</i>	<i>l</i>	<i>l</i>	
Spiegels	1														1
Vingerglazen	1														1
Waterglazen	1	1													1
Wijnglazen	1														1
Zoutvaatjes	1														1
Houtwerk.															
Badkuipen								<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	1
Banken met ijzeren staanders		<i>n</i>	<i>n</i>												1
Branecards met tent								2	2	2	2	1	1		
Diëetplankjes	1	1	1	1	1	1	1								

f. 1 voor 25 man of minder. *g.* Naar omstandigheden. *h.* 1 voor 2 man. *i.* voor 5 man. *k.* Naar omstandigheden. *l.* Idem. *m.* 1 voor 25 man of minder. *n.* 1 voor 10 man.

BENAMING
DER
ARTIKELN.

BENAMING DER ARTIKELN.	In de Hospitalen.		In de Zieken- zalen.				Voor algem. gebruik.						Voor de wachtkamer der off. van den geneesk. dienst.		
	Voor iederen lijder der							Hospitalen der 1e kl.	Hospitalen der 2e kl.	Hospitalen der 3e kl.	Hospitalen der 4e kl.	Garn.-Hosp. der 1e kl.		Garn.-Hosp. der 2e kl.	Ziekenzalen.
	1e afdeling.	2e afdeling.	3e afdeling.	4e afdeling.	2e afdeling.	3e afdeling.	4e afdeling.								
Distributie- van binnen met blik be- bakken } slagen voor linnengoed.							2	2	2	2	1	1			
Distributie-tobben							2	2	2	2	1	1			
Doodbaar met roef							6	6	5	4	3	2			
Draagbalies							1	1	1	1	1	1			
Geldkisten, kleine							22	18	14	10	6	4	2		
Kasten met sluiting	1						11	9	7	5	3	2	1		
Knaapjes	1													1	
Koffijmolens, { groote { kleine							1	1	1	1			1	1	
Medieijnbakken							10	8	6	4	2	1			
Meelzeefsten							2	2	2	2	1	1			
Naechttonnen		1	1	1	1	1	1								
Rijstblokken met 3 gaten en 6 stam- pers							2	2	2	2	1	1			
Rijststoomtonnen	1						2	2	2	2	1	1		1	
Schutsels	1	1	1	1	1	1	1							1	
Spuwbakjes							22	18	14	10	6	4	1		
Stellingen { voor leksteen { " watervaten	2	10					12	10	8	6	4	3	1	2	
Stoelen, { Amerikaansch model { zoogenaamde luijaards	1						10	10	9	8	7	6		1	
Tafels van 1,25 Ned. el.	1						2	2	2	2	1	1			
Trappen voor lampen							6	5	4	3	2	1			
Verbandbakken							2	2	2	2	1	1			
Washtafels	1													1	
Wateremmers							36	28	20	15	10	6	2		
Watervaten met sluiting							20	15	10	8	6	4	1		
IJzerwerk.															
Aschschoppen							4	4	3	3	2	2			
Bedkoetsen		1	1	1	1	1	1								
Idem voor officieren	1													1	
Bijlen							5	5	5	4	2	2			
Braadpannen { groote							10	8	6	4	3	2			
{ kleine							10	8	6	5	4	3			

o. Bijaldien het lokaal zulks toelaat.

BENAMING DER ARTIKELN.	In de Hospitalen.		In de Zieken- zalen.				Voor algem. gebruik.						Voor de wachtkamer der off. van den geneesk. dienst.	
	Voor iederen lijder der													
	1e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.	4e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.	4e afdeeling.	Hospitalen der 1e kl.	Hospitalen der 2e kl.	Hospitalen der 3e kl.	Hospitalen der 4e kl.	Garn.-Hosp. der 1e kl.		Garn.-Hosp. der 2e kl.
tributie-lepels } 1 Ned. kan .							4	4	3	3	2	1	1	
van } 0,75 " .							2	2	2	2	1	1	1	
van } 0,25 " .							2	2	2	2	1	1	1	
andboeijen met slot en sleutel .							4	4	3	3	2	2		
hangsloten, { gewone							25	22	18	14	10	7		
{ kunst							1	1	1	1	1	1		
knives							6	5	4	3	2	2		
serrollen							10	9	8	7	5	4	1	
okketels, { groote							5	5	3	3	1	1		
{ middensoort							5	5	4	3	2	2		
{ kleine							5	5	4	3	2	2	1	
knippen met krammen							<i>p</i>	<i>p</i>	<i>p</i>	<i>p</i>	<i>p</i>	<i>p</i>		
knives, { keuken-							6	6	6	5	4	3	2	
{ tadel-	1	1												1
knepels							5	4	4	3	2	2		
knimlepel							5	4	4	3	2	2		
knietels voor thee- en rijstwater, net komfoor							24	18	14	10	6	4	1	
knieschvorken							4	4	4	3	2	2		
knurttangen							4	4	4	3	2	2		
Diversen.														
knraallampen, staande compleet .	1													1
knrodkleeden							<i>q</i>	<i>q</i>	<i>q</i>	<i>q</i>	<i>q</i>	<i>q</i>		
knroeken voor bedgordijnen, paren .	1													1
knroengklokken, Friesehe							1 ^{qq}	1	1	1	1	1	1	
knroedores	1													1
knroentoorlampen							1	1	1	1	1	1		
knroektrekkers							4	4	3	3	2	2	1	
knroeksteen							22	18	14	10	6	4	1	
knroepels, { nieuw zilveren	1	1	1	1	1	1								1
{ " " thee	1													1
knroesenteerbladen	1													1
knroehalen, { houten met ijzeren balans							1	1	1	1	1	1		
{ koperen " " "							1	1	1	1	1	1	1	

p. Naar omstandigheden. *q.* Idem. *qq.* In de hospitalen te Weltevreden, Samarang en Soerabaya worden verstrekt respectvelijk 2, 2 en 3 hangklokken. 2e nota.

BENAMING DER ARTIKELEN.	In de Hospitalen.				In de Zieken- zalen.			Voor algem. gebruik.				Voor de wachtkamer der off.			
	Voor iederen lijder der							Hospitalen der 1e kl.	Hospitalen der 2e kl.	Hospitalen der 3e kl.	Hospitalen der 4e kl.		Garn.-Hosp. der 1e kl.	Garn.-Hosp. der 2e kl.	Ziekenzalen.
	1e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.	4e afdeeling.	2e afdeeling.	3e afdeeling.	4e afdeeling.								
Sluitgewigten, Ned. pond								1	1	1	1	1	1	1	
Stellen gewigten om } 300 Ned. pd. te wegen tot } 200 "								1	1	1	1		1	1	
Tafelvorken, nieuw zilver	1	1	1		1	1									1
Tafelschellen	1														1
Tromkleeden								r	r	r	r	r	r		
Vloermatjes, rottan	1														1
Merken en nummers.															
Let. { V								1	1	1	1	1	1	1	
S								1	1	1	1	1	1	1	

Boven en behalve het vorenstaande is nog toegestaan voor ieder de groote Hospitalen te:

BENAMING DER ARTIKELEN.	Batavia.	Samarang.	Willem I.	Soerabaya.	Padang.	Aanmerkingen.
Lijkwagens	1	1			1	Bovendien is te Padang in verantwoording een wagen en drie stellen tnigen, ieder voor 4 paarden, met bijbehorende leidsel en zweepen, tot het overvoeren van konvalescente militairen tussehen Padang en Paya-Combo, worden de daarbij gebruik gemaakt van de ter Sumatra's Westkust ge-
Ziekenwagens			1		1	
Ziekenpraauwen	1			1		
Paarden	4	4	4		4	
Manenkammen	2	2	2		2	
Rosborstels	2	2	2		2	
Roskammen	2	2	2		2	
Seharen	1	1	1		1	
Stalhalsters	4	4	4		4	
Watertrensen, compleet.	4	4	4		4	
Trektuigen, compleet (stellen)	1	1	1		1	
Stallantaarns	1	1	1		1	
Machines tot het aftappen en kurken van wijn	1	1		1	1	

stationeerde postpaarden, tegen betaling van f 1,50 per Java-paal voor ieder stel van 4 paarden. (G. B. 23 Nov. 1866, No. 5.) 1e nota.

Zoolang bij het hospitaal te Padang van landswege wordt aangehouden een wasch-établissement, wordt daarbij in dienst gehouden een pedatti met één karbouw; 2e nota

r. Naar omstandigheden.

Algemeene Bepalingen.

§ 1. Het op dit tarief toegestane moet als maximum worden beschouwd; waar met minder kan worden volstaan, moeten de onder-intendanten, in overeenstemming met de dirigerende of eerstaanwezende officieren van gezondheid, zorgen, dat alleen het noodige en niet meer in gebruik wordt gegeven.

Van het aarde- en glaswerk zal bij de groote en garnizoens-hospitalen een voorraad van 10 pCt. boven het benoodigde in de magazijnen worden opgelegd, ter onverwijldte vervanging van voorwerpen, die in het gebruik breken.

§ 2. Ten behoeve van zieke militairen, die van Soerabaya naar Malang worden geëvacueerd en te Passeroean nachtverblijf houden, wordt ter laatstgenoemde plaatse van 's landswege verstrekt de voor de verzorging van die zieken benoodigde fournitures, ziekenkleeding en huisraad, den aard en de hoeveelheid dier voorwerpen te bepalen door den gewestelijken onder-intendant, in overeenstemming met den dirigerenden officier van gezondheid.

§ 54. *Verlichting.*

Gearr. bij G. B., dd. 13 Nov. 1866, no. 20.

Tarief No. 42.

VERLICHTINGSMIDDELEN EN BRANDSTOFFEN VOOR DE MILITAIRE ZIEKEN-INRICHTING.

A. Verlichtingsmiddelen.

- § 1. De voorwerpen tot verlichting toegestaan zijn:
- a. Voor elke door lijders der 1e afdeeling betrokken kamer alsmede voor den officier van gezondheid en den apotheker der wacht ieder:
 - een astraallamp en een hangstolp.

- b.* Voor den ziekenvader-majoor en den wachtheb-
benden ziekenvaker ieder:
een blikken lantaarn met glazen ruiten, dan
wel een zoogenaamde patent-lantaarn.
- c.* In de portalen, gaanderijen en ziekenzalen:
hangstolpen.
- d.* In de keukens, badkamers, latrines, stallen enz.:
blikken lantaarns met glazen ruiten, dan wel
zoogenaamde patent-lantaarns;

Voor *c.* en *d.* het getal te bepalen door den
Onder-intendant, in overeenstemming met
den dirigerenden officier van gezondheid,
en ter goedkeuring van den Hoofd-Intendant
der Militaire administratie.

- § 2. Voor iedere astraallamp, hangstolp of lantaarn, wordt
te goed gedaan: 0.15 N. kan olie daags.
- § 3. Lampkousjes voor de astraallampen en pitten voor
de hangstolpen en lantaarns, worden door den leve-
ancier van olie gratis verstrekt, de lampkousjes ge-
rekend op 15 stuks voor iedere lamp 's maands.

B. Brandstoffen.

- § 4. Brandhout wordt verstrekt voor zooveel daarvan noo-
dig is, doch in geen geval meer dan:
voor eene zieken-inrigting, waarbij het aantal
hospitaalvoeding genietende personen, (zieken en
bedieningspersoneel) bedraagt:
minder dan 200 personen, voor ieder 0.0165 kub.
Ned. El;
200 tot en met 299 personen, voor ieder 0.0135
kub. Ned. El;
300 of meer personen, voor ieder 0.0125 kub.
Ned. El.
- § 5. Onder de hoeveelheden sub § 4 aangegeven, is niet
begrepen het brandhout ten behoeve van de apotheek,
dat naar behoefte extra wordt verstrekt.

§ 6. Voor de ziekenzalen wordt het noodige brandhout uit de menages verstrekt en op plaatsen, waar die niet worden gehouden, ten laste van den lande aangekocht.

§ 55. *Voeding.*

a. OVER HET VOORSCHRIJVEN VAN VOEDINGSMIDDELEN.

Art. 37 R. M. G. D. (A. O. No. 15 van 1868.)

De officier van gezondheid, die de zieken behandelt, zal bij de morgenvisite op de daartoe bestemde diëetlijsten, model 112, behoorende tot het algemeen reglement van administratie voor de landmagt in Ned. Indie (Stb. 1831, No. 56), eigenhandig, duidelijk en in letters opschrijven de gewone diëet- en de buitengewone verstrekkingen voor elken lijder, gedurende den loopenden dag, en elk voorschrift met zijne paraphe en ten slotte de geheele diëetlijst met zijne handteekening bekrachtigen; hetgeen hij voorschrijft met luider stemme opgeven aan den lijder en aan den ziekenvader der zaal; er zich van overtuigen, dat deze laatste zulks dadelijk duidelijk aanteekeent op het diëetplankje, daartoe aan het hoofdeinde van de legplaats van elken lijder geplaatst; daarna den dirigerenden of eerst-aanwezenden officier van gezondheid verslag doen van zijne visite; hem de diëetlijst aanbieden en er zich van overtuigen, dat aan den lijder datgene worde verstrekt, wat op de diëetlijst is goedgekeurd door den dirigerenden of eerstaanwezenden officier van gezondheid.

Deze zal zich vergewissen van de behandeling der lijders en of de behandelende geneesheeren zich ook omtrent de extra-voeding stipt hebben gehouden aan de bestaande bepalingen; de vereischte redressen bevelen en alleen aannemen, van zijne handteekening voorzien, en ter verdere verhandeling voorschikken aan de direktie der ziekeninrigtingen, diëetlijsten welke aan de bovengestelde eischen voldoen en waarin elke doorhaling of bijschrijving (overschrijvingen mogen niet plaats

hebben) is geschied, eigenhandig door en gewaarmerkt door de handteekening van den behandelenden geneesheer.

Door zijne handteekening op de diëetlijst stelt de dirigerende of eerstaanwezende officier van gezondheid zich persoonlijk verantwoordelijk voor al hetgeen den lijder strijdig met de bestaande voorschriften mogt zijn voorgeschreven.

De vergoeding der geldswaarde daarvan wordt hem bij ontdekking dan ook opgelegd, zonder verdere formaliteiten.

b. TOEZIGT OP HET VOORGESCHREVENE.

Art. 508 A. R.

Ieder officier van gezondheid zal in zijne dienst zorgen, dat het diëet hetgene hij oordeelt dat in acht moet genomen worden, behoorlijk worde geobserveerd, terwijl hij nauwkeurig moet toezien dat geene spijzen buiten zijne voorkennis worden toegediend.

c. PLIGT VAN DEN SPIJSVERZORGER OF HOSPITAALMEESTER.

Art. 526 A. R.

De hospitaal- of menagemeester zal toezien dat de levensmiddelen behoorlijk gereed gemaakt worden, en altijd bij de uitdeeling daarvan tegenwoordig zijn, ten einde te zorgen, dat overeenkomstig de aantekeningen, bij de visite gedaan, ieder het zijne bekome.

Art. 561 A. R.

Bij de groote hospitalen is de spijsverzorger, speciaal onder het opzigt en de verantwoordelijkheid van den directeur, belast met de ontvangst en de uitdeeling der levensmiddelen.

d. OVER DE BEREIDING DER VOEDINGSMIDDELEN, THEE EN RIJSTWATER

Art. 511 A. R. Art. 513 en 515 id. Tarief no. 40/41 St. B. enz. id.

Tot de bereiding van soep of bouillon zal de geheele hoeveelheid vleesch worden genomen, met uitzondering van die

portien, welke als gebraden of gestoofd worden voorgeschreven.

Al het hoendervleesch zal tot bouillon en soep worden gebezigd, behalve de kwarthoenders voor de op halve portie staande zieken, welke gebraden of tot frikadellen gemaakt worden.

Het gekookte hoendervleesch van de op kwartportie, diët en half diët staanden, zal naar omstandigheden aan die, welke portie bekomen of aan de oppassers worden toegelegd.

De rijst dient zoowel in plaats van brood bij het middagmaal als voor soep, rijstpap, rijstwater en tot het maken van cataplasmen; de thee om den geheelen dag van theewater te zijn voorzien.

Thee en rijstwater moeten den geheelen dag in de keuken verkrijgbaar zijn.

e. DISTRIBUTIE VAN SOEP.

Art. 510 A. R.

De soep zal worden verstrekt in distributie-lepels van eene nederlandsche kan.

f. TIJD VAN DISTRIBUTIE DER SPIJZEN.

Art. 514 A. R.

De distributie der spijzen zal zijn: het ontbijt des morgens te 8, het middagmaal te 12 en het avondeten te 5 uur.

g. DE VERPLEEGD WORDENDE OFFICIEREN ETEN TE ZAMEN.

Art. 506 A. R.

De officieren, welke op geheele portien zijn gesteld, zullen daar, waar de lokaliteit zulks toelaat, aan eene behoorlijk gedekte en van oppassing voorziene tafel gezamenlijk spijzen.

§ 56. *Zamenstelling der Dieëten en Voedingstarieven.*

Gearr. bij G. B. dd. 18 Nov. 1866, No. 20.

Tarief No. 40/41 A.

VOEDING der lijders 1e en 2e afdeeling in de militaire zieken-inrigting

GEWONE SPIJS.

	Geheele portie.	Halve portie.	Kwart portie.	Half dieët.
's Morgens.	0.12 N. pd. wit brood. 0.03 id. koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. p. boter. 0.015 id. suiker. 2 hoender eijeren.	0.12 N. pd. wit brood. 0.03 id. koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. p. suiker. 2 hoender-eijeren.	0.06 N. pd. wit brood, geroosterd. 0.06 N. p. meel of sago voor pap. 1/12 flesch melk. 0.015 N.p. suiker. 2 hoender eijeren.	0.06 N. pd. wit brood, geroosterd. 0.06 N. p. meel voor pap. 1/12 flesch melk. 0.015 N. p. suiker.
's Middags.	0.75 N. k. soep. 0.55 N. p. groent. en aardappelen, elk afzonderlijk toebereid, met gebraden of gestoofd vleesch of frikadellen, en rijst met kerri. 0.03 N. p. boter voor het stoven van groenten.	0.75 N. kan soep. 0.55 N.p.groenten en aardappelen, elk afzonderlijk toebereid. 1 gebraden hoen en rijst. 0.015 N. p. boter en 0.03 id id. tot het stoven van groenten.	Bouillon. 1/2 hoen tot lapjes of gebakken visch, en rijst. 0.015 N. p. boter. 0.06 id. witbrood, geroosterd.	Bouillon. 0.06 N. p. wit brood, geroosterd.
's Avonds.	0.55 N. p. gestoofde groenten en aardappelen, elk afzonderlijk toebereid. 1 gebraden hoen. 0.015 N. p. boter en 0.03 id. id. voor het stoven van groenten.	Rijstpap met 0.015 N. pd. suiker. 1/12 flesch melk. 1/2 hoen geroosterd of gebraden met 0.015 N. p. boter, en om de vier dagen één frikadel.	Rijstpap met 0.015 N. p. suiker. 1/12 flesch melk. Rijst met gebakken visch en 0.015 N. p. boter.	Rijst-, meel- of sagopap met 0.015 N. p. suiker en 1/12 flesch melk.

het aantooning van het Morgen-, Middag- en Avondeten.

MELKSPIJS.					Voeding op den dag van:	
Geheel diët.	Geheel diët.	3/4 diët.	1/2 diët.	1/4 diët.	Inkomst.	Uitgang.
3 N. p. arrow- rot of meel. 2 flesch melk. 15 N. p. suiker.					Gelijke voeding als voor ge- heel diët van gewone spijs is toegestaan. A. O. 1868, no. 33.	0.12 N. p. wit brood. 0.03 id. koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. p. bo- ter. 0.015 id. suik. 2 hoen- der eijeren.
3 N. p. arrow- rot of meel. 15 id. suiker. 2 flesch melk.						
N. p. arrow- rot of meel. 5 id. suiker.						

GEWONE SPIJS.

	Geheeie portie	Halve portie.	Kwart portie.	Half diëet.
Tot de bereiding van deze spijzen wordt per man en per dag gevalideerd.	0.35 N. p. rijst.	0.35 N. p. rijst.	0.35 N. p. rijst.	0.35 N. p. rijst.
	0.50 id. rundvl.	0.35 id. rundvl.	0.35 id. rundvl.	0.35 id. rundvl.
	1 hoen.	1½ hoen.	½ hoen of	of 1 hoen.
	0.03 N. p. koffij.	0.03 N. d. koffij.	1port.versche visch.	0.001 N. p. peper.
	0.001 id. peper.	0.001 id. peper.	0.001 N. p. peper.	0.03 id. zout.
	0.03 id. zout.	0.03 id. zout.	0.03 id. zout.	0.12 id. wit brood.
	0.13 id. wit brood.	0.12 id. wit brood.	0.12 id. wit brood.	1/6 flesch melk.
	1/12 flesch melk.	1/6 flesch melk.	1/6 flesch melk.	0.008 N. p. thee.
	0.008 N. p. thee.	0.008 N. p. thee.	0.008 N. p. thee.	0.03 id. suiker.
	0.015 id. suiker.	0.03 id. suiker.	0.03 id. suiker.	0.06 id. sago, c
	0.55 id. aard-appelen.	0.27 id. aard-appelen.	0.03 id. boter.	0.06 id. meel e
	0.55 N. p. groenten.	0.28 N. p. groenten.	2 hoender eijeren.	0.06 id. meel.
	1 portie kerri-kruiden.	0.06 id. boter.	1port.versche visch.	
	0.09 N. pd. boter.	2¼ hoender-eijeren.	0.06 N. p. sago of	
2¼ hoender-eijeren.		0.06 id. meel.		

Algemeene bepalingen.

- § 1. In *bijzondere gevallen* kan aan *enkele* lijdens, die *gewone spijs* erlangen, extra worden voorgeschreven:
- a. als maximum: 1/2 flesch roode wijn of 1/4 flesch portwijn, dan wel 1/2 flesch melk, met uitzondering van de lijdens op geheel diët, aan wie alleen roode of portwijn, maar geen melk extra mag worden voorgeschreven.
 - b. 1 portie versche vruchten, met uitzondering van de lijdens op geheele portie of geheel diët.
 - c. buitengewone voedingsmiddelen, niet op dit tarief voorkomende, mits zij plaatselijk verkrijgbaar zijn.
- § 2. Tot bereiding der spijzen wordt gevalideerd voor 100 zieken, per maand 6 flesschen soya en 0.5 Ned. pond specerijen.
- § 3. De behandelende geneesheer kan van de *melk-spijs* afwijken, in dier voege, dat den lijder worde verstrekt:
- brood alleen,
 - melk alleen,
 - brood en melk of
 - brood, melk en eijeren te zamen:
- en ieder dezer artikelen in zoodanige hoeveelheid als hij noodig zal achten, terwijl door hem bovendien eenig ander voedsel, behoorende tot de *gewone spijs*, extra kan worden verstrekt.
- § 4. De officieren van gezondheid en apothekers der wacht, de geëmploijeerden der hospitaal-direktie (de direktie echter uitgezonderd) en het bedienings-personeel in den graad van onder-officier, ontvangen de voeding in dit tarief uitgetrokken voor lijdens op geheele portie, de officieren van gezondheid en apothekers der wacht bovendien nog 1/2 flesch rooden wijn.

- § 5. Door de in dit tarief uitgetrokken hoenders worden bedoeld half-volwassenen, die in den staat zooals ze ter markt worden gebragt, minstens $8\frac{1}{2}$ à 9 Ned. ponden per dozijn wegen. Wanneer volwassen hoenders moeten worden verstrekt, zullen deze 17 à 18 Ned. ponden per dozijn moeten wegen, en zal alsdan slechts de helft der in het tarief aangegeven hoeveelheden mogen worden verstrekt. Zie § 62.
- § 6. Op plaatsen, waar geen rundvleesch te bekomen is, wordt in stede daarvan voor geheele portie toegestaan één hoen, en voor de overige portiën 1/2 hoen.
- § 7. Het hoen voor half diëet moet dienen tot bouillon, in gevallen waar de geneesheer oordeelt dat vleeschbouillon te sterk zou kunnen zijn.
- § 8. In de ziekenzalen kan, boven en behalve de voeding bij tarief no. 15 voor Europesche militairen in garnizoen vastgesteld, bij wijze van extra-voeding per man en per dag worden verstrekt:
- 0.18 Ned. pd. wit brood,
 - 0.008 Ned. pd. thee.
 - 0.03 Ned. pd. suiker,
 - 0.06 Ned. pd. arrowroot.
 - 1 hoen,
 - 1 flesch melk,
 - 1/4 flesch roode wijn,
 - 2 hoender eijeren.
- § 9. Onder de benaming van flesch wordt verstaan de gewone ronde wijnflesch, inhoudende 24 oncen (0.75 Ned. kan. een Ned. kan berekend op 32 oncen).
-

Gcarr. bij G. B. dd. 18 Nov. 1866, No. 20.
Tarief No. 40/41 B.

VOEDING der lijders 3e afdeeling in de militaire zieken-inrigting

GEWONE SPIJS.

	Geheele portie.	Halve portie.	Kwart portie.	Half diët.
's Morgens.	0.12 N. pd. wit brood. 0.015 N. „ koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.	0.12 N. pd. wit brood. 0.015 N. „ koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker. 2 honder eijeren.	0.06 N. pd. brood of 0.06 N. pd. meel voor pap. 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.	0.06 N. pd. brood of 0.06 N. pd. meel voor pap. 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.
's Middags.	0.75 N. kan soep. rijst met kerri en vleesch.	0.75 N. kan soep. 1/2 gebraden hoen. 0.015 N. pd. reuzel en rijst.	bouillon. 0.06 N. pd. wit brood. 1/2 gebraden hoen. 0.015 N. pd. reuzel.	bouillon. 0.06 N. pd. brood geroosterd.
's Avonds.	0.55 N. pd. gestoofde groenten met aardappelen en rijst. 0.03 N. pd. reuzel.	rijstpap met 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.	rijstpap met 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.	rijstpap met 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.
Tot de bereiding van deze spijzen wordt per man en per dag gevalideerd.	0.35 N. pd. rijst. 0.35 „ „ rundv. 0.12 „ „ wit brood. 0.015 N. „ koffij. 0.015 „ „ suiker. 1/12 flesch melk. 0.28 N. pd. groent. 0.27 „ „ aardapp. 0.03 „ „ reuzel. 0.008 „ „ thee. 0.03 „ „ zout. 0.001 „ „ peper. 1 portie kerri-kruiden.	0.35 N. pd. rijst. 0.25 „ „ rundv. 1/2 hoen. 0.12 N. pd. wit brood. 0.015 N. „ koffij. 0.03 „ „ suiker. 1/6 flesch melk. 0.015 N. pd reuzel. 0.003 „ „ thee. 0.03 „ „ zout. 0.001 „ „ peper. 2 hoender eijeren.	0.35 N. pd. rijst. 0.25 „ „ rundv. 1/2 hoen. 0.06 N. pd. wit brood. 0.06 N. „ meel of brood. 0.03 N. „ suiker. 1/6 flesch melk. 0.015 N. pd. reuzel. 0.003 „ „ thee. 0.03 „ „ zout. 0.001 „ „ peper.	0.35 N. pd. rijst. 0.25 „ „ rundv. of 1 hoen. 0.06 N. pd. wit brood. 0.03 N. „ meel of brood. 0.06 N. „ suiker. 1/6 flesch melk. 0.003 N. pd. thee. 0.03 „ „ zout. 0.001 „ „ peper.

t aantooning van het morgen-, middag- en avondeten.

MELKSPIJS.					Voeding op den dag van:	
Geheel diëet.	Geheel diëet.	3/4 diëet.	1/2 diëet.	1/4 diëet.	Inkomst.	Uitgang.
N. pd. arrow- en 5 N. „ suiker.					Gelijke voeding als voor geheel diëet van gewone spijs is toegestaan. A. O. 1868 no. 33.	0.12 N. p. wit brood. 0.015 N. pd. koffij. 1/12 fl. melk. 0.015 N. pd. suiker.
N. pd. arrow- of meel. N. pd. suiker. flesch melk.						
N. pd. arrow- t. N. „ suiker.						
N. pd. rijst. „ „ arrowr. „ „ meel of „ „ arrowr. „ „ suiker. flesch melk. N. pd. thee. „ „ zout.	0.24 N. p. wit brood. 1 flesch melk. 4 hoender eijeren.	0 18 N. p. wit brood 3/4 flesch melk. 3 hoender eijeren.	0.12 N. p. wit brood. 1/2 flesch melk. 2 hoender eijeren.	0.06 N. p. wit brood. 1/4 flesch melk 1 hoender ei.		0.12 N. pd. wit brood. 0.015 N. pd. koffij. 1/12 flesch melk. 0.015 N. pd. suiker.

Algemeene Bepalingen.

- § 1. In *bijzondere gevallen* kan aan *enkele* lijders, die *gewone spijs* erlangen, extra worden voorgeschreven:
- a. als maximum: $\frac{1}{4}$ flesch roode wijn of $\frac{1}{8}$ flesch portwijn, dan wel $\frac{1}{2}$ flesch melk; met uitzondering van de lijders op geheele portie en geheel diëet, aan wie alleen roode of portwijn, maar geen melk extra mag worden voorgeschreven.
 - b. 1 portie versche vruchten, met uitzondering van de lijders op geheele portie of geheel diëet.
 - c. buitengewone voedingsmiddelen, niet op dit tarief voorkomende, mits zij plaatselijk verkrijgbaar zijn.
- § 2. Tot bereiding der spijzen wordt gevalideerd voor 100 zieken, per maand: 6 flesschen soya en 0.5 Ned. pond specerijen.
- § 3. De behandelende geneesheer kan van de *melk-spijs* afwijken, in dier voege, dat den lijder worde verstrekt:
- brood alleen,
 - melk alleen,
 - brood en melk, of
 - brood, melk en eijeren te zamen:
- en ieder dezer artikelen in zoodanige hoeveelheid als hij noodig zal achten, terwijl door hem bovendien eenig ander voedsel, behoorende tot de *gewone spijs*, extra kan worden verstrekt.
- § 4. De Europesche hospitaal-bedienden en zieken-oppassers, worden gevoed, gelijk de lijders op geheele portie.
- § 5. Door de in dit tarief uitgetrokken hoenders worden bedoeld half-volwassenen, die in den staat zooals ze ter markt worden gebragt, minsten $8\frac{1}{2}$ à 9 Ned. ponden per dozijn moeten wegen. Wann'er volwassen hoenders moeten worden verstrekt zullen deze 17 à 18 N. p. per dozijn moeten wegen, en zal

alsdan slechts de helft der in het tarief aangegeven hoeveelheden mogen worden verstrekt. Zie § 62.

- § 6. Op plaatsen, waar geen rundvleesch te bekomen is, wordt in stede daarvan voor geheele portie toegestaan één hoen, en voor de overige portien 1/2 hoen.
- § 7. Het hoen voor half diëet moet dienen tot bouillon, in gevallen waar de geneesheer oordeelt dat vleeschbouillon te sterk zou kunnen zijn.
- § 8. In de ziekenzalen kan boven en behalve de voeding bij tarief no. 15 voor Europesche militairen in garnizoen vastgesteld, bij wijze van extra-voeding per man en per dag worden verstrekt:
- 0.18 Ned. pd. wit brood.
 - 0.08 Ned. pd. thee.
 - 0.03 Ned. pd. suiker.
 - 0.06 Ned. pd. arrowroot.
 - 1 hoen.
 - 1 flesch melk.
 - 1/4 flesch roode wijn.
 - 2 hoender eijeren.
- § 9. Onder de benaming van flesch wordt verstaan de gewone ronde wijnflesch. inhoudende 24 oncen (0.75 Ned. kan, een Ned. kan berekend op 32 oncen).

Gearr. bij G. B. dd. 18 Nov. 1866, No. 20.
Tarief No. 40/41 C.

Voeding der lijders 4e afdeeling in de militaire zieken-inrigtinge

GEWONE SPLJS.

	Geheelee portie.	Halve portie.	Kwart portie.	Half diëet.
's Morgens.	rijst met een gezouten ei. 0.03 N. p. koffij. 0.015 " " suiker.	rijst met een gezouten ei. 0.03 N. p. koffij. 0.015 " " suiker.	rijstpap. 0.015 N. p. suiker. 1/6 flesch melk.	rijstpap. 0.015 N. p. suiker. 1/12 flesch melk.
's Middags.	rijst met kerri. rund- of buffelvl. groenten in water gekookt.	rijst. 1 geroosterd hoen. groenten.	rijst. groenten. 1/2 geroosterd hoen.	bouillon.
's Avonds.	rijst. groenten als boven. gedroogd vleesch.	rijstpap. 0.015 N. p. suiker. 1/6 flesch melk.	rijst. 1 gezouten ei.	meelpap. 0.015 N. p. suiker. 1/12 flesch melk.
Tot de bereiding van deze spijzen wordt per man en per dag gevalideerd.	0.60 N. p. rijst. 0.25 " " rundv. of buffelvleesch. 0.06 N. p. gedr. vleesch. 1 gezouten ei. 0.015 N. p. suiker. 0.03 " " koffij. 0.03 " " zout. 0.15 " " groenten. 1 portie kerri-ruiden. 0.008 N. p. thee.	0.50 N. p. rijst. 1 gezouten ei. 1 hoen. 0.03 N. p. suiker. 0.03 " " koffij 0.015 " " zout. 0.15 " " groen ten. 0.008 " " thee. 1/6 flesch melk.	0.50 N. p. rijst. 1 gezouten ei. 1/2 hoen. 0.015 N. p. suiker. 0.015 " " zout. 0.15 " " groen ten. 0.008 " " thee. 1/6 flesch melk.	0.35 N. p. rijst. 1 hoen. 0.03 N. p. suiker. 0.015 " " zout. 0.008 " " thee. 1/6 flesch melk. 0.062 N. p. meel.

met aantooning van het Morgen-, Middag- en Avondeten.

		MELKSPIJS				Voeding op den dag van:	
Geheel diëet.	Geheel diëet.	3/4 diëet.	1/2 diëet.	1/4 diëet.	Inkomst.	Uitgang.	
stap. 015 N. p. suiker.					Gelijke voeding als voor geheel diëet van gewone spijs is toegest. (A.O. 1868 No. 33.)	rijst met een gezoutenei. 0.03 N. pd. koffij. 0.015 N. " suiker.	
eelpap. 015 N. p. suiker.							
stap. 015 N. p. suiker.							
25 N. p. rijst. 045 " " suiker. 015 " " zout. 008 " " thee. 062 " " meel.	0.24 N. p. wit brood. 1 flesch melk. 4 hoender eijeren.	0.18 N. p. wit brood. 3/4 flesch melk. 3 hoender eijeren.	0.12 N. p. wit brood. 1/2 flesch melk. 2 hoender eijeren.	0.06 N. p. wit brood. 1/4 flesch melk. 1 hoender ei.		0.12 N. p. rijst. 1 gezoutenei. 0.015 N. p. suiker. 0 03 N. " koffij.	

Algemeene Bepalingen.

- § 1. In *bijzondere gevallen* kan aan *enkele* lijders, die *gewone spijs* erlangen, extra worden voorgeschreven:
- a. 1/4 flesch roode wijn of 1/2 flesch melk.
 - b. 1 portie versche vruchten, met uitzondering van de lijders op geheele portie of geheel diët.
 - c. buitengewone voedingsmiddelen, niet op dit tarief voorkomende, mits zij plaatselijk verkrijgbaar zijn.
- § 2. Tot bereiding der spijzen wordt gevalideerd voor 100 zieken: per maand 6 flesschen soija en 0.5 Ned. pond specerijen.
- § 3. De behandelende geneesheer kan van de *melk-spijs* afwijken, in dier voege, dat den lijder worde verstrekt:
- brood alleen,
 - melk alleen,
 - brood en melk, of
 - brood, melk en eijeren te zamen:
- en ieder dezer artikelen in zoodanige hoeveelheid als hij noodig zal achten, terwijl door hem bovendien eenig ander voedsel, behoorende tot de *gewone spijs*, extra kan worden verstrekt.
- § 4. De handlangers (militairen) bekomen de voeding als hierboven voor lijders op geheele portie uitgetrokken.
- § 5. De vrije inlandsche bedienden ontvangen per man daags: 0.60 N. pd. rijst en 0.25 N. pd. rund- of buffel- dan wel 0.06 N. pd. gedroogd vleesch. en 0.03 N. pd. zout.
- § 6. De bannelingen en tot dwangarbeid veroordeelde inlanders, dienstdoende in de zieken-inrigtingen, zullen de voeding genieten zooals bij algemeene verordening is vastgesteld (Staatsblad 1829, no. 73).

- § 7. Door de in dit tarief uitgetrokken hoenders worden bedoeld half-volwassenen, die in den staat zooals ze ter markt worden gebragt, minstens $8\frac{1}{2}$ à 9 Ned. ponden per dozijn wegen. Wanneer volwassen hoenders moeten worden verstrekt, zullen deze 17 à 18 Ned. ponden per dozijn moeten wegen, en zal alsdan slechts de helft der in het tarief aangegeven hoeveelheden mogen worden verstrekt. Zie § 62.
- § 8. Op plaatsen, waar geen versch rund- of buffelvleesch te verkrijgen is, wordt voor de lijders in stede daarvan gevalideerd $1\frac{1}{2}$ hoen.
- § 9. In de ziekenzalen kan boven en behalve de voeding bij tarief no. 15 voor inlandsche militairen in garnizoen vastgesteld, bij wijze van extra-voeding per man en per dag worden verstrekt:
- 0.12 Ned. pd. wit brood.
 - 0.008 " " thee.
 - 0.03 " " suiker.
 - 1.2 hoen.
 - $1\frac{1}{2}$ flesch melk.
 - 2 hoender eijeren.
- § 10. Onder de benaming van flesch wordt verstaan de gewone ronde wijnflesch, inhoudende 24 oncen (0.75 Ned. kan, een Ned. kan berekend op 32 oncen).
-

§ 57. *Pligt van den officier van gezondheid der wacht.*

Art. 46 R. M. G. D.

De wachthebbend officier van gezondheid is verplicht de distributie te surveilleren en bepaaldelijk het vleesch en brood te onderzoeken, en in geval, dat slechte of niet behoorlijk toe bereide levensmiddelen en ververschingen aan de zieken uitgereikt worden, zal hij daarvan onmiddellijk rapport maken aan den dirigerend officier van gezondheid, die alsdan zoodanige maatregelen ter voorziening zal nemen, als oogenblikkelijk noodig zijn, en zoodanige middelen van contrainte aanwenden of voorstellen, als geoordeeld worden doelmatig te zijn.

§ 58. *Wachtvivres voor off. van den geneeskundigen dienst.*

Art. 516 A. R.

De officieren van den geneeskundigen dienst op wacht bij een der groote militaire hospitalen worden even als lijder 1e klasse op geheele portien gevoed. Evenzoo de apothekers bij het garnizoen te Soerabaya, wien naar plaatselijke omstandigheden de indemniteit kan worden uitgekeerd.

§ 59. *Bewaren van Wijn.*

Circ. H. I. 31 Aug. 1864, No. 22.

De wijn moet met de meeste zorgvuldigheid worden opgelegd in koele en donkere vertrekken, op stellingen, zoodanig dat de hals der flesch lager ligt dan den bodem, zoodat de kurk met de wijn in aanraking blijft.

§ 60. *Verstrekken van Wijn aan Inlanders.*

Missive Z.E. M. v. K. 2 Nov. 1858, No. 12.

(Circ. Chef G. D. 17 Dec. 1858, No. 2313/2046.)

Bij de verstrekking van wijn aan de Inlanders is in het oog

te houden, dat het gebruik in strijd is met den Koran, zoodat slechts aan Inlanders, die zulks verlangen, wijn moet worden toegestaan.

§ 61. *Aankopen van IJs.*

Bijblad No. 388.

Telkens wanneer ter plaatse waar ziekengestichten gelegen zijn, of op geschikten afstand van daar ijs voorhanden is, kan de benoodigde hoeveelheid daarvan voor geneeskundig gebruik in de militaire hospitalen worden aangekocht.

§ 62. *Voorwaarden voor de levering van levensmiddelen ten behoeve van het Departement van Oorlog*

worden jaarlijks door den hoofd-intendant der militaire administratie gepubliceerd.

Uit de voor 1871 geldende voorwaarden volgt hieronder een extrakt der bepalingen, waarin voor volgende jaren hoogstwaarschijnlijk slechts onbeduidende veranderingen zullen gemaakt worden.

HOEDANIGHEID DER ARTIKELEN.

Art. 3. Alle artikelen moeten zijn goed, voor zoover het levensmiddelen betreft, voor de gezondheid onschadelijk, en meer bepaaldelijk van de volgende hoedanigheid of soort.

A. *Rijst*, witte, gezuiverd van padie en dedak, en zooveel mogelijk heel van korrel en van den laatsten oogst.

B. *Rundvleesch*, met vet doorwassen, van gezond en volwassen vee. Elk beest moet schoon aan den haak en zonder den afval minstens 75 Ned. ponden wegen, en geheel in de slagterij aanwezig zijn, zullende hetgeen na het fourageren over is, ter beschikking van den aannemer blijven.

C. *Buffelvleesch* van gezond en volwassen vee. Elke buffel

moet schoon aan den haak, en zonder den afval, minstens 100 Ned. ponden wegen. De geslagte buffels moeten in hun geheel in de slagterij aanwezig blijven tot dat gefourageerd is, waarna het overschietende ter beschikking van den aannemer blijft.

D. *Varkensvleesch* van gezond, volwassen en goeddoornest vee.

E. *Slagtossen*, jonge gezonde, welke bij de aflevering 175 Ned. ponden moeten wegen. De slagtossen, welke het hier gestelde gewigt niet hebben, doch overigens aan de bij dit artikel gestelde eischen voldoen, kunnen echter worden aangenomen, tot een *minimum* gewigt van 150 Ned. ponden, in welk geval de voor de levering van slagtossen bedongen prijs, naar verhouding van het minder gewigt, evenredig worden verminderd, en de aannemer bovendien eene boete betaalt à 25 procent van het totaal bedrag der aannemingsom van de aldus geleverde slagtossen.

F. *Karbouwen* (buffels), jonge gezonde, welke bij de aflevering 225 Ned. ponden moeten wegen. Bijaldien zij het gestelde gewigt niet bezitten, is onderwerpeijk ook van toepassing, hetgeen sub E in dat geval ten opzichte van slagtossen is bepaald, met uitzondering echter, dat voor de hier bedoelde karbouwen het *minimum* gewigt wordt gesteld op 200 Ned. ponden. Insteede van karbouwen kunnen ook slagtossen geleverd worden, mits de te leveren slagtossen aan de hiervoren onder lett. E. gestelde eischen voldoende, wordende echter alsdan de geleverde slagtossen tot den voor karbouwen bedongen prijs in rekening gebragt.

Ten aanzien van het voorkomende onder La B tot en met F, wordt bepaald het volgende:

Bezette runderen, buffels of varkens en witte buffels, mogen niet worden geleverd of geslagt.

Bij de levering van rund-, buffel- en varkensvleesch zijn koppen, halzen, pooten, zoomede long en verdere ingewanden niet aanneembaar.

Ter voorkoming, dat beesten die ziek zijn of niet genoeg gewigt hebben, worden geslagt, bestemmen de militaire kommandanten een militair persoon, zoo mogelijk officier, om vóór het slagten het vee te keuren, en doen voorts bij het slagten

een planton aanwezig zijn, die daarbij en bij het geslagte dier blijft, tot dat al het benoodigde vleesch is afgehaald.

G. *Gedroogde visch*, goede drooge, niet te kleine soort en van alle onreinheden gezuiverd.

H. *Dingding (gedroogd vleesch)*, in- en uitwendig goed droog, niet te oud en van gezond met vet doorwassen rund- buffel- of hertenvleesch.

I. *Brandhout*, goed droog en niet vermolmd, van de plaatselijke over het algemeen als zoodanig gebezigde houtsoorten. Waroe, dadap, nangka en dergelijk ligt brandhout mag niet geleverd worden. Het hout moet hebben een minimum dikte van 0,04 Ned. el middelij, en mag niet langer zijn, dan 0,5 Ned. el; op plaatsen waar spaarfournuizen bestaan, niet langer dan 0,45 Ned. el.

K. *Koffij*, drooge, goed gezuiverde soort.

L. *Peper*, zwarte.

M. *Azijn*, onvervalschte Hollandsche Wijn-azijn.

N. *Zout*, zoo als uit 's landspakhuizen wordt verstrekt.

O. *Lampolie*, zuivere klapperolie, waarbij geleverd moeten worden de noodige lampkousjes voor astraallampen en pitten voor de hangstolpen en lantaarns.

P. *Brood*, versch, van zuiver niet duf tarwe-meel, zonder zemelen of andere mengselen, geheel wit, goed gerezen en wel doorbakken. Het moet zoo doenlijk 24 uren voor de aflevering gebakken zijn en mag nimmer warm worden ontvangen. Elk brood ten behoeve der troepen moet minsten 0,20 en ten behoeve der ziekeninrigtingen minstens 0,24 ned. pond wegen en wordt bij meerder gewigt slechts tot deze hoeveelheden in ontvangst genomen en betaald.

Q. *Melk*, goede, zuivere koemelk, die op de in de apotheken gebruikelijke vochtmeters ten minste 3 graden onder nul teekent.

R. *Arak*, helder van kleur, van minstens elf graden.

S. *Meel*, goed droog, niet duf en van zuivere tarwe.

T. *Thee*, van de volgende soorten, als: hoatiok, hepseeng, kingsang en seoe-y-hongki, van goeden smaak en reuk en vrij van stof en andere vreemde bestanddeelen.

U. *Suiker*, ongeraffineerde, wit, droog en zuiver, zooveel mogelijk van de onder No. 16 en 18 in den handel voorkomende soort.

V. *Suiker (Javasche)*, drooge uit arènpalmen.

W. *Specerijen*; het Ned. pond zal behooren te zijn zamengesteld uit 0,50 Ned. pond muskaatnoten, 0,25 Ned. pond kruidnagelen, 0,125 Ned. pond kaneel en 0,125 Ned. pond foelie.

X. *Aardappelen*, goede, niet te kleine soort.

IJ. *Groenten* voor *Europeanen* moeten afwisselen naar de opgave van den directeur, hospitaal- of menagemeester van de ziekeninrigting, en bestaan uit: rapen, postelein, suikererwten, spinage, kool, boontjes en diergelijken, naarmate het seizoen oplevert en plaatselijk of in de omstreken verkrijgbaar zijn, telkens met bijvoeging der noodige uijen en groenten voor de soep.

Z. *Groenten* voor *Inlanders*. Deze moeten bestaan uit boontjes, versche katjang, eenige têrong, laboe en Spaansche peper.

AA. *Kerri-kruiden*. De 10 portien moeten bestaan uit 0.50 Ned. pond laboe, 0.25 Ned. pond katjang, 0.03 Ned. pond seree, 0.08 Ned. pond kerri-wortel (koenjit), 0.015 Ned. pond laus, 0.015 Ned. pond tamarinde, 0.015 Ned. pond uijen (roode), 0.015 Ned. pond katoembar, 0.03 Ned. pond djienten, 0.025 Ned. pond djaeh, 0.025 Ned. pond lombok en 25 stuks oude klappers, welke laatste geheel schoon gemaakt moeten zijn en zonder den bast noch het water moeten geleverd worden.

BB. *Boter*, Hollandsche van goeden smaak en reuk.

CC. *Reuzel*, versche varkens-reuzel.

DD. *Hoenders*, half volwassen, die in den staat zooals ze ter markt gebragt worden, minstens negen Ned. ponden per dozijn wegen.

Hoenders met overvulde kroppen zijn niet aanneembaar.

Hoenders, wier kroppen blijken dragen opzettelijk voor de levering te zijn opgevuld met zand of steentjes, om het gewigt te vermeerderen, worden aangenomen zonder betaling.

EE. *Hoender- en gezouten eijeren*, zuivere; die, welke bij de uitdeeling bevonden worden bedorven of vuil te zijn, moet de aannemer terug nemen en daarvoor goede in de plaats geven.

FF. *Limoensap*, helder, van citroenen of lemmetjes en niet van blimbing.

GG. *Versche visch*, van gezonde, niet te kleine soort, als: ikan kakap, kembong, banjar, soesoe, dorang en geen ikan-blanak of andere in riolen of slooten gevangen wordende vischsoorten. Een portie moet 0.25 Ned. pond wegen.

HH. *Versche vruchten*, de portie moet bestaan uit: 4 pisang-radja of pisang ambon, dan wel 6 pisang-maas of 2 china's appelen of 8 mangistans of 20 ramboetans of 0.25 Ned. pond pompelmoes, naar de opgave van den directeur, hospitaal- of menagemeester van de ziekeninrigting, en naar mate het seizoen oplevert en plaatselijk of in de omstreken verkrijgbaar zijn.

JJ. *Soya*, van de gewone in den handel voorkomende soort.

KK. *Sago*, droog en gekorrelt.

LL. *Tamarinde*, goed gezuiverde, van versche rijpe vruchten zonder pitten.

MM. *Klapperolie*, versche, heldere, witte.

NN. *Kandysuiker* lichtgeel van kleur en goed droog.

OO. *Gras*, niet vroeger dan den avond te voren gesneden, niet te nat en behoorlijk gebonden in bossen, elk bos ter zwaarte van een half ration. Het ration gras bedraagt voor troepen-paarden en paarden bij de hospitalen 25, en voor muil dieren 32 Ned. ponden.

PP. *Gaba*, onharig, wel gevuld en van den jongsten oogst; gaba van de zoogenaamde padie-tempo salamat, mag niet geleverd worden. Een Ned. kop, goed gevuld, in de zon gedroogde gaba, moet ten minste 0.6 Ned. pond wegen.

QQ. *Suikerriet*, rijp en versch.

RR. *Hooi*, goed droog, van zuiver gras.

SS. *Zeep*, witte, zoogenaamde Bristolzeep.

TT. *Wijnen*, onvervalscht van de beste kwaliteit en geschikt om aan zieken te worden toegediend, zijnde de aannemer verplicht om, wanneer dezelve door den geneeskundigen dienst als niet verstrekbaar wordt geacht, de afgekeurde terug te nemen

tegen verstreking van andere en betere soort. Op aanvraag moeten de wijnen ook geleverd worden in *halve* flesschen, tegen den halven prijs, die voor de wijnen in heele flesschen wordt betaald.

UU. *Houtskolen*, niet te kleine stukken en goed verkoold.

VV. *Arrowroot* moet goed droog, fijn, wit, goed van smaak en vrij van vreemde bestanddeelen en klonters zijn. Dezelve mag zich tusschen de vingers niet laten zamen drukken gelijk tarwemeel of een zure of maffe lucht van zich geven.

WW. *Honig*, onvervalschte, zoogenaamde madoe poelas, die op de in apotheken gebruikelijke vochtmeters ten minsten veertig graden teekent.

XX. *Gambier*, goede, drooge, vierkante stukken, van buiten donkerbruin en op de breuk lichtbruin; zamengelijmde stukken mogen niet geleverd worden.

YY. *Mosterd* (Engelsche), zooals die in den handel voorkomt.

ZZ. *Stearine-kaarsen*, zooals die in den handel voorkomen.

AAA. *Bloedzuigers*, zooals die door den geneeskundigen dienst zullen worden goedgekeurd.

BBB. *Aarden potten* (verglaasde), van het bij de uitbesteding ter bezigtiging te stellen model.

CCC. *Blazen* van runderen of varkens, naar mate die verlangd worden.

VOOR 'S RIJKS MAGAZIJN VAN GENEESMIDDELEN.

a. *Arak*, eerste soort, helder van kleur, moet 15 graden op den Ned. vochtmeter aantoonen.

b. *Kastor- en Kajoepoetie-Olie*, onvervalscht, in flesschen, à 0.65 Ned. kan inhoudende.

c. *Blazen* en versch gebrande kalk, naar gelang der behoefte op aanvraag te leveren.

Overigens moeten de te leveren artikelen beantwoorden aan de in 's Rijks magazijn van geneesmiddelen voorhanden of in gebruik zijnde monsters.

WAAR EN HOE TE LEVEREN.

Artikel 5. Het keuren, afwegen en in ontvangst nemen geschiedt in de pakhuizen en slagterijen, die in of in de nabijheid van het kampement moeten gelegen zijn; het ontvangene moet met bekwame middelen van den aannemer en voor diens risico worden overgebracht naar de keukens, kazernes en stallen, daartoe door den plaatselijken militairen kommandant aan te wijzen.

HOE TE HANDELEN BIJ ONVOLDOENDE LEVERING.

Artikel 6. Bij de ziekingestichten op plaatsen, waar *meer* dan *twee* officieren van gezondheid en apothekers zijn, moeten alle levensmiddelen, brand- en lichtstoffen, enz., alvorens te mogen worden aangenomen, worden gekeurd door eene kommissie, maandelijks daartoe te benoemen door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid, ten overstaan van hem, die met den ontvangst daarvan of met het toezigt daarover belast is, en wordt bij ontstane geschillen in het hoogste ressort beslist door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid.

Met uitzondering van de hierboven bedoelde ziekeninrigtingen, waar *meer* dan *twee* officieren van gezondheid en apothekers zijn en waarbij de ontstane kwestien tusschen de kommissie en den aannemer, door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid worden uitgemaakt, worden alle ontstane geschillen tusschen den aannemer en degenen die met den ontvangst der levensmiddelen, brand- en lichtstoffen, enz., of het toezigt daarover belast zijn, beslist door eene kommissie.

Voor de levering aan de ziekeninrigtingen, waarbij slechts twee officieren van den geneeskundigen dienst aanwezig zijn, bestaat die kommissie uit één door den eerstaanwezend officier van gezondheid te benoemen officier van den geneeskundigen dienst, en één door den plaatselijken militairen kommandant te benoemen officier van het garnizoen.

Op plaatsen waar slechts één officier van gezondheid aanwezig is, worden geschillen als hierboven bedoeld, mede door de commissie van keuring der vivres voor de troepen beslist.

Wanneer slechts één officier ter plaatse aanwezig is, of bij algeheele ontstentenis van één officier, worden Europeesche onder-officieren of mindere militairen in commissie benoemd, dan wel een of twee civiele personen, daartoe op verzoek van den militairen kommandant door de plaatselijke civiele autoriteit aan te wijzen.

De aannemer moet zich aan de beslissing van deze commissie onderwerpen. Hij is verplicht de afgekeurde artikelen binnen een door de autoriteit, die de commissie benoemd heeft, te bepalen tijd, door andere van voldoende kwaliteit te vervangen, en wanneer hij hierin, dan wel in de levering zelve nalatig blijft, koopt voormelde commissie het noodige aan voor rekening van den aannemer, die bovendien eene boete van 20 pCt. van het bedrag der gedane inkoop ten voordeele van den lande moet betalen.

Indien door omstandigheden een zoodanige inkoop ondoenlijk mogt zijn, zijn de commissien gerechtigd om de afgekeurde vivres of fourages, mits dezelve niet schadelijk voor de gezondheid worden geoordeeld (waartoe zoo mogelijk het advies van een geneesheer moet worden ingeroepen) te ontvangen, zonder betaling.

Wanneer sommige artikelen niet door den aannemer, noch door aanschaffing voor zijne rekening kunnen geleverd worden, is de aannemer verplicht daarvoor eene schadeloosstelling te betalen, ten bedrage van het dubbele van den prijs, waarvoor hij de levering van die artikelen heeft aangenomen.

Het bedrag dier schadeloosstelling blijft, voor de ziekeninrigtingen, ten voordeele van den lande, om daaruit zooveel mogelijk te bestrijden de kosten van aanschaffing van zoodanige surrogaten (b.v. voor versch brood, beschuit, enz.) als ter plaatse verkrijgbaar zijn en door den eerstaanwezenden officier van gezondheid noodzakelijk worden geacht.

Van elke afkeuring of elken inkoop voor rekening van den aannemer, moet een proces-verbaal worden opgemaakt, door

de betrokken kommissie en den aannemer te onderteekenen.

Mogt evenwel de aannemer weigeren dit proces-verbaal met zijne handteekening te bekrachtigen, dan vinden desniettemin de bij dit artikel bedoelde inhoudingen plaats op zijne eerst in te dienen rekening of middels ordonnantie van storting in 's lands kas, wanneer hij geene gelden te goed heeft; doch is de kommissie, door wie het keurings-proces-verbaal wordt opgemaakt, verplicht van deze weigering op dat stuk melding te maken.

§ 63. *Specifikatie welke lijdens worden opgenomen.*

Art. 493 A. R.

In de groote en garnizoens-hospitalen worden ter verpleging opgenomen

a. de officieren, onder-officieren en manschappen van Zijner Majesteits land- en zeemagt, zoowel aktief als op nonaktiviteit en gepensioneerd.

b. Civiele en militaire ambtenaren en geëmploijeerden, zoowel aktief als non-aktief, op wachtgeld of gepensioneerd.

c. Partikuliere personen.

d. Opvarenden van Nederlandsche of vreemde partikuliere schepen.

e. Behoeftigen.

f. Vrouwen en kinderen van onder-officieren der land- en zeemagt, op autorisatie van den kommanderenden officier van het garnizoen, welke die autorisatie naar omstandigheden, ter zijner beoordeeling, kan verleen.

g. Personen van het oudemannenhuis te Samarang.

h. Bedienden van officieren of van civiele- of militaire ambtenaren of geëmploijeerden.

i. Gekondemneerden of gedetineerden.

Inlandsche gekondemneerden, die niet van den militairen stand afkomstig zijn, mitsgaders bannelingen, vagebonden en gouvernements pandelingen in de Zuid- en Oosterafdeeling, gehoord wordende op gouvernements ijzeren laadschouwen,

zullen niet ter verpleging in de militaire hospitalen worden opgenomen, dan in geval van hooge zoodzakelijkheid, ter beoordeeling van de residenten; en

j. Prostituées.

G. B. 7 Augustus 1862, No. 57.

Prostituées kunnen in het militair hospitaal te *Padang* worden opgenomen.

G. B. 20 September 1862, No. 50.

Zij kunnen ook in het hospitaal te *Amboina* worden opgenomen.

G. B. 26 September 1859, No. 22.

Zij kunnen ook in de militaire hospitalen te *Salatiga* en *Ambarawa* worden opgenomen, zoolang de beschikbare ruimte zulks toelaat. Mogt later blijken, dat zulks niet het geval is, dan behooren onverwijld de noodige voorstellen te worden gedaan.

arr. bij G. B. dd. 18 Nov. 1866, No. 20.

tarief No. 39.

KLASSIFIKATIE DER PERSONEN, die in de militaire hospitaalen ter verpleging kunnen worden opgenomen, met aanwijzing van de door of voor hen te betalen verpleeg- en begrafenis-kosten, alsmede van de hun toekomende hospitaal-toelage.

RANGEN OF BETREKKINGEN.	Afdeling.	VERSCHULDIGDE		Hospitaal- toelage per dag.
		verpleeg- gelden per dag.	begrafe- niskosten (zie §§ c en f).	
A. Militair Departement.				
ad-offieieren	1	3	11	
meins en militaire ambtenaren der 1e klasse	1	2	11	
en milit. ambt. der 2e en 3e klasse	1	1	50 ⁵	11
landsche offieieren	1	zie § g.	11	
beneden den rang van off., } adj-onderoff.	2	1	33 ⁵	11
in stede van soldij, een vast } serg.-majoor	2	1	08 ⁵	11
maandlijks traktement genieten } sergeant	2		83 ⁵	11
den graad hebben van: } korp. of sold.	3		83 ⁵	11
ad-onderoff., dienstdoende offieieren (zie § l.)	2	1	33 ⁵	
airen die geen } ond.-off. { Eur., Afr. en Amb.	2	zie § h.		10
maandlijksch } Inlanders.	4	zie § h.		07
departement, maar } Milit. beneden den graad van				
dagelijksche } onder- { Eur., Afr. en Amb.	3	zie § h.		05
lij genieten: } off. { Inlanders	4	zie § h.		03 ⁵
willigers, dingende naar den rang van offieier, be-				
den den graad van onder-offieier.	2	zie § h.		05
ingenen nit het } Europ., Afrik. en Amb.	3	zie § h.		05
it. huis van arr. } Inlanders.	4	zie § h.		04
onen, niet tot den milit. } Inl. bed. (vrije lieden)	4	zie § h.		03 ⁵
nd behoorende. bij de hos- } Dwangarbeiders.	4	zie § h.		
dienst verrigtende:				
B. Marine Departement.				
ad-offieieren	1	3	11	

RANGEN OF BETREKKINGEN.	Afdeling.	VERSCHULDIGDE		Hospitaal- toelagen per dag.
		verpleeg- gelden per dag.	begrafe- niskosten (zie §§ e en f).	
Offie. met of geassimileerd aan den rang van: (zie § m.)	Luit.-ter-zee 1e kl., of Kapitein der Mariniers . . .	1	2	11
	Luit.-ter-zee 2e kl. of 1e Luitenant der Mariniers . . .	1	1	50 11
	2e Luit. der Mariniers . . .	1	1	50 11
Adelb., Adjunkt-administrateurs en scheepsklerken . . .		1	1	50 11
Dek- en onder-off. met of geassimileerd aan den graad van: (zie § m.)	adjutant-onderofficier . . .	2	1	43 ⁵ 11
	sergeant-majoor . . .	2	1	18 ⁵ 11
	sergeant . . .	2		93 ⁵ 11
Mindere shepel., gelijkstaande met of geassimileerd aan (zie § m.)	korporaals . . .	3		60 11
	soldaten . . .	3		55 11
Inl. shepel. van Zr. Ms. zeemagt, gelijkstaande met - of geassimileerd aan (zie §§ m en n).	sergeanten . . .	4		43 ⁵ 2
	korporaals . . .	4		35 2
	soldaten . . .	4		27 2
C. Gouvernements Marine.				
NOTA. Dit personeel wordt voor 's lands rekening verpleegd, met behoud van traktement, zonder hospitaal-toelage. De verpleeg- en begrafeniskosten zijn aangegeven voor de verevening tusschen het Militair en Marine Departement.				
Europeanen	Gezaghebbers	1	2	11
	1e stuurlieden en 1e machinisten. . .	1	1	50 11
	2e stuurlieden en 2e machinisten. . .	2	1	33 ⁵ 11
	3e id. en mach.-leerl. 1e en 2e kl. . .	2	1	11
	Djoeragans van kruisbooten . . .	3		60 11
Inlanders	Djoeragans van kruisbooten . . .	4		40 2
	1e mandoors	4		37 ⁵ 2
	2e mandoors, mandoors der kruisbooten, vuurstokers 1e en 2e kl., timmerlieden, hofmeesters en koks	4		35 5
	Djoeroemoedies	4		30 2
	Matrozen	4		25 2
D. Civiel Departement.				
Ambtenaren, wier betrekking volgens de pensioens-klassifikatie, bedoeld bij Stbl. 1837, No. 50, be-				

RANGEN OF BETREKKINGEN.	Afdeling	VERSCHULDIGDE		Hospitaal- toelage per dag.
		verpleeg- gelden per dag.	begrafe- niskosten (zie §§ e en f).	
toort tot de klasse B t/m. M, en voor het burgerlijk pensioen kontribuëren over eene som van:				
f 500,— of meer	1	3	11	
„ 300,— tot f 499,—	1	2	11	
„ 200,— tot „ 299,—	1	1	50	11
ambtenaren, wier betrekking volgens de pensioensclassifikatie, bedoeld bij Stbl. 1837, No. 50, behoort tot de klasse N, en voor het burgerlijk pensioen contribuëren over eene som van:				
f 150,— tot f 199,—	2	1	50	11
„ 75,— tot „ 149,—	3	1	33 ⁹	11
minder dan f 75,—	3	de helft van hun inkomen.		11
landsche hoofden en ambtenaren				
personen in het oude-mannenhuus te Sam. opgenomen.	3	zie § a. gratis.		
l. bed. van Justitie, politie-wachters, tol- en bureaubedienden, boodschaploopers	4	de helft hunner bezoldiging.		50
veroordeelde } gewezen milit. { Europeanen	3	gratis.		
evan- } niet van den mil. { Inlanders	4			
enen. } stand afkomstig. { Europeanen	3	zie § p.		
} Inlanders	4	zie § q.		
Gouvernements pandelingen in de Zuid- en Oosterafdeling van Borneo, gebezigd wordende op Gouvernements ijzeren laadschouwen				
	4	zie § q.		

E. Gepensioneerden en Non-aktieven.

Gepensioneerde officieren en ambtenaren, alsmede officieren op non-aktiviteit en ambtenaren op wachtgeld, worden gerangschikt in de afdeling waartoe zij zouden behooren, indien zij volgens hun aktuëelen rang in aktiviteit waren. Zij betalen de helft van het verpleeggeld dat hiervoren voor hunne ranggenooten in aktiviteit is vastgesteld, doch in geen geval meer dan de helft van hun pensioen, non-aktiviteitstraktement of wachtgeld. De begrafenis-kosten bedragen f 11,— (zie §§ e en f).

Gegageerde onder-officieren en mindere militairen worden gerangschikt, de Europeesche onder-officieren in de tweede, de Europeesche mindere militairen in de derde en de landsche onder-officieren en mindere militairen in de vierde afdeling. Zij worden verpleegd voor twee derde van hun pensioen. De begrafenis-kosten bedragen voor Europeanen f 11,—, voor Inlanders f 0,50 (zie §§ e en f).

F. Personen, niet in 's lands dienst of voor 's lands
rekening onderhouden.

	Afdeling.	VERSCHULDIGDE		Aankomende hospitaal toelage.
		verpleeg- gelden per dag.	begrafe- niskosten (zie §§ e en f.)	
Ambtelooze personen worden naar hunne standen in de maatschappij gerangschikt in een der vier afdeelingen, mits zij borg stellen voor de beta- ling van	1 2 3 4	4 3 1 75	11 11 11 50	
Europesche vrouwen, kinderen, weduwen en weezen van onderoff en mind. mil. der land- en zeemagt.	2	gratis.		
Inl. vrouwen en kinderen van Eur. en Inl. onder-off. en mindere militairen der land- en zeemagt	4	gratis.		
Gezagvoerders of le stuurl. van koopvaardij-schepen.	1	3	11	
Mindere stuurlieden van koop- } Europeanen	2	2	50	11
vaardij-schepen } Inlanders	4		50	50
Opvarenden van koopvaardij-schepen, } Europeanen	3	1	50	11
beneden den rang van stuurman } Inlanders	4		50	50
Europesche bedienden van officieren en ambtenaren, onverschillig of dezen nog in dienst dan wel ge- pensioneerd zijn	3		75	11
Inlandsche bedienden van officieren, ambtenaren en geëmploijeerden, onverschillig of dezen nog in dienst dan wel gepensioneerd zijn	4		40	50
Pehoeftigen } Europeanen	3		gratis.	
} Inlanders	4		idem.	
Koelies, enz., bij de geniewerken en vaste koelies, enz. bij de militaire etablissementen	4		zie § r.	

G. Algemeene Bepalingen.

- § *a.* Wanneer vrouwen of kinderen van officieren en ambtenaren of van gepensioneerde officieren en ambtenaren in een hospitaal worden opgenomen, wordt voorverpleeggeld berekend: voor de vrouw een gelijk en voor een kind de helft van het bedrag, vastgesteld voor den echtgenoot of vader, op wiens traktement of pensioen dat bedrag wordt ingehouden.
- § *b.* Weduwen van officieren en ambtenaren, uit het militair of civiel weduwen- en weezenfonds bedeeld, betalen voor verpleging in een hospitaal evenveel als voor gepensioneerde officieren en ambtenaren van gelijken rang als hare overleden echtgenooten is bepaald doch in geen geval meer dan de helft van haar pensioen.
- § *c.* Weezen van officieren en ambtenaren, uit het militair of civiel weduwen- en weezenfonds bedeeld, betalen voor de verpleging in een hospitaal de helft der verpleeggelden voor gepensioneerde officieren en ambtenaren, van gelijken rang als hunne overleden vaders bepaald, doch in geen geval meer dan de helft van het hun toegestane onderstandsgeld.
- § *d.* Onder de kinderen en weezen bij §§ *a* en *c* bedoeld, zijn niet begrepen:
- 1e. de jongens, die hun achttiende jaar bereikt of vroeger een burgerlijk of militair ambt verkregen hebben.
 - 2e. de meisjes, die hun achttiende jaar bereikt hebben of vroeger zijn gehuwd.
- § *e.* De begrafenis-kosten, bij dit tarief bepaald, worden niet in rekening gebragt wanneer anderen dan de administratie van het hospitaal het lijk aanvaarden.
- § *f.* De begrafenis-kosten van uit het groot militair hospitaal te Weltevreden begraven wordende lijken be-

dragen, in stede van de hiervoren aangegeven som van *f* 11,—,

1e. voor die van lijders der 1e en 2e afdeeling *f* 16,34.

2e. " " " " " 3e " " 11,34.

- § *g*. Voor Afrikaansche, Amboinesche en Inlandsche officieren wordt het verpleeggeld berekend naar verhouding van hun traktement tot het traktement van Europeesche officieren.
- § *h*. De uitgaven voor verpleging en voor het begraven van lijken van onderofficieren en mindere militairen, die geen vast traktement genieten, alsmede van gevangenen, komen ten laste van den lande.
- § *i*. De hospitaalbedienden, niet tot den militairen stand behorende, worden voor 's lands rekening verpleegd, tegen inhouding van hunne bezoldiging.
- § *k*. De dwangarbeiders, bij de ziekestichten geëmploujeerd, en die wegens ziekte ter verpleging daarin worden opgenomen, komen gedurende die verpleging ten laste van het civiel bestuur, aan wien daarvoor per maand en per dag wordt in rekening gebracht *f* 0,16⁵ voor verpleegkosten, en *f* 0,02⁵ voor siriegeld, welke door de hospitaaldirektie aan hen wordt uitbetaald.
- § *l*. De aan de adjudanten-onderofficier, dienstdoende officier, reglementair aankomende vivres of vivres-indemniteiten, blijven bij verpleging in een ziekesticht ten voordeele van den lande.
- § *m*. Lijst der betrekking bij Zijner Majesteits zeemagt, met aanduiding van den rang aan die betrekkingen verbonden, of waaraan die betrekkingen zijn geassimileerd:

RANGEN.	Aan welke rangen of graden gelijkgesteld of geassimileerd.
Kapitein.ter-zee	Kolonel.
Kapitein-luitenant-ter-zee	Luitenant-Kolonel.
Luitenant-ter-zee 1e kl.	Kapitein.
Id. 2e kl.	1e Luitenant.
Adelborst 1e kl.	2e Id.
Inspecteur van den geneesk. dienst	Kapiteint-ter-zee.
Dirig. officier van gez. 1e kl.	Kapitein-luitenan-ter-zee.
Id. 2e kl.	Majoor der Mariniers.
Officier van gez. 1e kl.	Luitenant-ter-zee 1e kl.
Id. 2e kl.	Id. 2e kl.
Id. 3e kl.	2e luitenant der Mariniers.
1e Apotheker	Luitenant-ter-zee 1e kl.
Inspecteur van administratie	Kapitein-luit.--ter-zee.
Officier van administratie 1e kl.	Luitenant-ter-zee 1e kl.
Id. 2e kl.	Id. 2e kl.
Id. 3e kl.	2e Luit. der Mariniers.
Adjunct-administrateur	Adelborst 1e kl,
Scheepsklerk	Id. 2e kl. (kadet).
Opperschipper	Adjutant-onderofficier.
Opperstuurman	Idem.
Opperkonstabel	Idem.
Kapelmeester	Idem.
Eerste stuurman	Sergeant-majoor.
Schipper	Idem.
Konstabel-majoor	Idem.
Eerste timmerlieden	Idem.
Bootsman	Sergeant.
Schieman	Idem.
Konstabel	Idem.
2e stuurman	Idem.
3e stuurman	} die voor 1 Julij 1859 in dienst zijn ge- treden.
4e stuurman	
2e timmerman	Idem.
1e zeilmaker	Idem.

RANGEN.	Aan welke rangen of graden gelijkgesteld of geassimileerd.
2e zeilmaker	Sergeant.
1e smid	Idem.
Bottelier	Idem.
1e kuiper	Idem.
1e ziekenoppasser	Idem.
Sergeant-schrijver	Idem.
Schoolmeester	Idem.
Hofmeester	Idem.
Kajuitskok	Idem.
Provoost	Idem.
1e Bootsmansmaat	Korporaal.
2e Idem.	Idem.
3e Idem.	Idem.
Bootsmansleerling	Idem.
1e Schiemansmaat	Idem.
2e Idem.	Idem.
3e Idem.	Idem.
Kwartierm. van de kapiteinssloop	Idem.
Idem barkas	Idem.
Kwartiermeester	Idem.
Konstabelsmaat	Idem.
Stuurmansleerling	Idem.
3e Timmerman	Idem.
4e Idem.	Idem.
3e Zeilmaker	Idem.
4e Idem.	Idem.
2e Smid (geweermaker)	Idem.
Botteliersmaat	Idem.
2e Kuiper	Idem.
Ziekenoppasser	Idem.
Officierskok	Idem.
Scheepskok	Idem.
Koksmaat	Idem.
Bakker	Idem.
Schilder	Idem.
Kleedermaker	Idem.

RANGEN	Aan welke rangen of graden gelijkgesteld of geassimileerd.
Schoenmaker	Korporaal.
Muzikant	Idem.
3e Stuurman	(die op of na 1) Julij 1859 in dienst zijn getreden.
4e Stuurman	
Scheerder	Matroos of soldaat.
Jongen	Idem.
Machinist 1e kl., rang hebbende off.	Luitenant-ter-zee 1e kl.
Idem	Luitenant-ter-zee 2e kl.
Machinist 1e klasse, al dan niet in het vaste korps	Adjutant-onderofficier.
Machinist 2e klasse	Sergeant-majoor.
id. 3e klasse	Sergeant.
Machinist-leerling 1e klasse	Idem.
id. 2e klasse	Idem.
Vuurstoker 1e klasse	Korporaal.
id. 2e klasse	Idem.
id. 3e klasse	Idem.
Inlanders. 1)	
Mandoor	Sergeant.
Djoeroemoedie (roerganger)	Korporaal.
Vuurstoker	Soldaat.
Matroos	Idem.
Ligt-matroos	Idem.

§ n. Voor verpleging van inlandsche schepelingen van Zijner Majesteits zeemagt zal hen worden opgelegd eene korting op hunne bezoldiging, gelijkstaande aan het twee vijfde hunner inkomsten, vermeerderd met de door hen te genieten hospitaal-toelage.

1) De inlandsche schepelingen van Zijner Majesteits zeemagt worden slechts aan deze rangen gelijkgesteld voor zoover zulks de verpleging in de hospitalen betreft.

- § o. Wanneer een inlandsch hoofd of ambtenaar in een militair ziekesticht ter verpleging wordt opgenomen, zal de klasse, waarin hij moet worden verpleegd, door het hoofd van gewestelijk of plaatselijk bestuur in het opnemingsbiljet worden ingevuld, en zullen de verpleegd-kosten worden berekend naar denzelfden maatstaf, als onder *c* voor Europesche ambtenaren is aangegeven.
- § p. Gevangen Europeanen (niet van den militairen stand afkomstig), die in de gevangenis op 's lands kosten worden onderhouden, worden in een hospitaal gratis verpleegd. Zij echter, die in de gevangenis voor hun onderhoud zelf moeten zorgen, betalen bij verpleging in een hospitaal gelijke verpleeggelden en begrafeniskosten, als zij zouden moeten betalen, indien zij zich niet in hechtenis bevonden.
- § q. Gouvernements pandelingen, gebezigd wordende op Gouvernements ijzeren laadschouwen in de *Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo*, en voorts bannelingen, vagebonden en gevangenen (Inlanders, niet van den militairen stand afkomstig), mogen alleen bij hooge noodzakelijkheid, ter beoordeeling van de hoogste plaatselijke civiele autoriteit, in een militair ziekesticht ter verpleging worden opgenomen. Alsdan wordt voor hunne verpleging *f* 0,16⁵ daags en voor hunne begrafenis *f* 0,50 in rekening gebracht.
- § r. Koelies bij de geniewerken en vaste koelies bij de verschillende militaire etablissementen, kunnen in de hospitalen worden opgenomen, tegen betaling van hetgeen hun bij de werken der genie of het militair etablissement zou worden te goed gedaan. Dit verpleeggeld wordt door de administratie der dienst, waartoe zij behooren, aan de administratie van het hospitaal afgedragen.
- § s. Djajjang-secars, pradjoerits en dragonders der lijfwachten aan de hoven der inlandsche vorsten, wor-

den behandeld en verpleegd zooals voor personen van hunnen graad en landaard bij het Leger is bepaald. Voor kosten hunner verpleging wordt aan het civiel departement in rekening gebragt en met hetzelfde verevend het bedrag hunner soldij, welke bij verpleging stil staat.

- § *t.* Voor het lijk van Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, die in de militaire ziekengestichten overleden of aldaar ter begraaving opgenomen zijn, wordt uit den voorraad van het gesticht verstrekt één ziekenbroek, indien zulks niet uit hunne eigene middelen kan geschieden.
- § *u.* Lijken van inlandsche militairen en van inlandsche schepelingen bij Zijner Majesteits zeemagt, worden begraven in wit katoen, waartoe voor elk zoodanig lijk van 's landswege wordt verstrekt: 6,19 Ned. el katoen ter breedte van 0,86 Ned. el.

§ 2. Voor rekening van den lande kan aan grafelden worden betaald te :

Voor het lijk van een	Batavia.		Buitenzorg.	Samarang.	Soerakarta.	Djokdjokarta.	Soerabaya.	Probolingo.	Bezoek.	Serang.	Palembang.	Bandjermasing.
	Lijder 1e en 2e klasse.	Lijder 3e klasse.										
Eur.	f 7,—	f 2,—	f 4,34	f 0,66 ⁵	f 0,66 ⁵	f 0,66 ⁵	f 8,—	f 4,—	f 3,—	f 1,66 ⁵	f 1,66 ⁵	f 3,—
Inl.	"	"	"	" 0,41 ⁵	"	"	"	(a) "	(b) "	"	"	"

- (a) en daarboven:
 voor een baar, roef en doodkleed. f 1,—
 voor een lijkwagen met 2 paarden. " 2,—
- (b) en daarboven:
 voor een baar, roef en doodkleed. " 1,—
 voor het begraven. " 2,—

- § w. Voor zieke militairen, die van *Soerabaya* naar *Malang* worden geëvacueerd en te *Pasoeroean* overnachten, wordt ter laatstgenoemde plaats voor nachtverblijf en verpleging betaald, per man en per 24 uren *f* 2,—.
- § x. Officieren, militaire en mindere militairen, alsmede andere personen, die behooren tot expeditionaire troepen, worden in de op het terrein van den oorlog aanwezige ziekeninrigtingen geheel voor rekening van den lande verpleegd, en blijven mitsdien in het genot van hunne traktementen, soldijen of bezoldiging. De hospitaal-toelage en de gewone vivres worden alsdan niet toegekend.
- § ij. Het bij § x bepaalde is ook van toepassing voor *niet* op het terrein van oorlog verpleegd wordende personen, die wegens wonden of gebreken, bij gevechten in 's Rijks dienst bekomen, ter verpleging in militaire ziekingestichten worden opgenomen.
- § z. In de ziekenzalen mogen alleen ter verpleging worden opgenomen militairen, behoorende tot het leger en schepelingen van Zr. Ms. en der Gouvernements marine. (De toelage, welke bij verpleging in de hospitalen aankomt, wordt ook in de ziekenzalen toegekend. Militairen, behoorende tot het Leger, ontvangen die van de hen aankomende soldij; het restant daarvan wordt eerst bij het verlaten der ziekenzaal uitbetaald (bij overlijden in den boedel gebragt). 2e Nota.)

§ 64. *Lijders eerste en tweede klasse afzonderlijk verplegen.*

Art. 496. A. R.

De zieken in de hospitalen worden overeenkomstig hunne rangen, betrekkingen en landaard verdeeld in vier afdeelingen, volgens de classificatie, aangewezen op tarief 39.

Waar de lokaliteit der hospitalen zulks zal gedoogen, zullen de lijders der tweede afdeeling, afgescheiden van die der eerste

en derde, in afzonderlijke vertrekken of zalen worden verpleegd.

§ 65. *Uitbetaling der hospitaal-toelage ten overstaan van den Officier van gezondheid der wacht.*

Art. 500. A. R.

De toelage, bedoeld bij tarief 39, zal om de drie dagen ten overstaan van den Officier der wacht, door de hospitaal administratie worden uitbetaald.

§ 66. *Uitschrijven van zieken.*

Art. 501. en 502. A. R.

Om de drie dagen worden de herstelde zieken uitgeschreven. Daarbij zal de eerst aanwezend officier van gezondheid op het biljet van uitgang bekend stellen het getal dagen, gedurende welke de uitgeschrevenen na hunne terugkomst bij hun korps of schip vrij van dienst zullen blijven.

§ 67. *Herstelde officieren en manschappen der zeemagt*

Art. 503. A. R.

Zullen eenige dagen langer dan die der landmagt na hun herstel in het hospitaal blijven.

Op de buiten etablissementen blijven de schepelingen, beneden den rang van Officier, ook na hunne herstelling, in het hospitaal, wanneer geen oorlogsvaartuig aanwezig is, op hetwelk zij zich zouden kunnen inschepen en wel tot zoodanig vaartuig aankomt of zich eene geschikte gelegenheid ter verzending naar elders opdoet.

De betrokken autoriteiten moeten echter, ter voorkoming dat de herstelde schepelingen onnoodig te lang in het hospitaal verblijven, zorgen dat zij zoodra mogelijk naar het naastbij zijnd oorlogschip worden vervoerd.

§ 68. *Welke lijken ter begraaving worden opgenomen.*

Art. 505, A. R.

In de hospitalen zullen worden opgenomen ten einde behoorlijk ter aarde te worden besteld:

a. Alle lijken, welke van Zr. Ms. schepen van oorlog naar den wal worden gezonden, mits dezelve voorzien zijn van admissie-biljetten, geteekend door den Kommandant, den eerstaanwezend officier van gezondheid van het schip en door den havenmeester, en bevattende alle renseignementen omtrent den overledene, welke voor naar het hospitaal gaande zieken uitgedrukt zijn op het biljet van ingang, model no. 106.

b. Alle lijken van officieren, onderofficieren en manschappen, welke in hun kwartier sterven, dan wel in de garnizoenen of kampementen worden gevonden of opgevischt.

Zij zullen voorzien moeten zijn van admissie-biljetten, geteekend door den kommanderenden officier en eerstaanwezend officier van gezondheid van het garnizoen, en door den kommandant van het korps of detachement, voor zoover het lijk herkend wordt; en insgelijks bevatten alle renseignementen als voren gezegd, voor zoover zulks kan worden opgegeven.

A. O. 1870 No. 152.

Geene andere lijken dan hiervoren genoemd, mogen in de militaire hospitalen ter begraaving opgenomen, en van wege die inrigting ter aarde besteld worden, terwijl evenmin lijken van personen in art. 502 A. B. bedoeld van wege die inrigtingen mogen worden begraven, wanneer die niet werkelijk daartoe vooraf in de hospitalen zijn opgenomen.

§ 69. *Begrafenissen van inlandsche militairen.*

A. O. 1870, No. 184.

De ter aarde bestelling van de in de ziekingestichten overleden of aldaar ter begraaving opgenomen inlandsche en daarmede gelijkgestelde militairen, behoort voortaan te geschieden met inachtnaame van het voorgeschrevene bij artikel

537 van het algemeen reglement van administratie en bij het 24e hoofdstuk van het reglement voor de garnizoensdienst.

Voor die lijken, welke niet door de naastbestaanden worden aanvaard, wordt niettemin aan de kameraden vrijgelaten, om, wanneer daartegen uit een hygiënisch oogpunt geene overwegende bedenkingen bestaan — ter beoordeeling van den eerst-aanwezend officier van gezondheid bij het ziekingesticht — zoowel vóór de ter aarde bestelling als bij het begraven en het graf, op hunne kosten, zoodanig ceremonieel te verrigten als met hunne hadats en godsdienstige begrippen overeenkomt, in welk geval het voorgeschreven militair-ceremonieel kan achterwege blijven.

Het ceremonieel bij het lijk vóór dat het grafwaarts wordt gedragen, moet evenwel geschieden binnen het ziekingesticht, alwaar een tot dat einde bestemd lokaal dient aangewezen te worden, en zal de begrafenis dus in ieder geval daaruit plaats vinden.

De lijken zullen worden begraven op de bestaande inlandsche kerkhoven, met inachtnaame der verordeningen, welke dienaangaande plaatselijk mogten bestaan, dan wel op afzonderlijke terreinen, wanneer zulks door plaatselijke omstandigheden wenschelijk of noodig mogt worden geacht, en deze, in dat geval, door het plaatselijk civiel bestuur zijn afgestaan of aangewezen.

Voor de naleving van het bovenstaande, waarmede de inlandsche militairen duidelijk in kennis moeten worden gesteld, behoort door de garnizoens-kommandanten het verder vereischte te worden geregeld, voor zooveel noodig in overleg met wien zulks aangaat.

§ 70. *Plichten van den hospitaal- of menage-meester.*

a. TEN AANZIEN DER ZIEKEN.

Art. 527 A. R.

Hij zorgt, dat hetgeen bij iederen zieke moet geobserveerd worden en hetwelk elk ziekenvader bij de visite der officieren

van gezondheid behoort op te merken, naauwkeurig wordt nagekomen.

b. TEN AANZIEN VAN DE ZIEKENOPPASSERS.

Art. 529 A. R.

Hij zal geene verandering of verplaatsing ten opzichte van de ziekenoppassers mogen daarstellen, dan met speciaal goedvinden van den dirigerend officier van gezondheid.

c. BIJ ONVERWACHTTE GEBEURTENISSEN.

Art. 530 A. R.

Van onverwachte gebeurtenissen en van het overlijden van een der lijders zal hij zich door den ziekenvader dadelijk rapport doen maken.

d. HET VERKOOPEN VAN SPIJS ENZ. AAN OF VOOR
ZIEKEN TEGENGAAN, ALS OOK HET VORDEREN OF
TOEEIGENEN VAN GESCHEKEN VAN ZIEKEN.

Art. 531 A. R.

Hij zal toezien, dat geen der hospitaal-geëmploijeerden eenige spijs, drank, kleedingstukken of andere artikelen hoegenaamd aan of voor de zieken verkoopen of aliëneren, of dat geen lunner van zieken, gekwetsten of overledenen in het hospitaal, het minste geschenk ontvange, vordere of zich toeigene, dan alleen met voorkennis en in tegenwoordigheid van hem en den eersten officier van gezondheid van het hospitaal, terwijl de overtreders hiervan dadelijk uit de hospitaal-dienst moeten ontslagen en naar bevind van zaken aan den regter overgegeven worden.

e. IN HET HOSPITAAL NIET TOELATEN VREEMDE PERSONEN.

Art. 532 A. R.

Hij zal geene vreemde vrouwen of kinderen, dan met toe-

stemming voor ieder in het bijzonder van den eersten officier van gezondheid van het hospitaal, en het is volstrekt verboden, dat deze in de zalen overnachten.

§ 71. *Orde en tucht in de hospitalen. Straffen van zieken.*

Art. 48 R. M. G. D. art. 528 A. R.

De administrateurs der militaire ziekeninrigtingen zullen voor het behoud van goede orde en tucht waken, in overeenstemming met den eerstaanwezend officier van gezondheid en den plaatselijken of militairen kommandant, aan welken laatsten uitsluitend de bevoegdheid toekomt om tot handhaving daarvan de herstelde zieken overeenkomstig de algemeene regels van krijgstucht te straffen, en aan de hospitaalwacht en de plantons orders te geven.

A. O. 1838 No. 5 § 6,

In ieder hospitaal zal een lokaal tot politiezaal zijn ingerigt, waarin de zieken, die eenig misdrijf begaan hebben, zonder gevaar voor hunne gezondheid, met overleg van den eerstaanwezend officier van gezondheid, kunnen worden geplaatst.

De zieken kunnen mede met onthouding van spijs worden gestraft, volgens het advies van den eerstaanwezend officier van gezondheid.

Circ. Chef G. D. 25 Maart 1868, No. 692.

Niet dan bij volstrekte noodzakelijkheid en met omzigtigheid mag de straf van diët toegepast worden op alle lijders van een ziekenzaal gezamenlijk.

§ 72 *Toeziht op de naleving van hygiënische voorschriften en reinheid in het bijzonder.*

Zonder dat deswegens bijzondere bepalingen behoeven te bestaan, mag als regel worden aangenomen, dat het een der eerste pligten van den officier van gezondheid is, streng toe te zien, dat ook ten opzichte van *zieken* de lessen en voorschriften der

gezondheidsleer worden in acht genomen. Voldoende luchtverversching, goed drinkwater, de grootst mogelijke reinheid allerwege, vooral ook van den kant der zieken zelve, zijn punten die onvermoeid de aandacht verdienen en onafgebroken contrôle vereischen. Het gebruik van baden met zeep, beweging in de vrije open lucht, genot van goede lektuur en gezelschapsspelen, geregeld ziekenbezoek enz., behooren evenzeer bevorderd te worden, als slordigheid en lediggang, het bespuwen en bevuilen der vloeren, het bewaren onder de hoofdkussens van eetwaren enz. streng moeten geweerd worden.

§ 73. *Lektuur.*

A. O. 1849. no. 3. §. 6.

Ofschoon de boekwerken der garnizoens-bibliotheken eigendom zullen zijn van de kantine, zoo zou het voorgestelde doel echter slechts ten halve bereikt worden, indien gevorderd werd die boeken uitsluitend in de kantine te lezen. Niet alleen daar, maar ook in de kazerne en in het hospitaal of de ziekenzalen dient gelegenheid gegeven te worden om te lezen. De militaire kommandanten zullen zich wel willen belasten daaromtrent verordeningen voor te schrijven.

§ 74. *Over het reinigen van Privaten in troepen-kampementen en hospitalen.*

A. O. 1870, no. 156.

Het behoorlijk reinhouden van privaten in troepen-kampementen en hospitalen is in het belang der hygiène gebiedend noodzakelijk.

Nogtans is in den laatsten tijd uit verschillende inspektierapporten gebleken, dat daaraan in den regel geene genoegzame zorg gewijd wordt.

Hierin is aanleiding gevonden dit onderwerp aan de bijzondere aandacht van korps-kommandanten en direktoren van hospitalen aan te bevelen, en hun op te dragen er voor te

waken, dat de reinheid der privaten, behoorende tot de onder hun toezigt staande gebouwen of inrigtingen, niets te wenschen overlaat, en om dat doel te bereiken, zooveel noodig gebruik te maken van alle hun ten dienste staande preventieve en repressive middelen.

Waar de inrigting van de privaten eenigzins gekompliceerd mogt zijn, behoort aan de genie inlichting gevraagd te worden omtrent de wijze van reiniging, opdat door eene verkeerde manipulatie geene defekten ontstaan en opdat vermeden worde, dat goede inrigtingen door minder goed gebruik niet aan het doel beantwoorden.

Voor al bij die hospitalen, waar de privaten zich in één gebouw bevinden met de ziekenzalen, vereischt het toezigt op de privaten bijzondere zorg.

Zij behooren c. q. niet, zooals meermalen plaats vindt, te worden bestemd tot verzamelplaats van de door de zieken gebezigde nachtonnen; deze moeten steeds 'smorgens zoo vroeg mogelijk uit de gebouwen verwijderd worden.

Men trachte zich voorts in deze aangelegenheid vooral de medewerking van den soldaat te verzekeren, door de overtuiging bij hem ingang te doen vinden, dat hij zelf bij het reinhouden der privaten het meeste belang heeft.

Militaire en plaatselijke kommandanten en inspekteurs behooren zich van de naleving der bovenstaande voorschriften te overtuigen, en daarvan aan het Departement van Oorlog te rapporteren, indien zulks onverhoopt niet mogt geschieden.

§ 75. *Hoe te handelen met beschonken personen.*

Art. 5 R. v. K.

Alle officieren en onderofficieren zijn verpligt om met de zoodanigen, welke zich in den drank mogten hebben te buiten gegaan, voorzigtig te handelen, zich met hen in geene woordenwisseling in te laten, veelmin hen te slaan of te mishandelen, tot voorkoming van grootere misdrijven, maar zijn gehouden hen met goede woorden of anders door dwangmiddelen in eene der wachten te doen brengen.

§ 76. *Amfioen. Verbodsbepalingen ter zake.*

A. O. 1870 no. 145.

Hoezeer uit het IIe Hoofstuk van het reglement van krijgsvolk te lande wel is af te leiden, in welke gevallen het amfioengebruik als eene overtreding *tegen de krijgstucht* moet worden aangemerkt, wordt het toch niet ondienstig geacht te bepalen, dat in deze strafschuldig zijn zij, die *in het kwartier* of *elders in dienst*, worden bevonden van dat heulsapgebruik te maken, dan wel wàar ook worden aangetroffen in een toestand, die getuigt van het misbruik van opium, in den zin als wat men door dronkenschap verstaat.

Het met zorg en oordeelkundig tegengaan van het amfioengebruik wordt met nadruk aanbevolen.

II. **Garnizoenshospitalen.**§ 77. *Garnizoenshospitalen*

worden op gelijken voet als de groote hospitalen beheerd.

III. **Ziekenzalen.**§ 78. *Beheer der Ziekenzalen.*

A. O. 1868 no. 9.

1o. De ziekenzalen zijn verdeeld in de volgende vier klassen:

1e. klasse 16—20 lijders en daarboven.

2e. „ 11—15 id.

3e, „ 5—10 id.

4e. „ beneden 5 lijders.

2o. In dezelve worden verpleegd de tot het Nederlandsch-Indisch leger behorende militairen.

A. H. 1 16 Mei 1867 no. 2925/B.

Djaijang-Sekars en pradjoerits kunnen alleen bij wijze van huishoudelijken maatregel, zonder eenige bemoeienis der administratie, worden opgenomen, wanneer zulks niet geschiedt ten praejudice van regthebbende lijdens en de verrekening van kosten kan geschieden door de kompanieskommandanten onderling.

30. Voor eene behoorlijke verpleging der lijdens wordt gevalideerd:

A. Bedieningspersoneel naar den volgenden maatstaf.

Voor elke ziekenzaal:

	1e. kls.	2e. kls.	3e. kls.	4e. kls.
Sergeant-zienvader	1	"	"	"
Korporaal hospitaal-bediende	1	1	"	"
Europ. Ziekenoppassers	2	1	1	"
Inlandsche handlangers	2	2	2	2
Bannelingen	4	4	4	2

B. De furnitures en ziekenkleeding, aangegeven op bijlage La. A.

C. Het huisraad, tafelgereedschap enz., voorkomende op bijlage La. B.

D. De extravoedingsmiddelen, vermeld op bijlage La. C.

G. B. 3 Februarij 1868 no. 1, Stbl. 1868 no. 23.

40. De in de ziekenzalen verpleegde lijdens blijven in de sterkte van hunne korpsen present gevoerd.

Gelijk voor alle overige militairen, wordt mitsdien voor hen tijdens hunne verpleging uitgetrokken de hun aankomende soldij, kleeding, vivers enz.

Van die soldij wordt in hunne voeding voorzien op de hieronder vermelde wijze.

Voorts wordt daarvan tijdens hunne verpleging in de ziekenzaal uitbetaald een bedrag, gelijkstaande aan de hospitaal-toelage, welke zij bij verpleging in groote militaire en garnizoenshospitalen, krachtens tarief no. 39 A. R. zouden ontvangen, terwijl het overschietende hun wordt uitgekeerd onmiddellijk na het verlaten van de ziekenzaal, en bij overlijden gebragt ten voordeele van hunnen boedel.

Zij nemen deel aan de menage daar, waar die gezamenlijk bestaat, en hebben alzoo regt op de *bereide*, en daar, waar geene menage wordt gehouden, op de onbereide vivres, waarvan hun het gebruik in verband met hunnen ziekte-toestand door den geneerheer wordt veroorloofd.

Het geheel of gedeelte der vivres, waarvan het gebruik hun om gezondheidsredenen wordt ontzegd, komt ten voordeele der menage of blijft, waar geene menage bestaat, ten voordeele van den lande.

Boven en behalve die vivres, kan hun voor 's lands rekening, op voorschrift van den geneesheer, worden verstrekt een gedeelte der extra-voedingsmiddelen, voorkomende op de bijlage La C.

5o. Op plaatsen, waar gezamenlijke menage wordt gehouden, worden die spijzen, welke eene bijzondere bereiding vereischen, zoomede de rijstpap, het thee- en rijstwater en meer dergelijke, en op plaatsen, waar geene gezamenlijke menage bestaat, worden *alle* voor de lijdens bestemde spijzen, gereed gemaakt door een der personen, tot het bedieningspersoneel behoorende, daartoe door den behandelenden officier van gezondheid aan te wijzen.

In het *eerste* geval wordt het benoodigde brandhout en de verdere ingrediënten verstrekt door of ten laste van de menage, en in het laatste geval ten laste van den lande aangekocht.

6o. Het bedieningspersoneel geniet de bij tarief no. 3. voor hunnen graad en landaard vastgestelde soldij en vivres, als de overige militairen van hunnen landaard in het garnizoen.

Daar, waar gezamenlijke menage wordt gehouden, zijn zij verplicht daaraan deel te nemen, en deelen zij daarin tot een gelijk bedrag als hunne overige graad- en landgenooten.

7o. De bannelingen ontvangen per man en per dag

0.6	Ned. pond	rijst,
0.25	do.	rund- of buffelvleesch, of
0.06	do.	gedroogd vleesch,
0.03	do.	zout,

hetwelk op de driemaandelijksche vivres-afrekening van het garnizoen wordt in uitgaaf geleden.

Hun wordt eveneens verstrekt een weinig groenten, bedoeld bij Staatsblad 1829, no. 73 en toegekend het siriegeld, overeenkomstig het bepaalde bij Staatsblad 1848, no. 27.

Die uitgaaf moet worden gestaafd door eene nominative aantooning, waarop moet zijn vermeld het getal dagen, aanspraak gevende op deze tegemoetkoming en het wekelijks daarvoor uitbetaalt bedrag.

Dat zelfde getal dagen dient tevens tot berekening van de kompeterende rations vivres, hiervoren bedoeld.

8o. Aan vrije bedienden, die bij sommige ziekenzalen, tegen eene vaste maandelijksche bezoldiging zijn in dienst gesteld, worden gelijke hoeveelheden vivres verstrekt als voor de bannelingen zijn toegestaan.

9o. De bij bijlage La. C. bedoelde *extra* vivres worden zoo veel mogelijk verstrekt middels plaatselijke uitbestedingen, en op grond daarvan te sluiten kontrakten.

Op plaatsen, waarvan zoodanige voorziening niet mogelijk is, geschiedt de aankoop naar gelang der behoefte door den detachements-kommandant, op aanvragen van den eerstaanwezend officier van gezondheid.

Rooden wijn wordt niet aangekocht, doch op de gewone wijze door tusschenkomst van den betrokken Onder-Intendant bij den Hoofd-Intendant der militaire administratie aangevraagd.

10o. De middels levering, aankoop of toezending van elders ontvangen *extra* levensmiddelen worden in ontvangst genomen bij de vivres-verantwoording van het garnizoen of van het detachement, en het verbruikte driemaandelijks afgeschreven op een certificaat van den eerstaanwezend officier van gezondheid, opgemaakt volgens het model, aangegeven bij bijlage La. D.

11o. De ten behoeve van de ziekenzalen toegestane ziekenkleeding en fournitures, het huisraad, tafelerfgoed enz. wordt opgenomen bij de verantwoording van kazernerij van het garnizoen of detachement.

Het voor dadelijk gebruik benoodigde wordt telkenmale afgegeven door bons, geteekend door den behandelenden geneesheer.

12o. Het reinigen der ziekenkleeding en fournitures en het vullen der laatsten geschiedt zooveel doenlijk door aannemers, middels kontrakt.

Daar waar zulks niet mogelijk is moet dit geschieden door het bedienings personeel en de bannelingen en worden in dat geval de rekeningen voor onvermijdelijke uitgaven voor den aankoop van zeep, garen en naalden, stroo of alang-alang voor het vullen der fournitures enz. in uitgaaf geleden.

13o. Alle geldelijke uitgaven voor aankopen, betalingen der rekeningen van aannemers of leveranciers, hospitaaltoelagen enz. geschieden door de zorg van den administrateur van het garnizoen of detachement, en worden bij de drie maandelijksche geldelijke afrekening in uitgaaf gesteld, onder overlegging der vereischte justificatoire bescheiden.

Voor zooveel deze laatsten betreffen uitgaven, welke bij eenige algemeene of bijzondere tarieven of besluiten door de regering zijn toegestaan of strekken ter voldoening van leveringen, waarvoor door het Gouvernement goedgekeurde kontrakten zijn gesloten, moeten de rekeningen steeds vooraf den betrokken Onder-Intendant ter verhandeling bij autorisatie-lijst worden aangeboden.

14o. Personen, behoorende tot Zr. Ms. of tot de Gouvernements-marine kunnen in de *ziekenzalen* ter verpleging worden opgenomen.

Dewijl de verpleging der lijdens in deze ziekeningrigtingen voor het grootste gedeelte geschiedt door en ten laste van de menages, wordt voor elk dezer lijdens per dag gevalideerd een ration vivres in natura, zooals de militairen in garnizoen dit genieten, of wel de indemniteit daarvoor.

Op plaatsen, waar de troepen gezamenlijk menage houden, wordt bovendien uit de kas van het garnizoen of detachement aan den administrateur van het garnizoen of detachement betaald, en op de geldelijke afrekening in uitgaaf gesteld, het bedrag, hetwelk de garnizoen houdende militairen in de menage inleggen.

Met die betaling moet worden voorzien in de voeding dier lijdens, door opname in de menage.

Waar geene gezamenlijke menage bestaat, wordt in de voeding voorzien in voege als bij §§ 4 en 5 is aangegeven.

De bij staat La C. aangegevene extra-voedingsmiddelen mogen echter ook aan deze lijdens voor 's lands rekening worden verstrekt.

Voor de verpleging der vorenbedoelde lijdens en c. q. ook voor de kosten van begraiving, bedoeld bij § 15, worden het Marine-Departement in rekening gebragt en op de gebruikelijke wijze met hetzelfde geregulariseerd de bedragen der verpleeg- en begrafenis-kosten, welke voor de ter verpleging opgenomen lijdens en begraven lijken zijn uitgetrokken bij tarief no. 29 van het administratie-reglement.

15o. De kosten van begraiving der overledenen worden in rekening geleden, overeenkomstig het ter dier zake bepaalde bij tarief no. 39 van het administratie-reglement.

La. A.

TABEL, aanwijzende het maximum van de
fournitures en hospitaalkleding, toege-
staan voor de militaire ziekenzalen.

SOORT VAN GOEDEREN.	Voor el- ken lijder.		Bediening personeel.		AANMERKINGEN.	
	2e en 3e afdeeling.	4e afdee- ling.	Europ.	Inland.		
Bedlak. voor mansch.	3					
Broeken " idem	4					
Wollen dekens . . .	2				Voor de bedienden wor- den slechts dan wollen de- kens toegestaan, wanneer die ook aan de overige troe- pen in garnizoen worden verstreckt.	
Handdoeken	2					
Hemden	5					
Hoofdkussens, linnen	2	2	2	2		
Id. met kapok	2					
Kabaaijen voor Europ.	4					
Id. " Inl.		4				
Kussensloopen. . . .	3					
Legmatjes		1				
Muilen	2					
Mutsen	2					
Sarongs.		3				
Spreijjen.	2	2	2	2		Wanneer wollen dekens worden in gebruik gegeven, wordt een gelijk getal spreij- jen minder verstreckt.
Stroozakken	2	2	2			

Boven en behalve de hiervoren aangewezen hoeveelheden kunnen twee stellen fournitures en hospitaalkleding voor scabiesen worden aangehouden.

La. B.

TABEL, aanwijzende het maximum van het huisraad, tafelgereedschap, enz., toegestaan voor de militaire ziekenzalen.

SOORT VAN GOEDEREN.	Voor elken lijder.			Algemeen gebruik.	Aanmerkingen.
	2e afd.	3e afd.	4e afd.		
<i>Aardewerk.</i>					
Borden, diepe	1	1			
do. platte	1	1			
Gendies	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		
Medicijnkopjes	1	1	1		
Mokken	1	1			
<i>Blikwerk.</i>					
Badstoelen				1	
Blikken borden			1		
Koffijfiltreerkan, kleine .				1	
Mokken			1		
Waschbekkens				1	
Waschkannen				1	
<i>Houtwerken.</i>					
Badkuip				1	
Banken met ijzeren staanders .				1	
Diëetplankjes	1	1	1		
Draagbalies				2	
Kast met sluiting				1	
Nachtton	1	1	1		
Spuwbakjes	1	1	1		
Stelling voor leksteen .				1	
do. // watervaten .				1	
Waterremmers				2	
Watervat met sluiting .				1	

SOORT VAN GOEDEREN.	Voor elken lijder.			Algemeen gebruik.	Aanmerkingen.
	2e afd.	3e afd.	4e afd.		
<i>IJzerwerk.</i>					
Bedkoetsen	1	1	1		
Distributielepel à 1 N. kan				1	
do. à 0,75 do. .				1	
do. à 0,25 do. .				1	
Kasserollen, groote . . .				1	
Kookketels, kleine. . . .				1	
Messen, keuken-				2	
Theeketels				1	
<i>Diversen.</i>					
Hangklok.				1	
Kurkentrekker				1	
Leksteen				1	
Lepels, nieuw zilveren .	1	1	1		
Schalen, koperen met ijze- ren balans				1	
Sluitgewicht, w. Ned. . .				1	
Tafelvorken, nieuw zilve- ren	1	1			
Merk La. S.				1	
do. V.				1	

La. C.

TABEL, aanwijzende het maximum der extra voedingsmiddelen, welke per man en per dag kunnen worden verstrekt aan lijders in de ziekenzalen verpleegd wordende.

BENAMING DER GOEDEREN.	Eenheden.	Maximum van hetgeen van elk artikel per dag kan worden verstrekt.		AANMERKINGEN.
		Europ.	Inland.	
Wit brood . . .	N. pd.	0,18	0,12	De hierneven aangegeven hoeveelheden geven aan hetgeen van ieder artikel als maximum kan worden verstrekt aan de lijders, hoven hetgeen hun aan gewone garnizoen vivres wordt verstrekt.
Thee	id.	0,008	0,008	
Suiker	id.	0,03	0,03	
Arrowroot . . .	id.	0,06	—	Het spreekt echter van zelve, dat noch alle artikelen te gelijker tijd, noch ook de gedeeltelijk voor te schrijven steeds tot het toegestaan maximum moeten worden verstrekt.
Hoenders, volwassen	stuk.	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	
Hoendereijeren.	id.	2	2	De behandelende off. v. gez. is verplicht slechts die artikelen en <i>zoodanige</i> hoeveelheden van elk artikel voor te schrijven, als de toestand van den lijder vereischt.
Melk	flesch.	1	$\frac{1}{2}$	
Wijn, rooden . . .	id.	$\frac{1}{4}$	—	

La. D.

MODEL.

GARNIZOEN te

De ondergeteekende, eerstaanwezend officier van gezondheid bij opgemeld garnizoen, verklaart gedurende het kwartaal 187 ten behoeve van zieke militairen te hebben voorgeschreven en aan hen doen verstrekken, als volgt:

DATUM.	In behan- deling.		V E R S T R E K T .							Aanmerkingen.
	Europeaan.	Inlander.	Ned. pond Wit brood. Id. Thee.	Id. Suiker.	Id. Arrowroot.	Stuks hoenders, volwassen.	Id. hoenderijeren.	Flesch Melk.	Id. Wijn.	
Januarij.	1									
Id.	2									
Id.	3									
Enz. (zoo noodig transporteren) .										
Totaal.										

, den 18 .

De officier van gezondheid voornoemd:

§ 79. *Verstrekking van Thee aan lijdens in ziekenzalen.*

Miss. D. v. O. 29 Nov. 1867, 3e Bur. No. 2772.

Circ. 2 Dec. 1867, No. 2986.

Bij de laatste alinea van § 4 der bepalingen voor de ziekenzalen, gearresteerd bij G. B. 12 Januarij 1867, No. 16, Staatsbl. No. 7, is bepaald dat boven en behalve de daarbij bedoelde vivres aan de in de ziekenzalen verpleegd wordende lijdens, op voorschrift van den geneesheer, voor 's lands rekening, ook kan worden verstrekt een gedeelte extra-voedingsmiddelen, voorkomende op bijlaag La. C., behoorende bij het zoo even aangehaald Staatsblad No. 7.

Daarbij is o. a. ook opgenomen en dus ook toegestaan de verstrekking van 0,208 Ned. pond thee per man en per dag. Vermits de verstrekking van dat artikel tot de voren aangegeven hoeveelheid van 's lands wege is toegestaan en de wijze van aanschaffing en verantwoording is geregeld bij §§ 9 en 10 der voormelde bepalingen, moet aan de betrokken officier van gezondheid worden opgedragen, aan de in de ziekenzalen verpleegd wordende lijdens steeds thee *extra* voor te schrijven en te doen verstrekken.

§ 80. *Extra rijst voor cataplasmen.*

Circ. H. I. 12 October 1864, No. 86.

Bij kleine ziekingestichten, waar de toegestane hoeveelheid niet toereikend is tot het maken van cataplasmen, kan daartoe extra rijst in rekening worden geleden.

Zesde Afdeeling.

ADMINISTRATIEF- EN BEDIENINGSPERSONEEL BIJ DE ZIEKENGESTICHTEN. — MILITAI- REN GEDETACHEERD BIJ DEN PHARMA- CEUTISCHEN DIENST. — MILITAIRE SCHRIJVERS.

I. Administratief personeel.

§ 81. *Kwartiermeesters, belast met het beheer
der ziekengestichten.*

Art. 518, 519. A. R.

Het administratief beheer der ziekengestichten, tot heden uitgeoefend door direktoren, enz., die voor den geheelen omvang van den administratieven dienst verantwoordelijk zijn, en den geheelen dag in het hospitaal moeten wezen of in de meest mogelijke nabijheid wonen, is bij

K. B. 5 September 1870, no. 10; G. B. 7 November 1870, no. 4, Stbl. no. 163,

opgedragen aan een korps kwartiermeesters, dat in den ver-
volgde met het beheer der ziekengestichten belast en als volgt
zamengesteld is:

EMPLACEMENT.	ZIEKENGESTICHTEN.								Indemniteit. p. maand
	Officiëren kwartiermeesters.			Onderoff. kwartiermeester.		Schrijvers.			
	kapit.	1e luit.	2e luit.	adjud. ond.off.	serg. maj.	serg.	korp.	fusel.	Schrijf-behoeft.
Weltevreden . . .	1	1	1	1			2	1	15
Telok-Betong.					1				4
Onrust . . .					1				4
Serang . . .					1				4
Buitenzorg . . .					1				4
Samarang . . .	1	1	1	1			1	1	10
Willem I . . .		1	1	1					8
Salatiga . . .			1		1				6
Tjilatjap . . .			1		1				6
Djocdjokarta . . .				1					5
Soerakarta . . .					1				4
Kedong-Kebo.					1				4
Ngawie . . .					1				4
Gombong . . .				1					5
Oenarang . . .					1				4
Pekalongan . . .			1		1				6
Soerabaya . . .	1	1	1	1			1	1	10
Malang . . .				1					5
Padang . . .			1		1				6
Padang-Pand.				1					5
Fort de Kock.					1				4
Sibogha . . .					1				4
Pajakomba . . .					1				4
Palembang . . .				1					5
Bandar . . .					1				4
Tebing Tingie					1				4
Muntok . . .				1					5
T. Pinang.(R.)					1				4
Pangkajene . . .					1				4
Singkawang . . .					1				4
Pontianak . . .					1				4
Sintang . . .					1				4
Bandjermasin.				1					5
Makassar . . .			1		1				6
Amboina . . .			1		1				6
Banda . . .					1				4
Ternate . . .					1				4
Totaal . . .	3	4	10	11	26		4	3	124

§ 82. *Militaire ambtenaren.*

A. O. 1842, no. 4, § 2.

De direktoren der militaire hospitalen en de verdere militaire geëmploijeerden, welke geene effectieve militaire rangen als zoodanig bekleeden, noch uit eenig korps tijdelijk gedetacheerd zijn (militairen voor memorie) maar die uit den burgerstand tot hunne funktien zijn geroepen, staan volkomen gelijk met de magazijnmeesters, uitdeulers of bewaarders van vivres en fourages en de *verdere personen*, bedoeld in artikel 5 van het crimineel-wetboek voor het krijgsvolk te lande en zijn mitsdien aan dat wetboek onderworpen, voor hetgeen zij in de uitoefening der funktien hun bij de militaire dienst opgedragen, misdoen; terwijl zij *in alle andere gevallen* aan de *burgerlijke wetten* onderworpen blijven, ingevolge artikel 9 van hetzelfde wetboek.

Zij zijn derhalve burgers, die *buiten zaken*, *hun dienst* of *emplooi* betreffende, met de militaire wetten en discipline niets te maken hebben, niet onderworpen zijn aan militaire discipline straffen, doch door deze verwijdering van militaire korrekciën, te naderbij zijn, om, als zij niet luisteren naar vermaning, tot ontslag uit den dienst te worden voorgedragen.

II. Bedieningspersoneel.

§ 83. *Organisatie van dit personeel.*

A. O. 1850, no. 3, § 1.

Artikel 1. Het huishoudelijk personeel bij de militaire ziekingestichten zal worden georganiseerd op militairen voet, en in de formatie van het leger worden opgenomen en aangeduid onder de algemeene benaming van

HOSPITAAL-DIENST.

Artikel 2. Het personeel voor den hospitaal-dienst zal bestaan uit:

Ziekenvaders majoor (sergeanten-majoor,)	}	Europeanen of met hen gelijkstaande.
Ziekenvaders (sergeanten,)		
Hospitaalbedienden (korporaals,)		
Zieken-oppassers (soldaten,)		

Zieken-oppasser en handlangers, Inlandsche soldaten.

Artikel 3. De sterkte van dit personeel is afhankelijk van het aantal hospitalen en infirmeriën, en het gemiddeld aantal zieken in elke ziekeninrigting.

Zij wordt jaarlijks door het Mil. Dep. herzien en naar de behoefte geregeld.

Artikel 4. De soldij van het personeel voor den hospitaal-dienst zal zijn als volgt:

Voor een ziekenvader-majoor	/	1,20	daags.
" " ziekenvader	"	88	"
" " hospitaalbediende	"	72	"
" " europ. zieken oppasser	"	60	"
" " inl. zieken oppasser of hanlanger	"	30	"

Artikel 5. In een hospitaal of infirmerie dienstdoende, genieten zij de hospitaal-voeding, bepaald bij het tarief no. 41 van het alg. regl. van administr. der landmagt, doch hebben in dit geval geen aanspraak op de gewone vivres in natura of in geld.

Artikel 6. Bij de groote hospitalen zal aan den hospitaalbediende, geemploijeerd als barbier en verbandmeester, voor aankoop en onderhoud van scheerbehoefden, worden te goed gedaan $\frac{1}{8}$ (een achste duit) daags voor elken zieke

Bij de overige hospitalen en bij de infirmeriën wordt geen barbier te goed gedaan, doch aan dengenen, die het barbierswerk verrigt $\frac{1}{2}$ (een halve duit) daags voor elken zieke toegelegd.

De indemniteit voor scheerbehoefden en het scheerloon wordt bij het einde van de maand uitbetaald.

Artikel 7. Ten aanzien van de kleeding en kleine uitrusting staat het personeel bij den hospitaaldienst gelijk met de infanterie, met uitzondering:

- a. dat voor groote kleeding slechts de kapot wordt vertrekt.
- b. dat de inlanders, behalve het gewoon getal pantalons, een werkbreek, doch geen borstels bekomen.

c. dat de chevrons voor de ziekenvaders-majoor, ziekenvaders en hospitaal bedienden uit de soldij moet worden aangeschaft.

De inlandsche hand langers, gebezigd als koetsier en loopers bij den lijkwagen van het hospitaal, bekomen voor het gebruik in dien dienst, behalve de gewone militaire kleeding jaarlijks een hoofddoek, baadje, broek en gordel van zwarte stof.

Artikel 8. De thans bestaande ziekenvaders-majoor, ziekenvaders, bedienden en oppassers zullen, des verkiezende en bruikbaar zijnde, bij voorkeur in aanmerking komen tot plaatsing bij de hospitaaldienst, mits zij zich verbinden om minstens nog twee jaren te dienen.

Artikel 9. De militairen, die met gagement of niet een onderstand het leger verlaten hebben, komen in de tweede plaats in aanmerking tot plaatsing bij den hospitaaldienst, mits zij zich verbinden om minstens nog twee jaren te dienen.

Artikel 10. Het personeel bij den hospitaal-dienst zal wijders worden aangevuld :

1o. door overplaatsing van militairen, die voor den dienst te velde afgekeurd of bij de korpsen boven compleet mogten zijn.

2o. door re-engagering van Europesche militairen, die hun eerste verband in Indie hebben uitgediend, en

3o. door wijwillige werving, onder dien verstande, dat de veroordeelden tot dwangarbeid, bij de hospitalen en infirmerien gebezigd, in mindering zullen strekken van het vast te stellen getal inlandsche handlangers.

Artikel 11. De bestaande verordeningen op het geneeskundig onderzoek van personen, die zich in dienst begeven of zich re-engageren, zijn niet van toepassing voor het personeel voor den hospitaal dienst.

Aan de eerst aanwezend officieren van gezondheid wordt overgelaten de bruikbaarheid voor den hospitaaldienst te beoordeelen.

Artikel 12. Bij en aldien de middelen, aangewezen in de artikelen 8, 9 en 10, niet toereikend zijn om het bepaalde personeel voltallig te houden, of wannéer door tijdelijke omstandigheden meer personeel vereischt wordt, zal in de behoefte voorzien worden door tijdelijke indienststelling van vrije lieden. onder genot van soldij en hospitaal-voeding zonder meer, of

desnoods door tijdelijk bezigen van infanteristen uit het garnizoen, die gedurende dien tijd als hospitaal-soldaat zullen worden behandeld.

§ 84. *Formatie. Bedienings-personeel.*

G. B. 11 Julij 1868, No 10.

Bijaldien het vastgesteld personeel op de in § 83, art. 3, bedoelde wijze niet voltallig kan gehouden worden of wanneer door tijdelijke omstandigheden meer personeel vereischt wordt, moet in de behoefte worden voorzien door het indienst nemen van goede vrije Europeanen en daarmede gelijkgestelde natien en chinezen, in stede van Europeesch militair, en van goede vrije inlanders, in stede van inlandsch militair bedienings-personeel, tegen een loon van voor een Europeaan of met dezen gelijkgestelde f 50 } per maand
 voor een Chinees " 30 } zonder
 " " Inlander. " 15 } meer.

De vrije lieden zullen dienst verrigten van de toegestane doch ontbrekende ziekenoppassers en handlangers, in enkele bijzondere gevallen voor bijzondere functien als kok, verband-meester enz., ook van hospitaal-bedienden, doch in geen geval als ziekenvader.

§ 85. *Beheer en gezag over het Bedienings-personeel.*

A. O. 1861 No. 59, art. 491 A. R.

Even als de hospitaalmeester behooren de onderofficieren en minderen van den hospitaaldienst definitief tot de militaire administratie.

De administrateurs der ziekestichtingen verhouden zich tot dat personeel, als kompagnies-kommandanten.

Art. 48. R. M. G. D. Art. 528 A. R.

De administrateurs der militaire ziekeninrigtingen zullen voor het behoud van goede orde en tucht waken, in overeenstemming met den eerstaanwezend officier van gezondheid en den plaatselijken of militairen kommandant, aan welken

laatste uitsluitend de bevoegdheid toekomt om tot handhaving daarvan het hospitaalpersoneel, overeenkomstig de algemeene regels van krijgstucht te straffen, terwijl andere overtredingen, gelijk die bedoeld bij het tweede hoofdstuk van het reglement van krijgstucht, door het hospitaalpersoneel gepleegd, door den betrokken onder-intendant als korpschef en den administrateur der ziekeninrigting, zoo hij den rang van officier heeft, als kompagnies-kommandant zullen worden gestraft.

A. O. 1865, No. 32.

Met dien verstande, dat de tot het hospitaalpersoneel behoorende onderofficieren en manschappen door den plaatselijken of militairen kommandant — onder wiens dadelijk toezigt de ziekeninrigtingen staan — moeten worden gestraft, wanneer zij zich schuldig maken aan overtredingen gedurende den tijd, dat zij in de ziekeninrigtingen in dienst zijn, doch dat de bestraffing van door genoemd personeel gepleegde vergripen, die den dienst van het korps betreffen, aan de korpskommandanten (onder-intendanten) en de bij hiervoren genoemde administrateurs behoort te worden overgelaten.

Circ. D. v. O. 13 September 1865, 2e Bureau, No. 30. Circ. Chef G. D. 16 September 1865, No. 2322.

Bij den hospitaaldienst mogen geene militairen in de 2e klasse van militaire discipline worden geplaatst, althans na zoodanige plaatsing daarbij niet verblijven, doch moeten sujetten van *doorlopend* slecht gedrag reeds vóór dat ten hunnen opzigte van eene onderwerping aan dien strengeren straffekursus sprake is, al dadelijk voor eene geneeskundige kommissie worden gebragt, om naar gelang van het ten hunnen aanzien uitgebragt geneeskundig rapport met paspoort te worden verwijderd, dan wel van den hospitaaldienst te worden ontslagen, om bij het leger hun nog loopend verband uit te dienen.

III. Militairen, gedetacheerd bij den pharmaceutischen dienst.

§ 86. *Bij enkele ziekingestichten*

Circ. H. I. 21 Augs. 1862, No. 3.

zijn militairen gedetacheerd om in de apotheken behulpzaam

te zijn. Zij behooren tot het bedienings-personeel en staan als zoodanig onder het beheer der militaire administratie.

Voordragten tot verplaatsing, bevordering enz. geschieden door den chef van den geneeskundigen dienst aan den Hoofd-Intendant.

G. B. 27 Maart 1869, No. 8.

Hun emplacement is als volgt:

	Adjutant- Onderoffic.	Sergeant.	Korporaal.	Fusebier.
Weltevreden		2	2	2
Samarang		2	1	
Padang		1		
Makasser		1		
Amboina	1			
Banda			1	
Telok-Betong			1	
Bandjermasin			1	

(Zie over hunne gedragstaten: *periodieken*).

IV. Militaire Schrijvers.

§ 87. *Aanvulling en Indeeeling, bevordering, ontslag, enz., van dit personeel.*

a. AANVULLING EN INDEELING.

A. O. 1862, no. 60.

Artikel 1. Als schrijver op de militaire bureaux worden geplaatst:

In de eerste plaats: en voor zooveel de geregelde gang bij die bureaux zulks toelaat, in 's lands belang en bij wijze van belooning, daartoe geschikte gegradueerde en niet gegradueerde militairen, welke voor aktieve dienst zijn afgekeurd;

ten tweede: daartoe geschikte en genegene niet gegradueerde militairen der onderscheiden wapens van het leger, en

in de derde en laatste plaats: en ook dan alleen, wanneer het personeel niet uit de tot de beide eerste kategorien behoorende militairen geheel kan worden aangevuld, daartoe geschikte en genegene korporaals en onderofficieren der verschillende wapens van het leger, en wel bij voorkeur de het langst in dienst zijnden.

Artikel 2. Het Militair Departement zorgt voor het voltallig houden van het schrijvers personeel bij de onderscheiden diensten en wapenen van het leger, volgens de daarvoor aangegeven formatie.

Artikel 3. Ten einde aan de bij het voorgaande artikel omschreven bepaling steeds naar eisch te kunnen voldoen, geven de chefs van wapens en korpsen, aan den voet van den maandelijks door hen aan het Militair Departement in te dienen beknopten sterktestaat, nominatief die militairen op, welke overeenkomstig artikel 1. in de termen vallen en c. q. genegen zijn, om bij voorkomende gelegenheid als schrijver op een der militaire bureaux te worden geplaatst; terwijl de algemeene chefs van staven, diensten en wapenen, bij wie militaire schrijvers zijn ingedeeld, op een maandelijks door hen aan het Militair Departement almede deswege in te dienen beknopten sterktestaat, c. q. het bij dit personeel bestaand inkompleet specifiek aantoonen.

Bij de daarop overeenkomstig artikel 2. te volgen aanvulling zullen de daartoe aangewezen schrijvers zooveel mogelijk worden geplaatst bij de wapens, waarvan zij herkomstig zijn.

Artikel 4. Van de dispositie van het Militair Departement, waarbij de benoeming van een schrijver plaats heeft, zal alleen extract worden verleend aan den betrokken algemeenen dienstchef, ter wiens beschikking de benoemde schrijver moet worden gesteld, en die als dan ter zake verder zelve het noodige verrigt.

Bedoelde dienstchef zal daartoe, onder opgave van het nummer en de dagteekening van de betrekkelijke dispositie, den korpskommandant van den betrokken militair uitnoodigen, om hem zijne nieuwe bestemming te doen volgen, en bovendien op gelijke wijze tevens ook den Kommandant van het korps of subsistenten-kader, waarbij de schrijver alsdan moet worden opgenomen, daarmede in wetenschap stellen.

Artikel 5. De schrijvers der artillerie, kavallerie, sappeurs en hospitaaldienst, worden bij hun wapen of dienstvak en die van het Militair Departement, de gewestelijke en plaatselijke staven, der militaire administratie en van dengeneeskundige dienst bij het subsistentenkader ter plaatse, waar zij werkzaam zijn, in de sterkte opgenomen en behoudens de daarvoor aangegeven uitzonderingen- boven de formatie gevoerd.

Artikel 6. De eenmaal bij een dienst of wapen werkzaam gestelde schrijvers, kunnen niet dan om zeer bijzondere en overwegende redenen tot verplaatsing bij een anderen dienst of wapen aan het Militair Departement worden voorgedragen.

Artikel 7. Overplaatsingen van het eene naar het andere bureaux, tot dezelfde dienst of hetzelfde wapen behoorende, kunnen in het belang van den dienst door de betrokken algemeene dienstchefs worden bevolen, mits daarvan dan ook zoo noodig kennis gevende aan de korps kommandanten, waarbij zij zijn of worden opgenomen.

Artikel 8. Zieke en ontbrekende schrijvers worden, zoo noodig, in dringende omstandigheden, op aanvraag van de betrokken autoriteit, *tijdelijk*, op last van den plaatselijken militairen kommandant, door in het garnizoen dienende, daartoe zoo geschikt mogelijke militairen vervangen.

Artikel 9. Het bij de formatie aangegeven aantal schrijvers van iederen graad moet voor iederen dienst als een maximum worden beschouwd, dat c. q. alleen tijdelijk kan worden overschreden, door de in 's lands belang bevolen overplaatsing van gegradueerden, als bedoeld bij punt 1 van artikel 1, terwijl verder het gezamenlijk personeel van iederen dienst het bij die formatie aangegeven totaal aan schrijvers niet mag overschrijden.

Daar wáár personeel van hogere graden ontbreekt, kan echter een gelijk aantal schrijvers van minderen graad overkompleet zijn.

Artikel 10. Als regel moet worden aangenomen, dat bij ieder bureau het personeel, zoo veel mogelijk, overeenkomstig de formatie aanwezig zij; mogt het echter in zeer bijzondere gevallen wenschelijk worden geacht, dat een schrijver, die bij bevordering zou moeten worden overgeplaatst, op het bureau waar

hij werkzaam is, verblijft, dan kan zulks geschieden mits men het bepaalde bij het voorgaande artikel in acht neme en, zoodra mogelijk, weder tot de formatie terugkeere.

b. BEVORDERING.

Artikel 11. Aan de algemeene dienstcheFs is de bevordering van het hen ondergeschikt schrijvers-personeel overgelaten; zij zijn nogthans gehouden daarvan voor zooveel noodig kennis te geven aan den betrokken korps-kommandant, opdat deze o. a. ook de deswege vereischte mutatie voor het algemeen stamboek make.

Artikel 12. Geen schrijver zal in den regel voor bevordering in aanmerking komen, dan nadat hij bij goed gedrag, trouwe pligtsbetrachting en geschiktheid, ten minste twee jaren zijn graad zal hebben bekleedt, en de aangegeven formatie daarvoor ruimte overlaat.

Ouderdom in dienst zal bij geschiktheid op den voorgrond staan, terwijl uitzonderingen op den hiervoren gestelden regel, nopens den in iederen graad minstens door te brengen tijd c. q. gemotiveerd aan het Militair Departement kunnen worden in overweging gegeven.

A. O. 1867, No. 11.

Sergeanten, fouriers wachtmeesters, opperwachtmeesters en sergeanten-majoor moeten in den regel vier jaren in hunnen graad hebben gediend, alvorens te kunnen bevorderen.

Artikel 13. Gegradueerde militairen, als bedoeld bij punt 1 van artikel 1, als schrijvers ingedeeld wordende, nemen zoo spoedig mogelijk één der te ontstane vakatures in gelijken graad in.

(Zie over de indiening hunner gedragstaten: *periodieken*)

c. ONTSLAG.

Artikel 14. Schrijvers, die zich bij voorduring onwaardig gedragen of zich aanhoudend aan pligtverzuim schuldig maken en geen ijver betoonen, worden, voor zoo verre zij niet behooren tot de in punt 1 van artikel 1 bedoelde personen, door

het Militair Departement, op voordragt (waarbij een extrakt uit hun strafregister overteleggen) van den algemeenen dienstchef, in den graad waarin zij bij het schrijverspersoneel overgingen of, indien daartoe termen bestaan, als soldaat bij het wapen, waaruit zij herkomstig waren, teruggeplaatst.

Artikel 15. Geldt het echter in de bij artikel 14 bedoelde gevallen, de bij punt 1 van artikel 1 bedoelde, voor de aktieve dienst ongeschikten, dan worden dezen, onder terugstelling tot den vóór hunnen overgang bij het schrijverspersoneel door hen bekleeden graad of c. q. tot soldaat, op de wijze als in het voorgaand artikel bedoeld, andermaal voor eene geneeskundige kommissie gebragt, en verder met hen, in verband met het ten hunnen aanzien uit te brengen oordeel, overeenkomstig de deswege bestaande algemeene voorschriften, gehandeld.

Aan zoodanige voor de aktieve dienst ongeschikte soldaten, welke bij terugkeer tot hun korps, in de 2e klasse van militaire discipline zouden moeten worden geplaatst, zal c. q. bij het verleen van paspoort, het certificaat van goed gedrag niet worden uitgereikt.

Artikel 16. Schrijvers, welke door aanhoudende ziekte ook voor den bureau-dienst ongeschikt worden, zullen, even als zij die hunnen veertigjarigen dienstitijd en het laatst aangegaan verband hebben volbragt en daartoe aanzoek doen, met behoud van hunnen verkregen graad, overeenkomstig de bestaande bepalingen, met gagement of paspoort afgaan.

d. BESTRAFFING.

Artikel 17. Aan de algemeene dienstchefs en aan de autoriteiten, op wier bureaux de schrijvers werkzaam zijn, is het regt toegekend hen, ter zake van gedurende den bureautijd begane verzuimen of overtredingen, dan wel betoond gebrek aan ijver, te straffen met korting van de helft hunner toelage, ten hoogste gedurende eene halve maand, of wel, zoo de vergrijpen van ernstiger aard zijn, hen daarvoor c. q. de straffen op te leggen, bij artikel 29 en 30 van het reglement van krijgstuicht voor het krijgsvolk te lande bepaald, met inachtname nogthans, dat zij van laatstbedoelde bestraffingen steeds kennis moeten

geven aan den kommandant van het korps, waarbij de betrokkenen worden gevoerd, ten einde hen aldaar — in verband met hun strafregister, dat zij mitsdien vooraf moeten raadplegen de opgelegde straf naar eisch te doen ondergaan en daarvan aanteekening in dat register doen houden.

Ter zake van buiten den bureautijd begane overtredingen wordt het opleggen van straf aan de schrijvers, overeenkomstig de deswege bestaande bepalingen, echter geheel overgelaten aan den kommandant van het korps, waarbij zij zijn opgenomen.

Bij het bepalen van straffen voor de schrijvers, zal zoo veel mogelijk moeten worden getracht hen daardoor zoomin mogelijk aan hunne werkzaamheden te onttrekken.

Artikel 18. De soldaten, schrijvers, welke in de termen zouden vallen om in de 2 klasse van militaire disciplinie te worden geplaatst, zullen aan het Militair Departement tot terugplaatsing (op de wijze als bij artikel 14 is bepaald) bij het wapen, waaruit zij herkomstig zijn, worden voorgedragen, alwaar hen, bij verder wangedrag, die straf alsdan onmiddelijk zal worden opgelegd.

e. BETALING.

Artikel 19. De schrijvers genieten de soldy en verdere geldelijke en materiële voordeelen, aan hunnen militairen graad van hun wapen verbonden.

De bij het Militair Departement, de gewestelijke en plaatselijke staven, de militaire administratie, den geneeskundigen en hospitaaldienst werkzaam zijnde schrijvers, worden allen gerekend tot het wapen der infanterie te behooren.

f. FORMATIE.

Tarief No. 45, A. R.

SPECIFICATIE.	Toegestaan aan schrijverspersoneel.						Indemniteiten per maand voor		
	Adjutant onderofficier.	Serg.-maj. of opp.-wachtm.	Serg., Fourier of wachtm.	Korporaals of Brigadiers.	Fusel., sapp., kavall. en artill.	Boodschappers.	Schrijffloonen.	Schrijfbehoeften.	Magazijn-onkosten.
Chef van den geneesk. dienst	1	1	1	1	2	2	f	25,—	
Inspekteur der zieken- gestichten op de buiten- bezittingen (Sumatra's Westkust en de Moluksche eilanden uitgezonderd *)								6,—	
Administrat. van 's Rijks magazijn van geneesmid- delen		1		1				12,50	83,33
Laborant								2,—	58,33
<i>Dirigerend officier van gezondheid.</i>									
In de 1e mill. afd. op Java			1	1	1			8,—	
" " 2e " " " "			1	1				6,—	
" " 3e " " " "			1	1				6,—	
van Sumatra's Westkust en Onderhoorigheden . .			1	1				6,—	
der Moluksche eilanden .			1	1				6,—	

*) Uit den aard der betrekking geen vast schrijverspersoneel toegewezen.

Zevende Afdeeling.

INSPEKTIEËN OVER DE ZIEKENGESTICHTEN EN INSPECTIE-RAPPORTEN.

§ 88. *Inspektien over de Ziekengestichten*

worden gehouden door

- 1e. *den Kommandant van het Leger op onbepaalde tijden.*
- 2e. *den Chef van den geneeskundigen dienst.*

Art. 13 R. M. G. D.

die in de maand April van elk jaar aan het Departement van Oorlog deswegens bevelen vragen en daarbij zijn gevoelen over de meerdere of mindere noodzakelijkheid ontwikkelen zal.

Disp. D. v. O. 17 November 1869, Kabinet no. 2.

In beginsel is aangenomen, dat de Chef van den geneeskundigen dienst op zijne inspektiereizen zich door een officier van gezondheid 2e klasse zal kunnen doen vergezellen.

3e. *de dirigerende Officieren van gezondheid op Java in de Buitenbezittingen.*

Art. 23 R. M. G. D.

De Chef zal bij het departement van oorlog gemotiveerd de autorisatie provoceren, om dirigerende officieren van gezondheid op Java eene geneeskundige inspektie in hunne respectieve afdeelingen te doen houden, telkens wanneer de noodzakelijkheid daartoe zal bestaan.

Art. 24 R. M. G. D.

De dirigerende officieren van gezondheid ter Sumatra's westkust, in de Moluksche eilanden, Celebes en Palembang, houden jaarlijks eene inspektie, wanneer de omstandigheden, ter beoordeeling van den kommandant der troepen aldaar, zulks niet verhinderen.

A. O. 1870, no. 88.

In verband tot de opgedane ondervinding, dat veel wordt gereisd zonder bijzondere noodzakelijkheid of zonder groot nut voor den lande, moeten de inspektien van gewestelijke dienstchefs voor zoover die tot groote of kostbare reizen aanleiding geven, tot een uiterst minimum worden beperkt.

Het opdoen van lokale kennis, — een motief, waarop dikwerf inspektien gegrond zijn, — komt in het algemeen voor genoemde dienstchefs niet noodig voor en in die enkele gevallen, waar dat bepaald noodig is, kan daarvoor eene afzonderlijke reis gedaan worden.

Naar aanleiding van het bovenvermelde wordt hierbij voorgeschreven, dat voortaan door de gewestelijke dienstchefs jaarlijks door tusschenkomst en verrijkt met het advies van de afdeulings- of gewestelijke militaire kommandanten, aan hunne chefs van wapens of diensten gemotiveerde voorstellen tot het houden van inspektien zullen worden gedaan, met omschrijving van de te volgen reisroute en met opgave van de tijdstippen, waarop die vermoedelijk zullen plaats hebben.

Op die voorstellen wordt door den chef van het wapen of den dienst beslissing gevraagd aan den Kommandant van het leger, in verband tot artikel 21 der instructie, vervat in de algemeene order no. 8 van 1851, artikel 1 der Provisionele instructie, vervat in de algemeene order no. 16 van 1862 en artt. 13 en 23 van het reglement, vervat in de algemeene order no. 18 van 1861.

Voor zoo ver het vragen dier beslissing bij artikel 21 der der instrectie, vervat in de algemeene order no. 9 van 1852 en bij artikel van het reglement vervat in de algemeene order no. 13 van 1861 niet voorgeschreven was, wordt dat mits deze gedaan.

Mogt na die beslissing blijken, dat daarin, ten gevolge van omstandigheden, enz. wijziging wenschelijk is, dan wordt die

wijziging geprovoceerd, tenzij daartoe de tijd onbreekt, als wanneer de gewestelijke dienstcheFs met toestemming der afdeulings- of gewestelijke militaire kommandanten, al dadelijk zelf handelen, onder nadere goedkeuring van hooger hand.

Men wenscht in één woord, dat geene inspektie worde gehouden, zonder dat daarvan vooraf het nut, voordeel en de urgentie den chef van het wapen of den dienst gebleken is; zoo ook dat geene bepaald noodzakelijke inspektien worden nagelaten.

Alleen in bijzondere gevallen van dringenden en spoedverischenden aard, mag daarvan op eigen verantwoordelijk van den afdeulings- of gewestelijke militaire kommandanten worden afgeweken.

4e. *den dirigerend officier van gezondheid 2 klasse ter beschikking van den chef* op de buitenbezittingen, waar geen dirigerend officier van gezondheid geplaatst is, waartoe door den chef over den geneeskundigen dienst van den chef van het departement van oorlog de noodige magtiging zal gevraagd worden.

(Zie *Inspektie-rapporten*, § 89.)

5e. *den afdeulingskommandant en den plaatselijken militairen kommandant*:

I. v. h. houden v. A. Insp., art. 10. (A. O. 1864, No. 4, § 6.)

Jaarlijks zal over de ziekengestichten eene algemeene inspektie worden gehouden en de inspekteur onderzoek doen omtrent:

A. VERPLEGING EN BEHANDELING.

De oppassing en behandeling in het algemeen: de bijzonderheden aangaande hunne kleeding, verschooning, enz., of de zieken geregeld hun zakgeld ontvangen, of de voeding volgens de bestaande tarieven plaats heeft, dan wel dat door plaatselijke omstandigheden daarvan wordt afgeweken, of de levensmiddelen van de vereischte kwaliteit zijn.

B. HET LOKAAL.

Nopens de gebouwen: of dezelve goed, zindelijk en in woonbaren staat zijn, derzelver geschiktheid tot ziekenetablissement, de gezondheid en luchtigheid, den staat der meubelen

en van het beddegoed in gebruik, of de lokalen voor magazijnen gebezigd, geschikt zijn, en of zoowel de goederen van het hospitaal, als die van den man, behoorlijk worden bewaard en opgelegd.

C. HET PERSONEEL.

Zich verzekeren van de aanwezigheid en het gedrag der geëmployeerden en verdere bedienden, wijders of de officieren van gezondheid en de hiervoren vermelden, ieder in hun betrekking, zich van hun plicht kwijten, of het vereischte toezigt door hen met zorg wordt uitgeoefend, of het getal oppassers evenredig is aan dat der zieken, hoeveel dwangarbeiders of bannelingen aan het etablissement zijn toegestaan, enz.

D. HET BEHEER.

De inspekteur zal de registers en boeken, voorgeschreven bij het algemeen reglement van administratie, nazien en zich verzekeren, dat dezelve behoorlijk en zindelijk worden aangehouden, zoowel die, welke het geldelijk beheer betreffen, als de registers van opgelegde goederen en van overlijden, wijders zal hij letten of de dagelijksche visitatien volgens het reglement op de garnizoens-dienst behoorlijk plaats hebben en daarvan aantekening bestaat.

6e. *den Onderintendant.*

P. I. v. h. houden v. Adm. Insp. A. O. 1862, No. 16, art. 5.

Artikel 5. Op plaatsen, waar hospitalen of ziekenzalen gevestigd zijn, zal de onder-intendant als korps-kommandant over het administratief- en bedienings-personeel, tevens eene algemeene inspektie houden; voor zooveel mogelijk in den geest als bij de 4e nota van amptiatien, enz., op het algemeen administratie-reglement voor een detachement infanterie is voorgeschreven.

Artikel 6. Bij dusdanig gesticht overtuigt hij zich verder, dat de lijders door de hospitaal-direktie naar behooren verpleegd worden en onderzoekt het volgende:

a. of de levensmiddelen, die aangekocht of geleverd worden, van goede hoedanigheid zijn en of de spijzen, voor zoo ver zulks na te gaan is, goed worden toebercid;

b. of de diëten, die op het plankje van den lijder zijn aangeteekend, overeenkomen met die door den ziekenvader op last van den geneesheer opgeteekend en in den verzamelingstaat van den hospitaaldienst zijn overgenomen;

c. of geene andere spijzen worden verstrekt, dan die reglementair door den geneesheer voorgeschreven zijn, in verband met de bestaande bepalingen;

d. of het magazijnsboek, waarin ook alle levensmiddelen, zoowel die dagelijks als om de tien dagen ontvangen worden, moeten worden geboekt, behoorlijk tot en met den dag bijgehouden zijn, zoomede of de verzameling op de dagelijksche diëten dagelijks wordt ingeschreven, en overtuigt zich door voetstoots eenige artikelen na te tellen of te wegen, of de restanten overeenkomen met het magazijnsboek;

e. bij de opname der magazijnen in de ziekestichtten zij hij indachtig op de in gebruik zijnde kleeding en fourituren bij den lijder, en die welke zich bij den waschman bevinden, en of de verschooning behoorlijk en te zijner tijd plaats vindt.

f. hij onderzoekt of alle betalingen behoorlijk aan de belanghebbenden hebben plaats gevonden, zoomede of de hospitaal-toelage aan de lijders op zijn tijd wordt uitgekeerd, zoomede of de verpleegkosten van hen, die voor eigen rekening worden verpleegd, behoorlijk geïnd en bij het kasboek in ontvangst zijn genomen; telt de zich daarin bevindende gelden na en teekent vervolgens het kasboek naar bevinding af.

7e. den plaatselijken kommandant

Art. 278 R. Garn. D.

zullen ten minste eenmaal 's maands de hospitalen, welke in hunne plaatsen geëtablisseed zijn, geïnspekteerd worden; van het bevondene wordt aan den afdeelingskommandant gerapporteerd.

8e. den kapitein van het piket.

Art. 276 R. Garn. D.

Dagelijks zal na de parade over het geheele garnizoen een kapitein gekommandeerd worden, om de hospitalen des mor-

gens en des avonds te visiteren, ten einde zich te verzekeren of de zieken overeenkomstig de bestaande reglementen en orders worden behandeld, ten aanzien der voeding, ligging, opassing en zindelijkheid en zoo er eenige gegronde klagten ten dien opzichte zijn, zullen die ter kennis van den plaatselijken kommandant gebragt worden.

9e. De chefs van korpsen.

Art. 277 R. Garn. D.

De chefs der korpsen zullen insgelijks van tijd tot tijd eene dergelijke oculaire inspektie doen om zich te verzekeren, of hunne zieken wèl behandeld worden.

§ 89. *Inspectie-rapporten.*

Art. 25 R. M. G. D.

De rapporten der gehouden inspektien, bedoeld sub 2, 3 en 4, worden door den chef over den geneeskundige dienst het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië aangeboden, voor zooveel noodig met zijn advies of bemerkingen.

Miss. D. v. O. 30 Dec. 1865, No. 19. Circ. Chef G. D. 31 Dec. 1865, No. 3240.

Daar één exemplaar bij het Departement van Oorlog blijft berusten, moeten de rapporten in duplo ingediend worden aan den chef van den geneeskundigen dienst.

Miss. D. v. O. 13 Dec. 1866, 3e Bureau, No. 10. Circ. Chef G. D. 17 Dec. 1866, No. 2824.

Zij moeten zooveel mogelijk verrijkt worden met eenige details omtrent den toestand der bevolking, aangezien die voor het Departement van Oorlog zeer wetenswaardig worden geacht.

Miss. 1e Gouv. sekret. 5 Maart 1863, No. 589, BB. 1346.

De rapporten der gehouden inspektien sub 4, meermalen opmerkingen bevattende, waarvan de kennisname door de hoofden van gewestelijk bestuur over wier gebied de rapporten handelen, wenschelijk wordt geacht, zoo geschiedt de indiening door de tusschenkomst van deze hoofden van gewestelijk bestuur, die ze aan den chef over den G. D. voortschikken.

§ 90. *Inspektie over de ziekeninrigting te
Kampong Makassar.*

Disp. D. v. O., dd. 28 December 1864, 1 bureau no. 8.

De eerstaanwezend officier van gezondheid te Meester-Cornelis zal op onbepaalde tijden, doch steeds minstens tweemalen 's maands de gezondheidsinrigting te Kampong Makasser bezoeken, om zich van den gang der zaken aldaar te overtuigen, en in het bijzonder zijne aandacht wijden aan den duur van het verblijf der konvalescente militaire lijdens, opdat deze niet langer verblijven dan volstrekt noodig is.

De dirigerend officier van gezondheid in de 1e militaire afdeeling op Java zal genoemd gesticht eenmaal in het kwartaal bezoeken en van zijne bevinding, benevens van de in dat tijdsbestek door den officier van gezondheid te Meester-Cornelis gedane waarnemingen, zoo noodig door tusschenkomst van den kommandant der 1e militaire afdeeling, aan den chef over den geneeskundigen dienst berigten.

Certificaten, constaterende de eventueele noodzakelijkheid van verlofsverlenging voor officieren en ambtenaren, die zich met verlof tot herstel van gezondheid te Kampong Makasser bevinden, behooren door den eerstaanwezend officier van gezondheid te Meester-Cornelis te worden afgegeven, wanneer hij zich bij zijne hiervoren bedoelde kommissien aldaar tijdelijk bevindt.

Achtste Afdeeling.

GENEESKUNDIGE DIENST BIJ DE GARNIZOENEN.

§ 91. *Direktie van dezen dienst.*

Art. 52. R. M. G. D.

Indien bij een garnizoen meer dan één officier van gezondheid aanwezig is, zal de hoogste of oudste in rang met de direktie van dezen dienst belast zijn en hem onder zich en de overigen verdeelen.

Daar waar geen officier van gezondheid, belast met den garnizoensdienst aanwezig is, treedt de eerstaanwezend officier van gezondheid in zijne funktien.

§ 92. *Uitoefening van praktijk.*

Art. 64. R. M. G. D.

Het is den officieren van gezondheid niet veroorloofd, zich ter uitoefening van praktijk als anderzins, op zóó verren afstand van den rajon der garnizoensplaats te verwijderen, dat daardoor de dienst bij de zieken van het garnizoen kome te lijden.

De militaire kommandanten zijn gehouden in den geest van het vorenstaande te handelen, en geene bevelen te geven, welke tegen de strekking dezer verordening en het gevoelen van den officier van gezondheid strijden.

§ 93. *Verleenen van vrije geneeskundige hulp.*

Art. 61 R. M. G. D.

Alle officieren van de landmagt, zoowel gepensioneerde als aktieve, militaire beambten en geemploijeerden, de advokaat-fisikaal voor de land- en zeemagt, de advokaten-generaal, de auditeurs-militair en de substituut-officieren van justitie, benevens de officieren en onder-officieren, behoorende tot de aktieve Nederlandsche zeemagt, die in kommissie of bij een departement van algemeen bestuur in Nederlandsch-Indie aan den wal zijn geplaatst, zullen met hunne familien (waaronder ook inwonende dienstboden zijn begrepen), uitgezonderd verloskundige hulp (waaronder verstaan moet worden de hulp die bij en gedurende de baring wordt bewezen, zonder daaronder te begrijpen de ziekte der zwangere of van het kraambed) kosteloos door de officieren van gezondheid van het garnizoen behandeld en van landswege van geneesmiddelen voorzien worden, mits wonende binnen den rajon van 2 palen van het centrum der garnizoensplaats; daarbuiten wonende, zullen zij slechts aanspraak hebben op vrije geneesmiddelen, mits door eenen bevoegden geneesheer voorgeschreven.

De vrije geneeskundige behandeling en het genot van vrije geneesmiddelen strekken zich ook uit tot de weduwen en weezen van officieren, militaire beambten en geemploijeerden.

G. B. 14 Januarij 1864, No. 11.

Behalve de reeds genoemde personen zullen alsmede kosteloos door de officieren van gezondheid der landmagt van het garnizoen behandeld en van landswege van geneesmiddelen worden voorzien, de gezagvoerders, stuurlieden en andere met de laatstgenoemden in rang gelijkgestelde Europesche opvarenden der schepen van de gouvernements marine, met

hunne huisgezinnen, mits wonende aan den vasten wal binnen den raïjon van 2 palen van het centrum der garnizoensplaats.

A. O. 1867, No. 34.

Evenzoo de officier van het sedentaire zeewezen, werkzaam bij het Departement van Marine.

A. O. 1867, No. 21.

En het burgerlijk personeel, zoomede de vrije daglooners en koelies bij de artillerie-konstruktiewinkel genieten vrije geneeskundige behandeling.

A. O. 1870, No. 164, § 56.

Verder zullen de in een gewest verblijf houdende militaire of door het rijk bezoldigde civiele geneesheeren, gratis hulp verleenēn aan het personeel bij de militaire verkenningen, zoo die hulp binnen den afstand van twee paal van de standplaats des geneesheers wordt ingeroepen.

Ernstige zieken, verder dan twee paal van die standplaats verwijderd, zullen zich in de naastbij zijnde militaire ziekeninrigting doen opnemen, dan wel zich daartoe naar de standplaats des geneesheers begeven.

Zoo er aldaar geen militaire inrigting ter opneming van zieken bestaat, zal de opnemer zelf in zijn logies moeten voorzien.

A. O. 1846, No. 6, § 5.

De officieren der lijfwachten, dragonders en djaijang-secars, benevens hunne gezinnen, zullen aanspraak hebben op kosteloze geneeskundige behandeling en verstrekking van medicamenten, doch de militaire geneesheer zal niet verplicht zijn die hulp buiten zijn gewone garnizoensplaats te verleenēn.

(Gepensioneerde militairen beneden den rang van officier hebben geen aanspraak op vrije geneeskundige behandeling, noch op kosteloze verstrekking van geneesmiddelen uit de militaire apotheken.)

§ 94. *Geneeskundige visite bij het garnizoen.*

Art. 54 R. M. G. D.

Des morgens te 8 uur zullen zich de officieren van gezond-

heid bij de garnizoenen naar de kazernes begeven, om aldaar de manschappen na te zien, die zich kwartierziek hebben gemeld; de onder-officier der orderweek is verpligt de kwartierzieken aan te wijzen.

Art. 53 R. M. G. D.

De kommandant van het garnizoen zal, in overeenstemming met den officier van gezondheid, die met den garnizoens-dienst belast is, zoodanige voorschriften geven, als welke de geneeskundige visite kunnen verzekeren en gemakkelijk maken.

§ 95. *Onderzoek der zieken.*

Art. 55 R. M. G. D.

Bij ligte ongesteldheden (ter beoordeeling van den officier van gezondheid) zullen de manschappen in de kazerne kunnen behandeld worden; bij werkelijke ziekten zullen zij onmiddellijk naar het naastbij gelegen hospitaal of ziekenzaal gezonden worden, voorzien van het daartoe vereischt, door den officier van gezondheid geteekend hospitaalbillet.

§ 96. *Vrijstelling van diensten.*

Art. 102 R. I. D.

Geen onderofficier of soldaat zal van de exercitie of den dienst vrij zijn, ter zake van ongesteldheid of gebreken, dan op een getuigschrift van den officier van gezondheid voor den kazerne-dienst bestemd, gevisceerd door den kapitein der compagnie en goedgekeurd door den kommandant van het bataillon.

Miss. D. v. O. 21 Dec. 1865, 2e Bureau, No. 18. Circ. Chef G. D. 22 Dec. 1865, No. 3235.

Door de officieren van gezondheid, belast met den garnizoens-dienst, zal slechts voor bepaalde en korte termijnen aan militairen bij de veldbataillons vrijstelling mogen gegeven worden van groote exercitien, militaire wandelingen, bajonetschermen en ranseldragen, met verbod die vrijstelling zonder magtiging

van den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid meer dan eens te hernieuwen.

Art. 105 R. I. D.

Elk onder-officier of soldaat die, het hospitaal verlaten hebbende, nog niet volkomen hersteld zou zijn, zal tot geenerlei dienst gekommandeerd worden, tenzij hij zijne krachten herkegen hebbe.

De kompagnies kommandanten zullen hen ten dien einde aan den officier van gezondheid, voor den kazernedienst bestemd, doen vertoonen, die daaromtrent zal beslissen.

§ 97. *Regeling der diensten van militairen, bij bentingdienst geplaatst.*

A. O. 1846, No. 8, § 2.

Militairen voor den aktieven dienst ongeschikt en slechts voor bentingdienst geschikt verklaard, worden gewoonlijk bij een der afdeeling-depots overgeplaatst om naar gelang van hunne fysieke bekwaamheid op een post te worden geplaatst. Aangezien nu van deze militairen niet alle diensten te vorderen zijn, is het noodig, dat de kommandanten der posten, alsmede de aldaar geplaatste officier van gezondheid worden bekend gemaakt met de redenen van afkeuring dezer militairen, opdat de van hen te vorderen dienst dienovereenkomstig in billijkheid worde geregeld.

De kommandanten der korpsen en voornamelijk ook de kommandanten der depots, zullen hieromtrent het noodige verrigten.

§ 98. *Geneeskundige visite in de militaire gevangenis.*

Art. 56 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid bij de garnizoenen zullen ook dagelijks de militaire gevangenis inspekteren, en de zich daarin bevindende zieken zoo noodig en onder opvolging der

deswege bestaande bepalingen, naar het hospitaal zenden. Ligt ongestelden zullen in het gesticht zelf kunnen worden behandeld.

§ 99. *Geneeskundige visite bij vaste koelies.*

G. B. 5 Aug. 1854, No. 8. Circ. Chef G. D. 22 Sept. 1854, No. 1520.

Bepaald zijnde, dat vaste koelies, werkzaam bij de verschillende militaire etablissementen, in de hospitalen kunnen worden opgenomen, zullen de officieren van gezondheid bij de garnizoenen, bij de vaste koelies in de kampementen gehuisvest, de morgenvisite doen, even als bij de troepen.

§ 100. *Geneeskundige visitatien.*

a. BIJ AANKOMST VAN TROEPEN UIT EUROPA.

Art. 58 R. M. G. D.

Bij aankomst van een detachement troepen van Europa of elders, zullen de manschappen van hetzelfde dadelijk en in overeenstemming met de bevelen van den militairen kommandant, gevisiteerd, en zal te hunnen opzichte gehandeld worden, gelijk zulks in deze § ad c is aangegeven.

Bij deze gelegenheid zal bijzonderlijk worden gelet of de manschappen lidteekenen hebben, ten bewijze dat zij in der tijd met vrucht gevaccineerd, of van de natuurlijke pokken geschonden zijn. Bij nietbevinding hiervan zullen zoodanige manschappen alsnog spoedig worden ingeënt.

D. v. O. Disp. 19 Aug. 1869 1e afd. kab. 2e B. no. 37.

Bij eventueelen aanvoer van troepen met schepen, komende van plaatsen waar besmettelijke ziekten heerschen, zullen omtrent debarkement, door den gewestelijken of eerstaanwezend officier van gezondheid, in overleg en overeenstemming met

den territorialen kommandant, zoodanige maatregelen genomen moeten worden, als zullen blijken noodig te zijn.

b. VAN REKRUTEN OP VACCINATIE.

Art. 60 R. M. G. D.

De rekruten, die niet gevaccineerd zijn, noch de natuurlijke pokken gehad hebben, zullen zoo spoedig mogelijk door de zorg der officieren van gezondheid worden ingeënt.

c. WEKELIJKSCHE VISITATIE.

Art. 57 R. M. G. D.

Om de 8 dagen of zoo dikwijls zulks door de omstandigheden zal gevorderd worden, zullen de manschappen van het garnizoen, hoofd voor hoofd, worden nagezien door de daarbij geplaatste officieren van gezondheid, welke diegenen hunner, die aan sijnphilitische, huid- of andere besmettelijke ziekten lijden, onmiddellijk naar het naastbij gelegen hospitaal of ziekenzaal zullen doen transporteren.

Buitengewone visitaties zullen plaats hebben op last van den garnizoens-kommandant of op verzoek van den officier van gezondheid van het garnizoen.

Art. 104 R. I. D.

Deze visitatie zal plaats hebben des zaturdags op het uur, door den kommandant van het garnizoen te bepalen. Bij deze visatie zullen de officieren en onderofficieren van de week tegenwoordig zijn.

d. BIJ AAN- OF TERUGKOMST VAN MILITAIREN IN HET
GARNIZOEN.

A. O. 1862 no. 37.

Alle militairen beneden den graad van onderofficier, welke in een garnizoen aankomen, of daaruit tijdelijk afwezig zijn geweest, zullen daags na hunne aan- of terugkomst, en zij die daaruit vertrekken, daags vóór hun vertrek, door den offi-

cier van gezondheid, met den kazernedienst belast, geneeskundig worden onderzocht.

§ 101. *Maatregelen, wanneer manschappen met syphilis behebt, bevonden worden.*

A. O. 1862 No. 37.

Militairen, die bij de onder *c* en *d* der vorige § bedoelde visitaties, bevonden worden met syphilis behebt te zijn, zullen streng worden gestraft.

Zij, die zich daarentegen al dadelijk uit eigen beweging bij het ontdekken daarvan aanmelden, blijven van alle straf deswege verschoond.

De officier van gezondheid, met den kazernedienst belast, zal dan ook op de hospitaalbiljetten dienen bekend te stellen, in hoeverre de besmetten zich al dan niet in tijds hebben aangemeld.

Blijkt het den behandelenden officier van gezondheid echter daarna nog, dat de man deswege niet wel strafbaar kan worden geacht, dan zal hij zulks ook naauwkeurig op het uitgangsbiljet dienen te vermelden.

Aan de besmetten zal door den betrokken kompagnies- of detachements-kommandant, nog vóór dat zij naar het ziekengesticht worden gezonden, ten ernstigste worden voorgehouden de zedelijke verplichting, welke op hen rust, om zoo mogelijk de vrouw aan te wijzen, welke zij vermeenen, dat hen die ziekte heeft berokkend, en zodoende ook hare behandeling in de hand te werken, zijne kameraden voor verdere besmetting te behoeden en de verspreiding van zoodanige ziekten almede te beperken.

De als besmet aangewezen niet-soldaten-vrouwen worden aan het civiel bestuur opgegeven, ten einde daarmede te handelen overeenkomstig het reglement tot wering der schadelijke gevolgen, welke uit de prostitutie voortvloeijen, vastgesteld bij 's Gouvernements besluit, dd. 15 Julij 1852, No. 1, waarvan de verdere toepassing ook nader bevolen werd bij besluit van

24 Januarij 1857, No. 5, terwijl de soldatenvrouwen niet dan op last van den plaatselijken militairen kommandant en alleen bij gegronde verdenking, dat zij besmet zouden zijn, zullen mogen gevisiteerd worden.

§ 102. *Geheime ziekten, bij het personeel der militaire verkenningen.*

A. O. 1870, No. 164, § 59.

Bestaat bij den brigadechef het vermoeden, dat een zijner ondergeschikten lijdende is aan geheime ziekten, die hij verzwijgt, en waarmede dezen schijnt te blijven rondloopen, zoo zal hij dien persoon opzenden naar den naastbijzijnden geneesheer, en dezen verzoeken den opnemer geneeskundig te visiteren. De opnemer, die zich aan zulk eene handeling schuldig maakt, zal streng worden gestraft.

§ 103. *Keuring en re-engagement van militairen.*

a. ENGAGEMENT.

G. B. 9 April 1852, No. 15.

Tot den militairen dienst worden toegelaten zich daartoe *vrijwillig* aanmeldende *Inlanders* tusschen de 18 en 30 jaren oud, die door een gouvernements-geneesheer worden geschikt geacht voor den dienst.

De eerste verbindtenis moet zijn voor *zes* jaren.

Personen, niet behoorende tot de Inlandsche bevolking, zooals Chinezen, Arabieren en andere Oostersche vreemdelingen mogen *niet* tot een engagement worden toegelaten.

A. O. 1870, No. 173.

De *minimum lengte* voor *Inlandsche rekruten*, die vroeger niet in militairen dienst zijn geweest — *uitgezonderd* Amboinezen, Madurezen en Boeginezen, voor welke landaarden een mini-

mumlengte van 1.55 Ned. el, even als voor *oud gedienden* van anderen laudaard gehandhaafd blijft — wordt voor het wapen der infanterie in stede van 1.6, mits dezen vastgesteld op 1,57 Ned. el.

b. RE-ENGAGEMENT.

Art. 59 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid, belast met den garnizoensdienst zullen de manschappen, die zich wenschen te reëngageren, visiteren, en daarbij handelen volgens de bestaande bepalingen.

§ 104. *Voorschriften bij herkeuringen in acht te nemen.*

a. VOOR AKTIEVEN DIENST.

D. v. O. Disp. 11 Jan. 1860 1e B. No. 1.

Geene dan gezonde en krachtige mannen mogen toegelaten worden tot een re-engagement voor zes jaren.

Aan dezulken, van wie het maar eenigzins twijfelachtig is of zij nog zes jaren de geschiktheid voor den aktieven dienst zullen behouden, moet naar gelang van hunnen fysieken toestand, slechts een twee- of vierjarig verband worden toegestaan.

Dit geldt evenzeer voor re-engagementen bij den hospitaaldienst.

b. VOOR EENIG MEER BEPERKT DOEL ALS BENTING
DIENST, ENZ.

A. O. 1863 No. 18.

Alle militairen beneden den rang van officier, die na ommekomst van hun loopend verband, zich op nieuw aan den militairen dienst wenschen te verbinden, lichamelijk niet in alle opzigten voor den aktieven dienst zijn goedgekeurd, doch als zoodanig nog voor eenig meer beperkt doel als benting-, hospitaal- en bureaudienst worden geschikt verklaard, kunnen slechts een verband aangaan van één jaar, zonder handgeld of verhoogde soldij.

c. BIJ MILITAIREN, DIE DOOR GENEESKUNDIGE KOMMISSIEN
VOOR BENTINGDIENST ZIJN GESCHIKT VERKLAARD.

Disp. D. v. O. 25 Junij 1859, 1e B. No. 1. Circ. chef G. D. 1 Julij 1859 No. 1336.

De militairen, die eenmaal door geneeskundige kommissien geschikt zijn verklaard voor bentingdienst, zullen niet tot een nieuw verband overeenkomstig § 10, der a. o. van 1838 No. 3 voor een jaar worden toegelaten, dan na door een geneeskundig officier te zijn goedgekeurd, terwijl wijders tot meerdere kontrôle de verschillende militaire kommandanten wordt opgedragen, om zich bij hunne jaarlijksche inspektien van het gehalte dier militairen te overtuigen, en van hunne bevinding deswege speciaal in de betrekkelijke rapporten te berigten.

Deze maatregel is al dadelijk toe te passen op alle bij den hospitaaldienst zich bevindende Europ. militairen, die zich nog niet door een re-engagement bij dien dienst hebben verbonden, maar daarbij zijn overgeplaatst tengevolge hunner afkeuring voor den aktieven dienst.

Dit onderzoek zal geschieden ter plaatse, waar zich de betrokken personen bevinden.

d. BIJ DE ZESMAANDELIJKSCHE HERKEURING VAN MILITAIREN,
TOT BENTINGDIENST AANGEWEEZEN.

Disp. D. v. O. 8 Sept. 1859, 1e Bureau, No. 1. Circ. Chef G. D. 14 Sept. 1859, No. 1907.

Door de plaatselijke geneesheeren zal telken zes maanden eene herkeuring behooren plaats te hebben van de tot bentingdienst (bedoeld sub c.) aangewezen militairen, om te weten wie hunner weder voor den aktieven dienst geschikt zijn.

Eene nominatieve opgave dezer laatsten wordt c. q. na elke zoodanige herkeuring van de betrokken korpsen bij het militair-departement te gemoet gezien.

Wijders wordt in verband daarmee tot regel gesteld, dat wanneer militairen, die bij den bentingdienst bereids eene verbindtenis hebben aangegaan, voor den tijd van een jaar, over-

eenkomstig sub b, weder voor den aktieven dienst worden geschikt bevonden, deze desverkiezende een re-engagement kunnen aangaan voor *twee* jaren.

e. EN- OF RE-ENGAGEMENTSTATEN.

Circ. Chef G. D. 31 Dec. 1865, No. 3341.

Bij keuring tot en- of reéngagement van militairen moet de verklaring van den geneesheer luiden *goed* of *niet goed* (geschikt of ongeschikt) zonder meer. Bijschrijvingen of aantekeningen omtrent betrekkelijke geschiktheid van den gekeurden soldaat zijn verboden.

f. INZAGE NEMEN VAN DE STRAFREGISTERS.

Disp. D. v. O. 30 Julij 1862, 1e Bureau, No. 30. Circ. Chef G. D. 20 Augustus 1862, No. 2137.

Aan officieren van gezondheid is bevoegdheid toegekend, inzage te nemen van de strafregisters der personen, die zich wenschen te re-engageren.

Aangezien de kennis van deze bescheiden voor den geneesheer, die keurt, van belang is, mag hij geene keuring verrigten, zonder van dat strafregister kennis te hebben genomen.

§ 105. *Keuring van Pupillen.*

A. O. 1870, No. 199.

In het geneeskundig certificaat, bedoeld bij art. 24 van het reglement voor het korps pupillen, moet voortaan vermeld worden of het kind, hetwelk de admmissie wenscht, voldoende fysiek ontwikkeld is voor eene opleiding bij dat korps.

§ 106. *Vergoeding bij onnaauwkeurige keuring.*

Disp. D. v. O. 27 Dec. 1865, 1e Bureau, No. 18. Circ. Chef G. D. 31 Dec. 1865, No. 3341.

Wanneer door onvoldoende naauwgezetheid personen voor

den militairen dienst zijn goedgekeurd, die blijken mogten daartoe ongeschikt te zijn, zal aan den betrokken officier van gezondheid, de vergoeding worden opgelegd van de daarvoor aan den lande berokkende schade. (Aaubreng- en handgeld.)

§ 107. *Provoost- en arrestlokalen.*

De garnizoens-geneesheer behoort zijne aandacht te vestigen op de grootst mogelijke reinheid, en in het bijzonder op den toestand der latrines of nachtonnen, het drinkwater en voldoende luchtverversching. Ook de navolgende bepalingen zijn uit een hygiënisch oogpunt van gewigt.

a. GEVANGENKAMER VOOR ONDER-OFFICIEREN.

Art. 170 R. I. D.

De gevangenkamer voor de onder-officieren zal voorzien zijn van eene krib met een gevulden stroozak, geschikt voor twee onder-officieren, een bak en eene waterkruik.

Het stroo van den stroozak zal zoo dikwijls men zulks noodig zal oordeelen, vernieuwd worden.

De onder-officieren, in het cachot gevangen zittende, zullen op stroo liggen, zonder stroozak.

Aan ieder onder-officier, die in het cachot komt, zal gegeven worden twaalf pond stroo; dit zal gelegd worden boven op het oude, dat niet zal worden weggenomen vóór dat het onbruikbaar zal zijn.

b. SOLDATEN IN PROVOOST OF CACHOT.

Art. 171 R. I. D.

De soldaten in de provoost of het cachot gevangen, zullen op stroo liggen, zonder stroozakken.

Dit stroo zal in dezelfde hoeveelheid gegeven, op denzelfden tijd en op dezelfde wijze vernieuwd worden, gelijk zulks hierboven voor de in het cachot gevangen zittende onder-officieren voorgeschreven is.

De cachotten der onder-officieren en soldaten zullen van planken vloeren, britsen of ledige kribben moeten voorzien wezen.

Iedere soldatenkamer, welke tot provoost of cachot dient, zal voorzien zijn van een bak en eene waterkruik.

c. BROOD. VERSTREKKING VAN — AAN MILITAIREN, GESTRAFT MET PROVOOST OF CACHOT TE WATER EN RIJST.

A. O. 1870, No. 158.

Aan de Europesche, Ambonesche en Afrikaansche militairen, die gestraft worden met provoost of cachot te water en rijst, wordt verstrekt: *brood* en *rijst* en op plaatsen waar de indemniteit voor brood wordt toegekend, alleen rijst tot zoodanige hoeveelheid als voor eene voldoende voeding vereischt wordt.

d. VUUR, LICHT EN ROOKEN VERBODEN.

Art. 175 R. I. D.

Het wordt uitdrukkelijk verboden vuur of licht in de provoosten en cachotten der onder-officieren en soldaten te gedoogen of toe te laten, dat er gerookt worde.

e. VISITATIE DER PROVOOSTEN.

Art. 279 R. Garn. D.

De kapitein van piket zal insgelijks het provoosthuis visiteren en nazien of de vertrekken en kerkers, waarin de gevangenen opgesloten zijn, veilig, droog en luchtig zijn en zindelijk gehouden worden, en of de gevangenen de kwantiteit en kwaliteit van voedsel ontvangen welke door het reglement dienaangaande is voorgeschreven; voorts of alles zoodanig is ingerigt, dat aan de gezondheid van de gedetineerden geen nadeel kan ontstaan.

Telken reize na eene dergelijke visitatie zal daarvan aan den plaatselijken kommandant rapport gedaan worden.

f. REINIGING VAN HET LINNEN.

Art. 593 A. R.

Het linnen van gearresteerden zal behoorlijk worden gewasschen.

g. LUCHTEN VAN FOURNITURES EN SLAAPSTEDEN.

Art. 595 A. R.

De fournituren en slaapsteden van gearresteerden zullen tweemaal 's weeks worden gelucht, en alle twee maanden worden verwisseld of verruild.

h. SCHEREN.

Art. 106 R. I. D.

Men zal zorg dragen, dat de manschappen, die in de kamers van politie of in de provoost gevangen zitten, ten minste 2 maal in de week geschoren worden.

i. ZIEKE ARRESTANTEN MOETEN DOOR DEN GARNIZOENS-
GENEESHEER WORDEN GEVISITEERD.

Art. 166 R. I. D.

Geen der politiekamer-, provoost- of cachot-arrestanten zal naar het hospitaal kunnen gezonden worden, dan nadat hij door den officier van gezondheid voor den kazerne-dienst bestemd, zal zijn geexamineerd. De kommandant der kazernewacht zal dezen doen waarschuwen, indien een arrestant ziek wordt.

j. REINHEID DER ARREST-LOKALEN.

I. v. d. prov. gew. b. d. Lm. in N. I. art. 6, 7 en 8.

De provoostgeweldigders zullen het provoosthuis behoorlijk doen reinigen en schoon houden, in het bijzonder mede zoodanige vertrekken of plaatsen, waarin eenige gearresteerden bewaakt worden, zooals ook de geheime gemakken.

Zij zullen de vertrekken en bewaarplaatsen in het provoosthuis gestadig doen luchten, zooveel de goede bewaring der gearresteerden dit gedooft.

Zij zullen tafels, stoelen enz. behoorlijk schoon doen houden.

k. BIJ OVERLIJDEN VAN EEN GEARRESTEERDE.

I. v. d. prov. gew. b. d. Im. in N. I. art. 38.

De provoostgeweldigers zullen, indien een gearresteerde in het provoosthuis overlijdt, zijn lijk naar het hospitaal doen overbrengen.

§ 108. *Afstraffing met rietslagen.*

a. DAARBIJ MOET ALTIJD EEN OFFICIER VAN GEZONDHEID
PRESENT ZIJN.

A. O. 1845, No. 2 § 8 *c.*

Bij het disciplinair straffen met slagen moet een officier van gezondheid van het garnizoen tegenwoordig zijn, ten ware er geen op de plaats aanwezig is.

b. OVER DE WIJZE VAN AFSTRAFFING.

A. O. 1847, No. 5 § 8.

Bij de toepassing van de straf van rietslagen volgens art. 34 van het krimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande, zullen die slagen niet op den rug, maar op de billen worden gegeven, (met taaie rieten, ter dikte van een gewonen mans pink) en de veroordeelde met de broek gekleed en de beenen bij elkander gehouden, moeten liggen op een bos stroo of op een veêrkrachtig ligchaam.

Deze wijziging van bedoeld artikel 34 is natuurlijk ook van toepassing op artikel 32 van het reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te lande.

A. O. 1851, No. 7, § 5.

Slagen als disciplinaire straf opgelegd, moeten regelmatig op elkander volgen, zonder tusschenpoozen, welke de straf vermeederen, en wordt verboden de militairen, die volgens verklaring van den bevoegden officier van gezondheid, de geheele straf niet in eens hebben kunnen verduren, na hunne herstelling tot het ondergaan van het ontbrekend getal slagen te dwingen.

§ 109. *Marschen, militaire wandelingen en oefeningen in het vuur.*

a. AANWEZIGHEID VAN EEN OFFICIER VAN GEZONDHEID.

Art. 63 R. M. G. D.

Bij groote wapenschouwingen, militaire wandelingen en oefeningen in het vuur, zal altijd een officier van gezondheid, voorzien van de noodige instrumenten, moeten aanwezig zijn, om des gevorderd hulp te kunnen verleen.

b. MILITAIRE WANDELINGEN.

A. O. 1844, No. 4 § 4.

Het doen van militaire promenades wordt bijzonder aanbevolen; dezelve behooren zooveel mogelijk door de onderscheiden wapens gekombineerd te geschieden, en de afstand waarop zij worden uitgestrekt aanvankelijk klein en van lieverlede grooter te worden, tot eindelijk op negen palen van het garnizoen (niet verder), opdat de soldaat zich gewenne aan het afleggen van gewone étappes.

De kommandanten der troepen in de respektieve militaire afdeelingen op Java, en buiten Java de militaire kommandanten, zullen daartoe in overleg met de aanwezige kommanderende officieren der wapens, de vereischte bevelen geven.

Gedurende de promenades behooren eenige manoeuvres uit-

gevoerd te worden, gegrond op welke werkelijke of onderstelde ontmoetingen van verscheiden aard, opdat de troepen gekombineerd leeren ageren, en zodoende het wederzijdsche vertrouwen der wapens gevestigd en gevolgelijk het moreel van den soldaat versterkt worde.

De kommandant der kolonne zal echter daaraan geene te groote uitgebreidheid geven, opdat onmatige vermoeidheid worde vermeden.

De tenue bij deze promenades zal altijd zijn in het mouw-vest met den blaauwen pantalon en den chacot, zonder randsel.

Het is noodzakelijk, dat bij het doen van promenades goed gezorgd worde voor de voeding van den troep.

c. MARSCHEN.

Art. 298 en 299 R. Garn. D.

De kommandanten der korpsen zullen, wanneer zij binnen 's lands marcheren, het uur van den afmarsch naar het seizoen op zoodanige wijze bepalen, als zij vermeenen voor de gezondheid van de soldaten het meest geschikt te zijn.

De rekonvalescenten en andere manschappen, die niet in staat mogten zijn om met den troep te kunnen marscheren, zullen onder geleide van een officier en eenige onder-officieren twee uren vroeger dan het korps zich op marsch begeven, tenzij zulks bij de marschorder anders bevolen wordt.

§ 110. *Militairen met buikziekten moeten zich dadelijk melden.*

Art. 103 R. I. D. Circ. D. v. O. Oktober 1858, No. 5.

De manschappen moeten zich bij ligte ongesteldheden in den buik onmiddellijk ziek melden. Hiermede te wachten is zeer nadeelig.

De onder-officieren en korporaa's zijn verpligt de soldaten ten dezen gade te slaan.

§ 111. *Brancards.*

Tarief 37 A. R.

De toegekende brancard met tent kan, ter beoordeeling van den plaatselijken militairen kommandant, in tijden van epidemische ziekten, ook aan de wachten worden gesteld.

§ 112. *Slapen op den grond verboden.*

Art. 48 R. I. D.

Het is den manschappen eener wacht niet veroorloofd buiten het wachthuis op eene bank of op den grond te leggen slapen.

§ 113. *Baden.*

Art. 107 R. I. D.

Men zal de manschappen, wanneer de gelegenheid daartoe geschikt is, doen baden, ten einde zij het ligchaam zuiveren; de plaats om te baden zal vooraf worden onderzocht, om ongelukken voor te komen; het advies van de officieren van gezondheid zal ten deze gehoord worden en één hunner zal gehouden zijn, zich altoos daarbij tegenwoordig te bevinden.

De manschappen zullen naar het baden gaande of terugkomende, door de daartoe gekommandeerde officieren en onderofficieren geleid worden en in orde marcheren.

De persoonlijke zindelijkheid van den man wordt als een punt van bijzondere zorg der aandacht van de kommanderende officieren, kompagnies- en detachements-kommandanten aanbevolen. (Zie a. o. 1834, No. 4, § 17, 3de alinea).

§ 114. *Reinigen der vloeren.*

Art. 23 R. I. D.

Het reinigen van houten vloeren in kazernes of andere

militaire gebouwen, behoort te geschieden door de planken met natte doeken af te nemen of te schuren.

Uitstorten van water op die vloeren en daarin schrobben met bezems is streng verboden.

§ 115. *Privaten.*

Zie § 74, zijnde de daar aangehaalde alg. order 1870, No. 156 van gelijke kracht voor het rein houden der privaten in troepen-kampementen.

§ 116. *Teekenen van den monsterstaat.*

Art. 4 A. R.

Bij te houden monsteringen zullen de zieken in het kwartier en in het garnizoens-hospitaal verantwoord worden op nominatieve staten, opgemaakt door den korps-kommandant en voor konform geteekend door den officier van gezondheid van het garnizoen.

§ 117. *Geschiktheid voor aktieven dienst.*

A. O. 1846, No. 4, § 6.

De inspekteur zal zijne bijzondere aandacht vestigen op zoodanige officieren, onderofficieren en manschappen, die voor den militairen dienst fysiek ongeschikt schijnen en hen geneeskundig doen onderzoeken.

§ 118. *Kleeding en fournituren der troepen.*

a. DRAGEN VAN DEN KAPOTJAS.

A. O. 1834, No. 2, § 5.

Soldaten in garnizoensdienst, moeten des avonds hun kapot aandoen, die over het hemd kan worden aangetrokken.

b. DRAGEN VAN BORSTLAPPEN VERBODEN.

A. O. 1834, No. 5, § 7.

Het dragen van borstlappen en alles wat daarop gelijk, is uit een gezondheids oogpunt verboden.

c. VERSTREKKING VAN WOLLEN DEKENS.

Tarief 37 A. R.

Alleen op die plaatsen, waar het door den geneeskundigen dienst wordt noodig geoordeeld en door het departement van oorlog goedgekeurd is kunnen aan Europeanen, Afrikanen, Amboinezen en Inlanders wollen dekens worden verstrekt.

d. OPBERGEN VAN VUIL LINNEN.

Art. 26 R. I. D.

Het vuile linnen moet altijd worden opgeborgen en mag niet onder de stroozak bewaard worden.

e. REINIGING DER FOURNITUREN.

Art. 53 R. I. D.

De slaapfournituren moeten voor het minst éénmaal in de twee maanden gereinigd worden.

§ 119. *Voeding der troepen.*

a. VOEDINGS-TARIEVEN.

Tarief 15—16—18—19 A. R.

b. VERBETERING DER MENAGES OP KLEINE OF VERAFF EN
AAN HET STRAND GELEGEN POSTEN.

A. O. 1870, No. 144.

Door het aanleggen van groententuinen en vischvijvers en het oprigten van veestapels.

c. VERSTREKKING VAN LIEBIG'S VLEESCH-EXTRAKT.

A. O. 1869, No. 2.

Magtiging verleend voorloopig, tot wederopzeggens, buiten het voorkomende op de verschillende voedingstarieven — te doen verstrekken:

a. enz.

c. in garnizoenen van Europeanen en Inlanders een ration van 0,005 Ned. pond Liebigs vleesch-extrakt per man, voor het maken van soep; echter alleen op die plaatsen, waar men wegens gemis van versch rund- of buffelvleesch verplicht is uitsluitend gebruik te maken van gezouten vivres, op de dagen dier gezouten vleeschvoeding.

In verband hiermede wordt mits deze voorgeschreven:

1. enz.

2. dat de verstrekking, sub c bedoeld, slechts mag plaats vinden op speciale magtiging van den kommandant van het leger en chef van het departement van oorlog in Nederlandsch-Indie.

d. VERBOD OM KOPEREN KOOKGEREEDSCHAPPEN TE GEBRUIKEN.

Art. 29 R. I. D.

Het is uitdrukkelijk verboden zich van koperen kookgereedschappen te bedienen, die niet vertind zijn.

De koperen ketels zullen op verklaring van den eerstaanwezend officier van gezondheid in het garnizoen twee à drie malen 's jaars van 's landswege worden vertind.

De deugdzaamheid der vertinning moet door eene kommissie worden gekonstateerd.

e. GEBRUIK VAN WATERVATEN.

De watervaten zullen steeds gevuld, onder een afdak in de nabijheid der keuken geplaatst moeten zijn, en in iedere kamer eene waterbalie uit de vaten gevuld aanwezig zijn.

Zoo daartoe mogelijkheid bestaat moeten twee watervaten met behoorlijke sluiting geplaatst worden in de galerijen der kazerne; door de zorg der kompagnies kommandanten bevindt zich bij ieder vat een drinkbeker, gewoonlijk een klapperdop.

f. VERSTREKKING VAN LEKSTEENEN.

Tarief 37 A. R

Verstrekking van leksteen en :

1e per kompagnie van 25 man of minder.

2e " " " 26 tot 50 man.

2e " " " 51 " 75 "

3e " " " 76 " 100 "

3e " " " 101 " 125 "

Deze verstrekking geschiedt alleen daar, waar zij door den geneeskundigen dienst noodzakelijk wordt geacht.

Ten behoeve der wachten bij arrestantenkamers, worden emmers, verstrekt.

g. VOORSCHRIFT OMTRENT DRINK- EN KOOKWATER.

Miss. chef G. D. aan het D. v. O. 29 Sept. 1870, No. 1138.

Drinkwater, zoowel put- als rivierwater moet vooraf worden gefiltreerd.

2. Rivierwater tot drinkwater gebezigd, moet zoo vroeg mogelijk, liefst des morgens vóór 5 uur worden geschept.

3. De leksteen en moeten zuiver gehouden en eenmaal 's maands gereinigd worden.

4. In de leksteen en behoort een laagje houtskolen en een laagje grint, die elke maand moeten vernieuwd worden.

5. Rivierwater ten gebruike der keukens moet vooraf gefiltreerd worden.

6. De watervaten en de met goede aarden reservoirs voorziene leksteen en, moeten op eene koele plaats worden opgesteld.

7. De plaatsing der putten ten opzichte der latrines moet naauwkeurig worden nagegaan en blijkt, dat uit te groote nabijheid nadeel is te vreezen, dan moet daarin zoo spoedig mogelijk verbetering gebragt worden.

§ 120. *Garnizoensdienst te Weltevreden. Toezigt van den dirigerend officier van gezondheid 2e klasse, ingedeeld bij het groot militair hospitaal te Weltevreden.*

Disp. D. v. O. 26 Nov. 1870, 2e afd. 2e Bureau. No. 10

Op Batavia, waar de diensten van de officieren van gezond-

heid bij het garnizoen vooral zeer omvangrijk zijn, wordt voorloopig het toezigt daarover opgedragen aan den dirigerend officier van gezondheid 2e klasse, ingedeeld bij het groot militair hospitaal te Weltevreden.

Zijne diensten bij dat gesticht kunnen zonder bezwaar zoodanig geregeld worden, dat hem voldoende tijd zal overblijven om een naauwkeurig toezigt te houden op de hygiënische verhoudingen bij het garnizoen; hij zal daarbij zijne aandacht moeten vestigen op het logies der troepen, de omgeving, de leefwijze, het drinkwater, de menages, de kantines, badplaatsen, latrines, urinoirs, werkzaamheden en wapenoefeningen der troepen; in één woord op alles, wat uit een hygiënisch oogpunt van eenig belang kan worden geacht. Hij zal daartoe de rapporten vragen van de officieren van gezondheid bij het garnizoen, zich herhaaldelijk, zoowel bij dag als bij nacht persoonlijk van den toestand overtuigen, en minstens twee maal 's maands alle kazernes inspekteren, iedere maand rapport uitbrengen van zijn bevinding en c. q. dadelijk goed gemotiveerde voorstellen ter verbetering indienen.

De dirigerend officier van gezondheid 1e klasse is gehouden maandelijks of dan als hem zulks noodig voorkomt, te dienen van berigt.

Negende Afdeling.

DIENST TE VELDE. VERPLEGING VAN ZIEKE MILITAIREN AAN BOORD VAN TRANSPORT- SCHEPEN. ZIEKENSCHEPEN. OVER- LIJDEN TE VELDE.

I. Dienst te velde.

§ 121. *Veldhospitalen en ambulancen.*

Art. 11 R. M. G. D. Art. 586 A. R.

In tijd van oorlog zorgt de chef, dat waar zulks noodig is, veldhospitalen en ambulances worden opgericht, en een genoegzaam aantal officieren van den geneeskundigen dienst daarbij geplaatst worden, zulks in overeenstemming met de bevelen van het Departement van Oorlog, welke hij tot dat einde ontvangen of vragen zal. Zooveel mogelijk zal de hoogste in rang of bij gelijkheid van rang de oudste in dienst, bij het veldhospitaal verblijven.

§ 122. *Veld-apparaat.*

Art. 12 R. M. G. D.

De officieren van gezondheid te velde zullen van 's landswegs

van een volledig veldapparaat worden voorzien, en ter hunner beschikking hebben een militair, wien het toezigt zal worden opgedragen over koelies, brancards, draagpaarden, enz., die voor den geneeskundigen dienst te velde zullen zijn bestemd.

§ 123. *Inhoud der veld-apparaten.*

Tot het veldapparaat, bedoeld bij artikel 12, behooren veld-medicijnkisten La A.

id. „ B.

id. „ C.

en veldverbandtassen.

De veld-medicijnkistjes La A vormen een stel, bestaande uit 2 kistjes, door één pikolpaard te dragen.

La B wordt door twee personen gedragen.

De veldverbandtasch wordt als gewone kleedingtasch gedragen.

De inhoud dezer kisten en tassen bestaat uit:

Sulphas chinicus basic, 0,5 kilogram, waarvan de helft in pillen van 1 grein.

Laxeerpillen 1500 stuks uit;

R. rad. rhei pulv. dr. $2\frac{1}{2}$

Extr. aloës aq. gr. 75

Tartr. emetic gr. 5

Extr. rhei aq. dr. 1

tot 100 pillen.

Ammonia liquida, 0,5 kil.

Cholera essence, 0,45 kil.:

Ol. cajaput. gtt. 4

„ menth. pip. gtt. 6

Vini. opii aromat. dr. 1

Oxyd. aethyl. c. alcohol. dr. 2

Hiervan 3 drachmen tot 6 one mixtuur met aq. depur.

Vinum opii aromatic, 0,5 kil.

Chloret. ferric. liquid., 0,5 do.

Acidum carbolicum, 0,375 do.

Chloretum hydrargyrosus (100 poeders, à 1 gr.) 0,0064 kil.

Braakpoeders, 100 stuks, waarin per stuk :

Rad. ipec in pulv. 20 gr., en

Tartras emeticus 2 gr.

Doveri-poeders, 100 stuks à 11 gr. per stuk.

Glycerine, 0,23 kil.

Chloroformylum, 0,04 kil.

Oxydum aethylic c. alc. 0,075 kil.

Hydrochloras morpheus, 0,0078 kil., waarvan 0,0013 kil.

tot het maken van oplossing en 0,0065 kil. tot 1500

pillen van $\frac{1}{8}$ gr. per stuk.

Sulphas atropini 0,0013 kil. tot het maken van oplossing.

Nitras argenticus fusus 0,0215 kil.

Sulphas zincicus purus 0,0234 kil.

Acetas plumbicus neuter 0,04 kil.

Gips, 4,5 kilogram.

VERBANDMIDDELEN, ENZ.

50 katoenen windsels.

0,4 kil. flanellen windsels.

12 vierkante doeken.

12 kompressen.

Verbandkatoen.

1 stuk band.

2 kluwen garen.

2 strengen roode zijde.

1 brief spelden.

25 insekten spelden.

Drie sponzen.

15 rollen hechtpleister.

Witte was.

Bordpapier.

Pluksel, 2,5 kiligr.

INSTRUMENTEN.

Amputatie-toestel.

Glazen injectie-spuitje.

Tinnen id.

Schroeftourniquet.

Twee tourniquetten van Assalini.

Tinnen beker.

Gebogen troiquart.

Catheter Z. M.

Kogeltang.

Resectie-zaag.

Gewone schaar.

Gips-schaar.

Beenen lepeltje.

Glazen maat.

Onderhuids injectie-spuitje.

Kop-machine.

Drie kopglazen.

(De gewigten verschillen eenigzins voor de beide kistjes.)

§ 124. *Buikbanden.*

Tarief no. 23, § 21, A. R.

Aan manschappen, die te velde trekken, zullen worden verstrekt twee flanellen buikbanden.

§ 125. *Driehoekige verbanddoek van ESMARCK.*

G. B. dd. 4 Dec. 1870, No. 17.

Ook zal aan het Europeesch en Inlandsch kader van te velde trekkende troepen, een Nederlandsch el verbandkatoen per hoofd en per man, verstrekt worden, voor aanwending tot den driehoekigen verbanddoek van ESMARCK.

§ 126. *Evacueren te velde.*

A. O. 1870, No. 155.

Het is geen ongewoon verschijnsel, dat men bij overzeesche

expeditien te spoedig overgaat tot het evacueren van gekwetsen of zieken.

Het evacueren draagt het beginsel bij zich, dat men de weggezonden niet spoedig terug krijgt, en enkele zwakken en moedelozen alles in het werk stellen om eveneens te worden geëvacueerd. De operaties lijden of de expeditionaire magt verzwakt onnoodig hierdoor, want elke operatie moet eene basis of punt van uitgang hebben en tot het bezetten daarvan zijn herstelde zieken of zwakken zeer goed te bezigen.

Het Departement van Oorlog is niet altijd bij magte om de geëvacueerden te vervangen en moet dit ook uiterst karig doen, want het leidt tot het verderfelijk beginsel, dat het eene veldbataillon een depôt wordt voor het andere, waardoor deszelfs degelijkheid lijdt en de korpsgeest geheel verloren gaat.

Hetzelfde geldt ook met de evacuatie en vervanging van de officieren. De kommandanten van expeditien verlangen gewoonlijk, dat deze vervangen worden; dat in de eerste plaats met de groote inspanningen, die het leger te doen heeft, niet wel mogelijk is en ook zijne eigenaardige bedenkingen heeft, zelfs voor het expeditionaire bataillon, dat met vele vreemde officieren, die aan de vroegere gevechten geen deel hadden, niet altijd ingenomen is, en niet altijd goed geleid wordt, maar met de bestaande formatie ook bezwarend is voor de onderscheiden korpsen, die de aanvulling moeten geven. Het is ook wel beschouwd niet noodig, want de verliezen aan officieren zijn gepaard gegaan met verliezen aan manschappen en mits de verhouding blijve bestaan van één officier op *dertig* minderen is de organieke evenredigheid niet verbroken.

§ 127. *Expeditie-rapporten.*

A. O. 1864, No. 23.

De rapporten van officieren van speciale wapens of diensten betreffende krijgsverrigtingen, waaraan zij of hunne ondergeschikten hebben deelgenomen, moeten voortaan steeds door tusschenkomst van den expeditie-kommandant en door dezen

c. q. met zijne toelichtingen en beschouwingen verrijkt, den betrokken algemeenen dienstchef worden aangeboden; die ze daarna, voor zooveel noodig zijnerzijds toegelicht en aangevuld, ook het militair-departement ter kennisname aanbiedt.

Die rapporten zullen overigens niets anders mogen behelzen, dan hetgeen op het wapen of den dienst, waartoe de verslaggever behoort, bepaaldelijk betrekking heeft.

Rapporten, die aantekeningen of beschouwingen inhouden, welke buiten dien grens vallen, zullen met afkeuring en ter overmaking door den betrokken algemeenen dienstchef aan den inzender worden terug gezonden.

§ 128. *Voeding te velde.*

a. VOEDINGSTARIEF.

Tarief 20, A. R.

b. VERSTREKKING VAN LIEBIGS VLEESCH-EXTRACT.

A. O. 1869, No. 2.

a. Aan troepen te velde, bij gemis van versch vleesch of daarboven, in omstandigheden, welke de bereiding voor het oogenblik verhinderen, dan wel uit anderen hoofde de verstrekking wenschelijk maken, voor Europeanen en Inlanders een ration van 0,005 Ned. pond *Liebigs* vleesch-extract tot het maken van soep of van 0,007 Ned. pond tot het maken van bouillon, alles per man en per dag.

b. Aan lijders in ziekeninrigtingen te velde, bij gemis van versch vleesch of hoenders, een ration van 0,005 of 0,007 Ned. pond *Liebigs* vleesch-extract per man en per dag voor een der beide aangeduide oogmerken.

De noodzakelijkheid dezer verstrekking moet blijken uit certificaten, afgegeven door den kommanderenden officier van den

troep, waaraan de verstreking heeft plaats gehad en gevisceerd door den chef der expeditie.

II. Verzorging van zieke militairen aan boord van transportschepen.

§ 129. Voorziening van geneesmiddelen.

A. O. 1839, No. 4, § 9.

Vermits het gebleken is, dat gebrek aan medikamenten aan boord van de schepen, welke troepen naar de buiten-etablissemten overvoeren, somtijds oorzaak is, dat zieke manschappen, die door het tijdig aanbrenge van geneeskundige hulp spoedig genezen hadden kunnen worden, naderhand aan ernstige ziekten geleden hebben, ja zelfs daaronder bezweken zijn.

Zoo wordt bevolen, dat een officier van gezondheid, die met een voor de buiten-etablissemten bestemd detachement ge-embarkeerd wordt, van genoegzame geneesmiddelen enz. moet voorzien zijn, om aan de zieken de hulp der kunst te kunnen verleen, terwijl aan detachementen, waarmede geene geneesheeren ge-embarkeerd zijn, een zoogenaamde lapdoos zal behooren te worden medegegeven.

Den militairen kommandanten wien zulks aangaat, wordt aanbevolen, voor de stipte naleving van het hier bevolene zorg te dragen.

A. O. 1865, No. 31.

Het voorgeschrevene bij A. O. 1839, No. 4, § 9, nopens de geneeskundige verzorging aan boord van schepen, met militairen die voor de buitenbezittingen bestemd zijn, wordt mits deze ook van toepassing verklaard op alle andere detachementen, die met scheepsgelegenheid in Indie worden overgevoerd, met dien verstande nochtans, dat wanneer aan deze geen geneesheer is toegevoegd, slechts die geneesmiddelen zullen worden medegegeven, welke door den plaatselijken eerstaanwezend officier van gezondheid worden noodig geacht.

III. Ziekenschepen.

§ 130. *Leiddraad tot het inrigten van hospitaal-schepen bij expeditien.*

1. KEURING DER SCHEPEN.

Disp. D. v. O. 25 Okt. 1864, No 6.

Voor de hospitaal-schepen moeten worden genomen de ruimste en beste, die voorhanden zijn.

Bij voorkeur moeten daarvoor worden bestemd kampagneschepen; bij gebrek daarvan gladdek-schepen, terwijl eerst in de laatste plaats schepen met zoogenaamde gezonken kampagnes daarvoor in aanmerking komen.

Het huur-kontrakt wordt door den resident met de gezagvoerders of agenten der schepen gesloten, en dient in hoofdzaak steeds de volgende punten te bevatten:

1e. De geheele scheepsruimte, uitgezonderd het noodige logies voor de scheeps-officieren in de kajuit of kerk, voor de equipage, voor berging van scheepsbenodigdheden, drinkwater en vivres, wordt ten behoeve van den geneeskundigen dienst afgestaan.

2e. De gezagvoerder mag zich alleen inlaten met zaken, die de equipage en het schip betreffen.

3e. De eerstaanwezend officier van gezondheid aan boord van het hospitaal-schip zal ten allen tijde in het belang van den dienst kunnen beschikken over de sloepen, die tot het schip behooren, en die in voldoende getale aanwezig behooren te zijn; zoo ook over de sloeproeijers, waarin de gezagvoerder moet voorzien.

4e. Voor alle luiken moeten koelzeilen, en wijders een genoegzaam aantal tenten aanwezig zijn, om die te kunnen spannen tusschen de drie masten.

5e. De gezagvoerder is gehouden, alle die veranderingen aan het schip toetelaten, die in het belang der inrigting noodzakelijk worden geacht, en zonder bepaald nadeel voor het

schip kunnen plaats hebben; patrijspoorten zijn dringend noodzakelijk, en luchtgaten in het dek zeer wenschelijk.

In het huur-kontrakt zullen deze aantebrengeu veranderingen speciaal moeten worden aangewezen.

2. BALLAST.

Deze moet bij voorkeur bestaan uit ijzer, bij gebreke van dien kunnen zuiver zand of steenen worden gebezigd, doch in geen geval steenkolen of wel andere ballast, die, door gevaar van brand, onzindelijkheid of schadelijke uitwasemingen, na-deelig kunnen zijn.

3. INRIGTING.

Het inrigten dezer schepen voor het beoogde doel zal steeds behooren plaats te hebben door de zorg der genie, in overleg met den geneeskundigen dienst en de intendance, en, voor zoo-veel mogelijk, ook met den kommandant der expeditie.

4. HET RUIM.

Hierin moet op de ballast de noodige ruimte worden beschikbaar gesteld voor de noodige waterketels of watervaten, brandhout en geperst stroo voor de bedden.

Daarbij moet er op worden gerekend, dat zoo mogelijk water voor de behoefte van minstens 14 dagen worde medegenomen, aannemende 10 Nederlandsche kannen daags als minimum verbruik per hoofd; zoodat, bij een schip voor 60 zieken en daartoe behoorend hospitaal-personeel, alleen voor water eene ruimte voor het plaatsen van pl. m. 30 leggers van 500 Ned. kannen beschikbaar moet zijn.

Wijders moet in het ruim een los dek getimmerd — en ruimte afgeschoten worden voor:

1o. *Hospitaal-personeel*. De sterkte hiervan regelt zich naar het aantal zieken, waarvoor het schip is ingerigt.

Aannemende, dat in het schip ruimte is ter verpleging van 60 lijders 2e, 3e en 4e afdeeling, dan moet daarvoor aan hospitaal-personeel worden gerekend op:

- 1 directeur (militair ambtenaar der 3e klasse),
- 2 ziekenvaders,
- 2 koks,
- 1 scheerder,
- 3 Europ. bedienden, waaronder één magazijnsknecht en één bediende in de apotheek,
- 5 Europ. oppassers,
- 15 handlangers (Inlanders),

29 te zamen.

Bij grootere schepen, die dus ruimte bevatten voor meer zieken, vermeedert het aantal der Europesche en Inlandsche oppassers in diervoege, dat voor een schip voor 150 zieken ingerigt, op 9 Europ. handlangers en 25 Inlandsche moet worden gerekend.

Het overige personeel blijft onveranderd.

Het Europesche bediengs-personeel slaapt in hangmatten, die over dag worden weggenomen; het Inlandsche op het dek, in het daarvoor bestemde lokaal.

30. *Een magazijn voor ziekenkleeding en fournitures*, rekenende op eene uitrusting voor vier maanden, waarvoor een lokaal van 3 ellen lang en breed, of in het algemeen 9 vierkante ellen voldoende wordt geacht.

30. *Een vivres-magazijn*, zoowel voor de zieken als voor het hospitaal-personeel, moedende voorraad kunnen bevatten voor ongeveer twee maanden, waartoe bij het opgegeven aantal zieken en personeel, 9 vierkante elleu almede voldoende worden geacht.

40. *Een magazijn voor wijnen en ververschingen*, gerekend voor een tijdvak van vier maanden, van dezelfde afmetingen als de voorgaanden.

50. *Een magazijn van geneesmiddelen*. van ongeveer 4 vierkante ellen oppervlakte.

60. *Een plunje- en wapen-magazijn*, lang en breed ongeveer 3 ellen.

Alle deze magazijnen worden van elkander afgescheiden door een planken beschot of regelwerk, en moeten voorzien zijn van doelmatige sluiting en de noodige vakken tot plaatsing daarop van hetgeen in de gezegde magazijnen zal worden opbewaard.

De doelmatigste plaatsing en verdeeling dezer benoodigde ruimte, regelt zich naar de inrigting van het schip.

Zoowel tot gemeenschap met de magazijnen als met het logies van het hospitaal-personeel, behooren trappen aanwezig te zijn, die naar omstandigheden kunnen worden verplaatst.

Tot verlichting van het ruim worden patent-lantaarns gebezigd.

Bij schepen voor minder dan 60 zieken ingerigt, en korteren tijd van uitrusting dan boven aangegeven of omgekeerd, moeten de magazijnen naar omstandigheden kleiner of grooter worden getimmerd.

Het achterraim, met afzonderlijke gemeenschap, wordt bestemd voor scheeps-provisien, en het voorruim eenvoudig met een los dek voorzien, voor logies van de koelies en sloep-roeijers.

De luchtversersching in het vertrek heeft plaats door een koelzeil, in het luik gehangen; dit en het luik in het tusschendecks uitkomende, behooren van eene 1 el hooge rondgaande leuning voorzien te wezen.

5. HET TUSSCHENDEKS.

Deze ruimte moet, onder de dekbalken, minstens eene hoogte hebben van 1.9 el en wordt in zijn geheel gebezigd voor ziekenzaal.

De ligging der zieken is dwarsscheeps.

Tot dat einde worden, langs de beide boorden, over de geheele lengte van het tusschendecks, vaste stellingen aangebragt, tot het plaatsen daarop van houten slaapbakken (enkele en dubbele).

De hoogte der stellingen is 0.5 el boven het dek; de stijlen, zwaar 10 dm. in het vierkant, worden door middel van houten

klossen, dan wel door eene doorgaande houten rib op het dek bevestigd.

Daarover worden, langscheeps van dezelfde zwaarte, regels met pen en gat gelegd, en deze onderling door regels, mede van dezelfde zwaarte, verbonden op afstanden, afhankelijk van de plaatsing der slaapbakken, in dier voege, dat elke slaapbak, hetzij dubbele of enkele, op twee dezer regels rust.

Door een tusschenschot zijn de zieken van elkander gescheiden, om hen de noodige rust te verzekeren.

De enkele slaapbakken zijn mede 0.89 el binnenwerks breed, en 2 ellen lang.

Deze bakken worden op de stellingen geplaatst en wijders niet bevestigd; alleen worden onder tegen de klampen klossen aangebragt, om het uitschuiven over den regel te voorkomen.

Het aantal bakken moet zoodanig worden geregeld, dat op twee dubbele één enkele bak wordt gemaakt, zoodat voor 60 lijders 24 dubbele en 12 enkele bakken gevonden worden.

De plaatsing der bakken geschiedt met tusschenruimte, in dier voege, dat tusschen twee bakken, hetzij enkele of dubbele, immer een gang van 0,4 el breedte overblijft, om de lijders te kunnen naderen.

Voorts zij nog opgemerkt, dat bij het plaatsen der stellingen er op gelet moet worden, dat de hoofdeinden der slaapbakken 0.1 el hooger dan de beneden-einden moeten geplaatst worden.

Voor 60 zieken is alzoo eene lengte van het tusschendecks noo-

$$24 \times 1.9 + 12 \times 0.97 + 37 \times 0.4$$

dig van $\frac{\quad}{2} = 36.02$

2

ellen, of, voor iederen zieke, eene breedte van gemiddeld 1.2 el.

Wanneer gebrek aan ruimte niet toelaat om daarvoor speciaal een lokaal af te zonderen, dan zullen, tot plaatsing der kleedingtasschen, randfels en wapens, langs het boord van het schip, ter hoogte van ongeveer 1.8 el boven het dek, houten stellingen worden aangebragt.

De schragen worden dan geplaatst op 1.5 el, midden op midden nit elkander. Aan weerszijden dezer schragen worden

houten pennen aangebragt, tot kapstokken voor het ophangen der wapens en schoenen.

Aan de beide einden van het tusschendecks, of op eenige andere daartoe geschikte plaats, worden dan tevens twee vaste geweerrakken gesteld, elk voor 25 geweren, door een ijzeren regel te sluiten.

Rondom den grooten mast wordt eene kast getimmerd, van goede sluiting voorzien, tot opberging van utensilien en ziekenkleeding, die voor extra-verschooning steeds bij de hand moet zijn.

Vervolgens worden, op de daartoe geschikste plaatsen tusschen het voor- en het groot-luik en tusschen de beide achtermasten, in het midden der breedte van het schip, vaste stellingen geplaatst voor de thee- en rijst-water-ketels.

Verdere betimmeringen voor magazijnsruimte als anderzins, mogen in het tusschendecks niet worden aangebragt.

Inodores of nachtspiegels, ten behoeve van zware zieken, worden aan het voeteneinde der slaapbakken opgesteld.

De trappen naar het dek leidende, zoowel als de luik-openingen, worden allen van houten leuningën voorzien, om het op- en nedergaan der zieken te vergemakkelijken, en ter voorkoming van ongelukken.

Behalve de reeds vroeger genoemde koelzeilen, behooren in de boorden van het schip aan weërszijden patrijspoorten te worden aangebragt, zoo deze niet, of in geen voldoende aantal aanwezig zijn.

Dit aantal regelt zich naar de lengte van het tusschendecks, in dier voege, dat hun onderlinge afstand niet meer bedraagt dan 3 el.

Openingen van 0.2 el hoog, op 0.3 el breed, worden voldoende geacht, door naar buiten openslaande luikjes te sluiten, en aangebragt onder den bodem der c. q. aan te brengen houten stellingen.

Bestaan daartegen van de zijde van den gezagvoerder geene overwegende bedenkingen, of wordt daarvoor geene belangrijke vergoeding gevorderd, dan verdient het aanbeveling, om ook in het dek gaten uittekappen, ter bevordering der lucht-

verversching, en ter betere verlichting van het tusschendecks.

Die openingen, 0.45 el wijd in het vierkant te maken, op afstanden van pl. m. 4 el.

In elk geval behooren op afstanden van 2 el patent-glazen in dat dek te worden aangebracht, ter betere verlichting; namelijk twee rijen: eene aan stuurboord- en eene aan bakboordzijde.

6. HET DEK.

Dit moet zoo veel mogelijk vrij zijn, behoudens hetgeen noodzakelijk is voor de inrigting, als:

a. Twee kombuizen, een voor het hospitaal-personeel en een voor de zieken, dat tevens c. q. kan dienen tot koken der geneesmiddelen.

Deze worden geplaatst vóór het voorluik, één aan stuurboord-, één aan bakboordzijde van het schip.

De kombuizen worden door de militaire administratie verstrekt; er wordt een van blik voorzien hekwerk rondom getimmerd, en zij worden geplaatst op zinken of ijzeren platen, ter voorkoming van brand.

b. Aan de binnenzijde der verschansing worden houten kippenhokken opgesteld, op zoodanige wijze, dat ze tevens kunnen dienen tot zitplaatsen voor de zieken.

Buiten boord en tegen de verschansing aan worden mede dergelijke hokken opgehangen, doch van eenigzins anderen vorm.

Beide soorten worden door den gezagvoerder geleverd, zooals in het kontrakt behoort te worden opgenomen.

c. Tevens wordt op het midden van het dek een vertrek afgeschoten tot operatie-kamer, op dezelfde wijze als hieronder voor de badkamer is aangegeven.

De ruimte van dit vertrek regelt zich naar de breedte van het schip, doch 9 vierkante ellen worden voldoende geacht.

d. Waar de ruimte zulks toelaat, worden leksteen en geplaatst, door de militaire administratie te leveren, ten einde den lijders steeds het genot van zuiver drinkwater te verzekeren.

e. Aan een der ra's of gaffels nabij het groot luik, wordt een takeltoestel bevestigd, om de in kotten liggende zieken of gewonden over te hijschen, of des vereischt te verplaatsen.

Twee dezer ziekenkotten moeten steeds bij de hand zijn.

Het scheeps-ziekenkot wordt gewoonlijk vervaardigd uit karl-doek no. 1, en heeft, behalve den bodem, *twee* zij-, benevens *één* voor- en achterklep, welke, gedeeltelijk met rijglijnen aan elkander verbonden, het geheele kot of de langwerpige vierkante bak zamenstellen.

Bodem en genoemde kleppen behouden de volle breedte van het zeildoek, en behooren uit de volle lengte van het doek te worden afgesneden.

Bij deze afsnijding dient echter op 0.2 el meer lengte gerekend te worden, hebbende de voor- en achterkleppen bij hare uiteinden een palm inslag, welke inslag bij wijze van schuif, den houten rol van 3 duim middelijf of het zoogenaamde scheerhout omvat, waarom de scheerlijnen, welke het kot dragen, worden vastgestoken.

Nadat de rol is ingestoken, worden de beide uiteinden der schuif digtgenaaid.

Zijkleppen hebben mede de volle breedte van het doek, en worden met den gewonen platten zeilmakers-naad van 3 duim breedte vastgenaaid.

Alle 4 genoemde kleppen zijn ter hoogte van 0.4 el voorzien van 8 nestelgaten, waardoor, wanneer men het kot tot gebruik gereed wil maken, rijglijnen van gewone witte stiklijn worden geschoren, en waarmede men de kleppen aan elkander verbindt.

Tot verdere versterking wordt tevens in de zijklep, op een palm hooger, een witte lijn van 12 draad dikte ingenaaid, van zoodanige lengte, dat deze door een overeenstemmend nestelgat aan de voor- en achterkleppen kan worden verbonden; en eindelijk zijn de buitenkanten der zijkleppen nog voorzien van 5 of 7 stuks nestelgaten om, wanneer het kot geheel voorzien van beddegoed wordt opgeborgen, door zamenrijging dezer kleppen, het uitvallen van beddegoed te voorkomen.

Nog bevindt zich aan den binnenkant der klep, doch zoo hoog genaaid, dat het hoofdkussen vrij blijft, een zakje van opgenaaid zeildoek, waarin kleinigheden van den zieke kunnen worden geborgen.

De lengte der vierlijnen is afhankelijk van hoogte en plaats, waar het kot gebruikt moet worden; op een gewoon oorlogschip is daartoe 2 ellen voldoende.

Buiten en behalve het hiervoren beschrevene, is de binnenbodem van het ziekenkot nog inwendig voorzien van 4 stuks kleinere kleppen, omvattende het houten raam, en waardoor het kot zijne spreiding erlangt.

Bedoelde kleppen worden, even als de hiervoren beschrevene zijkleppen, met een platten zeilmakersnaad van drie duim breedte langs den bodem van het kot vastgenaaid en zijn tevens rondom omzoomd.

Ten einde het raam gemakkelijk in het kot te kunnen plaatsen en ook weder daaruit te nemen, is dit over de smalste breedte voorzien van ijzeren scharnieren, waarmede het, tot meer gemakkelijke berging, kan worden digtgeslagen.

f. Ten gerieve der zieken, die zich op het dek mogen begeben, moeten aldaar twee privaten worden daargesteld: een aan stuurboord- en een aan bakboordzijde.

Onder de zittingen behooren zinken kokers te worden aangebragt, die in zee uitloopen

Het hospitaal-personeel behoort gebruik te maken van het galjoen.

g. Achter den grooten mast wordt wijders eene kamer afgeschoten van zeildoek, tot plaatsing daarin van twee badkuipen.

De wanden moeten met katrol en takel opgeheven en neêrgelaten kunnen worden.

Drie el in het vierkant wordt voldoende groot geacht.

7. DE KAJUIT.

Deze dient tot verpleging voor de lijdens 1e afdeeling, tot logies voor de officieren van gezondheid, van den directeur, en van den scheeps-kapitein en zijne stuurlieden.

Voor een hospitaal-schip voor 60 zieken, rekenende op:
 3 officieren van gezondheid,
 1 apotheker en
 6 lijders 1e afdeeling, dan behooren dus beschikbaar te zijn,
elf hutten.

In de hutten, bestemd voor de lijders 1e afdeeling, worden bultzakken gebezigd, overeenkomstig de grootte der slaapplaatsen.

Wanneer daarvoor geene geschikte hut kan worden aangewezen, wordt de apotheek, voorzien van eene kast, recepteer-tafel, enz., in de kajuit opgerigt.

Wanneer geene badkamer in de kerk van het schip aanwezig is, behoort een der hutten of bergplaatsen van dat vertrek daartoe te worden ingerigt, door het plaatsen daarin van eene badkuip, en het aanbrengen van spuigaten tot afvoer van het badwater.

Ontbreekt ook daartoe de gelegenheid, dan moet eene zoodanige badgelegenheid worden daargesteld, als voor de overige lijders is beschreven, en eveneens voor afvoer van het badwater, door middel van spuigaten, worden zorg gedragen.

Alle hiervoren genoemde betimmeringen van tijdelijken aard zijnde, zoo kan daarvoor de goedkoopste plaatselijk te verkrijgen houtsoort worden gebezigd.

Bij de keuze van het hospitaal-personeel wordt gelet op het goed gedrag en de geschiktheid der zieken-oppassers en handlangers en inzonderheid van die personen, welke de betrekking van kok, barbier, badmeester en handlanger in de apotheek moeten vervullen.

IV. Overlijden te velde.

§ 131. *Opmaken van Proces-verbaal, enz.*

A. O. 1868, no. 23.

Wanneer Europesche militairen of daarmede gelijkgestelden

overlijden te velde, in den slag, bij reizen over zee, op plaatsen, waar de lijken niet ter begraafing in een hospitaal kunnen worden opgenomen, wordt van dat overlijden proces-verbaal opgemaakt door den administrateur van het korps, detachement of garnizoen en den eerstaanwezend officier van gezondheid.

Tiende Afdeeling.

GEREGTELIJK MILITAIR GENEESKUNDIGE DIENST.

§ 132. *Requisitie door Regter-Kommissarissen.*

Regtspleging bij de Landmagt art. 99.

Wanneer door kommissarissen of den auditeur-militair dienstig wordt geoordeeld, dat eene regterlijke bezigtiging geschiede van de plaats, waar de misdaad is begaan, of dat de getuigen daar ter plaatse zelve worden gehoord, of eindelijk, dat een lijk of zwaar gekwetst persoon nauwkeurig door medicinae doktoren en chirurgijns, ten overstaan van kommissarissen, worde geschouwd en onderzocht, zal zulk eene bezigtiging en schouw te hunnen overstaan, geassisteerd met den auditeur-militair, plaats hebben.

(Ofschoon hier niet speciaal sprake is van officieren van gezondheid is de strekking van het artikel — naar het gevoelen van regtsgeleerden, algemeen, en casu quo op officieren van gezondheid van toepassing, indien door regter-kommissarissen mogt verlangd worden, dat de schouwing aan een officier van gezondheid worde opgedragen.)

§ 133. *Geregtelijke bezigtiging. Lijkschouwing (proces-verbaal).*

Van der Hout, Regtspleging pag. 205.

Pro Justitia.

Op heden den . . . des voormiddags ten . . ure, hebben wij officieren-kommissarissen, belast met de instructie van de zaak van geassisteerd met den auditeur-militair, ons begeven naar (*omschrijving der plaats*) ten einde . . . (te vermelden de redenen der opneming) en hebben wij aldaar voor ons doen komen de personen van door ons als deskundigen opgeroepen, ten einde op te nemen de plaats (te schouwen het lijk van te onderzoeken de verwondingen aan den persoon van aangebragt, *of wat anders zal moeten worden verrigt.*) En hebben wij, na aan genoemde deskundigen het doel hunner komst te hebben medegedeeld, hun verzocht om zich met deze aan hen opgedragen taak onmiddelijk en naar hun beste weten te willen onledig houden en ons de slot-som hunner bevindingen schriftelijk mede te deelen, waartoe zij zich bereid hebben verklaard, en ten blijke daarvan dit proces-verbaal met ons hebben onderteekend.

En op heden den zijn andermaal voor ons verschenen de boven vermelde deskundigen, welke aan ons hebben overgegeven een rapport, groot bladzijden en door hen allen onderteekend, welk rapport door ons is gequoteerd en geparapheerd.

Hebbende zij voorts verklaard de waarheid van hetgeen in genoemd rapport is vermeld met eede te willen bevestigen, waarop zij in onze handen den eed hebben afgelegd.

Waarvan wij hebben opgemaakt dit proces-verbaal, hetwelk wij na duidelijke voorlezing, met genoemde getuigen hebben onderteekend.

(Uit dit formulier blijkt, gelijk zulks ook in de geheele Europesche wetgeving als verbindend beschouwd wordt, dat de

taak van den geneesheer, casu quo, zich uitstrekt eerstens tot de schouwing in het algemeen en tweedens tot het opmaken eener verklaring van nadere bevinding.)

§ 134. *Visum repertum*. Leiddraad tot het opmaken van —

O. M. G. D. 1870, No. 6.

De officier van gezondheid, door de bevoegde autoriteit gerequireerd ter konstatering van een gewelddadigen dood of vermoedde verwonding, of wanneer het niet duidelijk blijkt, dat iemand door toeval, ziekte, vergiftiging of zelfmoord het leven heeft verloren, moet hiervan opmaken een proces-verbaal.

Dit proces-verbaal of *visum repertum* zal bevatten een getrouw en naauwkeurig relaas van al hetgeen aan den lijder of het lijk is waargenomen; het moet m. a. w. niets anders zijn dan eene afbeelding in woorden van het gevondene, zonder te vervallen in ongepaste uitvoerigheid of wetenschappelijke bespiegelingen.

Bij het opmaken moeten zekere vormen en regelen worden in acht genomen.

Aan het hoofd worde vermeld, door welke autoriteit de officier van gezondheid is gerequireerd, met opgave van den datum, op welken dag en uur en in tegenwoordigheid van wie de schouwing heeft plaats gehad; verder naam, ouderdom, beroep en woonplaats van den lijder of overledene.

Alvorens tot de meer gedetailleerde uitwendige schouwing over te gaan, komen thans de volgende momenten in aanmerking:

1o Algemeene toestand van het lijk of den verwonde; in het eerste geval met opgave van vermoedelijke oorzaak en tijd van den dood; of het lijk koud of nog warm is; of al of niet lijkstijfheid is ingetreden; of er reeds verschijnselen zijn van ontbinding? Is het lijk gekleed of ongekleed? In het eerste geval volgt eene naauwkeurige beschrijving van

2o De kleedingstukken; uit welke stof zij vervaardigd zijn; of zij vast of los aansluiten, of ze bebloed, bevuild,

verbrand of verscheurd zijn; of er eigene of vreemde haren aankleven; of de zakken leeg zijn, enz.

3o Plaats waar het lijk of de verwonde gevonden is, met omschrijving van de physische hoedanigheid der atmosfeer.

4o Plaatsing, ligging of houding van het lijk; hangend, staand, op den buik, met gebalde vuisten, krampachtig ingetrokken vingers, opgetrokken beenen, enz.

5o Voorwerpen in de omgeving van het lijk, met naauwkeurige beschrijving van wapens; of zij puntig, scherp, stomp, roestig of bebloed zijn en in casu, naar den vorm, overeenkomen met de wond; van geweren, hoe de ligging en rigting der tromp en hoe de verhouding van den kogel tot de ingangsoening van het wondkanaal is. Bij het vinden van een strop, op te geven de dikte, lengte en stof waaruit vervaardigd; vorm en plaats van knoop of lis; de hoogte van het ophangpunt, enz.

6o Bij opgraving van een lijk moeten de kist, mat, doeken of welke andere stoffen, waarin het omsloten is, naauwkeurig beschreven worden; verder de diepte waarop het lijk is begraven, de graad van ontbinding en in verband hiermede de vermoedelijke duur van den dood; het gehalte van het omringende medium, met opgave der temperatuur van den grond.

7o Heeft de schouwing niet in loco plaats, dan behoort aantekening te worden gehouden van het middel waarmede en de omstandigheden waaronder het lijk vervoerd werd, alsmede de temperatuur van het vertrek, waarin de schouwing plaats vindt.

Overgaande tot eene meer naauwkeurige schouwing behoort geobserveerd te worden:

1o de warmtegraad van het lijk;

2o de lengte van het lijk, de konstitutie, de habitus, de verschillende afmetingen van den schedel en de borst;

3o bijzondere teekenen der huid; lidteekens, moedervlekken, wratten, misvormingen, ligchaamsgebreken, overblijfsels van huidziekten, sporen van bloed, drek, modder, sugillaties, kleur der epidermis, kleur van het haar, enz.;

4o de teekenen van den dood en ingetreden ontbinding, beiden in extenso;

50 bij verwondingen, de soort, plaats, omvang, lengte, diepte, rigting, al of niet met bloed, ichor of etter bedekt, de bevinding bij het onderzoek met den vinger of de sonde en of zij met breuken of depressie, enz., gepaard gaan.

Met het oog op de verschillende vormen van gewelddadigen dood, afzonderlijk aan te geven de ligging en gesteldheid der tong, die der natuurlijke holten en in geval van ophanging of wurging, die van hals en handen, enz.

Wel in aanmerking nemende, dat het ontbreken van sporen van uitwendig geweld niet ontheft van de lijkopening, mag deze niet worden verzuimd en ga men tot de *inwendige schouwing* over.

De drie groote holten worden opengelegd, met een naauwkeurig onderzoek der inliggende organen. Onder zekere omstandigheden kan ook nog de ontleding der extremiteiten noodzakelijk zijn. Zelfs dan wanneer in een dezer holten de geregtelijke geneeskundige de *causa mortis* meent gevonden te hebben, is het toch aangewezen met de sektie voort te gaan, omdat men niet vooruit kan weten of de uitkomst van het verder onderzoek op het vellen van het oordeel geen wezenlijken invloed kan hebben.

In geval van vermoedelijke vergiftiging of bij het voorhanden zijn dan wel het bij de lijkopening vinden van verdachte zelfstandigheden, moeten deze met de uitwerpselen, de kontenta van maag en darmkanaal, zoomede de ingewanden zelve en wat verder physiologische afwijkingen vertoont, scheikundig worden onderzocht; indien zulks ter plaatse onmogelijk is, wordt dit alles in zuivere potten of flesschen onder voorloop of alcohol naauwkeurig afgesloten en verzegeld met een monster der alcohol of voorloop, eveneens verzegeld, aan de bevoegde autoriteit toegezonden.

Op de potten of flesschen moet de inhoud vermeld worden; de flesschen moeten genummerd en allen door de handteekeningen van den geregtelijken geneesheer gewaarmerkt worden.

Dit moet ook in acht genomen worden omtrent alle overblijfsels van voedsel en verdere zelfstandigheden, die in de woning of in de nabijheid in potten, pannen en verdere utensilien gevonden worden.

Geldt het de obduktie van jong geborenen in de eerste uren, dagen of weken na de geboorte, dan ga met het naauwkeuring onderzoek van het kind eene trouwe observatie van de moeder, in verband met het kort geleden kraambed, gepaard.

Het proces-verbaal der gedane lijkschouwing, het visum repertum, worde zoo spoedig mogelijk onder aanbod van eede aan de betrokken overheid ingediend.

De bovengenoemde punten geven in slechts korte trekken aan, wat in een schouw-cedul gevergd wordt.

De strengste naauwkeurigheid en meest grondige zorg behooren hieraan gewijd, want het resultaat van de schouwing moet den regter of tot het doen van verdere nasporingen opwekken òf ter beoordeeling van de al of niet strafbaarheid van de aangeklaagden inlichting geven. De taal, waarin het visum repertum wordt opgemaakt, moet algemeen verstaanbaar zijn en eervoudig; kunsttermen zijn zooveel mogelijk te vermijden en daar waar zij ter wille van juistheid van uitdrukking onmisbaar zijn, behoort de Hollandsche vertaling of omschrijving daarneven gesteld te worden.

Hoewel overbodige uitvoerigheid niet wenschelijk is, moet het visum repertum toch zoodanig worden uitgewerkt, dat aan de volledigheid niets ontbreekt, daar het de basis uitmaakt van elk volgend onderzoek.

Uit de bouwstoffen in het visum repertum vermeld, moet de geregtelijke geneesheer eene oordeelkundige konklusie opmaken, door elk waargenomen verschijnsel zoo streng mogelijk aan de wetenschap te toetsen, vrij van alle oppervlakkigheid, dubbelzinnigheid en hypothetische beschouwingen.

§ 135. *Behandeling van duel-wonden.*

Art. 269 R. G. D.

Geen officier van gezondheid, van welken rang hij ook zijn moge, zal het eerste verband mogen leggen aan wonden door duel of anderzins bekomen, alvorens den gewonde afgevraagd te hebben, door wien en op welke wijze hij gewond is gewor-

den, en daarop rapport doen aan den kommanderenden officier van het korps, waartoe de gewonde behoort, alsmede aan den plaatselijken kommandant.

§ 136. *Bij zelfmoord of poging daartoe*

A. O. 1870, No. 67.

zal door eene daartoe te benoemen kommissie onderzoek worden gedaan naar den toedragt, enz.

De officier van gezondheid, die het lijk heeft geschouwd, zal deswegens een visum repertum indienen.

§ 137. *Geneeskundige eed.*

Miss. algem. Sekret. 19 Aug. 1851, No. 2281. BB. No. 315.

De eed, bedoeld bij algemeene order van 1845, No. 3 § 10, is voor officieren van gezondheid niet verplichtend.

§ 138. *Officieren van gezondheid als getuigen.*

Circ. Proc. Gen. Hoog-G. N. I. 12 Okt. 1860 No. 1126/3007. BB. No. 1275.

Naar aanleiding van ingekomen klagten over de moeilijkheden, welke voor den militairen dienst ontstaan, bijaldien officieren van gezondheid van verwijderde plaatsen als getuigen worden opgeroepen, zonder dat voor het inmiddels doen waarnemen hunner funktien vooraf de vereischte regelingen zijn gemaakt, worden off. van justitie verzocht zoo veel mogelijk zorg te dragen, dat de betrokken chefs van diensten bij tijds worden verwittigd van de voorgenomen oproeping van eenen officier van gezondheid, ten einde door hen de noodige maatregelen kunnen worden genomen om aan die oproeping, zonder storing van den dienst, gevolg te doen geven.

§ 139. *Leiddraad tot het opmaken van proces-verbaal van geregteijk scheikundige onderzoekingen.*

O. M. G. D. 1871, No. 2.

De deskundige, door de bevoegde autoriteit gerequireerd tot het instellen van een geregteijk scheikundig onderzoek, moet hiervan opmaken een proces-verbaal. Dit proces-verbaal moet bevatten eene getrouwe en naauwkeurige beschrijving van al de te onderzoeken stoffen, benevens van het onderzoek zelf, zonder te vervallen in onnoodige uitvoerigheid of wetenschappelijke bespiegelingen.

Bij het opmaken moeten zekere vormen en regelen worden in acht genomen.

Aan het hoofd wordt vermeld, door welke autoriteit de deskundige is gerequireerd, met opgave van den datum van de mondelinge of schriftelijke opdracht, den datum van de ontvangst der te onderzoeken stoffen, en dien, waarop het onderzoek een aanvang heeft genomen. Daarop volgt eene naauwkeurige beschrijving van de wijze, waarop de stoffen zijn ingepakt en verzonden, met vermelding van den uitwendige toestand der inpakkings-middelen en van al de bijzonderheden, die dienen kunnen en welligt later noodig zijn om hare identiteit te bewijzen, en verder van de hoeveelheid, den aard en den toestand der corpora delicti, waarop het scheikundig onderzoek moet worden in het werk gesteld.

Daarna gaat men over tot de beschrijving van het eigenlijk onderzoek.

Dit onderzoek kan geweest zijn van verschillenden aard, en wel op lijkdeelen en hun inhoud of uitwerpselen, gedurende het leven verzameld; — op levensmiddelen, waarbij dikwijls vervalschingen voorkomen, die zoo, al niet doodelijk, toch zeer nadeelig op het menschelijk ligchaam werken; of handelswaren in het algemeen, welke door vervalschingen hunne waarde geheel of gedeeltelijk verliezen; — op vlekken, welke aan verschillende oorzaken hun ontstaan kunnen te danken hebben, doch waaronder de voornaamste plaats bekleedt een onderzoek op bloedvlekken; — op vervalschingen in geschriften, enz.

Het eigenlijk scheikundig onderzoek dient zooveel mogelijk voorafgegaan te worden door een mechanisch en mikroskopisch, welke beide laatsten in de meeste gevallen reeds een middel aan de hand kunnen doen tot afzondering en herkenning van vele inmengselen, en daardoor het scheikundig onderzoek vereenvoudigen en bespoedigen. Bij het onderzoek op vlekken is zelfs het mikroskopische van overwegende beteekenis, daar nooit de aanwezigheid van bloedvlekken met zekerheid kan gekonstateerd worden, dan door het ontstaan en aantoonen der Teichmansche haemine-kristallen, of door de aanwijzing van bloedligchaampjes, terwijl men bij andere vlekken den loop van het gewoon scheikundig onderzoek dient te volgen.

Dit alles moet naauwkeurig beschreven worden met logische opvolging der feiten en uiteenzetting der verschijnselen en bijzonderheden, welke zich bij het onderzoek hebben voorgedaan, beknopt en zakelijk, zonder overbodige uitvoerigheid, echter met voldoende juistheid, opdat niet al te groote beknoptheid aanleiding geve tot verkeerd begrip of onjuiste gevolgtrekking.

Het spreekt van zelf, dat de wijze van onderzoek in sommige opzigten kan verschillen bij verschillende deskundigen; doch evenzeer is het een vereischte, dat ieder onderzoek moet berusten op algemeen erkende wetenschappelijke gronden.

Eindelijk beschrijft men de konklusie, waartoe men gekomen is door de verkregen resultaten, welke die konklusie zeker of althans waarschijnlijk maken. Hierbij wordt gekonstateerd de al of niet aanwezigheid, den aard en de hoeveelheid der gevonden vergiftige zelfstandigheden, benevens hare dosis toxica — de al of niet aanwezigheid, de aard en de hoeveelheid der stoffen, welke tot vervalschingen hebben gediend; — de al of niet aanwezigheid van bloedvlekken, — de al of niet vervalsching van geschriften, enz.

Aan het slot wordt nog vermeld, dat men zich door naauwkeurig onderzoek overtuigd heeft van de zuiverheid van alle gebruikte instrumenten, utensilien en reagentia; — dat het onderzoek van het begin tot het einde is verrigt geworden in een goed te sluiten vertrek, dat bij afwezigheid van den des-

kundige, wien het onderzoek is opgedragen, voor niemand anders toegankelijk was — en dat het procesverbaal is opge- maakt naar waarheid en op den eed, aan den lande gedaan.

§ 140. *Tarief van deklaratiegelden voor verrigte scheikundige onderzoeken.*

Vóór het jaar 1856 werd aan het verrigten van deze onder- zoekingen door militaire apothekers geene belooning toegekend.

Wel behelst het Staatsblad van N. I. van 1851, No. 27, art. 49, de bepaling:

„Aan deskundigen wordt toegelegd een vacatiegeld, geëven- redigd aan hun maatschappelijken stand, beroep en het belang der verrigting, ter beoordeeling van den regter, welke het onderzoek heeft bevolen, doch niet hooger dan 5 (vijf) gulden, voor iedere vacatie van één uur tot de aan hen opgedragen werkzaamheden besteed. Het gedeelte van een uur wordt voor een geheel berekend.”

Doch deze bepaling is niet van toepassing geworden op de wetenschappelijke en tijdroovende arbeiden van experts, die met geregteijk-scheikundige onderzoeken zijn belast ge- worden.

In het Bijblad op het Stbl. van N. I., No. 24, komt voor:

„Het bedrag der schadeloosstelling aan deskundigen voor scheikundige onderzoeken, in het belang der justitie is niet geregeld.”

„De vraag heeft zich voorgedaan of den deskundigen voor zoodanige onderzoeken kunnen worden vergoed de kosten en het tijdverlies daaraan besteed?”

„De behoorlijke handhaving van het regt en het belang van den Staat, dat kapitale misdrijven niet soms straffeloos zouden worden gepleegd, indien dergelijke buitengewone en somtijds veel inspanning vorderende werkzaamheden niet of niet behoor- lijk worden verrigt, hebben die vraag bevestigend door de Regering doen beantwoorden.”

In dien zin is eene beschikking genomen bij G. B. 11 De- cember 1856, No. 79.

In beginsel erkend, kon nu onderwerpelijke schadeloosstelling aan deskundigen worden toegekend; doch niet nader gestipuleerd, werd alle controle gemist, om de ingediende rekeningen te beoordeelen.

Bij missive van den 1sten Gouv.-Sekretaris, dd. 31 December 1863, No. 2920, werd den chef over den G. D. opgedragen, streng toe te zien, dat geen van de militaire apothekers, wanneer zij tot scheikundige onderzoekingen mogten geroepen worden, zich schuldig maken aan overdrijving bij het opmaken hunner rekening. Mogten zij zich aan dit laatste schuldig maken, dan bestaat het voornemen, hen van die onderzoekingen en daaraan verbonden voordeelen uit te sluiten.

Ten einde nu een regelmaat vast te stellen, die als grondslag van beoordeeling der deklaratien dienen kan, is door den chef over den G. D., in overeenstemming met den 1sten Laborant bij het scheikundig laboratorium te Weltevreden, een tarief ontworpen, volgens hetwelk de rekeningen behooren opgemaakt en beoordeeld te worden.

Het is ontworpen voor de gevallen, dat slechts één 'persoon den scheikundigen arbeid verrigt. Indien twee of meer personen gezamenlijk dat onderzoek verrigten, hetgeen tot dusver zeer zelden voorkwam, is de bepaling van toepassing aan het slot van het tarief voorkomende.

TARIEF voor Militaire Apothekers voor het verrigten van geregtelijk-scheikundige onderzoekingen in civiele zaken met gebruikmaking van 's Lands middelen.

I. ONDERZOEK OP BLOEDVLEKKEN.

a.	Voor het onderzoek van één voorwerp op bloedvlekken	f	60,—
b.	Voor het onderzoek van elk volgend voorwerp, tot dezelfde geregtelijke zaak behorende	//	20,—

Aanmerking: Als één voorwerp worden beschouwd ook zulke, welke uit hun aard bij elkander behooren, zooals kris met scheede, klewang met scheede, lans met scheede, enz. Heeft men nu b.v. te onderzoeken: eene kris met scheede, een sarong en een hoofd-doek, dan wordt daarvoor in rekening gebragt eene som van *f* 100,—.

II. ONDERZOEK OP BEWERKTUIGDE ZELFSTANDIGHEDEN.

- a.* Voor het kwalitatief onderzoek van levensmiddelen, zooals brood, rijst, koffij, wijn, water, enz. *f* 75,—
- b.* Voor het kwalitatief en kwantitatief onderzoek te zamen // 125,—

III. ONDERZOEK OP ONBEWERKTUIGDE ZELFSTANDIGHEDEN.

- a.* Voor het kwalitatief onderzoek van levensmiddelen, zooals hierboven bedoeld . . . *f* 75,—
- b.* Voor het kwalitatief en kwantitatief onderzoek te zamen // 125,—

IV. ONDERZOEK OP BEWERKTUIGDE EN ONBEWERKTUIGDE ZELFSTANDIGHEDEN (IN EENE ZELFDE STOF).

- a.* Voor het kwalitatief onderzoek van de levensmiddelen, zooals hierboven bedoeld . . . *f* 100,—
- b.* Voor het kwalitatief onderzoek op beide (bewerkte en onbewerkte) zelfstandigheden, en het kwantitatief op slechts ééne der beiden // 150,—
- e.* Voor het kwalitatief en kwantitatief onderzoek op beide soorten van zelfstandigheden // 200,—

Aanmerking: Het sub II, III en IV bepaalde heeft alleen betrekking op het opsporen en het bepalen van genoemde zelfstandigheden, wanneer dit niet behoeft te geschieden in stoffen, welke behandeling verbonden is met de verpreiding van stinkende of voor de gezondheid nadeelige gassen.

Voor het onderzoek van stinkende of besmettelijke stoffen, zooals lijkdeelen, braaksels, uitwerpselen van choleralijders, enz., die reeds in een min of meer gevorderden staat van ontbinding verkeerden, worden deze vastgestelde prijzen met 25% verhoogd.

Moeten meerdere ligchamen voor eene zelfde geregte zaak op vergiftige zelfstandigheden onderzocht worden, dan worden bovengemelde prijzen slechts voor het eerst onderzochte in rekening gebracht, terwijl voor elk opvolgend de helft dier prijzen kan worden bedongen.

V. ONDERZOEK OP VERVALSCHINGEN VAN GOUDEN EN ZILVEREN MUNTSTUKKEN.

a.	Voor het kwalitatief en kwantitatief onderzoek van één muntstuk	f	50,—
b.	Voor het onderzoek van elk muntstuk meer, tot eene zelfde zaak behoorende	//	25,—

VI. ONDERZOEK OP ANDERE VLEKKEN DAN DIE VAN BLOED AFKOMSTIG, B.V. SPERMA, ENZ.

Voor dit onderzoek geldt hetzelfde, als bepaald is sub I.

VII. ONDERZOEK OP VERVALSCHING VAN GESCHRIFTEN.

a.	Voor het onderzoek van één geschrift	f	50,—

- b. Voor het onderzoek van elk geschrift meer,
eveneens f 50,—

Voor alle bij dit tarief niet voorziene gevallen wordt het bedrag van het aan belanghebbenden uit te keeren honorarium aan het oordeel van den chef over den geneeskundigen dienst en van den 1sten laborant bij het scheikundig laboratorium onderworpen.

Elfde Afdeling.

GENEESKUNDIGE KOMMISSIEN.

§ 141. *Plaatsen, waar zij gevestigd zijn en hunne samenstelling.*

Art. 26 en 27 R. M. G. D. — G. B. 7 Junij 1870, No. 22.

Op de hoofdplaatsen van de drie militaire afdeelingen op Java, zoomede van Sumatra's Westkust en Onderhoorigheden, Palembang, Celebes en Onderhoorigheden en in de Moluksche eilanden, zal eene geneeskundige kommissie tot onderzoek en afkeuring van militairen gevestigd en zamengesteld zijn uit den dirigerenden officier van gezondheid en twee der oudste in loko aanwezige officieren van gezondheid der 1e klasse of bij gebreke van die, de oudste officieren van gezondheid der 2e klasse en bij gebreke ook van deze de oudste van de 3e klasse. Hare werkzaamheden regelen zich naar de bestaande of nader te maken bepalingen.

I. Onderzoek en afkeuring van militairen.

§ 142. *Hoe de betrokken militair voor de geneeskundige kommissie wordt gebragt.*

A. O. 1867, No. 35, § 15.

Wordt eenig militair voor den aktieven dienst ongeschikt ge-

oordeeld, dan brengt men hem, onder toezending van het geneeskundig certificaat der voorloopige afkeuring en van de verklaring nopens het ontstaan der ziekte of van het gebrek van den korps-kommandant, voor de naastbijzijnde geneeskundige kommissie tot onderzoek en afkeuring van militairen te Batavia, Samarang, Soerabaya, Padang, Palembang, Makasser of Amboina.

§ 143. *Verklaring van den betrokken korpschef.*

A. O. 1870, No. 136.

In verband met het bepaalde bij de laatste alinea van artikel 1 van het militair pensioen-reglement (A. O. No. 13 van 1860, ad 2) en met terugzigt op de 1e alinea van § 15 der A. O. No. 35 van 1867, wordt voorgeschreven, dat de daarbij bedoelde door den betrokken korps- of dienstchef over te leggen verklaring behoort te bevatten:

1o *of* de erkenning, dat de ongeschiktheid is ontstaan, door of ter zake van het uitvoeren van gevorderden of bevolen dienst, in welk geval daarbij een duidelijk verhaal moet worden geleverd van de omstandigheden, waaronder de verwonding, de verminking, het ziels- of ligchaamsgebrek is ontstaan, zonder ter zake in beschouwingen te treden of gevolgtrekkingen te maken;

2o *of* de erkenning, dat de ongeschiktheid voor verderen aktieven dienst *niet* door of ter zake van het uitvoeren van gevorderden of bevolen dienst is ontstaan;

dan wel het gevolg is of geacht wordt te zijn van eigen moedwillige handelingen of van ongeregeld gedrag, met beknopte duidelijke omschrijving c. q., welke die moedwillige handelingen waren;

3o *of* de erkenning, dat men *niet kan verklaren*, dat de ongeschiktheid voor verderen aktieven dienst is ontstaan door of tengevolge van het uitvoeren van gevorderden of bevolen dienst.

(Door deze order vervalt de circulaire M. D. 23 Oktober 1856, 1e Bureau, No. 17, aangeduid in de noot (2) op bovenaangehaalde § 15 der A. O. van 1867, No. 35.)

§ 144. *Opzenden (evacuëren) uit de zickengestichten.*

Zie § 39.

§ 145. *Afkeuring voor militairen aktieven dienst*

geschiedt alleen door de geneeskundige kommissie.

§ 146. *Bentingdienst.*

O. M. G. D. 1870, No. 12.

In verband met de A. O. 1867, No. 35, § 67, moet bij afkeuring voor aktieven dienst en geschikt-verklaring voor bentingdienst tegen overdrijving gewaakt worden.

Het doel toch van deze voor bentingdienst geschikt bevonden kategorie van militairen is eeniglijk om het leger diensten te doen erlangen van een deel van deszelfs personeel, hetwelk volgens vroeger aangegeven beginselen daaruit als ongeschikt zoude moeten worden verwijderd en geenzins om de meer mobile korpsen steeds van in alle opzigten, en ten allen tijde valide, personen te blijven voorzien; een eisch, die te zeer het belang van den lande zou te kort doen, de individuele belangen gevoelig zoude schaden en noodwendig allernadeeligst terugwerken op de bronnen van aanvulling.

Op grond van deze overweging wordt door het Departement van Oorlog verlangd, dat de verschillende kommissien tot onderzoek en afkeuring van militairen ter zake met gestrengheid zullen te werk gaan, en geene personen voor bentingdienst bestemmen dan zij, die gebreken hebben, welke in gewone tijden zouden leiden tot eene finale afkeuring, doch die men, door den nood gedwongen, nog op de posten kan gebruiken. Ook de standplaatsen der korpsen moeten hierbij niet uit het oog worden verloren, vermits de dienst in garnizoenen als Djokdjokarta, Soerakarta, Kedong-Kebo, Ngawie, Padang-Pandjang en anderen, geacht kan worden gelijk te staan met die op de bentings, waardoor het onnoodig is om

militairen, op die plaatsen verblijf houdende, voor bethingdienst aan te wijzen.

§ 147. *Geneeskundige certifikaten.*

a. MODEL GENEESKUNDIG CERTIFIKAAT.

A. O. 1849, No. 4.

GENEESKUNDIG CERTIFIKAAT.

„Wij ondergeteekenden, uitmakende de kommissie tot on-
„derzoek en afkeuring van militairen in de, verklaren
„mits deze onder aanbod van eede, „den persoon van (1) . . .
„(2) bij het (3) ongeschikt voor den militairen
„aktieven dienst uit hoofde van (4)

„Aldus opgemaakt in onze zitting te den 18 . . .”

b. OMSCHRIJVING DER INVULLING.

A. O. 1867, No. 35, § 17.

De geneeskundige certifikaten moeten door de kommissie met naauwgezetheid worden opgemaakt en daarbij zoowel in 's lands belang (ook wat de geldelijke konsekwentie betreft) als de regtmatige aanspraken van belanghebbenden worden in acht genomen.

Zij moeten vermelden:

a. kort en zakelijk in de Nederduitsche taal de redenen van afkeuring;

b. of het ligchaamsgebrek enz. al dan niet is ontstaan te velde, dan wel in en door bevolen diensten;

c. in het geval een of meer ledematen zijn verloren, of het noodzakelijk gebruik daarvan wordt gemist;

(1) Naam en voornaam.

(2) Graad.

(3) Korps.

(4) Duidelijke omschrijving der gebreken en van de wijze hoe die zijn bekomen, opdat het niet twijfelachtig zij, in welke der in dorso vermelde kategorien de afgekeurde moet gebracht worden.

d, of het gezichtsvermogen van beide oogen c. q. onherstelbaar is verloren.

Voor zoover *c* en *d* betreft, geschiedt de vermelding onder de navolgende bewoordingen „mist het — of wel — mist het noodzakelijk gebruik van — (een of meer ledematen) — of heeft het gezichtsvermogen van beide oogen volkomen onherstelbaar verloren.”

e. Bij krankzinnigen of zinneloozen (in welk geval het certificaat c. q. in duplo wordt opgemaakt) speciaal nog: „is gevaarlijk of niet gevaarlijk voor de zamenleving,” of wel:

„kan wel of niet aan zich zelve worden overgelaten.”

O. M. G. D. 1870, No. 1.

Ook met terugzigt op § 17 der Alg. Order No. 35 van 1867 wordt omtrent de invulling der geneeskundige certifikaten bij afkeuring van militairen het navolgende voorgeschreven:

Steeds moet met juistheid de reden van afkeuring worden vermeld, opdat geen twijfel overig blijve of deze heeft plaats gehad wegens ziels- of ligchaamgebreken, verwonding of verminking.

Wanneer de afkeuring het gevolg is van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag, moet dit bekend gesteld worden.

Mogt de afgekeurde geweigerd hebben, zich door eene onbeduidende of niet levensgevaarlijke operatie te laten herstellen van het gebrek, waarmede hij is behebt, dan zal daarvan op de volgende wijze melding moeten worden gemaakt:

„Ongeschikt voor den aktieven dienst, uithoofde van
„waarvan hij zich niet wil laten opereren en welke ingevolge
„die weigering voor het oogenblik als ongeneeslijk moet worden beschouwd.”

Voor zoover militairen beneden den rang van officier betreft, moet wijders duidelijk blijken of de betrokkene voor alle militaire diensten is afgekeurd, dan wel alsnog geschikt bevonden is voor benting-, bureau- of hospitaal-dienst.

Komen voor de laatstgenoemde diensten bestemde militairen later wederom voor eene geneeskundige kommissie, dan zal

mede vermeld moeten worden in hoeverre zij voor een of meer dier diensten nog al of niet geschikt zijn.

Ten slotte wordt aangeteekend, dat de vermelding, of de afgekeurde persoon al dan niet geschikt is om door handenarbeid den kost te verdienen, als overbodig achterwege gelaten dient te worden.

A. O. 1870 no. 95.

Ingeval bij finale afkeuring voor den aktieven dienst een spoedig vertrek uit Indie dringend noodzakelijk wordt geacht, behooren de geneeskundige kommissien in haar certificaat daarvan te doen blijken.

§ 148. *Keuring van hospitaal-soldaten wegens wangedrag.*

Zie personeel § 85.

§ 149. *Overplaatsing van mindere militairen.*

A. O. 1870, no. 137.

Overplaatsing van mindere militairen bij eenig ander korps of detachement van het wapen of dienst, waartoe zij behooren, dan wel naar een ander garnizoen, zullen niet meer geschieden dan:

- 1o. enz.;
- 2o. op grond van een geneeskundig certificaat.

II. Verloven.

A. O. 1853, No. 10, § 1.

Voor verloven tot herstel van gezondheid moet de noodzakelijkheid aangetoond zijn door een geneeskundig certificaat.

§ 150. *Binnenlandsch verlof.*

a. MODEL GENEESKUNDIG CERTIFIKAAT.

A. O. 1836, No. 3, § 7.

Geneeskundige certifikaten voor officieren, onder-officieren

of manschappen, voor welke een verlof of eene verplaatsing tot herstel van gezondheid noodig is, zullen op de volgende wijze moeten ingerigt zijn:

Zegel

CERTIFIKAAT.

van f 0,50.

„De ondergeteekenden, uitmakende de kommissie tot onderzoek en afkeuring van militairen in of te (of eerstaanwezend officier van gezondheid te) verklaren bij deze onder presentatie van eede, dat zij eene verandering van verblijfplaats naar Java of een der buiten-etablissemten aan het zeestrand of in de bovenlanden van voor noodzakelijk (of wenschelijk) achten tot herstel van gezondheid van (naam, voornaam en kwaliteit des lijders) uithoofde van (aard der ziekte en moverende reden).

N.B. Aan den voet de plaats bekend stellen, werwaarts de lijder zich wenschte te begeven.

De aard der ziekte in de Nederduitsche taal te omschrijven.

Het zegel wordt door belanghebbende bekostigd.

b. AAN TE WIJZEN HERSTELLINGSOORD.

BB. No. 1465. (G. B. 26 Okt. 1860, No. 2.)

Den officieren van gezondheid en alle overige geneesheeren is ernstig aanbevolen, bij de betrekkelijke certifikaten wegens binnenlandsche verloven tot herstel van gezondheid van ambtenaren en officieren, geene verafgelegen herstelling-oorden aan te wijzen, wanneer plaatsen meer nabij hunne standplaats een gunstig resultaat kunnen opleveren.

§ 151. *Verlof naar Europa.*

a. DE HIERTOE STREKKENDE CERTIFIKATEN WORDEN SLECHTS
DOOR GENEESKUNDIGE KOMMISSIEN AFGEGEVEN.

A. O. 1869, No. 14.

De certifikaten ter bekoming van een verlof naar Nederland

tot herstel van gezondheid voor officieren en ambtenaren, zullen slechts worden afgegeven door de geneeskundige kommissien van onderzoek en afkeuring van militairen.

b. MODEL GENEESKUNDIG CERTIFIKAAT.

A. O. 1841, No. 2, § 8.

Vermits het gebeurt, dat de geneeskundige getuigschriften, welke worden overgelegd bij verzoeken der officieren ter erlanging van verlof naar Nederland (tot herstel van gezondheid) de *noodzakelijkheid* van het vertrek van den belanghebbende niet bepaald genoeg uitdrukken, hetgeen niet strookt met § 4 van het G. B. 5 Januarij 1834, No. 6, (Stbl. No. 1), waarbij bepaald is, dat in de eerste klasse van verlofgangers diegenen zullen begrepen worden, voor wie eene afwezigheid *dringend noodzakelijk* is tot herstel van gezondheid, en de geneeskundige kommissien zich ten dezen opzichte houden aan het voorgeschrevene bij A. O. 1836, No. 3, § 7, (§ 150), hetgeen slechts betrekking heeft op binnenlandsche verloven en verplaatsingen, zoo wordt het navolgend model geneeskundig certificaat voor verloven naar Nederland ter navolging voorgeschreven:

Zegel
van f 0.50.

CERTIFIKAAT.

„De ondergeteekenden, uitmakende de kommissie tot onderzoek en afkeuring van militairen te . . . verklaren bij deze onder presentatie van eede, dat zij een verlof naar *Nederland* dringend noodzakelijk achten tot herstel van gezondheid van (naam en rang van den officier) uithoofde van (aard der ziekte in Nederduitsche termen) ontstaan (of niet ontstaan) in en door den dienst.”

Zoodanig certificaat zal moeten geschreven zijn op een zegel van een halven gulden, te bekostigen door belanghebbende.

c. BIJ DRINGENDEN SPOED TOT VERTREK.

Miss. D. v. O. 30 April 1866, 1e Bureau No. 65.

Indien de ziekte-toestand van officieren en militaire ambte-

naren, die voor verlof naar Nederland tot herstel van gezondheid zijn of worden voorgedragen, vordert dat zij zonder de beschikking op hun verzoek te kunnen afwachten moeten vertrekken, zal daartoe alleen dan magtiging kunnen verleend worden, wanneer geneeskundig uitdrukkelijk gekonstateerd is, dat de belanghebbende de beschikking op zijn verzoek niet kan afwachten, zonder ernstig nadeel voor zijne gezondheid (voor Java): daarvan telkens per telegram kennis te geven, zoodat de verleende magtiging nog vóór het vertrek van belanghebbenden aan den Leger-kommandant bekend is.

d. GEEN BUITENLANDSCH VERLOF WORDT VERLEEND AAN OFFICIEREN, WIER TERUGKOMST NIET GEWENSCHT WORDT.

A. O. 1864, No. 17.

Naar aanleiding van 's G. B. 1 Junij 1861 No. 14 wordt alsnog ter kennis van het leger gebracht, dat geene buitenlandse verloven mogen worden verleend aan officieren, wier terugkomst niet gewenscht wordt, maar dat zoodanige officieren, als vallende in de termen van artikel 1 sub 2 *a* en *f* van het militair pensioen-reglement, ook dienovereenkomstig zullen worden gepensioneerd.

In verband daarmee zullen ook de betrokken autoriteiten de behandeling van verzoeken om verloven, als waarvan hier spraak is, steeds van de noodige voorstellen ter zake doen vergezeld gaan.

e. GEEN VERLOF, BIJ MISBRUIK VAN STERKEN DRANK.

A. O. 1863, No. 43.

Officieren en Ambtenaren, die zich aan misbruik van sterken drank schuldig maken, mogen voor geen verlof naar Nederland worden voorgedragen.

§ 152. *Nonaktief-stelling van officieren wegens ziekte,*

A. O. 1860, No. 13. Art. 46, § 3.
geschiedt o. a. bij tijdelijke ongesteldheid, welke hun langer

dan zes maanden ongeschikt maakt om dienst te doen, moettende die ongesteldheid gekonstateerd worden door eene verklaring van militaire geneeskundigen.

G. B. 22 Mei 1861, No. 4. BB. 1045.

Op plaatsen waar geene geneeskundige kommissie is, kunnen deze certifikaten ook afgegeven worden door den plaatselijken militairen geneesheer.

§ 153. *Afgeven van certifikaten onder aanbod van eede.*

A. O. 1835, No. 14, § 4.

Alle geneeskundige certifikaten ten behoeve van personen, in dienst van den lande, moeten worden afgegeven onder presentatie van eede.

Twaalfde Afdeeling.

PHARMACEUTISCHE DIENST.

I. Bij de groote Hospitalen.

§ 154. *Verantwoordelijkheid van den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid.*

Art. 69 R. M. G. D.

De dirigerende officieren en eerstaanwezende van gezondheid zijn verantwoordelijk voor de goede en geregelde uitoefening van den pharmaceutischen dienst bij de groote hospitalen.

§ 155. *Uitoefening van den pharmaceutischen dienst.*

Art. 70 R. M. G. D.

Deze dienst zal bij elk dezer hospitalen zijn opgedragen aan een apotheker der 1ste klasse, aan wien een apotheker 2e kl. en een of meer apothekers der 3e klasse zullen zijn toegevoegd.

Art. 89 R. M. G. D.

De eerstaanwezende apothekers bij de hospitalen verdeelen den pharmaceutischen dienst op eene geregelde en gelijke wijze onder hunne ondergeschikten.

§ 156. *Pligten van den eerstaanwezend apotheker.*

a. TOEZIGT OP ZINDELJKHEID.

Art. 71 R. M. G. D.

De eerstaanwezend apotheker bij zoodanig hospitaal zal zorgen, dat de apotheek en daartoe behoorende stookplaats, zoomede het magazijn van geneesmiddelen en al wat daartoe behoort, doelmatig en naar behooren zijn ingerigt, en zindelijk gehouden worden; dat de utensilien altijd schoon en de koperen kook-gereedschappen goed vertind zijn.

b. BEHOORLIJKE BEWARING VAN GENEESMIDDELEN.

Art. 72 R. M. G. D.

Hij zal zorgen, dat alle in de apotheek aanwezige flesschen, potten, doozen, enz., van behoorlijke etiquettes voorzien zijn, waarop duidelijk zal geschreven staan de naam van het daarin bewaarde geneesmiddel, volgens de in Nederland ingevoerde Pharmacopœa.

Art. 73 R. M. G. D.

De doelmatige en goede bewaring der voorradige geneesmiddelen, utensilien, instrumenten, enz. is aan hem opgedragen, zullende hij alle ontvreemde of bedorven artikelen moeten vergoeden, indien zulks door meerdere zorg en waakzaamheid had kunnen worden voorgekomen.

c. BEWAREN VAN VERGIFTEN.

Art. 72 R. M. G. D.

Vergiften en hevig werkende middelen zullen in afzonderlijke kasten worden weggesloten.

d. TOEZIGT OP DE BEREIDING DER GENEESMIDDELEN.

Art. 86 R. M. G. D.

De eerstaanwezende apothekers bij de hospitalen zullen toe-

zien, dat de geneesmiddelen, die in de onder hun opzicht staande apotheken worden gereed gemaakt, met de meeste naauwkeurigheid en volgens de regelen der kunst worden bereid en dat zulks enkel geschiedt door daartoe bevoegden.

§ 157. *Pligten der apothekers in het algemeen.*

a. WELKE RECEPTEN BEHOOREN AANGENOMEN EN GEREED
GEMAAKT TE WORDEN.

Art. 87 R. M. G. D.

Alleen zoodanige recepten, die voorgeschreven zijn door officieren van gezondheid van het leger, zullen in de militaire apotheken mogen worden aangenomen en gereed gemaakt. (Vide § 93, geneeskundige dienst bij de garnizoenen.)

Art. 88 R. M. G. D.

De recepten voor zieken buiten de hospitalen moeten den naam en de kwaliteit van den lijder, alsmede den datum bevatten, en geteekend zijn door den officier van gezondheid, die dezelve geschreven heeft. Op dezelve moet tevens worden aangegeven hoedanig het geneesmiddel te gebruiken; een en ander moet zeer duidelijk geschreven worden.

Art. 61 R. M. G. D.

Is het recept van een civiel geneesheer, dan moet het door den officier van gezondheid der wacht of dien van het garnizoen gearapheerd worden, alvorens het in de militaire apotheek mag worden aangenomen.

b. TOT HOEVER ZICH HET GRATIS GEBRUIK VAN GENEESMID-
DELEN UITSTREKT.

Art. 62 R. M. G. D.

Het gratis gebruik van geneesmiddelen, bedoeld bij § 93, zal zich niet verder uitstrekken dan tot die middelen, welke in de militaire apotheken voorradig zijn, ten ware het volstrekt

noodzakelijk zij om van geneesmiddelen, die op de medicijnlijst niet gesteld zijn, in het behandelen der zieken te moeten gebruik maken, in welk geval alleen het zal vrijstaan dezelve afzonderlijk in te koopen, doch niet dan op autorisatie van den dirigerenden of eerstaanwezenden officier van gezondheid, die zulks echter niet zal vermogen te weigeren, dan op eigene verantwoordelijkheid voor de gevolgen.

c. VERSTREKKING VAN GENEESMIDDELEN AAN HET PERSONEEL
BIJ DE MILITAIRE VERKENNINGEN.

A. O. 1870, No. 164, Art. 57/58.

De brigade-chef zorgt steeds eene kleine hoeveelheid der meest dringende geneesmiddelen in voorraad te hebben. Zoo ook, dat zulk een voorraad aanwezig is bij elk ondergeschikt opnemer. Die geneesmiddelen bepalen zich tot chinine, cholera-mixtuur, calmérende en laxérende middelen, en moeten op een daartoe strekkende aanvraag, door den digst bijzijnden geneesheer worden verstrekt. Is de afstand te ver om in spoed vereischende gevallen tijdig hulp te bekomen, dan zal de brigade-chef de noodige voorstellen doen ter bekoming van een lapdoos, met gebruiksaanwijzing, ten einde zooveel mogelijk zelf geneeskundige hulp te verleen.

d. KOSTELOOZE VERSTREKKING VAN GENEESMIDDELEN TEN
BEHOEVE VAN DEN CIVIEL GENEESKUNDIGEN DIENST.

Staatsblad 1864, No. 96.

Ten vervolge op het besluit van 8 Mei 1863 No. 39. (Staatsblad No. 53) te verklaren, dat onder de vrije geneeskundige behandeling in § a der resolutie van 16 November 1824, No. 12, Staatsblad 1825 No. 9 (2e gedeelte) tevens wordt begrepen kosteloze verstrekking van geneesmiddelen uit de stads-apotheek te Soerabaja, en op alle andere plaatsen in Nederlandsch-Indië uit den daar aanwezigen landsvoorraad, mits de geneesmiddelen zijn voorgeschreven door de stadsgeneesheeren of door de met civiel-geneeskundigen dienst belaste geneeskundigen.

G. B. 1 Okt. 1860, No. 2.

Alle geneesmiddelen ten behoeve van het gymnasium Willem III zullen in den vervolge uit de militaire rijks-apotheek te Weltevreden verstrekt worden.

G. B. 1 Okt. 1870, No. 9.

Onder kosteloose verstrekking van *geneesmiddelen* is *niet* begrepen die van *utensilien* en *instrumenten* (b. v. breukbanden).

e. GEREEDMAKEN DER VOORGESCHREVEN GENEESMIDDELEN.

Art. 90 R. M. G. D.

De apothekers, belast met het gereedmaken der recepten, zullen alle daarin opgegeven middelen naauwkeurig afwegen en de aftreksels en afkooksels behoorlijk bereiden; en bijaldien het gebeurt, dat een officier van gezondheid bevindt, dat zijn recept niet behoorlijk is gereed gemaakt of daarin eenig ingrediënt vergeten, zal hij den apotheker, die schuld heeft, (zonder dat hier zijne klasse in aanmerking komt) deswege verantwoordelijk houden, en dien aangaande aan den dirigerenden officier van gezondheid rapporteren. Zoodanig verzuim zal strengelijk gestraft en daarvan aan den chef over den geneeskundigen dienst speciaal gerapporteerd worden, zullende daarin zelfs termen kunnen gelegen zijn, dat zoodanig pligtverzuim met verwijdering uit 's lands dienst wordt geboet.

f. BIJ TWIJFEL OMTRENT DE VOORGESCHREVEN DOSIS.

Art. 92, R. M. G. D.

Indien de voorgeschreven dosis van eenig geneesmiddel, vooral van sterk werkende, den apotheker te groot voorkomt, en hij daardoor tot het vermoeden komt, dat van den kant des geneesheers eene vergissing hebbe plaats gehad, zal hij de gereedmaking van het gerecepteerde afhankelijk doen zijn van het oordeel van dien geneesheer of bij afwezigheid van dien en in spoed vereischende gevallen, van eenig ander officier van gezondheid, dien hij zijn vermoeden zal bekend maken.

g. WIJZE VAN AFLEVERING DER GEREEDGEMAAKTE
GENEESMIDDELEN.

Art. 91 R. M. G. D.

De gereed gemaakte geneesmiddelen zullen worden afgeleverd in gesloten dozen, bedekte potjes of gekurkte flesschen, voorzien van étiquettes, waarop voor zieken, die in het hospitaal verpleegd worden, de naam en het nummer van de krib des lijders, zoomede het gebruik van het medikament, zal geschreven staan; terwijl de geneesmiddelen, bestemd voor zieken buiten het hospitaal, behalve den naam van den lijder en het gebruik van het middel ook nog den datum bevatten en voorts geteekend zullen worden door den apotheker, die dezelve heeft klaar gemaakt.

h. PERSOONLIJKE DISTRIBUTIE DOOR DEN APOTHEKER.

Art. 93 R. M. G. D.

De apotheker, die de voorgeschreven geneesmiddelen voor de zieken-zalen gereed heeft gemaakt, zal dezelve ook persoonlijk distribuëren, aan elken zieken afzonderlijk, en hen, als ook de ziekenoppassers met derzelve gebruik bekend maken. Deze laatsten zijn aansprakelijk, dat ieder zieke de geneesmiddelen gebruike, welke voor hem bestemd zijn.

§ 158. *Van den apotheker der wacht.*

a. WACHT BIJ DE GROOTE HOSPITALEN.

Art. 40 R. M. G. D.

Bij de groote hospitalen zal eene wacht bestaan van een officier van gezondheid en eenen apotheker. Deze wacht zal om de 24 uren verwisselen, waarvan een rooster zal worden aangehouden.

Art. 41 R. M. G. D.

De wachthebbende officier van gezondheid en apotheker zullen het hospitaal niet mogen verlaten en steeds bij de hand moeten zijn. (§ 31 *a*).

b. GEREEDMAKEN VAN TUSSCHENTIJD'S VOORGESCHREVEN
GENEESMIDDELEN.

Art. 95 R. M. G. D.

De tusschentijsds voorgeschreven geneesmiddelen, zoo voor zieken binnen als buiten het hospitaal zullen door den apotheker der wacht worden gereed gemaakt.

§ 159. *Dagelijksch relevé van de apothekers.*

Art. 94 R. M. G. D.

Dagelijks zal door iederen apotheker een relevé worden opgemaakt der geneesmiddelen, die volgens de visite-lijsten verbruikt zijn; des avonds na de laatste visite zal dezelve worden afgegeven aan den apotheker van de wacht.

§ 160. *Dagelijksche relevé, op te maken door den apotheker der wacht.*

Art. 96 R. M. G. D.

Van de recepten in § 158 *b* bedoeld, zal de apotheker der wacht een relevé en van deze gezamenlijk met diegene, welke hij van de andere apothekers bekomt, eenen algemeenen verzamelingstaat maken.

Deze verzamelingstaat met de zoeven genoemde relevés moeten na het einde der wacht aan den eerstaanwenden apotheker overhandigd worden, waarbij de afgetreden apotheker van de wacht tevens rapport zal doen omtrent het voorgevallene in de laatste 24 uren.

§ 161. *Maandelijksche relevé,*

Art. 97 R. M. G. D.

Uit deze dagelijksche verzamelingstaten zullen de eerstaanwezende apothekers, bij het einde van elke maand een geheel

formeren, en deze laatste zullen tot basis strekken der halfjaarlijks op te maken verantwoording.

§ 162. *Opmaken der verantwoording van geneesmiddelen.*

Art. 74, 75 en 76, R. M. G. D.

Bij het einde van elk semester zal de eerstaanwezend apotheker eene verantwoording opmaken van alle door hem ontvangen en verstrekte geneesmiddelen, utensilien, enz., zullende daarin ook die artikelen worden opgenomen, die hij van den directeur van het hospitaal heeft ontvangen.

Deze verantwoordingen, opgemaakt volgens de bestaande bepalingen, worden door den dirigerenden officier van gezondheid voor „gezien” geteekend, zonder dat zulks de verantwoordelijkheid van den apotheker vermindert.

Daarna zullen die verantwoordingen door den eerstaanwezenden apotheker aan den chef over den geneeskundigen dienst worden toegezonden.

Zie verder § 191.

§ 163. *Aanvraag van geneesmiddelen.*

Art. 78, 79 en 80, R. M. G. D.

Bij het einde van ieder semester zullen de eerstaanwezende apothekers voor de behoefte van een volgend halfjaar aanvragen opmaken voor geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn.

Deze aanvragen zullen, volgens de rekvisitielijsten van het bestaande of nader aan te geven model, opgemaakt en berekend worden naar het gemiddeld gebruik in de laatste drie jaren, buitengewone omstandigheden uitgezonderd.

Ter verduidelijking zal het aangevraagde artikel met eene schrap vooraan aangewezen worden.

Nadat de aanvragen door de eerstaanwezende officieren van gezondheid nagezien en als zoodanig goedgekeurd zijn, worden dezelve met de verantwoordingen der geneesmiddelen den chef over den geneeskundigen dienst aangeboden.

§ 164. *Ontvangst van geneesmiddelen.*

Art. 81 en 82, R. M. G. D.

Bij ontvangst van geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn zullen dezelve, nadat de uitwendige staat zal zijn geconstateerd, dadelijk door eene, ten minsten uit twee deskundige leden bestaande kommissie, te benoemen door den dirigerenden officier van gezondheid, onderzocht en vergeleken worden met de expeditie-lijsten, die er in duplo bijgevoegd zijn.

Indien geene verschillen bevonden worden, zal eene der lijsten zoo spoedig mogelijk door den eerstaanwezenden apotheker gekwiteerd en aan het magazijn van geneesmiddelen terug gezonden worden, terwijl de andere zal worden aangehouden, om die te voegen bij de verantwoording.

§ 165. *Bij te min bevinding of beschadiging.*

Art. 82 R. M. G. D.

Bij te min bevinding of wanneer sommige artikelen onbruikbaar mogten zijn, zal de in § 164 genoemde kommissie daarvan proces-verbaal dressereren, ten overstaan van hem, die de geneesmiddelen, enz. ontvangt.

In dat proces-verbaal zullen de waarschijnlijke oorzaken van het te min of onbruikbaar bevundene worden aangegeven. Met de expeditie-lijsten zal daarna in zelfder voege worden gehandeld, als in § 164 is aangegeven, alleen met dit onderscheid, dat dezelve zullen worden gekwiteerd, met verwijzing naar opgemeld proces-verbaal, waarvan al dadelijk afschrift zal worden medegezonden naar het magazijn van geneesmiddelen, tot voorloopige informatie.

Art. 83 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43.)

Verder zullen deze processen-verbaal, gevisieerd door de dirigerende of eerstaanwezende officieren van gezondheid, in duplo den chef over den geneeskundigen dienst en door dezen den chef van het departement van oorlog worden aangeboden, met voorstel om autorisatie tot afschrijving te provoceren bij de regering.

§ 166. *Bedorven of verloren artikelen uit den voorraad.*

Art. 84 R. M. G. D.

Indien van den voorraad bij de hospitalen eenig artikel bedorven of verloren gegaan is, zal daarvan in zelfder voege de afschrijving worden geprovoceerd als hierboven in § 165 is voorgeschreven.

§ 167. *Bewaren van recepten.*

Art. 98 R. M. G. D.

Alle visitelijsten en recepten der in het hospitaal toebereide geneesmiddelen moeten drie jaren lang bewaard worden.

§ 168. *Bewaren van flesschen, enz.*

Art. 85 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43.)

De ledige kisten, potten, flesschen, enz. zullen aan het magazijn van geneesmiddelen worden gezonden, tenzij de transportkosten daarvan te hoog zouden loopen, voor welk geval door tusschenkomst van den chef over den geneeskundigen dienst en den chef van het departement van oorlog, de autorisatie der Regering zal worden geprovoceerd, om dezelve publiek te doen verkoopen, ten voordeele van den lande. Zie § 191.

§ 169. *Verstrekkingsen aan de apotheek door de hospitaal-administratie.*

Art. 547 A. R.

De direktoren der hospitalen en menagemeesters zullen alleen de volgende artikelen voor geneeskundig gebruik verstrekken, als:

Arak, Europesche azijn, limoensap, tamarinde, zout, witte, fijne of kandysuiker tot poeders, javaansche suiker tot siroop

en oximel, sago, arrowroot, brood tot pillen, hoendereijeren, zeep tot het wasschen van verbandmiddelen (indien dezelve niet door de zorg der direktie gewasschen worden), ledige bottels, brandhout en spalcken tot verband.

Artikelen, hierboven niet genoemd, mogen niet aan de apotheken verstrekt worden dan op een certifikaat van den eerst-aanwezenden officier van gezondheid, de verklaring inhoudende, dat de gevraagde artikelen, ofschoon op de prijscourant van geneesmiddelen voorkomende, als in 's Rijks magazijn van geneesmiddelen verkrijgbaar, tijdig aangevraagd, doch nog niet ontvangen zijn en de behoefte daaraan dringend is.

§ 170. *Apotheek-Meubilair.*

Zie bureau-meubilair.

§ 171. *Militaire Apotheken. Algemeen voorschrift betreffende —*

O. M. G. D. 1871, No. 4.

Uit een ingesteld onderzoek gebleken zijnde, dat de toestand der militaire apotheken in het algemeen niet geheel voldoet aan de eischen, die aan dergelijke inrigtingen moeten gesteld worden en onder anderen, de voorraad, de wijze van opbewaring, gereedmaking en aflevering van geneesmiddelen voor verbetering vatbaar zijn, wordt het volgende voorgeschreven en ter stipte naleving aanbevolen:

1o. De militaire apothekers behooren er van doordrongen te zijn, dat hoe wenschelijk en noodig het moge wezen, zich in zuiver wetenschappelijke studien, tot hun vak betrekking hebbende, met ijver te bekwamen, zij in de eerste plaats en vóór alles zijn *pharmaceuten*, aan wie de praktische uitoefening der artseni-j-mengkunde is opgedragen.

Zij alleen kunnen geacht worden de *bevoegden* te zijn, bedoeld in artikel 86 van het reglement op den militair geneeskundigen dienst. (§ 156 d).

Mitsdien behooren de eerstaanwezend militaire apothekers, die volgens artikel 89 (§ 155) van het reglement voornoemd, den pharmaceutischen dienst gelijkelijk onder hunne ondergeschikten verdeelen, streng toe te zien, dat vooral de jongere apothekers zich met ijver en naauwgezetheid op de *receptuur*, dat is de gereedmaking der voorgeschreven geneesmiddelen, toeleggen.

In de vorengenoemde bepalingen ligt ten duidelijkste de bedoeling opgesloten, dat onder geene voorwaarde de receptuur mag toevertrouwd of overgelaten worden, aan militairen bij den pharmaceutischen dienst geëmploijeerd, daar deze, zelfs bij de meeste praktische geschiktheid, nimmer als *bevoegden* kunnen of mogen aangemerkt worden en onder daartoe leidende omstandigheden in de termen vallen der strafbepalingen bij Staatsblad 1853, No. 68, op de onbevoegde uitoefening van eenigen tak der geneeskunde vastgesteld; onverminderd de verantwoordelijkheid van hem, die krachtens het hem toegekend gezag over deze mindere militairen, hen tot die onbevoegde uitoefening heeft gemagtigd of daartoe last gegeven.

Het heeft dan ook nimmer in de bedoeling gelegen, die militairen toe te laten tot de receptuur, die uitsluitend door de apothekers moet worden verrigt; hunne werkzaamheden mogen zich niet verder uitstrekken dan tot hulp in het zuiver werktuigelijke der receptuur, zooals b.v. het kookken van dranken, vormen van pillen, — zaken, waarbij het minder aankomt op accuratesse of pharmaceutische kennis.

2o. Een tweede punt betreft den voorraad van geneesmiddelen in de militaire apotheken:

a. De militaire apothekers behooren de geneesmiddelen, die in hun apotheek niet in voorraad zijn, zoo noodig, zelf aan te maken, in zooverre daartoe de mogelijkheid bestaat.

b. Ingeval eenig middel ontbreekt, moet daarvan dadelijk kennis worden gegeven.

c. De opbewaring van geneesmiddelen moet met de meeste zorg geschieden; alzoo mogen geene kruiden, enz., gemakshalve in houten laden op ondoelmatige wijze bewaard worden, wanneer, zooals meermalen gebeurt, geschikte utensilien ter

bewaring, zooals blikken bussen, stopflesschen, enz., ongebruikt worden gelaten.

Deze voorwerpen kunnen daartoe, des noodig, worden aangevraagd.

d. Bij het aanvragen van geneesmiddelen zullen de bestaande voorschriften stipt worden nageleefd, onverminderd het regt om in bijzondere omstandigheden, mits de noodzakelijkheid behoorlijk worde aangetoond, daarvan af te wijken, en de bevoegdheid om bij urgentie, suppletoire aanvragen in te dienen.

e. De verzending van geneesmiddelen naar buitenposten, uit de militaire apotheken op de hoofdplaatsen, moet op de meest geschikte wijze en met de uiterste zorg geschieden.

f. Alle geneesmiddelen in de militaire apotheken behooren van de beste kwaliteit te zijn: de apothekers worden daarvoor in het bijzonder aansprakelijk gesteld.

30. Aan de dirigerende en eerstaanwezende officieren van gezondheid, die bij artikel 69 (§ 154) van het reglement op den militair geneeskundigen dienst verantwoordelijk zijn gesteld voor de goede en geregelde uitoefening van den pharmaceutischen dienst, wordt ten ernstigste aanbevolen op de vorenstaande punten hunne aandacht te vestigen, en daarover geregelde contrôle uit te oefenen.

Het insluipen van misbruiken in een tak van dienst, die in ieder opzigt een onderdeel uitmaakt van den militair geneeskundigen dienst, is slechts mogelijk door, en voor een groot deel te wijten aan onvolledige contrôle en verzuim van toezigt van de zijde der officieren van gezondheid.

Mitsdien wordt aan de dirigerende en eerstaanwezende officieren van gezondheid opgedragen.

a. meer, en de naauwgezette zorg, te besteden aan het toezigt over de militaire apotheken, en het tegengaan van misbruiken, waartoe onder anderen ook behoort, dat naar men vermoedt, de apothekers wel eens eigenmagtig surrogaten verstrekken voor voorgeschreven, doch niet voorhanden geneesmiddelen; of wel de receptuur overlaten aan mindere militairen.

Deze misbruiken behooren, indien zij zich nog mogten voordoen, onmiddelijk ter kennis van den chef gebragt te worden.

Zij moeten streng toezien, dat de hiervoren vastgestelde bepalingen, evenzeer als die, welke in het reglement op den militair geneeskundigen dienst voorkomen, en op de artsensijmengkunde betrekking hebben, door de apothekers worden nageleefd.

b. op onbepaalde tijden, doch minstens een maal in de drie maanden, door persoonlijke inspektie, zich te overtuigen van den toestand der apotheek in loco, in het algemeen, en van den voorraad, de kwaliteit en de wijze van opbewaring in het bijzonder.

c. onder hunne leiding, daar waar de gelegenheid dit toelaat, de militaire apothekers de kultuur te doen beproeven van enkele bloemen of kruiden, b. v. van chamomillen, enz., die onder anderen te Bandong op gemakkelijke en uitnemende wijze geslaagd is.

d. zoo noodig en mogelijk, met het oog op de bestaande bepalingen, van hunne bevoegdheid gebruik te maken, tot den plaatselijken aankoop van die geneesmiddelen, welke uit onzen voorraad niet verkregen, noch in de apotheken zelve aangeemaakt kunnen worden.

e. daar waar vernieuwingen of belangrijke herstellingen aan hospitalen of apotheken ten uitvoer moeten gelegd worden, hunne bijzondere aandacht te vestigen op de betere lokale inrigting der apotheken, overeenkomstig de eischen des tijds, en op de oprigting van laboratoria, en van goede kookplaatsen.

f. Verder hunne aandacht te vestigen op de wijze van aflevering der geneesmiddelen, volgens de bestaande voorschriften.

Het stelsel van aflevering in wijn- of bierflesschen moet zoo veel mogelijk verlaten worden. De noodige maatregelen zullen getroffen worden, om de militaire apotheken van geschikte flesschen te voorzien, wier kleur onder anderen zal aanduiden of het geneesmiddel voor *in-*, dan wel voor *uitwendig* gebruik bestemd is.

Gepaste netheid, die zeer goed zamengaat met eenvoudig-

heid, zonder weelde, moet en kan ook van onze militaire apotheken gevorderd worden.

g. Toe te zien op de bewaring en het onderhoud van 's lands instrumenten. Terwijl de in voorraad zijnde instrumenten bij de militaire apothekers bewaard worden is bij artikel 39 (§ 33) van het reglement op den militair geneeskundigen dienst uitdrukkelijk bepaald, dat een officier van gezondheid speciaal met de bewaring en het onderhoud der (ingebruik genomen) instrumenten belast is.

Toch schijnt vrij algemeen het misbruik ingeslopen te zijn, dat die instrumenten zoo goed, als geheel, aan de zorg van verbandmeesters worden overgelaten, die ze door ruwe en onkundige behandeling dikwijls beschadigen.

In zooverre het schoonmaken van instrumenten aan die verbandmeesters wordt overgelaten, behoort zulks altijd te geschieden onder het persoonlijk toezigt van den officier van gezondheid, die voor het behoorlijk onderhoud verantwoordelijk en voor de gevolgen van nalatigheid ten deze aansprakelijk is.

h. Eindelijk hunne aandacht te vestigen op het misbruik van pluksel. De uitgaven voor dit verbandmiddel zijn zeer aanzienlijk, en het verbruik overschrijdt zoo verre de grenzen van noodzakelijkheid, dat de gevolgtrekking geregtvaardigd is, dat dit pluksel ook voor andere doeleinden gebruikt wordt.

Ter verduidelijking van het hiervoren vastgestelde dient nog het volgende.

Al het hier bepaalde is ook, voor zoo ver mogelijk, van toepassing op de officieren van gezondheid, die met den pharmaceutischen dienst zijn belast.

Sommigen schijnen van meening te zijn, dat zij bij hunne aanvragen van geneesmiddelen zich moeten bepalen tot die, welke op de prijscourant voorkomen. Het staat den militairen geneesheeren vrij, ook andere geneesmiddelen aan te vragen, of te doen aanvragen: aan die verzoeken zal, voor zoo ver mogelijk en noodig, gevolg worden gegeven.

Men vertrouwt echter, dat de officieren van gezondheid het bewijs zullen leveren, den hoofdfaktor van genezing hunner

zieken niet uitsluitend in het voorschrijven van vele en velerhande geneesmiddelen te zoeken.

Met de inspektien over de apotheken moet met April eerstkomende een aanvang gemaakt, de rapporten der gehoudene inspektie behooren den chef aangeboden te worden.

In verband met de in hoofde genoemde bepalingen, die voor zoo ver noodig, ook op den administrateur van 's rijks geneesmiddelen van toepassing zijn, wordt aan dezen in het bijzonder het navolgende opgedragen;

a. Indien onverhoopt enig geneesmiddel uit 's lands voorraad geheel of gedeeltelijk is uitgeput, bedorven, enz., zoodat aan de ingekomen aanvragen niet, of slechts gedeeltelijk, kan worden voldaan, is hij gehouden den chef over den geneeskundigen dienst deswege dadelijk te rapporteren, zoo noodig vergezeld van voorstellen tot onverwijldde voorziening.

b. de aanvragen van geneesmiddelen, behoorende bij de halfjaarlijksche verantwoordingen, of wel suppletoire aanvragen, zullen, vóór zij door den chef voor „fiat verstrekking” geteekend worden, in handen van den administrateur gesteld worden, om hem vooraf in de gelegenheid te stellen zich te overtuigen, dat die aanvragen overeenkomstig de voorschriften zijn opgemaakt, alsmede in hoeverre de voorraad de gewenschte verstrekking toelaat.

Na overweging van zijne bemerkingen zal door den chef de verstrekking c. q. worden gefiatteerd.

Hierna moet aan de verzending zoo spoedig mogelijk gevolg gegeven worden, doch de daarop betrekking hebbende expeditie-lijsten worden door den chef niet goedgekeurd, dan wanneer uit de daarbij over te leggen reeds gefiatteerde aanvragen zal gebleken zijn, dat behoorlijk is afgeleverd, datgeen, waartoe de administrateur door hem gemagtigd en gelast is.

In zooverre de posten op de buitenbezittingen uit de apotheken der hoofdplaatsen voorzien worden, zullen de dirigerende en eerstaanwezende officieren van gezondheid in denzelfden geest handelen.

II. Bij de garnizoens-hospitalen, ziekenzalen en andere geneeskundige inrigtingen.

§ 172. *Uitoefening van den pharmaceutischen dienst.*

Art. 99, 100 en 101 R. M. G. D.

Bij de garnizoens-hospitalen, waarbij slechts één apotheker dienst doet, zal deze met den geheelen pharmaceutischen dienst, in den geest als die voor groote hospitalen is voorgeschreven, belast zijn, onder toezigt van den eerstaanwezenden officier van gezondheid.

Bij hospitalen, waar geen apotheker geplaatst is, zal de dienst daarvan op de zoeven vermelde wijze, door den jongsten in rang der officieren van gezondheid verrigt worden.

Bij geneeskundige-etablissemten en ziekenzalen, waar slechts één officier van gezondheid den dienst waarneemt, zonder dat een apotheker daar zij, zal deze ook het pharmaceutisch gedeelte van denzelfven uitvoeren, volgens bovenstaande bepalingen.

III. Rijks magazijn van geneesmiddelen.

§ 173. *Instelling van een Rijks magazijn van geneesmiddelen.*

Art. 102 en 103 R. M. G. D.

Er zal een afzonderlijk magazijn van geneesmiddelen aanwezig zijn, waaruit in de behoefte van alle militaire geneeskundige etablissementen zal worden voorzien.

Dit magazijn zal onder het onmiddelijk toezigt staan van den chef over den geneeskundigen dienst.

Art. 104 R. M. G. D. (G. B. 31 Oktober 1859, No. 7).

De administratie en werkzaamheden van dit magazijn zullen zijn opgedragen aan een apotheker 1e klasse, onder den titel van administrateur van 's Rijks geneesmiddelen, aan wien een apotheker der 2e klasse zal zijn toegevoegd.

§ 174. *Verantwoordelijkheid van den administrateur.*

Art. 105 R. M. G. D.

De administrateur is verantwoordelijk voor de goede en doelmatige bewaring van alle artikelen, die in het magazijn voorhanden zijn.

Bij bederf of tekortkomst van het een of ander, zal hij het bedorvene of verlorene moeten vergoeden, tenzij hij kan aantoonen, alle maatregelen van voorzorg genomen te hebben om bederf of verliezen te beletten.

§ 175. *De verstrekkingen geschieden op schriftelijken last van den chef over den geneeskundigen dienst.*

Art. 107, 108 R. M. G. D.

Wanneer bij den chef eene aanvraag om geneesmiddelen inkomt, zal deze dezelve in handen van den administrateur stellen, om daarop onverwijld te dienen van konsideratien en advies, met betrekking tot den voorraad.

Nadat alsdan de chef zijne magtiging ten deze zal hebben verleend, wordt aan de verzending gevolg gegeven.

De administrateur zal geene verstrekkingen, aan wien het zijn moge, en onder welke benaming of voorwendsel ook, uit het magazijn mogen doen, zonder schriftelijken last van den chef over den geneeskundigen dienst. (Zie § 171.)

§ 176. *Verstrekking van heelkundige instrumenten uit 's Rijksmagazijn van geneesmiddelen. — Intrekking van de —*

O. M. G. D. 1871, No. 1.

De verstrekking tegen betaling aan officieren van gezondheid van heelkundige instrumenten uit 's Rijksmagazijn van geneesmiddelen is in strijd met art. 16, afdeeling 4, van de komptabiliteitswet (Staatsblad 1864, no. 106) waarbij is bepaald, dat alléén bruikbare voorwerpen, voor 's landsdienst bestemd,

mogen vervreemd worden, om dringende redenen of tot uitvoering van gouvernements werken voor aannemers.

De partikuliere industrie voorziet op voldoende wijze in de behoefte aan heelkundige instrumenten, zoodat reeds daarom verdere bemoeijenis en inmenging van den staat overbodig en onraadzaam is, doch bovendien leidt de verstrekking uit 's lands voorraad tot vele en belangrijke bezwaren. — Mitsdien wordt bepaald, dat zoodra de thans in het magazijn voorhanden voorraad opgeruimd zal zijn, geene instrumenten of utensilien meer tegen betaling uit 's Rijks voorraad zullen verstrekt worden, dan alleen in die gevallen, waarin zij strekken moeten ter vervanging van 's Gouvernements-instrumenten, waarvan de vergoeding aan een der officieren mogt opgelegd worden.

§ 177. *Keuring van instrumenten vóór de aflevering.*

Miss. Chef G. D. 31 Januarij 1871, No. 210, aan den Dir. off. v. G. in de 1e mil. afd.

Ten einde den waarborg te bezitten, dat voortaan alleen volkomen bruikbare instrumenten, uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen worden afgezonden, worden twee officieren van gezondheid, doorlopend in kommissie benoemd, om die instrumenten vóór de aflevering, ten overstaan van den administrateur van geneesmiddelen te keuren, en hen voor verzending geschikt te verklaren.

§ 178. *Verzending van geneesmiddelen.*

Art. 106, 109, 110, R. M. G. D.

Bij verzendingen van geneesmiddelen uit het magazijn zal de administrateur zorgen, dat dezelve goed en doelmatig worden ingepakt. De verliezen, die door nalatigheid ten deze mogten ontstaan, zullen ten zijnen laste komen.

Voor elke verzending van geneesmiddelen zal eene expeditielijst in triplo worden opgemaakt en geteekend door den ad-

ministrateur. Nadat die lijsten ook door den chef over den geneeskundigen dienst voor gezien en goedgekeurd zijn geteekend, wordt een derzelve als legger bij het magazijn aangehouden, terwijl de twee andere met de geneesmiddelen worden verzonden, om daarmede te handelen als in § 164 is voorgescreven.

De voor ontvangst geteekende expeditie-lijsten worden door den administrateur bij zijne zes-maandelijksche verantwoording overgelegd. (Zie §§ 171 en 181.)

§ 179. *Ontvangst van geneesmiddelen uit Europa. — Proces-verbaal bij —*

Art. 112, 113, 114 en 117, R. M. G. D.

Bij aankomst eener faktuur geneesmiddelen uit Europa, wordt eerst derzelve *uterlijke* staat van bevinding door eene kommissie onderzocht en gekonstateerd, daarna in het magazijn van geneesmiddelen opgenomen en daarvan aan den chef over den geneeskundigen dienst door den administrateur gerapporteerd.

Vervolgens wordt door eene tweede kommissie, ook ten overstaan van den administrateur, de *inwendige* gesteldheid onderzocht en gekonstateerd.

Beide kommissien worden uit de officieren van den geneeskundigen dienst door den chef benoemd.

Elke kist zal afzonderlijk geopend en onderzocht en van derzelve bevinding, vergeleken met de faktuurlijst, in het daarvan te dresserende proces-verbaal aanteekening gehouden worden.

In dit proces-verbaal, ingerigt volgens het bestaande of nader aan te geven model, zullen bij te min bevinding of wanneer sommige artikelen onbruikbaar mogten zijn, de waarschijnlijke oorzaken daarvan worden aangegeven.

Art. 115/116 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43.) en Art. 117 R. M. G. D.

De processen-verbaal van keuring der uit Nederland aange-

bragte geneesmiddelen enz. moeten worden opgemaakt afzonderlijk van elk faktuur in *viervoud*.

Die processen-verbaal worden met spoed door tusschenkomst van den gewestelijken dirigerenden officier van gezondheid gezonden aan den chef over den geneeskundigen dienst.

Deze fiatteert de inname volgens bevinding, behoudt één exemplaar voor zijn archief en zendt voorts: één exemplaar aan den administrateur van 's Rijks-magazijn van geneesmiddelen, om als bewijsstuk bij zijne verantwoording over te leggen en de overige twee exemplaren aan het departement van oorlog, waarbij één exemplaar blijft berusten en één exemplaar wordt voortgeschikt aan de algemeene rekenkamer.

Indien echter op een faktuur aanmerkingen zijn gevallen, hetzij tengevolge van beschadiging of te min bevinding van artikelen, waaromtrent in Nederland verhaal zou kunnen worden ingesteld, dan wel om gebreken of afwijkingen van bestaande modellen of voorschriften, moet bovendien aan het departement van oorlog nog worden aangeboden een extrakt uit het betrekkelijk procesverbaal van keuring, bestemd om door de Regering aan het ministerie van kolonien in Nederland te worden gezonden.

De geheele faktuur wordt door den administrateur volgens de faktuurlijst bij de boeken in ontvangst genomen.

§ 180. *Aankoop van artikelen in Indie.*

Art. 118, R. M. G. D.

Van de artikelen, die in Indie ten behoeve van het magazijn van geneesmiddelen worden ingekocht, zullen ook processen-verbaal van bevinding worden gedresseerd.

§ 181. *Halfjaarlijksche verantwoording van het magazijn.*

Art. 119 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43).

Bij het einde van elk semester maakt de administrateur zijne

verantwoording op, volgens de bestaande of nader te arresteren bepalingen.

De verantwoording wordt, voorzien van de noodige bewijzen in *originali*, in tijds gezonden door tusschenkomst van den chef over den geneeskundigen dienst, die dezelve voor gezien teekent, en den chef van het departement van oorlog, aan de algemeene Rekenkamer. (Zie § 178).

§ 182. *Eisch uit Nederland.*

Art. 120 R. M. G. D.

Voor de geneesmiddelen, die aan geen spoedig bederf onderhevig zijn, instrumenten, utensilien, enz., die uit Nederland moeten ontboden worden, alsook voor de benoodigdheden, welke in Indie kunnen worden aangekocht, zal de administrateur elk jaar afzonderlijk eischen opmaken, welke hij zenden zal aan den chef over den geneeskundigen dienst, die dezelve in beoordeeling zal nemen, en deswege verantwoordelijk zijn. Voor zoodanige artikelen, welke aan spoedig bederf onderhevig zijn, zal hij halfjaarlijksche aanvragen inzenden.

Met deze eischen zal worden gehandeld volgens de vigerende of nader in te voeren bepalingen.

G. B. 15 November 1870, No. 12.

De chef over den geneeskundigen dienst is gemagtigd, om door tusschenkomst van den chef van het departement van oorlog, bij den aanvang van elk kwartaal zoo noodig in te dienen een suppletoire eisch van artikelen, welke uit Nederland benoodigd zijn voor den geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indie, af te leveren te Batavia en waarvan de uitzending per overlandmail verlangd wordt.

§ 183. *Driemaandelijksche opgave van verbruikte of gebroken artikelen.*

Art. 121 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43.)

Alle drie maanden wordt door den administrateur een staat

opgemaakt en aan den chef over den geneeskundigen dienst ingediend van de verbruikte of gebroken artikelen in zijn magazijn.

Die staat wordt den chef van het Departement van Oorlog aangeboden, met voorstel om bij het Gouvernement de afschrijving van het verbruikte en gebrokene te provoceren.

§ 184. *Afkeuring van bedorven artikelen.*

Art. 122 R. M. G. D. (A. O. 1867, No. 43.)

Indien sommige artikelen in het magazijn bedorven of voor verstrekking ongeschikt worden, zal de chef over den geneeskundigen dienst, op verzoek van den administrateur, eene kommissie benoemen om die artikelen te onderzoeken.

In het door die kommissie te dresserende proces-verbaal zal moeten worden aangegeven, waaraan het bederf is toe te schrijven.

Met deze processen-verbaal wordt gehandeld, zooals hierboven is aangegeven in § 165. — (Zie § 191.)

§ 185. *Opneming van den toestand van het magazijn.*

Art. 123 R. M. G. D. — A. O. 1867, No. 43.

De opneming van het magazijn van geneesmiddelen zal geschieden:

Bij aanleiding tot twijfel omtrent goed beheer; bij overgang van het beheer van den eenen administrateur op den anderen en op het einde van het dienstjaar.

De chef over den geneeskundigen dienst benoemt daartoe eene kommissie, welke ten overstaan van den administrateur, zoowel de kwantiteit als kwaliteit der zich in het magazijn bevindende artikelen opneemt.

Indien door het aanzienlijke van den voorraad de opname op het einde van het jaar aan te groot bezwaar onderhevig

is, wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt en de opname op gelegener tijdstip bevolen.

De kommissie maakt van hare bevinding bij opname een gedetailleerd proces-verbaal op en biedt *twee* exemplaren daarvan den chef over den geneeskundigen dienst aan, tot voorschikking aan den chef van het departement van oorlog, door wien eene expeditie daarvan der algemeene rekenkamer wordt toegezonden.

§ 186. *Verifikatie der verantwoordingen van geneesmiddelen, elders opgemaakt.*

Art. 124 R. M. G. D.

De administrateur van 's Rijks geneesmiddelen zal de verantwoordingen der apothekers bij de hospitalen en andere geneeskundige etablissementen, die hem door den chef over den geneeskundigen dienst in handen zullen gesteld worden, naauwkeurig nazien en zijne bemerkingen daarop aan dien chef mededeelen.

IV. Scheikundig Laboratorium.

§ 187. *Instelling van een Scheikundig Laboratorium.*

Art. 125, 126 en 127 R. M. G. D. (G. B. 31 Okt. 1859, No. 7.)

Te Batavia zal een scheikundig Laboratorium gevestigd zijn, dat onder het onmiddelijk toezigt staat van den chef over den geneeskundigen dienst.

De direktie en werkzaamheden van dit laboratorium zullen zijn opgedragen aan den eersten apotheker, onder den titel van eersten laborant, aan wien een apotheker 2e klasse zal zijn toegevoegd.

§ 188. *Bereiding van benoodigde præparaten en het doen van chemische onderzoekingen, enz.*

Art. 128 t/m. 132 R. M. G. D.

In het scheikundig laboratorium zullen alle voor het magazijn van geneesmiddelen benoodigde præparaten worden gemaakt en verder alle door den chef over den geneeskundigen dienst bevolen chemische onderzoekingen en bereidingen plaats hebben.

In verband hiermede zal de administrateur van 's Rijks geneesmiddelen in tijds aan den chef over den geneeskundigen dienst opgeven, wat in het scheikundig laboratorium ten behoeve van zijn onderhebbend magazijn dient te worden aangeemaakt, als wanneer de chef deswege de noodige bevelen zal geven.

De benoodigde artikelen voor de in het laboratorium te verrigten bereidingen zullen, op daartoe gedane aanvragen, op de gewone wijze uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen worden verstrekt.

Van alle in het scheikundig laboratorium vervaardigde præparaten zal door den apotheker voormeld een journaal worden aangehouden, bevattende de hoeveelheid der verschillende artikelen, voor elk præparaat gebezigd en het produkt daardoor bij elke bereiding verkregen. Dit journaal zal steeds in het laboratorium aanwezig en bijgehouden moeten zijn.

De alzo vervaardigde præparaten zullen tegen proces-verbaal aan den administrateur van 's Rijks geneesmiddelen worden afgegeven.

§ 189. *Verantwoording.*

Art. 133, 134, R. M. G. D. — A. O. 1867, No. 43.

Bij het einde van ieder semester zal door den eerstaanwezenden apotheker bij het laboratorium eene verantwoording worden opgemaakt.

Die verantwoording wordt, voorzien van de noodige bewijzen in *originali* in tijds gezonden door tusschenkomst van den chef

over den geneeskundigen dienst, die dezelve voor gezien teekent en den chef van het departement van oorlog, aan de algemeene rekenkamer.

Bij die verantwoording zullen als bewijzen worden gevoegd:

1. Een bereidingsstaat (uittreksel uit het journaal) der gedurende het semester vervaardigde præparaten.
2. De expeditielijsten der ontrangen artikelen.
3. De processen-verbaal der afgeleverde bereidingen.

§ 190. *Driemaandelijksche opgave van verbruikte of gebroken artikelen.*

Art. 135 R. M. G. D. — A. O. 1867, No. 43.

Alle drie maanden wordt door den apotheker, belast met het scheikundig laboratium, een staat opgemaakt en aan den chef over den geneeskundigen dienst ingediend van de in het laboratorium verbruikte of gebroken artikelen.

Deze staat wordt door den chef, den chef van het departement van oorlog aangeboden, met voorstel om bij het gouvernement de afschrijving van het verbruikte of gebrokene te provoceren.

V. **Beheer en verantwoording, enz., van geneesmiddelen, utensilien en instrumenten.**

§ 191. *Toelichting daarop.*

a. **WIJZE VAN VERSTREKKINGEN.**

O. M. G. D. 1870, No. 3.

In opvolging van het voorgeschrevene bij Stbl. No. 111a van het jaar 1857, namelijk dat de administratie van 's Rijks geneesmiddelen in Nederlandsch-Indie, in Nederlandsch gewigt

zal plaats hebben, zooals bevolen is bij koninklijk besluit, dd. 29 Maart 1817, (Indisch Staatsblad van het jaar 1838, No. 2), geschieden alle verstrekkingen van geneesmiddelen uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen of zijne onderdeelen in decimaal gewigt, terwijl de verstrekkingen van geneesmiddelen op *dagelijksche voorschriften aan zieken* in medicinaal gewigt plaats hebben, met dien verstande, dat zij op de daarvoor bestemde verantwoordingslijsten in decimaalgewigt herleid en verrekend worden.

Bij de verstrekking van geneesmiddelen ten behoeve van andere departementen, zooals bedoeld is bij Staatsblad No. 151 van het jaar 1866, inhoudende de „Regelen en voorschriften voor het materieel beheer en bij materieele verstrekkingen”, houde men in het oog, dat die verstrekkingen van geneeskundige behoeften uit den militairen voorraad volgenderwijze gesplitst behooren te worden, als ten laste van:

a. *Het departement van binnenlandsch bestuur*; die voor pradjoerits en djaijang-secars, ieder afzonderlijk te behandelen.

b. *Het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid*; die voor de inlandsche bevolking, behoeftigen en armengestichten.

c. *Het departement van burgerlijke openbare werken*; die ten behoeve der diensttakken daartoe behoorende.

d. *Het departement van Justitie*; (sorteert administratief onder het departement van Finantien), die voor civiele gevangenen, bannelingen en justitie-bedienden, en voor krankzinnigen die bij vonnis onder behandeling verwezen en in de hospitalen opgenomen worden.

Verstrekkingen voor politie-dienaren te Benkoelen en ommelanden, Lampongsche distrikten, Palembang, Soekaradja (Banjoewangie) Maros, Parang-Loë en Takalar (Celebes) moeten gebragt worden ten laste van a.

De verstrekkingen voor politie-dienaren mogen niet gecumuleerd worden met die voor gevangenen en bannelingen, maar moeten *afzonderlijk* behandeld worden.

Die voor bannelingen en kettinggangers; te Koetei, komen ten laste van de steenkolenmijn aldaar.

e. *Het departement van marine*; die aan schepen, of derzelve bemanning van Zr. Ms. en van de gouvernements-marine; — voor de schepen welke ten laste komen van het budget in Nederland, afzonderlijk te behandelen.

Ook de *aanvragen* tot verstrekking aan elk der hiervoren genoemde departementen moeten steeds afzonderlijk worden opgemaakt.

b. OPMAKING DER VERANTWOORDING VAN GENEESMIDDELEN.

Voor de opmaking van de halfjaarlijksche verantwoording van geneesmiddelen bezigt men het gedrukt model, hetwelk tot dit doel bij de jaarlijks verstrekte gedrukten wordt afgeleverd.

De indiening der verantwoording door den eerstaanwezend apotheker of met den pharmaceutischen dienst belasten officier van gezondheid aan den chef over den geneeskundigen dienst geschiedt, na door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid voor gezien te zijn geteekend, regtstreeks, zonder geleide-missive, doch onder overlegging van een inventaris in duplo. Is het noodig iets ter toelichting mede te deelen, dan geschiede zulks bij eene „nota van bemerkingen.”

Op de zoeven genoemde inventaris moeten vermeld worden.

a. de verantwoording van geneesmiddelen.

b. de bescheiden, genoemd bij Alg. Order van 1867, No. 43, sub I als:

1. Eene gekwiteerde expeditie (triplikaat) der voldane (ontvangen) aanvragen van geneeskundige behoeften uit militaire of andere voorraden ten behoeve van het departement van oorlog of andere departementen.

2. Eene lijst van het gekomponeerde, met vermelding der hoeveelheid van ieder verbruikt artikel en van het produkt.

3. Eene lijst der artikelen, ontvangen van de hospitaal-direktie.

4. De dagelijksche relevés der in het hospitaal voorgeschreven geneesmiddelen, opgemaakt door de wachthebbende apothekers.

5. De relevés der buiten het hospitaal voorgeschreven geneesmiddelen.

6. De maandelijksche algemeene verzamelingstaten.

7. Eene gekwiteerde expeditie (duplikaat) van voldane (verzondene) aanvragen van geneeskundige behoeften ten behoeve van het departement van oorlog, benevens afschriften der voldane (verzonden) aanvragen van geneeskundige behoeften ten behoeve van andere departementen en van die, welke plaats hebben gehad voor praktijk tegen betaling waarvan het geldswaardig bedrag reeds in 's lands kas gestort is; de bewijzen van storting zullen hierbij worden overgelegd.

8. De bons van verstrekte breukbanden, geteekend door de gebruikers;

c. de verantwoording van chirurgikale instrumenten (jaarlijks volgens gedrukt model L^a N.)

d. de verantwoording der veldmedicijnkisten en verbandtasschen, met hun inhoud, behalve de geneesmiddelen, die op de gewone halfjaarlijksche verantwoording verhandeld worden;

e. eene verzamelingstaat der ingekochte inlandsche of uit civiele apotheken aangekochte geneesmiddelen (in simplo);

f. de aanvraag van geneesmiddelen voor het volgend halfjaar (in triplo.)

Den administrateur van 's Rijks geneesmiddelen is opgedragen, om bij den ontvangst van deze verantwoordingen en bij akkoord-bevinding één der inventarissen, voor ontvangst" geteekend, regtstreeks aan den inzender terug te zenden. Indien door den administrateur, bij de verifikatie *bemerkingen* gemaakt worden, en deze door den chef over den geneeskundigen dienst aan den betrokken dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid worden opgezonden, met bijvoeging van „om het noodige te verrigten of te doen verrigten," geldt dit als een last om den legger der verantwoording, overeenkomstig de gemaakte *bemerkingen* te doen verbeteren.

De *bemerkingen* worden daarna bij den legger-verantwoording gedeponneerd.

g. Bij de herleiding van medicinaal tot decimaal gewigt, alsmede door verdrooging of vervluchtiging van geneesmiddelen, of uit andere oorzaken, ontstaan in den regel in de

werkelijk aanwezige hoeveelheden kleine verschillen, hetzij meerder-, hetzij minderheden.

Ten einde dit bezwaar uit den weg te ruimen, zijn de *recensementstaten* ingevoerd. Zij worden bij de jaarlijks verstrekte gedrukten afgeleverd en dienen om van de bevonden minder- of meerderheden *af-* of *bijschrijving* te verkrijgen, waaruit dus voortvloeit, dat hierop geene utensilien en instrumenten mogen gebragt worden.

Zij behooren bij de verantwoording van geneesmiddelen, aan het einde van ieder jaar te worden overgelegd *in duplo*, alsmede bij het overgeven en overnemen van iederen pharmaceutischen dienst.

Zoodra deze staten terug ontvangen zijn en ingevolge de daarop gestelde dispositie gehandeld is, behooren zij bij de eerstvolgende verantwoording van geneesmiddelen te worden overgelegd, ten einde van de plaats gehad hebbende regularisatie te doen blijken.

Bij de berekening van het geldswaardig bedrag van geneesmiddelen, enz., die ten behoeve van de civiele praktijk of voor andere departementen gebruikt zijn, wordt als beginsel aangenomen, dat alle onderdeelen van een cent, welke minder dan 0.25 bedragen, niet worden gerekend; van 0.25 tot 0.74 geldt voor *een halven cent*, 0.75 en daarboven is een cent.

Beheerders van apotheken worden, ingevolge art. 90 der wet van 23 April 1867, Stbl. no. 106, aangemerkt als *buitengewone comptabelen*, en zijn als zoodanig rekenplichtig aan de algemeene rekenkamer, doch overeenkomstig het bepaalde bij Stbl. 1866, no. 98, *niet* verplicht tot borgstelling.

De indiening hunner verantwoordingen geschiedt echter *niet regtstreeks* aan de algemeene rekenkamer, doch door tusschenkomst van de militaire geneeskundige autoriteit, tot welke zij zich regtstreeks verhouden.

c. NADERE BEPALINGEN OMTRENT AANVRAGEN EN VERSTREKKING VAN GENEESMIDDELEN, ENZ.

Art. 111 R. M. G. D. A. O. 1867, No. 43.

a. De verstrekkingen van geneesmiddelen uit 's lands mili-

tairen voorraad, ten behoeve van alle departementen, geschieden te Batavia uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te Weltevreden; op andere plaatsen uit de militaire magazijnen of apotheken aldaar aanwezig.

b. Alle aanvragen tot verstrekkingen, bestemd om uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te Weltevreden te worden voldaan, worden gerigt in *triplo* aan den chef over den geneeskundigen dienst, die het *fiat verstreken* verleent, na zich alvorens, ten aanzien van de ten behoeve van andere departementen ingediende aanvragen overtuigd te hebben, dat zij voldoen aan de voorwaarden, gesteld bij de laatste alinea van artikel 8 van Staatsblad 1866, No. 151, bij gebreke waarvan zij door hem aan den chef van het departement, dat de goederen behoeft, worden aangeboden om door dien chef of namens hem te worden geviseerd.

Na van magtiging tot verstrekking te zijn voorzien, worden gezegde aanvragen aan den administrateur van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen toegezonden, die daaraan voldoet, voor zooveel de voorraad in het magazijn zulks toelaat, en van die voldoening kennis geeft aan den aanvrager, of aan een door den chef van het departement, dat de goederen behoeft, te magtigen persoon.

Deze neemt de verstrekte behoeften van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen in ontvangst, teekent de betreffelijke aanvragen voor ontvangst, en draagt zorg voor de expeditie der goederen naar hunne bestemming, vergezeld van het hem almede ter hand te stellen triplikaat van de aanvraag.

c. De aanvragen tot verstrekking, bestemd om uit den militairen voorraad van geneesmiddelen op andere plaatsen dan Batavia te worden voldaan, worden gerigt aan de autoriteit, welke bevoegd is tot het verleenen van *fiat verstreking*, namens den chef van het departement van oorlog.

Deze verleent *fiat verstreken*, na zich te hebben overtuigd, dat de aanvraag geviseerd is door of namens den chef van het departement, dat de goederen behoeft, waarna de aanvraag aan den beheerder of bewaarder van voornoemden voorraad ter voldoening wordt toegezonden, die daaraan voldoet, voor zoo-

ver de voorraad zulks toelaat, en wijders daarmede handelt als voorgeschreven is ten aanzien van de, door den administrateur van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen te Weltevreden, uit dat magazijn te verstrekken goederen.

d. de verstrekkingen van geneesmiddelen uit den militairen voorraad op verschillende plaatsen in Nederlandsch-Indie, middels dagelijks zich herhalende algemeene of bijzondere voorschriften (recepten) van de daartoe bevoegde militaire of civiele geneesheeren, ten behoeve van lijders tot andere departementen behoorende, geschieden op denzelfden voet als tot dus verre, met dien verstande, dat de beheerder of bewaarder van den militairen voorraad, waaruit die behoeften verstrekt worden, uit die voorschriften op den laatsten van iedere maand, eene gezamenlijke aanvraag opmaakt van behoeften, aan ieder ander departement verstrekt, die door den geneesheer, die de geneesmiddelen heeft voorgeschreven geteekend, en door eene autoriteit, namens den chef van het departement, dat de goederen behoeft, gevisceerd dient te worden, waarna de daartoe bevoegde, sub *c.* hiervoren bedoelde autoriteit *fiat verstrekking* verleent en de aanvraag door de betrokken autoriteit, die de goederen uit den militairen voorraad ontvangen heeft, voor ontvangst laat teekenen.

e. Ter verkrijging van eenvormigheid in het beheer van geneeskundige behoeften, dient op dezelfde wijze gehandeld te worden door de beheerders van militairen voorraad, die daaruit op plaatsen, waar geene partikuliere apotheek aanwezig is, artikelen *tegen betaling* voor eigen rekening voor partikuliere praktijk wenschen te ontvangen.

f. Met het oog op de verstrekkingen uit anderen militairen voorraad van geneeskundige behoeften dan het Rijksmagazijn van geneesmiddelen te Batavia, wordt aangeteekend, dat dáár, waar de aanvrager ten behoeve van andere departementen en de bewaarder van die goederen een en dezelfde persoon is, die als geneesheer qua aanvrager en als apotheker qua verstrekkend persoon optreedt — zooals dit op de meeste kleine plaatsen in Nederlandsch-Indie het geval is — het voldoende is, dat de aanvragen *in duplo* opgemaakt worden, waarvan het

origineel in het archief blijft, en het *duplikaat* ter regularisatie van het verstrekte moet dienen.

Op deze plaats moet dezelfde persoon, als de hoogste militaire geneeskundige autoriteit ter plaatse, alsmede het *fiat verstrekken*, namens den chef van het departement van oorlog verleenen.

g. Alle aanvragen tot verstrekking van geneeskundige behoeften, zoowel uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen als uit den militairen voorraad van geneesmiddelen op andere plaatsen, onverschillig of zij ten behoeve van het militair of een ander departement, dan wel tegen betaling worden ingediend, geschieden volgens model L₁ A. aan voorzeggd Staatsblad geannexeerd, met dien verstande, dat de geldswaarde daarvan niet wordt ingevuld door den aanvrager, maar door de zorg van de autoriteit, die het *fiat verstrekken* verleent.

h. De administrateur van 's Rijks-magazijn van geneesmiddelen te Batavia en de beheerders en bewaarders van den militairen voorraad van geneesmiddelen, waaruit op andere plaatsen, ten behoeve van andere departementen, verstrekt is, zenden vóór of op den 10en van iedere maand, respektievelijk aan den chef over den geneeskundigen dienst, of aan de autoriteit, die het *fiat verstrekken* heeft verleend, een staat en aantoonende het verstrekte in de afgelopen maand aan ieder ander departement, of aan partikulieren tegen betaling, volgens model L₁ B., vergezeld van de *duplikaat* expeditie der aanvraag, waarop geteekend is voor ontvangst.

De chef over den geneeskundigen dienst of de autoriteiten, die *fiat verstrekken* hebben verleend, overtuigen zich van de behoorlijke invulling der geldswaarde op die bescheiden, en zenden die, na akkoord-bevinding, (de laatste door tusschenkomst van de eerste) aan den chef van het departement van oorlog, die daarmede handelt overeenkomstig het voorgeschreven bij de 5 alinea van art. 11 van meergemeld Staatsblad no. 151 van 1866, met uitzondering van aanvragen om geneeskundige behoeften, die tegen betaling zijn verstrekt, ten welken aanzien hij zoodanige maatregelen neemt, als strekken om de geldswaarde daarvan ten laste van de ontvangers te doen inkasseren.

(De Staten A. en B. in dit voorschrift bedoeld worden bij jaarlijksche gedrukten verstrekt).

d. REGULARISATIEN IN DEN BOEZEM VAN HET DEPARTEMENT
VAN OORLOG. — VOORSCHRIFTEN NOPENS DE —

A. O. 1870, No. 179.

§ 1. Vóór of uiterlijk op den 10den van elke maand zenden de gewestelijke dienstchefs, de administrateur van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, enz. aan den onder-intendant in de afdeeling of het etablissement eene opgave — opgemaakt overeenkomstig het hierbij aangegeven model — van de in den loop der vorige maand aan de andere administratien van het leger gedane materiële verstrekkingen, voor het geval, die hebben plaats gehad; zoodat ten deze geene negatieve opgaven worden ingediend.

§ 2. Bedoelde opgaven worden door den onder-intendant verzameld en vergezeld van die, der door de militaire administratie gedane verstrekkingen aan andere diensten, vóór of uiterlijk op den 15den van iedere maand, gezonden aan den Hoofd-Intendant der militaire administratie.

§ 3. Voor regularisatie, in den boezem der militaire begrooting, komen slechts in aanmerking zoodanige artikelen, waarvoor door eenigen dienst speciaal fondsen tot aankoop of aanschaffing zijn geraamd, en die middels levering niet regtstreeks van aannemers of leveranciers zijn te verkrijgen, dan wel wanneer de belangen van den dienst vorderen, dat die aanschaffing geschiedt bij eene lands-inrigting.

MAANDELIJKSCHE OPGAVE der door opgemelden dienst aan andere diensten gedane verstrekkingen, met bekendstelling der geldswaarde, welke dientengevolge behoort overgeschreven te worden op de betrekkelijke begrootingshoofden.

Datum van verstrekking.	Voorwerpen der verstrekking en aan welken dienst.	Geldswaarde.	Erkenning voor den ontvangst.

Gezien :

den

18

*De Onder-Intendant,**De*

c. AFKEURING VAN GENEESMIDDELEN, UTENSILIEN EN
INSTRUMENTEN.

Indien geneesmiddelen, utensilien of instrumenten, wegens bederf of uit andere oorzaken voor verder gebruik geheel ongeschikt bevonden worden en gevolgelyk hunne afkeuring noodig is, wordt hun toestand gekonstateerd door eene commissie, die van hare bevinding proces-verbaal, volgens nevensgaand model, in duplo opmaakt.

Daar, waar zulks geschieden kan, wordt deze commissie benoemd door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid uit officieren van den geneeskundigen dienst, elders door den militairen kommandant uit daartoe door hem aan te wijzen officieren of andere daarvoor geschikte personen.

De afkeuring geschiedt ten overstaan van den regtstreekschen beheerder.

Bij de voordragt tot afkeuring moet in het oog worden gehouden dat, aangezien geneesmiddelen en utensilien halfjaarlijksch, chirurgicale instrumenten en veldtoestellen jaarlijks verantwoord worden, de processen-verbaal van afkeuring van de beide eersten steeds afzonderlyk van die der beide laatsten moeten opgemaakt worden.

Ook mogen geene voorwerpen, die eene reparatie behoeven op een en hetzelfde proces-verbaal met afgekeurde, of overtollige voorwerpen worden opgebracht.

De voorwerpen, waarvan de opzending ter reparatie naar 's Rijks magazijn van geneesmiddelen bevolen is, worden regtstreeks aan den administrateur van 's Rijks geneesmiddelen toegezonden, onder bijvoeging van eene expeditie dan wel afschrift van het proces-verbaal, waarop de autorisatie tot opzending voorkomt.

Nadat deze processen-verbaal door den dirigerend of eerstaanwezend officier van gezondheid, den chef over den geneeskundigen dienst zijn aangeboden en voorzien van diens beschikking terug zijn ontvangen, wordt volgens die beschikking gehandeld.

Luidt zij „*fiat afschrijven en vernietigen*”, dan moet bij de

afschrijving het bewijs worden overgelegd, dat ook de vernietiging heeft plaats gehad, gekonstateerd door twee onzijdige personen.

Indien blijkt, dat de afkeuring het gevolg is van verwaarloozing of slecht beheer of indien de overnemer van eenen dienst, alles als „in goeden staat” overneemt en later blijkt, dat zulks het geval niet was, zal de betrokken beheerder, die zich voor de overname aansprakelijk stelt, met de vergoeding der den lande berokkende schade belast worden.

Bij de aanbieding van het proces-verbaal moeten altijd bekend gesteld worden de datum van het voorlaatst proces-verbaal, benevens datum en nummer der missive van aanbieding.

GARNIZOEN te . . .

PROCES-VERBAAL van afkeuring van onbruikbaar opgegeven geneesmiddelen, utensilien, enz.

Op heden den hebben wij ondergeteekenden . . . en ingevolge last van den ons in commissie gesteld, ten einde ten overstaan van op te nemen en te examineren den staat van onbruikbaarheid van de na te melden geneesmiddelen en utensilien, in verantwoording zich bevindende en als zoodanig opgegeven door den in de apotheek van het te en aldaar gekomen zijnde, zijn ons dezelve vertoond geworden in den navolgenden staat:

GENEESMIDDELEN, (OF UTENSILIEN, INSTRUMENTEN, enz.)

Gewigt in Ned. ponden. Getallen in		BENAMING DER ARTIKELEN.	Bevonden toestand.	Omschrijving der re- denen van de onbruik- baarheid.	Advies der Kom- missie.	Dispositie van den Chef over den Genee- kundigen Dienst.
Cijfers.	Letters.					

En hebben wij hiervan opgemaakt dit proces-verbaal in twee gelijkluidende expeditien, om te dienen daar waar zulks behoort.

Te op dag en datum als voren omschreven.

Ten overstaan van mij:

De Kommissie,

*De eerstaanwezend Apotheker,
(of Officier van Gezondheid).*

Gezien :

De dirigerend (of eerstaanwezend) officier van gezondheid.

f. AFSCHRIJVEN VAN GOEDEREN.

A. O. 1867, No. 50.

Aanvragen om autorisatie tot afschrijving van verloren, gebroken of op andere wijze onbruikbaar geworden goederen, worden door tusschenkomst der autoriteiten, aangeduid onder lett. *b* van art. 8 van de regelen en voorschriften voor het materieel beheer en de materiele verstrekkingen (Staatsblad 1866, No. 151), aan de betrokken hoofden der departementen van algemeen bestuur ingezonden.

Deze beschikken daarop, nadat door den Gouverneur-Generaal magtiging tot afschrijving is verleend.

Wanneer de waarde der af te schrijven goederen te gering is voor afzonderlijke behandeling, wordt door de hoofden der departementen van algemeen bestuur, op hunne verantwoordelijkheid, magtiging tot de afschrijving verleend en daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal gevraagd, bij maandstaat (zie aan het slot dezer § cirk. H. I. 9 November 1868, No. 7200/9.)

Van de magtiging tot en goedkeuring van afschrijvingen wordt mededeeling gedaan aan de Algemeene Rekenkamer.

Daardoor is *ingetrokken* de bevoegdheid tot het verleenen van „*fiat afschrijving*,” toegekend aan de militaire autoriteiten, aangegeven bij het bij Gouvernements-besluit dd. 20 Januarij 1849, No. 1, goedgekeurd en bij de A. O. van 1849, No. 3, § 4, gepromulgeerd algemeene voorschrift omtrent de afschrijving van afgekeurde of niet meer aanwezige goederen bij de verschillende administratien en diensten, onder het militair departement behoorende.

Mitsdien zullen de bij evengemeld voorschrift bedoelde processen-verbaal en verdere bescheiden, konstaterende de onbruikbaarheid of het verlies van goederen bij de verschillende administratien en diensten, onder het departement van oorlog behoorende, voortaan niet meer worden verzameld over een kwartaal, maar steeds zoo spoedig mogelijk, door tusschenkomst van den betrokken dienstchef worden voortgeschikt aan den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van

Oorlog in Nederlandsch Indie, zonder geleidebrief, doch bij staten in *duplo* volgens bijgevoegd model en vergezeld van eene schriftelijke verklaring van den beheerder of bewaarder, ingeval de te kortkomsten of het bederf moet worden verhaald op dezen, dat daartegen zijnerzijds geene (of wel- en alsdan welke) bedenkingen bestaan (Zie aan het slot dezer bepaling de A. O. 1868 No. 22.)

De betrokken dienstchef zal, vóór de voortschikking aan hoogerhand, op evenbedoelde staten bekend stellen of bij hem al dan niet, en c. q. welke bedenkingen, tegen de voorgestelde afschrijvingen bestaan.

In het „*fiat afschrijving*” van den Kommandant van het Leger, is tevens begrepen de last of magtiging, om de voor den eigenlijken dienst onbruikbaar bevonden goederen in andere rubrieken over te schrijven, op publieke vendutie te verkoopen, tot andere einden ten nutte van den lande aan te wenden, of zoo zij daartoe niet meer in aanmerking komen, dan wel te weinig waarde hebben, om verkocht te worden, te vernietigen.

Een en ander in overeenstemming met de bepalingen, die daaromtrent bij de verschillende administraties zijn of zullen worden gemaakt.

Zonder noodzakelijkheid mogen de tot afschrijving voorgedragen goederen niet worden vernietigd, noch uit de betrekkelijke verantwoordingen worden afgeschreven, bevorens het „*fiat afschrijving*” van den chef van het departement van oorlog erlangd is.

Moet door bijzondere oorzaken van dezen regel worden afgeweken, dan zullen die oorzaken duidelijk door de betrokken kommissie worden bekend gesteld aan den voet van het betrekkelijk proces-verbaal.

Ten einde bij opname der restanten of overgave van dienst, immer met juistheid te kunnen bepalen hoeveel voorwerpen van elke soort nog als bekwaam in de verantwoordingen voortloopen, doch bereids tot afschrijving zijn voorgedragen, zal bij elke verantwoording worden aangehouden een exemplaar van de, tot erlanging van het *fiat afschrijving* ingediende processen-verbaal.

MODEL.

Militair Geneeskundige dienst.

No.

VERZAMELING op de processen-verbaal en verdere bescheiden, konstaterende de onbruikbaarheid of het verlies van goederen, welke ter erlanging van fiat afschrijving worden aangeboden.

Doorlopend No. van het proces-verbaal, enz.	Benaming der afschrijvings-bewijzen en onderwerp der afschrijving.	Datum van het afschrijvingsbewijs.	De op de bewijzen voorkomende goederen staan in verantwoording bij

Opgemaakt te den 18 . .

De Chef over den Geneeskundigen Dienst,

A. O. 1868, No. 22.

Geene magtiging of goedkeuring van Gouvernementswege vereischt wordende tot afschrijving, overeenkomstig het bepaalde bij Stbl. No. 107 van 1867, van verbruikte artikelen of van die, waarvoor vergoeding der geldswaarde aan de betrokkenen is opgelegd, moeten voortaan de afschrijvingstaten, bedoeld bij

A. O. No. 50 van 1867, worden gesplitst, ten effecte, dat afschrijvingsstaten worden opgemaakt afzonderlijk.

1o Voor die bewijzen van afschrijving, waarop de magtiging tot afschrijving van de Regering moet worden gevraagd, (zie het slot dezer §. Circ. H. I. 9 November 1868, No. 7200/9), dat is van de goederen bedoeld bij de ordonnantie van 13 Augustus 1867, (Stbl. No. 107) en daarbij omschreven als:

Verloren, gebroken of op andere wijze onbruikbaar geworden; en

2. voor die bewijzen van afschrijving welke slechts de goedkeuring van den chef van het departement van oorlog vereischen, dat is van alle afschrijvingen, die niet genoemd of volgens bovenstaande explikatie van de Regering en de Algemeene Rekenkamer *niet* bedoeld zijn bij Staatsblad van 1867, No. 107, en dus ook van verbruikte en van reeds vergoede artikelen.

Cirk. H. I. 9 Nov. 1868, No. 7200/9, B.

De afschrijvingstaten bedoeld sub 1 der Alg. Order No. 22. van 1868, moeten worden gesplitst in *twee* afschrijvingstaten *elk* omvattende respectivelijk *a* die bewijzen, welke handelen over goederen, die nog *niet* zijn gesloopt of vernietigd en dus worden aangehouden tot dat *magtiging* der Regering tot afschrijving zal zijn ontvangen;

b. die bewijzen, waarop verhandeld zijn goederen, met wier slooping of vernietiging *niet* kan worden gewacht, tot dat de *magtiging* der Regering erlangd is; alzoo reeds gesloopt of vernietigd en dus feitelijk afgeschreven zijn, op welke handeling dus nog alleen vereischt wordt de bij maandstaat te vragen *goedkeuring* der Regering.

g. OVERTOLLIGE UTENSILIEN. VERKOOP OP PUBLIEKE
VENDUTIE VAN —

O. M. G. D. 1871, No. 12.

Ingevolge A. O. 1867, No. 43, moet art. 85 R. M. G. D. (§ 168), gelezen worden als volgt:

„de ledige kisten, potten, flesschen, enz., zullen aan het

magazijn van geneesmiddelen worden gezonden, tenzij de transportkosten daarvoor te hoog loopen.”

De opgaven van overtollige utensilien, enz. worden ongelijkvormig en op ongelijke tijden ingediend.

Mitsdien wordt bepaald:

1o. Geene aanvragen voor verkoop op publieke vendutie van overtollige goederen, zullen door dirigerende of gewestelijk eerstaanwezende officieren van gezondheid mogen ingediend worden, dan nadat deze zich overtuigd hebben, dat die utensilien niet benoodigd zijn op andere posten in hunne afdeeling. Kunnen zij op andere posten nog gebruikt worden, dan zal, indien daartegen geene overwegende bezwaren bestaan, het noodige verrigt worden.

2o. In geval die artikelen tot verkoop op publieke vendutie worden voorgedragen, zullen aproximatief de vervoerkosten naar 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, op de voordragtstaat moeten bekend gesteld worden.

3o. Voor de verzoeken tot verkoop, wordt het ondervolgend model vastgesteld, zullende die voordragten, bij de halfjaarlijksche verantwoording van geneesmiddelen, in duplo overgelegd, op hare inventaris vermeld, en ook negatief, (in simplo) ingediend worden.

MILITAIRE APOTHEEK te

STAAT van overtollige artikelen, wier opzending naar 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, uithoofde te hooge kosten, niet wenschelijk wordt geacht, zoodat zij tot verkoop op publieke vendutie, ten voordeele van den lande, worden voorgedragen.

Getal.	Benaming der voorwerpen.	Aproximatieve kosten van opzending.	Aanmerking.	Dispositie van den Chef over den G. D.

Gezien:

Te . . . den . . .

De dirig. of gewestelijk eerstaanwezend off. van gezondheid,

De eerstaanwezend
Apotheker,

h. REPARABELE INSTRUMENTEN. OPZENDING NAAR 'S RIJKS
MAGAZIJN VAN GENEESMIDDELEN VAN —

O. M. G. D. 1871, No. 14.

Wanneer heelkundige instrumenten reparatie behoeven, zullen zij naar 's Rijks magazijn van geneesmiddelen kunnen opgezonden worden.

De aanvraag daartoe geschiedt onder overlegging van een staat (in duplo), aantonende:

- a.* het getal (in letters en cijfers),
- b.* benaming der instrumenten,
- c.* omschrijving der redenen van beschadiging,
- d.* of zij plaatselijk kunnen gerepareerd worden, en tegen welken prijs.

In urgente gevallen kan met de indiening der voordragt, al dadelijk de opzending naar 's Rijks magazijn van geneesmiddelen geschieden.

(Worden die instrumenten, na daartoe bekomen autorisatie, plaatselijk gerepareerd, dan behoort bij de rekening in duplo het proces-verbaal van keuring der gedane reparaties te worden overgelegd.)

i. VERZENDING VAN GENEESMIDDELEN.

Miss. D. v. O. 11 September 1865, 2e bureau, No. 7.

A. O. 1871, No. 12, § 12.

1o. Aetherische en vette olien en vaste vetten mogen nimmer met andere stoffen, met uitzondering van het verpakkingsmiddel, gezamenlijk in eene kist verpakt en verzonden worden.

2o. Op het deksel der kist moet duidelijk vermeld staan met zwarte verw, de naam der daarin bevatte stof, hare hoeveelheid, en aanwijzing van de bovenzijde der kist.

3o. De kisten, die bij ontvangst in de pakhuizen of schepen duidelijke sporen van lekken vertoonen, mogen nimmer in dien toestand verzonden worden, — maar moeten ontpakt en weder behoorlijk in orde gebracht worden.

4o. Er moet zorg gedragen worden, dat de kisten steeds

regtop met het deksel naar boven worden geplaatst, en dat ze gedurende de verzending naar de pakhuizen en van deze naar de schepen, met omzigtigheid worden behandeld.

50. In de magazijnen, pakhuizen en aan boord van schepen, moeten de kisten op afzonderlijke, daartoe geschikte plaatsen worden bewaard, waar men ten allen tijde toegang heeft en behoorlijk toezigt over hen is uit te oefenen.

60. Nimmer mogen de kisten of het ander vaatwerk, waarin stoffen van deze soort verpakt zijn, op of in de onmiddellijke nabijheid van hooi, zaagsel, krullen, vlas, linnengoed, touw-
werk en dergelijke zelfstandigheden, of in de onmiddellijke nabijheid van kisten, die zwavelzuur, salpeterzuur en andere chemicalien bevatten, geplaatst worden.

70. Indien gedurende de verzending aan boord van schepen eene zoodanige kist duidelijke sporen van lekken ver-
toont, dan moet ze door den gezaghebber geopend worden. Deze doet den inhoud weder behoorlijk verpakken, of handelt daarmede naar omstandigheden, en maakt van deze verrigting proces-verbaal op.

80. De verpakking van vaste vetten, aetherische en vette olien, bestemd naar elders, heeft aldus plaats:

a. enz.

b. de voor geneeskundige doeleinden bestemde fijne aetherische olien, moeten in flesschen worden verzonden, die met droog hooi als verpakkingsmiddel, in een blikken kist worden geplaatst, welke daarop wordt dicht gesoldeerd, en met een houten kist omgeven. De flesschen moeten zijn van sterk, dik glas, en voorzien van goed sluitende ingeslepen stoppen, die met blaas of perkament worden bevestigd.

De geheele flesch wordt met papier omgeven, voor zij in hooi gepakt wordt. In het algemeen moeten hierbij de voorzorgen in acht genomen worden, in ALTHEER'S „*Schets der verbranding en zelfverbranding*” in §§ 109 en 110 opgegeven.

c. Witte en andere zalven worden in houten vaatwerk of in aarden potten, die met een blaas gesloten en in droog hooi verpakt worden, verzonden.

d. de verzending van oleum olivarum, ricini, jecoris aselli,

geschiedt — met inachtneming der boven opgegeven en in ALTHEER's schets der zelfverbranding aangegeven voorzorgsmaatregelen — op de tot heden gebruikelijke wijze.

(Om bij de verzending van geneesmiddelen allezins geschikte kisten te bezigen kunnen gewone pakkisten, naar den vereischten vorm en voor rekening van den lande verwerkt worden.)

k. ONTVANGST VAN GENEESMIDDELEN, (§ 164.)

A. O. 1871, No. 12. — Voorschrift, enz.

Art. 30. De ontvangst en ontpakking moet steeds plaats vinden ten overstaan van eene kommissie, bestaande uit twee leden, door den chef over den geneeskundigen dienst (dirigerend of eerstaanwendig officier van gezondheid) aan te wijzen uit de aanwezige officieren van gezondheid.

Art. 31. Geene aangebragte goederen mogen worden gewogen, ontdaan van de emballage, ontpakt of geteld, anders dan in bijzijn van die kommissie en den magazijnmeester.

Art. 32. De kommissien zijn verplicht de ontvangen kisten, enz., alvorens die te openen, uitwendig op te nemen en hunne bevinding ten dezen bij proces-verbaal te konstateren, en voorts het *bruto* gewigt van elke kist.

Dragen de kisten blijken van *uiterlijke beschadiging*, hetzij door vocht, ruwe behandeling, ongedierte, als anderzins, dan behoort dit onderzoek te worden voortgezet in *tegenwoordigheid van den overvoerder der goederen*, dan wel, bijaldien deze niet meer ter plaatse aanwezig is, van den agent, *aan wien het betrokken vaartuig is gekonsigneerd*, die, ten bewijze hiervan, de betrekkelijke processen-verbaal mede onderteekenen.

Na het onderzoek van den *uiterlijken toestand*, wordt overgegaan tot de opening der kisten, enz. en de telling en keuring der aangebragte goederen, waarbij de bevonden hoeveelheden naauwkeurig worden vergeleken met die, vermeld op de betrekkelijke staten van afzending of ordonnancien van verstrekking.

Art. 33. Bevonden verschillen in de hoeveelheden, en bij

beschadiging of bederf het aantal, dat van elke soort is bedorven, zoomede den aard en den vermoedelijken oorzaak van het bederf, worden almede duidelijk op het proces-verbaal van bevinding omschreven. Daarbij moet tevens uitdrukkelijk worden bekend gesteld, of de goederen al dan niet met de noodige zorg waren ingepakt en geëmballeerd.

Art. 34. De overvoerder of agent, die volgens art. 32, bij het onderzoek der goederen tegenwoordig is, zoomede de magazijnmeester, die de goederen ontvangt, mogen hun gevoelen bekend stellen op het proces-verbaal, indien dit gevoelen niet mogt overeenkomen met dat der kommissie, welke laatste in dit geval ook op het proces-verbaal zal moeten doen blijken, dat zij bekend is met het gevoelen van gezegden overvoerder dan wel agent of magazijnmeester, met opgaaf der redenen, *waarom* zij zich daarmede niet kan vereenigen.

Dertiende Afdeeling.

PAARDENARTSEN EN VETERINAIRE DIENST.

§ 192. *Opleiding in Nederland en daaraan verbonden voorwaarden.*

Stbl. 1871, No. 9.

Op 's Rijks veeartsenijschool te Utrecht kunnen eenige kweekelingen worden opgenomen, ten einde voor den militairen veterinairen dienst in Nederlandsch-Indie te worden opgeleid.

Ingeval die paardenartsen binnen den tijd van vijf jaren, gerekend van den dag van aankomst in Nederlandsch-Indie, uit 's gouvernements dienst worden ontslagen, op eigen verzoek, of door eigen toedoen, (het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken uitgezonderd) zullen zij de kosten van opleiding, overvoer en gratifikatie voor uitrusting terug moeten betalen. (Zie A. O. 1865, No. 15.)

§ 193. *Bevordering. Formatie en organieke indeeling.*

A. O. 1870, No. 123.

De bevordering van paardenartsen zal geschieden gelijktijdig

met die der officieren der kavallerie van het Leger van gelijken ouderdom in rang, zonder echter deze in bevordering voorbij te streven, met dien verstande nochtans, dat het vastgesteld getal paardenartsen der 1e en 2e klasse niet mag worden overschreden.

De formatie is:

twee	paardenartsen	eerste klasse	(kapitein.)
twee	"	"	tweede klasse (1e Luitenant.)
een	"	"	derde klasse (2e Luitenant.)

A. O. 1845, No. 2.

De paardenartsen behooren organiek tot de geneeskundige dienst. Hunne werkzaamheden en oefeningen zullen aan het wetenschappelijk toezigt van den geneeskundigen dienst onderworpen zijn.

§ 194. *Opdragen van den militair veterinairen dienst aan civiele veeartsen.*

A. O. 1869, No. 21.

Bij Gouvernemenst-besluit 18 Januarij 1855, No. 4, is bepaald, dat de veeartsen in Gouvernements burgerlijken dienst in dringende gevallen zullen gehouden zijn, om ter plaatse waar zij zich bevinden, zonder geldelijke tegemoetkoming, militaire veeartsenijkundige hulp te verleenen, tot welk einde zij gebruik kunnen maken van 's lands geneesmiddelen.

§ 195. *Behandeling van zieke paarden.*

A. O. 1848, No. 4, § 4.

De paardenartsen of als zoodanig fungerenden, zijn niet alleen gehouden om de paarden der officieren bij hun korps, maar ook van alle andere Officieren, die tot het houden van paarden gerechtigd zijn, ingeval van ziekte of ongemak kosteloos te behandelen en van medikamenten te voorzien, in zoo ver namelijk voor die paarden fouragegeld wordt genoten.

Art. 248 A. R.

De zieke paarden worden behandeld, zooals in het reglement op den inwendigen dienst is voorgeschreven.

De geneesmiddelen voor zieke paarden, zoowel die van de troepen als van officieren, welke tot het houden van paarden gerechtigd zijn, zullen uit 's Rijks magazijn van geneesmiddelen worden verstrekt.

Art. 249 A. R.

De geneesmiddelen en utensilien, benoodigd tot derzelver bereiding, zullen door de paardenartsen om de zes maanden aan den chef over den geneeskundigen dienst worden aangevraagd, en verantwoord op een staat model No. 41. A. R.

De garnizoensraden van administratie op plaatsen, waar artillerie of kavallerie gestationeerd is, bij welke geen paardenarts is ingedeeld, zullen bevoegd zijn de noodige geneesmiddelen voor zieke paarden aan den chef over den geneeskundigen dienst aan te vragen, doch zal het kostende daarvan uit de indemniteit bij art. 253 A. R. bedoeld, terug betaald worden.

In beide gevallen wordt de aanvraag om geneesmiddelen gerigt aan den eerstaanwezend officier van gezondheid, die haar beoordeelt en voor gezien teekent, of des noods met zijn advies aan de beslissing van den chef over den geneeskundigen dienst onderwerpt.

Art. 250 A. R.

Zout, azijn arak olie enz., voor zieke paarden benoodigd, zullen door de zorg van den garnizoensraad, uit de civiele pakhuizen of van leveranciers worden ontvangen.

De daartoe strekkende aanvragen zullen door den paardenarts of als zoodanig fungerenden, vooraf worden onderworpen aan de beoordeeling van den eerstaanwezend officier van gezondheid in het garnizoen, die ze ten blijke van goedkeuring voor „gezien” teekent.

De rekening van op voorschreven wijze ontvangen artikelen of van plaatselijk ingekochte middelen, wordt om de drie maanden ingediend aan den dirigerend officier van gezondheid, die dezelve, voor zooveel noodig, met zijne aanmerkingen aan den onder-intendant der militaire administratie doorzendt, ten einde haar te vereffenen.

Art. 251 A. R.

De paardenartsen zullen voor zieke paarden geene kostbare

geneesmiddelen mogen bezigen, dan na daartoe met opgave der verlangde artikelen, de toestemming van den eerstaanwezend officier van gezondheid in het garnizoen te hebben bekomen.

Art. 253 A. R.

Bij detachementen, waar zich geen paardenarts bevindt, zullen de garnizoensraden, zoo goed mogelijk in de verpleging van zieke paarden voorzien, en de kosten daarvan moeten bestreden worden uit de indemniteit, toegestaan bij tarief No. 46. A. R.

§ 196. *Ziekenstal.*

Regl. op den Inwendigen Dienst der Kavallerie. — Art. 74.

Tot plaatsing der zieke paarden, moet een zoo het kan afzonderlijk gelegen, doch goede, ruime en luchtige stal bestemd worden, voorzien van onderscheidene afdeelingen, ten einde de door gelijksoortige ongesteldheden aangedane paarden bij elkander te kunnen plaatsen, en de zoodanigen, welke van besmettelijken, schoon niet gevaarlijken aard zijn, zooals gewone droes, schurft, enz., volkomen van de anderen te kunnen afzonderen.

Paarden met kwalen van gevaarlijken en als besmettelijk beschouwd wordenden aard, zooals verdachte droes, worm, enz., moeten in eenen geheel van de anderen afgezonderden en verwijderden stal worden geplaatst; de ruiters, die hen oppassen, mogen geen omgang met andere paarden hebben en moeten van bijzonder gemerkte poets- en stalgereedschappen gebruik maken. Goederen van militairen, die paarden met besmettelijke ziekten hebben opgepast, kunnen zoo noodig worden verbrand.

Tot oppassing der zieke paarden moeten zorgvuldige ruiters, worden uitgekozen.

Het opzigt over den ziekenstal en de stipte uitvoering der voorschriften van den paardenarts worden opgedragen aan een bepaaldelijk daarvoor bij de week te benoemen korporaal.

Achter alle paarden, welke zich in den ziekenstal bevinden, moet behalve het nummer der kompagnie, waartoe zij behooren, hun naam en die des ruiters, welke hen oppast, zoomede de ziekte, waardoor ze zijn aangetast, worden opgeschreven.

Dagelijks, op vastgestelde tijden, moet de paardenarts zich in den ziekenstal bevinden tot behandeling der daarin aanwezige paarden, en moet hij iederen morgen aan den officier der week schriftelijk rapport overhandigen, bevattende den staat der paarden en de daarbij plaats gehad hebbende veranderingen.

Art. 4 A. R.

De paarden in den ziekenstal worden bij monsteringen verantwoord op nominatieve lijsten, geteekend door den paardenarts en gecertificeerd door den kompagnieskommandant.

§ 197. *Wekelijksche visitatie.*

Regl. op den Inw. dienst der Kavallerie, art. 68. — A. O. 1842, No. 8.

Alle zaturdagen na het poetsen der paarden, zal de paardenarts of als zoodanig fungerende, in tegenwoordigheid van den officier der orderweek, den staat der gezondheid en vooral de kaken der paarden onderzoeken.

§ 198. *Afkeuring van paarden.*

Art. 254 A. R.

Wanneer een paard, wegens ouderdom, ziekte of gebreken, voor verderen dienst onbruikbaar wordt geacht, zal het voor eene kommissie van keuring gebragt worden. Deze kommissie wordt geassisteerd door den paardenarts.

Art. 255 A. R.

Deze kommissie zal in het keuren der paarden zich gedragen naar de daarvoor vastgestelde instructie en van hare bevinding een proces-verbaal in duplo, volgens model No. 42, A. R. opmaken, en aan den betrokken kompagnie's- of detachementskommandant ter hand stellen.

Is de kommissie van oordeel, dat het paard dadelijk moet

afgemaakt worden, dan wordt het proces-verbaal ingediend aan den garnizoens-kommandant, die bevoegd is het dadelijk afmaken te bevelen en den tijd te bepalen waarop de afmaking zal plaats hebben.

(Indien het paard niet of althans niet dadelijk behoeft afgemaakt te worden, wordt het proces-verbaal verder behandeld en nadere beschikking afgewacht.)

Art. 257a. A. R.

Het dooden geschiedt in tegenwoordigheid van den garnizoenskommandant, den kompagnieskommandant en den paardenarts, welke personen daarvan eene verklaring aan den voet van het proces-verbaal van afkeuring zullen stellen en met hunne handteekening bekrachtigen.

Art. 257b A. R.

Paarden tot wier verkoop autorisatie is verleend, zullen op den verkoopdag door den paardenarts worden nagezien of zij middelerwijl aanstekende zieken mogten hebben opgedaan; in welk geval zij niet verkocht, maar door de keuringskommissie onderzocht, en zoo noodig afgemaakt worden, overeenkomstig art. 255 A. R. (Zie boven.)

Gaat de verkoop door, dan wordt het verkochte paard vóór de afgifte met eene snede in het linkeroor gemerkt, opdat het niet weder ten dienste der troepen kan worden aangekocht.

§ 199. *Schouwing van gestorven paarden.*

Art. 257d A. R.

Een gestorven paard zal worden geschouwd door den garnizoens-kommandant en twee officieren, benevens den paardenarts, of als zoodanig fungerenden.

§ 200. *Begraven van doode paarden.*

Publikatie 12 Maart 1846.

Tot het begraven van doode paarden en andere krengen te

Batavia, zijn van wege de politie te Batavia meerdere terreinen opengesteld; terwijl eindelijk op verbeurte van boete verboden is, tot die begraving andere plaatsen te bezigen, of dezelve op minder dan zes voeten diepte te doen plaats hebben.

§ 201. *Paarden met besmettelijke ziekten, mogen niet naar de algemeene wedplaatsen gebracht worden.*

Publikatie 4 September 1839.

Het is verboden, om met besmettelijke ziekten, als kwade droes, enz. aangetaste paarden, naar de algemeene wedplaatsen te zenden, sub poene, dat dezelve opgevat en bij bevind van sporen van kwade droes, dadelijk afgemaakt worden, onder verbeurte wijders der boete, vastgesteld op het loopen of bezigen van droeszieke paarden op 's heeren wegen.

§ 202. *Bepalingen bij marschen.*

Reglement op den Inwendigen dienst der kavalerie.

Art. 80. De officier, die tot het maken van kwartier vooruitgezonden wordt, zal o.a. zorgen, dat een stal voor de zieke paarden worde aangewezen.

Art. 81. Naar gelang van het aantal zieke en gekwetste paarden, zal men een officier, onderofficier of korporaal, op den marsch met het opzigt daarover belasten.

Art. 82. In ieder nachtkwartier moet een afzonderlijke stal voor de zieke paarden bestemd worden en men voorts zorgvuldig opletten, om diegenen, welke door eenige besmettelijke ziekte, zooals den droes, enz., aangetast zijn, zoowel op marsch, als in het nachtkwartier van de anderen af te scheiden, en de ruiters, die hen oppassen, afzonderlijk te huisvesten, doch zoowel deze, als die der andere gekwetste paarden, in de nabijheid van den ziekenstal.

Art. 83. Geen der gekwetste paarden behoort gereden of gezadeld te worden, dan met goedkeuring van den paarden-

arts, maar onder opzicht van bovengemelden officier, onder-officier of korperaal, aan de hand worden geleid.

Art. 84. Deze moet zich met hetzelfde, vergezeld van den paardenarts, zooveel vroeger dan het korps op marsch begeven, dat hij gelijktijdig met hetzelfde het nachtkwartier bereiken kan.

Art. 85. Het verbinden der gekwetste paarden geschiedt op het bepaalde uur, en altijd vóór de politiewacht, alwaar zich te dien einde de paardenarts zal bevinden.

De wachtmeesters der orderweek moeten alle gedrukte paarden derwaarts geleiden, en den kompagnieskommandant de bepalingen van den paardenarts mededeelen, welke paarden van hun pak of zadel ontslagen, welke aan de hand geleid en welke achtergelaten moeten worden.

De paardenarts moet hiervan zelf verslag doen aan den majoor der week, en daarenboven eene naauwkeurige lijst, van alle zieke of gekwetste paarden der kompagnie aanhouden, ten einde verzekerd te zijn, dat zij allen aan hem ter verzorging voorgesteld zijn.

Art. 86. Wanneer een paard onmogelijk den marsch kan voortzetten, moet men ter verzorging een der geschikste en zorgvuldigste ruiters achterlaten tot het in staat is het korps te volgen, en het intusschen onder toezigt van den plaatselijken kommandant, of bij ontstentenis van dezen, van de plaatselijke burgerlijke autoriteit stellen, welke ook voor de verzorging en het onderhoud van den ruiter en het paard zorgen zal.

Bij het wapen der artillerie is een koncept-reglement in beproeving, dat, behoudens geringe wijzigingen, dezelfde voorschriften voor den dienst der paardenartsen bevat, als die, welke hier overgenomen zijn uit het reglement voor den inwendigen dienst der kavallerie.

§ 203. *Keuring van remonte- en op paarden-ven'dutien aangekochte paarden.*

Art. 239 A. R.

Aangebragte remontepaarden worden gekeurd door eene kom-

missie, bij welke de plaatselijk aanwezige paardenarts assisteert, zonder ter zake de keuring mede verantwoordelijk te zijn.

G. B. 9 Sept. 1864, No. 40.

Ook bij aankoop van paarden op de zoogenaamde paardenvendutien assisteert de paardenarts.

(Het keuren geschiedt volgens de daarvoor vastgestelde bijzondere instructie.)

§ 204. *Veterinaire dienst. De paardenartsen zijn verplicht aan de dirigerende of eerstaanwezende officieren van gezondheid te rapporteren omtrent het voorvallende bij den —*

O. M. G. D. 1870, No. 5.

Ten einde dirigerende en eerstaanwezende officieren van gezondheid in staat te stellen ten allen tijde meer nauwkeurig bekend te zijn met hetgeen in den, onder hunne bevelen sorterenden veterinairen dienst voorvalt, zullen de paardenartsen wekelijks rapporteren over alle aangelegenheden, hunnen dienst betreffende en bij buitengewone omstandigheden en voorvallen verplicht zijn hen onverwijld daarmede in wetenschap te stellen, en hun oordeel ter zake in te roepen.

§ 205. *Jaarlijks zieken-rapport en verslag over behandelde zieke paarden.*

O. M. G. D. 1870, No. 4.

Behalve de wetenschappelijke verslagen, bedoeld bij de A. O. No. 46, van het jaar 1870, (§ 213b) moet door de paardenartsen bij het einde van het jaar, een algemeen zieken-rapport worden opgemaakt over de paarden, die in dat jaar geneeskundig behandeld zijn.

Dit rapport, opgemaakt volgens het gedrukt model, moet de berekening der sterfte en ziekte-gevallen tot de sterkte der paarden van het Leger, wapensgewijze voor elke plaats en des noodig voor elken stal bevatten.

De bijvoeging van andere ziektenamen als de aangegeven.

is verboden. Alle op dit rapport niet voorkomende ziekten worden in een rubriek „overige ziektevormen” zaamgevat.

Is van deze ziektevormen eene nadere specificatie noodig, dan geschiede zulks in het verslag.

De verhoudingen op de laatste bladzijde moeten steeds procentisch berekend worden.

Bij dit rapport, dat den 5 Januarij aan den dirigerend of eerstaanwend officier van gezondheid ingediend wordt, behoort gevoegd te worden eene duidelijke en zakelijke hygiënische beschouwing over:

1. den toestand der stallen, zoowel van gezonde als van zieke paarden;
2. de voeding der paarden;
3. inspanning, van de paarden gevorderd;
4. bijzondere ziekte-oorzaken, die op den gezondheidstoestand der paarden hebben ingewerkt of inwerken;
5. vermelding van alle noodig geachte verbeteringen in den uitgestreksten zin — en zoo mogelijk het gevoelen van den korpschef daarover.

Behalve dit rapport, moet den 15 Januarij een wetenschappelijk verslag worden ingediend, bevattende de klinische waarnemingen van uit een nosologisch therapeutisch standpunt, met vermelding der meer belangrijke ziekte-gevallen en daartegen ingestelde geneeswijze.

In het bijzonder wordt dit laatste verlangd ten opzichte der behandelde gevallen van *kwaden droes*.

Naauwekeurige en onafgebroken waarneming van deze ziekte, haar ontstaan, verloop, uitgangen enz., zoomede naauwkeurige beschrijving der tegen haar beproefde en als nuttig erkende inlandsche geneesmiddelen of geneesmethoden, moeten van hoog gewigt geacht en aan een klinisch onderzoek onderworpen worden.

De dirigerende en eerstaanwendende officieren van gezondheid zijn gehouden deze rapporten en verslagen, voor zooveel noodig verrijkt met hunne beschouwing, aan den chef over den geneeskundigen dienst in te zenden.

Op plaatsen, waar zich geene paardenartsen bevinden, is het

opmaken van dit rapport en verslag opgedragen aan den off. van gezondheid, belast met den garnizoensdienst, die deswegens de noodige inlichtingen en opgaven van den korps-kommandant zal vragen.

§ 206. *Wetenschappelijke oefeningen. Jaarlijks eene bijdrage leveren over eenig onderwerp op het gebied der veeartsenijkunde.*

A. O. 1870, No. 46.

Ook de paardenartsen behooren te doen blijken, dat zij met lust en ijver voor de wetenschap bezielde zijn. Daar zij in de uitoefening van hunnen dienst geheel op zich zelf staan en zonder kontrôle op hunne wetenschappelijke oefeningen, en zij bovendien niet verplicht zijn, om ter bevordering een nader examen af te leggen, zullen zij jaarlijks eene bijdrage leveren over eenig onderwerp op het gebied der veeartsenijkunde, naar eigen keuze, waaruit kan blijken, dat zij zich op de hoogte houden van hetgeen er in hun vak omgaat.

Die bijdragen zullen gezonden worden aan den oudsten in Indië aanwezigen paardenarts, die ze verrijkt met zijne beschouwingen, den chef over den geneeskundigen dienst zal aanbieden, met bekendstelling tevens in hoeverre zij geschikt zijn om gepubliceerd te worden.

Veertiende Afdeeling.

ARCHIEVEN,

§ 207. *Algemeen voorschrift betreffende korrespondentie.*

a. SOORT VAN SCHRIFT, INKT, PAPIER ENZ. — GEEN ZAND.

A. O. 1863, No. 52.

Alle dienstbrieven zullen met eene groote duidelijke letter en zwarten inkt, op goed papier worden geschreven. In het bijzonder wordt daartoe aanbevolen geschept Nederlandsch papier; ander dan dat, voorzien van Nederlandsche merken, mag evenwel ook worden gebezigd, onder de uitdrukkelijke voorwaarde nogtans, dat het van betere kwaliteit zij.

De afmetingen moeten zijn als volgt; het afgesneden 325 Ned. strepen hoog en 206 strepen breed, het onafgesneden 342 Ned. strepen hoog en 211 strepen breed.

Op officiële stukken moet, tot spoedige opdrooging der inkt, geen zand worden gestrooid, althans mag bij de afzending geen spoor daarvan op die stukken merkbaar wezen.

De korrespondentie geschiedt altijd in de Nederlandsche taal.

b. NUMMER, DATUM EN PLAATS. PAGINEREN, COLLATIONEREN.

In margine bovenaan wordt onder het hoofd „militair ge-

neeskundigen dienst" het doorlopend nummer of de letter des briefs, en vervolgens het getal bijlagen aangeteekend.

Aan de tegenovergestelde zijde bovenaan worden de plaats, de naam van het kampement of fort, benevens de dagteekening gesteld.

De brieven moeten gedateerd zijn op den dag der verzending (BB. 126 en 894a).

Alle geschriften van meer dan één vel worden gepagineerd. Alle net- of afschriften worden vóór de onderteekening gekollationeerd, ten einde overtuigd te zijn dat zij overeenkomen met de leggers of de minuut, en vrij zijn van schrijf- en taalfouten.

c. SLECHTS ÉÉN ONDERWERP IN EEN EN DEZELFDE BRIEF
BEHANDELEN.

In de betreffende bescheiden zal nooit meer dan één onderwerp vervat mogen worden, terwijl mede nimmer bij een en hetzelfde stuk geantwoord mag worden op meer dan eene zelfstandige aanschrijving, zoodra deze niet bepaald over hetzelfde onderwerp handelen.

d. BIJLAGEN.

Zoo in voorstellen, berigten enz., naar bijlagen wordt verwezen, moet de behandelde zaak zoodanig volledig worden geadstrueerd en uiteen gezet, dat dezelve *daarop* alleen (ook zonder bestudering der bijlagen) met volledige kennis van zaken kan worden beoordeeld en na afdoening der zaak en terugzending der bijlagen, die dikwijls in originali worden overgelegd, de loop der zaak en de motieven der beschikking steeds bij het betrokken archief kunnen worden nagegaan.

De aanduiding van het getal bijlagen geschiedt in letters, of wel worden zij bij inventaris gespecificeerd. De vermelding bijlagen „*diverse*” is verboden.

De bijlagen moeten in afschrift en alleen dan in originali worden overgelegd, wanneer zulks uit den aard der zaak onvermijdelijk is; op den kant der bladzijden van de brieven

moet ter hoogte, waar eenige bijlage wordt aangehaald, een nummer of letter gesteld worden van de bijlage daarbij behandeld, terwijl op elke bijlaag den dag en het nummer of de letter van het geschrift, waarbij die bijlaag is overgelegd, moet zijn aangeteekend.

e. AANHALING VAN BEPALINGEN EN BESCHIKKINGEN; STAMBOEK-NUMMERS.

Bij verwijzing naar aangenomen of der bevoegde autoriteit in overweging gegeven beginselen, waarop nog geene beschikking is ontvangen, of naar bepalingen, moeten steeds nauwkeurig worden vermeld de dagteekening en het nummer der brieven of beschikkingen, waarbij die beginselen en bepalingen zijn bekend gemaakt of ter sprake gebracht.

Bij vermelding van de namen van onderofficieren en manschappen (van allen landaard) moet tevens hun nummer op het algemeen stamboek worden bekend gemaakt.

f LEGGERS EN AFSCHRIFTEN.

In het archief behoort van ieder uitgaand stuk een legger (minuut) aangehouden te worden; van alle stukken niet tot het archief behorende, doch wier raadpleging later noodig of nuttig kan zijn, worden zooveel mogelijk afschriften genomen.

g. AANDUIDING DER AMTSTBETREKKING.

In margine, aan den voet der eerste bladzijde van den brief, wordt kortweg de ambtsbetrekking aangewezen van hem, aan wien de brief is gerigt, b. v. „aan den militairen kommandant te,” „aan den chef over den militair geneeskundigen dienst”: vermelding van rangen, titels enz., blijft achterwege.

h. KORRESPONDENTIE MET ANDERE AUTORITEITEN.

Voordragten of berigten aan feitelijk hierarchieek *hooger* geplaatste autoriteiten worden op halfblad geschreven; in mar-

gine onder het nummer wordt het woord *onderwerp* gesteld en daaronder de korte inhoud van de missive. Kan daarop een antwoord verwacht worden, dan wordt daarbij gevoegd een duplicaat, hetwelk ook in tweeën gevouwen, evenwel slechts de plaats, datum, nummer, getal bijlagen, op de gewone wijze, en daar onder het woord „onderwerp” en de korte inhoud zal bevatten.

Model

Militair Geneeskundige Dienst.

No.

Siak den . . . 187 .

Bijlagen: drie.

— ONDERWERP.

Berigt dat de officier van gezondheid 2e klasse enz.

Ik heb de eer UHEd.G. te berigten dat de officier van gez. 2e klasse enz.

*De Eerstaanwezend officier
van gezondheid.*

*Aan
den chef over den militair
geneeskundigen dienst
te
Batavia.*

Berigten aan in rang gelijk staande of ondergeschikte autoriteiten, worden geschreven op drie kwart breedte van het blad.

i. RENVOOI.

Bij beantwoording van stukken, naar aanleiding van opdrachten van hogere autoriteiten en kollegiën, zullen berigtgevers, onder het nummer en het getal bijlagen hunner brieven, halver blad van den ontvangen last melding maken en dusdanig geschrift volgenderwijze ingerigt zijn.

Militair Geneeskundige Dienst

No.

Willem I den . . . 187 .

Bijlagen:

Renvooi, apostil of marginaal
reskript van . . . dd. . . enz.

Last op den
om onder terugzending te die-
nen van (berigt, konsideratien
en advies), op de missive
dd. . . . No. enz., houdende
(de last substantieel overne-
men.)

Berigt . . . en . . van den . .
eerstaanwezend officier van ge-
zondheid of
Konsideratien en advies dan
wel voorstel van den eerstaan-
wezend officier van gezondheid.

Na lezing der in margine
genoemde bescheiden, enz. . .
.
Mitsdien heeft rapporteur de
eer te adviseren of

*De Eerstaanwezend officier
van gezondheid.*

*Aan
den Dirigerend officier van ge-
zondheid in de 2e militaire
afdeeling op Java
te
Samarang.*

Wanneer in enkele gevallen eenig stuk aan twee of meer autoriteiten wordt gerenvoijeerd, moeten deze daarop nogtans bij één stuk dienen, in dier voege, dat degene, wiens gevoelen vooraf moet gaan, het ook het eerst bekend stelle en *daaronder* degeen, die in verband daarmede nader zijn advies moet uitbrengen.

De bij de opdracht het eerstgenoemde, waarbij ten belange van den dienst alleen de zaak en niet de rang in aanmerking komt, behoort het ontvangen stuk derhalve met zijn advies door te zenden aan den tweeden genoemde, die het zijnerzijds toegelicht, des vereischt verder zendt; nadere inlichtingen

inwint, of het anders, mits in allen gevallen voldoende geadstrueerd, den lastgever weder aanbiedt.

Moet er *kollektief* geadviseerd worden, dan zullen de daartoe geroepen autoriteiten na gemeenschappelijk overleg, gezamenlijk rapporteren, bij een enkel door allen onderteekend schriftuur.

De berigten en het gevoelen van den rapporteur moeten (even als alle dienstbrieven) in een korten en zakelijken stijl, met vermindering van alle onnoodige herhalingen, uitwijdingen en pligtplegingen worden geschreven, en voorstellen c. q. ten slotte inhouden de bewoordingen, in welke het wenschelijk wordt geacht, dat, zoo noodig, de betrekkelijke beschikking worde genomen.

De last, op eenig onderwerp te dienen van konsideratie en advies, is een bevel, persoonlijk gerigt tot de autoriteit, die met het daarin betrokken ambt belast en voor de behoorlijke uitoefening van de daaraan verbonden pligten verantwoordelijk is, zullende dat bevel mitsdien niet op een ondergeschikten kunnen overgaan, dan wanneer dringende en onvermijdelijke omstandigheden zulks vorderen, en behoudens speciale vermelding van dezelve aan den voet van het rapport.

A. O. 1870, No 2.

Het is gebleken, dat door vele autoriteiten in het leger stukken bij renvooi, in handen van een of meer hunner ondergeschikten worden gesteld, zonder dat daartoe bepaalde noodzakelijkheid bestaat; hierdoor wordt veel onnut schrijfwerk verrigt en daardoor de afdoening van de eenvoudigste aangelegenheid soms maanden lang vertraagd.

Alleen dan mogen adviezen en berigten van ondergeschikte autoriteiten worden opgevorderd, wanneer zulks voor eene rigtige behandeling bepaald noodig is, of wanneer in sommige gevallen het helder oordeel de praktische zin, de bijzondere kennis of ondervinding van een persoon, het wenschelijk doet achten diens meening te kennen.

j. ONDERTEEKENING.

Brieven, berigten, voordragten, enz., mogen niet van eenig

ander onderschrift worden voorzien, dan de duidelijk geschreven, voor iedereen leesbare naamteekening van den afzender, met bijvoeging van zijne kwaliteit.

De ondertekening van brieven, welke worden geschreven namens eenige autoriteit, door personen, welke hen in hunne dienstbetrekking zijn toegevoegd, dan wel door hen, welke tijdelijk eenigen dienst waarnemen of met den dagelijkschen gang van zaken daarvan zijn belast, zal geschieden met inachtnaam van het volgende:

„Bij afwezigheid”, „bij ontstentenis”, „bij ongesteldheid”, met bijvoeging of niet der woorden „op last” of wel alleen „op last”.

Het laatste kan slechts gebruikt worden voor den dienst in het ligchaam, aan welks hoofd de autoriteit staat, namens wien de brief is geschreven. Door de woorden „op last” zal het stuk worden beschouwd, als ware het geteekend door den chef zelven, terwijl zonder die woorden het Departement van Oorlog zich voorbehoudt, al of niet ook het persoonlijk gevoelen van den chef te vragen.

Brieven, enz. namens autoriteiten geschreven en ondertekend door personen, welke hen in hunne dienstbetrekking zijn toegevoegd, moeten aan de betrokken autoriteit zelve, en niet aan den ondertekenaar des briefs worden beantwoord.

k. REGTSTREEKSCH BEHANDELING.

De autoriteiten zullen slechts die voorstellen onmiddellijk aan hem, die het regt heeft daarop te beschikken, of eene beschikken te provoceren, inzenden, welke uit den aard der onderwerpen en volledigheid der voordragt kunnen worden verondersteld, voor eene dadelijke beschikking vatbaar te zijn.

l. BEHANDELING DOOR TUSSCHENKOMST VAN ANDERE AUTORITEITEN.

Alle andere voorstellen zullen — voor zooveel de betrokken

militaire autoriteiten daarmede namelijk regtstreeks mogen korresponderen — aangeboden worden door tusschenkomst van die autoriteiten, die de ontbrekende inlichtingen behooren te geven, of die volgens de aangenomen regelen van bestuur geacht kunnen worden, daarop nog door hem, aan wien het voorstel is gerigt, te zullen worden geraadpleegd.

Wanneer deze behandeling, uithoofde van den onderlingen rang der daarin betrokken autoriteiten of om eene andere reden van gelijken aard niet te verkiezen is, zal desniettemin het ligchaam of de persoon, die het voorstel doet, hetzelfde door het inwinnen van inlichtingen en konsideratien, op het volledigst behooren te adstrueren, ten einde de bevoegde autoriteiten zooveel doenlijk tot het nemen eener dadelijke beslissing in staat te stellen.

De autoriteiten zullen aan de verzoeken, welke hen naar aanleiding van het vorenstaande worden gedaan, steeds met bereidwilligheid en spoed voldoen: zij zullen de zaken, welke op voormelde wijze onder hunne behandeling komen, beschouwen als door de bevoegde autoriteit in hunne handen gesteld, en zijn verantwoordelijk voor de gevolgen van elke vertraging, welke door hunne schuld in de afdoening plaats heeft. De stukken zullen steeds moeten vergezeld gaan van de oorspronkelijke voorstellen, rapporten of inlichtingen.

Van vorenstaande bepalingen blijven nochtans uitgezonderd alle gevallen waarin het belangrijk is, dat eenig voorstel het eerst ter kennis kome van hem, die het regt heeft daarop te beschikken; in zoodanige omstandigheden zal het oorspronkelijk stuk al dadelijk naar eisch worden voortgeschikt en een afschrift daarvan worden aangehouden om nader in gezette behandeling te worden genomen.

Alle voorstellen en adviezen, welke niet behoorlijk als hiervoren zijn toegelicht en tot rijpheid gebragt, zullen worden teruggezonden.

m. ALLE VERZOEKEN VAN ZUIVER MILITAIREN AARD

moeten langs den hierarchieken weg worden ingezonden; hier-

van is nogtans uitgezonderd het geval, dat een militair mogt vermeenen gegronde redenen van klagten tegen zijne chefs te hebben, en na zich deswegens tot hen te hebben gewend, geen gehoor mogt hebben verkregen, als wanneer het betrekkelijk geschrift al dadelijk aan de onmiddelijk boven dien chef staande militaire autoriteit kan worden gezonden.

n. VERZENDEN VAN DIENSTSTUKKEN.

Tot het digtmaken der omslagen van dienstbrieven bezige men lak, ouwels of gom, doch geen harpuijs of andere brooze stoffen. Op het adres van alle, door erkende algemeene of plaatselijke autoriteiten ambtshalve geschreven, en aan autoriteiten in hunne ambtsbetrekking verzonden wordende brieven en pakketten, zal het woord „Dienst”, zoomede de kwaliteit van den afzender worden vermeld. Dat adres zal almede kortweg, zonder vermelding van rang of andere titels, de ambtsbetrekking vermelden van hem, aan wien het pakket is gerigt, bijvoorbeeld:

„Aan
den dirigerend officier van gezondheid
van Celebes en Onderhoorigheden
te
Makasser.”

Om *belangrijke tijdingen* al dadelijk van gewone te doen onderscheiden, stelle men op het adres het woord „*spoed.*”

Geheime stukken, waaronder ook die handelende over huwelijken van officieren, worden eerst in een omslag vervat, waarop behalve het gewoon adres het woord „*geheim*” gesteld wordt, en vervolgens dit pakket in een tweeden omslag gepakt, waarop het eenvoudig adres geplaatst wordt.

Periodieke stukken worden zonder geleide-missive, doch zoonoodig bij inventaris gespecificeerd ingezonden.

Stukken, die bij eene en dezelfde gelegenheid aan hetzelfde adres worden afgezonden, moeten *niet ieder afzonderlijk*, maar zooveel mogelijk in *een* pakket worden gesloten.

Zware of *grootte* pakketten mogen niet per postkarren ver-

voerd worden, als daarvoor van scheepsgelegenheid kan gebruik gemaakt worden en ter betrachting van den gewenschten spoed met geen verpakking in kleinere kan volstaan worden.

Het insluiten van *partikuliere brieven* in dienstpakketten is uitdrukkelijk verboden.

o. VERORDENINGEN IN HET STAATSBLAD EN INSERTIEN IN HET
OFFICIEEL GEDEELTE DER JAVA COURANT,

moeten beschouwd worden als officieel medegedeeld aan de daarbij betrokken autoriteiten, zullende deze mitsdien verantwoordelijk zijn voor het in acht nemen der hen betreffende voorschriften — ook dan wanneer zij na die insertie geene verdere officieele kennisgave mogten ontvangen. —

p. GEHEIMHOUDING.

Het is ten strengste verboden om, aan wie het ook zij, zoo hij niet ambtshalve de zaak weten moet, eenige mededeeling te doen van, of op welke wijze ook bekend te maken met de adviezen over personen en zaken, door welke autoriteit ook uitgebragt, of met de voorloopige of eindbeslissing daarop genomen, met nadrukkelijke waarschuwing, dat zij, welke zich aan eene overtreding ten deze mogten schuldig maken, bij de ontdekking dadelijk zonder de minste konsideratie, uit hunne dienstbetrekking zullen worden ontslagen.

§ 208. *Spoedige behandeling van stukken.*

1870, No. 2.

Alle zaken, zelfs de schijnbaar onbeduidende, moeten steeds spoedig worden afgedaan.

§ 209. *Uitvaardiging van cirkulaires*

A. O. 1869, No. 41.

is verboden. Bepalingen en voorschriften, het technisch gedeelte van het wapen betreffende, worden voortaan uitgegeven onder den titel „*orders voor den militair geneeskundigen dienst.*”

§ 210. *Archieven — Aanhouden van agenda, klapper, index en vaste bundels.*

O. M. G. D. 1871, No. 7.

Van alle inkomende en uitgaande stukken behoort naauwkeurig aantekening gehouden te worden in eene agenda.

Bij deze agenda behooren:

a. een index met vaste hoofden, *b. v.* overplaatsingen, verloven, huwelijken enz., hij dient voor *zaken*;

b. een klapper voor de namen der personen, plaatsen, voorwerpen enz. Beiden in alphabetische volgorde.

Alle binnenkomende of uitgaande stukken behooren dadelijk in de agenda ingeschreven te worden: op de ontvangen stukken wordt de datum van ontvangst aangeteekend, en verder op alle stukken, inkomende en uitgaande, het nummer waaronder zij in de agenda zijn ingeschreven.

Bovendien moet de verwijzing in de agenda zelf naar latere of vroegere agenda-nummers met stiptheid en volledigheid geschieden, opdat het raadplegen van alle, over eene en dezelfde zaak handelende stukken, ten allen tijde gemakkelijk, spoedig, en volledig kunne geschieden.

Inkomende stukken, uitgaande stukken, alsmede geneeskundige certifikaten, *visa reperta*, processen verbaal, rapporten en verslagen enz. worden gemakshalve in afzonderlijke bundels bewaard.

Netheid en naauwkeurig beheer van archieven wordt een ieder aanbevolen.

K. B. 13 Januarij 1854, No. 64.

Archieven zijn landseigendom. Niemand, zonder daartoe uitdrukkelijk te zijn gemagtigd, mag.

a. Inzage, afschriften of uittreksels van archieven verleen;

b. eenig gedeelte van die archieven, ook niet bij wijze van uittreksel, door den druk of op eenige andere wijze openbaar maken;

c. zich eenig gedeelte van een archief toe-eigenen of onder zich houden.

BB. 311.

Omtrent dit laatste moet bij het verlaten van 's lands dienst en aanzoek om pensioen eene *afzonderlijke* verklaring worden afgelegd.

A. O. 1858, no. 4.

Afschrijving van archief bescheiden mag niet plaats hebben, dan na bekomen magtiging van het D. v. O. of van de regering.

§ 211. *Algemeene voorschriften.*

a. ALGEMEENE BERIGTEN.

Behalve de vermelding op de maandelijksche mouvement-rapporten, (zie *Periodieken*), wordt de chef over den geneeskundigen dienst dadelijk in wetenschap gesteld met alle bijzonderheden, het personeel en den algemeenen dienst betreffende, zooals aankomst, vertrek, plaatsing of overplaatsing, voltrokken huwelijken, verloven, ziekte, herstel, overlijden (onder opgave wie tot kommissarissen in den boedel benoemd zijn en onder overlegging van een dood-extrakt), enz., van de officieren van den geneeskundigen dienst.

Verder van alle bijzonderheden, onverwachte of buitengewone aangelegenheden, b. v.: epidemieën of het lokaal optreden van eenige bijzondere ziekte, commissien aan officieren van gezondheid, enz., opdat de chef op zijne beurt en voor zooveel noodig een en ander kunne ter kennis brengen van het Departement van Oorlog, alsmede om dadelijk maatregelen voor eventuele voorziening te kunnen nemen.

b. REKESTEN

A. O. 1869, No. 15.

moeten door den chef van den rekestrant gevisceerd zijn, en aangeboden worden door tusschenkomst van den plaatselijken

of gewestelijken militairen kommandant, voor zooveel noodig, vergezeld van speciale conduitelijst en extrakt-strafregister. Opgemaakt in den vereischten vorm, mogen zij niet aan hunne bestemming onttrokken worden doch moeten zoo spoedig mogelijk behandeld en doorgezonden worden: ook wanneer het verzoek niet voor inwilliging vatbaar is en belanghebbenden, na de toelichting hunner chefs op de doorzending blijven aandringen, behooren die stukken, vergezeld van de vereischte beschouwingen en voorstellen, niettemin zoo spoedig mogelijk aan de autoriteit aan wie zij gerigt zijn, opgezonden worden.

c. AANVRAGEN OM BINNENLANDSCH VERLOF

A. O. 1863, No. 21. — A. O. 1870, No. 59.

worden in zooverre zij geene toestemming der regering vereischen, zonder verzoekschrift, of geleide missive ingediend.

A. O. 1853, No. 10.

Heeft het verlof ten doel „herstel van gezondheid” dan moet de noodzakelijkheid blijken uit een geneeskundig certificaat

Is de belanghebbende aan den civielen dienst verbonden dan wordt de aanvraag door den betrokken zelfstandigen gewestelijken militairen kommandant, door tusschenkomst van de autoriteit, aangewezen voor de verordeningen voor den betrokken civielen dienst, het Departement van Oorlog, voor zooveel noodig ook door tusschenkomst van den betrokken algemeenen militairen dienstchef toegezonden (zie model A. O. 1863, no. 21): op de verlofpas moet bekend gesteld worden sedert wanneer belanghebbende geen dienst heeft gedaan (zie verbeterd model aanvraag no. 30a).

d. GENEESKUNDIGE CERTIFIKATEN.

Over het afgeven van geneeskundige certifikaten, en aan te wijzen herstellingsoord, zie Geneeskundige kommissien.

A. O. 1869, No. 14 — II.

Alle geneeskundige certifikaten welke worden afgegeven door ondergeschikte officieren van gezondheid, en ten doel hebben

om officieren, ambtenaren en geemploijeerden, om gezondheidsredenen over te plaatsen naar een ander garnizoen, hun een binnenlandsch verlof tot herstel van gezondheid of vrijstelling van dienst voor langer dan eene maand te verleen, zullen worden geviseerd door den Eerstaanwezend officier van gezondheid van het garnizoen of hospitaal, dan wel wanneer het certifikaat door een op zich zelf staand officier van gezondheid, of bij ontstentenis van dezen door een civiel geneesheer wordt afgegeven, door de gewestelijke militaire geneeskundige autoriteit, zullende deze laatste in elk geval het betrekkelijk geneeskundig certifikaat viseren, wanneer het eene overplaatsing naar een garnizoen of een binnenlandsch verlof buiten het kommandement geldt.

e. HUWELIJKS-AANVRAGEN.

Zie A. O. 1853, No. 38 en 39.
 " " 1859, " 18
 " " 1863, " 12
 " " 1867, " 49
 " " 1869, " 3 en 40.
 " " 1870, " 12 en 37.

f. CONDUITELIJSTEN.

Zie A. O. 1864, No. 40.
 " " 1865, " 33.
 " " 1869, " 43.
 en de geheime aanschrijvingen van het Departement van Oorlog dd.:

24 Maart 1855, No. 17.
 14 Oktober 1859, No. 7.
 28 Julij 1869, No. 1.
 8 " 1870, kabinet.

g. BERIGT VAN OPGELEGDE STRAFFEN.

A. O. 1841, No. 1 § 1.

Overwegende de noodzakelijkheid, dat de chefs van speciale

wapens en diensten bekend behooren te zijn met de straffen, welke aan hunne ondergeschikte officieren door militaire kommandanten worden opgelegd, zoo zullen deze telkens wanneer zij een officier, behoorende tot een speciaal wapen of dienst, zullen hebben gestraft, daarvan aan den chef van het speciale wapen of dienst, waartoe de gestrafte officier behoort, met de vereischte inlichtingen en mededeeling der beweegredenen en omstandigheden kennis geven, welke chef gehouden is daarvan aantekening te houden in het strafregister.

(In verband met dit voorschrift is den officieren van den geneeskundigen dienst opgedragen bij het opleggen van straffen aan hunne ondergeschikte officieren mededeeling te doen der beweegredenen, die tot de straf geleid hebben, met vermelding van naam en kwaliteit van hem, die de straf heeft opgelegd, den datum waarop hij is ingegaan, en de bewoordingen, waaronder hij in het strafregister in loco is ingeschreven. Cirk. chef G. D. 22 September 1854 No. 1533 en 3 April 1861, No. 864).

h. REKENINGEN TEN LASTE VAN HET GOUVERNEMENT

Miss. Eerste G. Sek. 29 Julij, 1868, No. 1322.
moeten onverwijld afgedaan worden.

i. REKENINGEN TEN LASTE VAN HET D. v. O.

Apostil D. v. O. 24 Aug. 1868, No. 2636.
mogen niet ingediend worden, dan nadat men zich ten naauwgezetste overtuigd heeft, dat die rekeningen en daartoe behorende bescheiden aan alle gestelde eischen geheel en al voldoen. De verpligting, dat zulke bescheiden dikwijls door het Departement van Oorlog ter verbetering moeten worden teruggezonden, is een der redenen, waardoor vertraging in de betaling plaats heeft.

k. BUREAU-MEUBILAIR EN APOTHEEK-MEUBILAIR.

A. O. 1838, No. 3, § 3.

Aan militaire autoriteiten, wier archief van zoodanigen om-

vang is, dat het niet of althans niet behoorlijk in eene kompanie's papierkast kan worden opgeborgen, kunnen naar plaatselijke behoefte ingerigte archiefkasten of loketten worden verstrekt.

De autorisatie tot aanmaak of verkoop van dit meubilair — alsook van apotheek-meubilair, waaronder toonbank, flesschen, kast, enz. — wordt door den chef over den geneeskundigen dienst verleend.

De aanvraag moet vergezeld gaan van eene naauwkenrige schetsteekening (voor toonbank, flesschenkast, archiefkast), met aanduiding der lengte of diepte, breedte en hoogte-afmetingen, onder opgave van den prijs en of het meubilair plaatselijk al of niet middels uitbesteding verkregen, dan wel zonder uitbesteding toch aangekocht kan worden.

Na bekomen autorisatie tot aanschaffing en daarop gevolgde levering, wordt het meubilair gekeurd, en de bewijzen van keuring en in ontvangstneming (in simplo) vergezeld van de rekening (in duplo), en het proces-verbaal der gehouden uitbesteding, langs den gewonen weg den chef over den geneeskundigen dienst aangeboden.

Apotheek-meubilair wordt op de achterzijde van de verantwoording van geneesmiddelen in verantwoording genomen.

§ 212. *Periodieken.*

a. EPIDEMIE-RAPPORTEN.

Op deze rapporten mogen geene andere lijders worden opgebracht, dan die aan eene en dezelfde ziekte lijden.

De indiening geschiedt om de 10 dagen, namelijk van den 1/10, van den 10/20 en van den 20 tot en met den laatsten dag der maand.

Bij hevige epidemien b. v. van cholera, worden zij om de 5 dagen of zoo noodig dagelijks ingediend.

b. MOUVEMENT-RAPPORT

A. O. 1863, No. 30.

moet maandelijks ingediend worden vóór den 5den van iedere maand. (Ook aan den plaatselijken militairen kommandant). Op dezen staat wordt van alle mouvementen, met beknopte omschrijving der redenen, die daartoe geleid hebben, melding gemaakt. (§ 21).

c. EMBLACEMENTSTAAT

A. O. 1836, No. 11. — A. O. 1870, No. 146.
wordt ingediend om de *drie* maanden.

O. M. G. D. 1871, No. 8.

Ten einde een gemakkelijk overzicht te bekomen omtrent den tijd van verblijf van eenig officier van den geneeskundigen dienst bij een hospitaal of garnizoen, worden de dirigerende en gewestelijk eerstaanwezende officieren van gezondheid, alsmede de 1ste laborant bij het scheikundig laboratorium en de administrateur van 's Rijks geneesmiddelen verzocht op de emplacementsstaat ook bekend te stellen den datum, waarop de emplacements zijn ingegaan.

Emplacements bij hospitalen en garnizoenen, moeten gespecificeerd opgegeven worden.

Miss. D. v. O. 11 Januarij 1864, No. 16.

Op deze staten moeten, in zooverre zij op 1 Januarij en 1 Julij van ieder jaar worden ingediend, twee rubrieken »gehuwd» of »ongehuwd of weduwnaar» en getal kinderen worden bijgevoegd.

d. GEDRAGSTATEN VAN MILITAIRE SCHRIJVERS EN VAN MILITAIRES,
BIJ DEN PHARMACEUTISCHEN DIENST GEËMPLUYEERD.

O. M. G. D. 1871, No. 9.

Ten einde te kunnen beoordeelen in hoever militaire schrijvers en militairen bij den pharmaceutischen dienst geëmplooyeerd, voldoende bewijzen geven van geschiktheid, dienstijver en goed gedrag, om eventueel voor bevordering in aanmerking

Afdeeling.

. kwartaal 187 . .

Gedragstaat der militaire schrijvers en der militairen bij den pharmaceutischen dienst geëmploijeerd.

Alg. stamboek No.	Naam en voornaam.	Grad.	Sedert wanneer.			Gedrag.	Dienstjver.	Geschiktheid.	Verdient bevordering.	Aanmerkingen.
			In dienst.	In zijn tegenwoordigen grad.	Definitief als schrijver geplaatst of geëmpl. bij den pharmaceutischen dienst.					

Te den .
De

e. OPGAVEN VAN BOEKWERKEN.

O. M. G. D. 1871, No. 5.

Ten einde de dirigerende en gewestelijk eerstaanwezende officieren van gezondheid op Java en de buitenbezittingen, in de gelegenheid te stellen, hunne wenschen kenbaar te maken omtrent de keuze der boekwerken, die voor de militair geneeskundige bibliotheek te Weltevreden zullen worden aangekocht, worden zij uitgenoodigd, na ter zake hunne ondergeschikte officieren gehoord te hebben, alle drie maanden, en wel op 1 Januarij, 1 April, 1 Julij en 1 Oktober, eene opgave in te dienen van de boekwerken of geschriften door hen verlangd.

f. VERANTWOORDING VAN BUREAUMEUBILAIR.

A. O. 1838, No. 3, § 3.

De chef over den geneeskundigen dienst en de dirigerende of gewestelijk eerstaanwezende officieren van gezondheid zenden (vóór of op den 15den Januarij van ieder jaar) aan den plaatselijken onder-intendant de jaarlijksche verantwoording — in duplo — van het aan den lande behoorend, op hunne (en in hunne afdeelingen aanwezig) in gebruik zijnde bureau meubilaire. Nadat die verantwoording geverifieerd is, gaat het duplicaat aan den inzender terug.

§ 213. *Wetenschappelijke periodieken, Rapporten, verslagen, enz.*

a. ACHTSTE AFDEELING VAN HET REGLEMENT VOOR DEN MILITAIR GENEESKUNDIGEN DIENST. ¹⁾

Art. 65. Elk officier van gezondheid zal op 15 Januarij, aan den dirigerenden of eerstaanwezenden officier van gezondheid, waaronder hij behoort, een beredeneerd verslag aanbieden van de door hem behandelde zieken, vergezeld van de

¹⁾ Deze afdeeling is aan eene herziening onderworpen, ook in verband tot de wijziging van art. 66, voorkomende in G. B. 7 Junij 1870, No. 22, die hier niet is overgenomen.

ziekte-geschiedenis der belangrijkste gevallen; uit welk verslag moet blijken de aard der ziekten, welke voorgekomen zijn, de verhouding der zieken tot de sterkte van het garnizoen, en met betrekking tot de verschillende natien, alsmede de verhouding der dooden tot de behandelde en herstelde, bestemd tot het vormen van eene statistiek over den geneeskundigen dienst.

Art. 66. Door den eerstaanwezenden officier van gezondheid bij de geneeskundige inrigtingen of garnizoenen op Java en Madura, zoomede ter Westkust van Sumatra en der Moluksche eilanden, zullen maandelijks zieken-rapporten van het bestaande of nader in te voeren model worden aangeboden aan de betrekkelijke dirigerende officieren van gezondheid, en verder jaarlijks een algemeen zieken-rapport met eene omschrijving, hetwelk, behalve datgene wat in de praktijk is waargenomen, ook de mererologische waarnemingen en de topographische beschrijving zijner standplaats moet bevatten.

Art. 67. De dirigerende officieren van gezondheid zullen van deze jaarlijksche rapporten, omschrijvingen, enz., een resumé maken, verrijkt met hunne eigen waarnemingen en opmerkingen, en alsdan dit stuk, met bijvoeging dier rapporten, omschrijvingen, enz., den chef over den geneeskundigen dienst aanbieden.

Art. 68. De op zich zelf staande eerstaanwezende officieren van gezondheid op de buiten-etablissemten zenden de stukken, bij art. 65 bedoeld, regtstreeks aan den chef over den geneeskundigen dienst.

b. THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OEFENINGEN DER OFFICIEREN VAN DEN GENEESKUNDIGE DIENST.

A. O. 1870, No. 46.

Bij artikel 31 (§ 30*b*) van het reglement op den militairen geneeskundigen dienst A. O. No. 18 — 1861 is den dirigerenden officieren van gezondheid ten pligt gemaakt, om klinisch onderwijs te geven aan hunne ondergeschikten, terwijl de artikelen 33 (§ 32*e*) en 65 t/m 68 (§ 213) de officieren van gezondheid verplichten

om van de belangrijke zieken onder hunne behandeling aantekening aan het ziekbed en een naauwkeurig dagboek te houden, en van de overledenen zooveel mogelijk eene behoorlijke sectio cadaveris te maken, en verder om jaarlijks een wetenschappelijk verslag in te dienen van de door hen behandelde zieken.

Deze voorschriften, de zoogenaamde wetenschappelijke konferentien (waarin na afloop der morgen-visite onder de officieren van gezondheid onderling besproken wordt, hetgeen in de laatste 24 uren belangrijks is voorgekomen) en voorts de ziekte-, ontleedkundige en operatieve oefeningen op het lijk, hebben allen de strekking, om vooral de jongere geneesheeren praktisch te oefenen en tot studie aan te moedigen.

Bovendien stelt de aanwezigheid van mikroskopen en scheikundige reagentia, de officieren bij de grootere hospitalen in staat, om ook in dit opzicht hunne studien voort te zetten.

Daar echter deze voorschriften en usances niet overal en altijd met dien ernst worden gehandhaafd als noodig is, om ze aan het doel te doen beantwoorden, zoo wordt de oudst aanwezend officier van gezondheid bij de hospitalen, onder herinnering aan vorenstaande voorschriften, aanbevolen, deze aangelegenheid ten zeerste ter harte te nemen en zonder dwang uit te oefenen, de beoefening van wetenschappen bij hunne ondergeschikten aan te moedigen, zelf daarin voor te gaan en die oefening zoo aangenaam, nuttig en praktisch mogelijk te maken.

Zij zullen naauwkeurig aantekening houden omtrent de behandelde onderwerpen, omtrent den meerderen of minderen ijver door de verschillende officieren van den geneeskundigen dienst aan den dag gelegd, omtrent hunne meerdere of mindere wetenschappelijke en praktische geschiktheid, als ook omtrent hunnen meerderen of minderen takt om de wetenschappelijke oefeningen te leiden, van welke aantekeningen jaarlijks een afschrift den chef over den geneeskundigen dienst zal worden aangeboden.

Aan den wetenschappelijken arbeid der officieren van gezondheid zal van nu af aan meer aandacht geschonken worden dan daaraan tot hiertoe ten deel viel.

Om daartoe te geraken zal het jaarlijks wetenschappelijk verslag, bedoeld bij artikel 65 van het reglement (§ 213*a*), voortaan slechts bevatten een numeriek overzicht over de, in het afgelopen jaar, behandelde zieken, verrijkt met zoodanige statistieke gegevens en beschouwingen als noodig zijn, om een juist oordeel te kunnen vellen, niet alleen over het ziekte- en sterftecijfer der troepen, in verhouding tot hunne sterkte, maar ook met betrekking tot enkele, vooral tropische ziektevormen; een en ander in vergelijk met de uitkomsten van vroegere jaren — b. v. door overzichten over 5 jaar — en opgemaakt op de wijze zooals tot dus verre bewerkt werden de militaire sunmier-ziekenrapporten, die in het tijdschrift der Vereeniging tot bevordering der geneeskundige wetenschappen in Nederlandsch-Indie zijn afgedrukt.

Maandelijks echter zullen, op grond van gemeld artikel 65, in verband met artikel 17 van het reglement (§ 213*c*), beknopte verslagen worden ingediend, bevattende korte, zakelijke berigten over de meest belangrijke behandelde ziekten, verrigte lijkopeningen en operaties, over de geheerscht hebbende weêrsgesteldheid, in verband tot de voorheerschende ziekte gesteldheid (genius epidemicus) en den algemeenen gezondheidstoestand.

Uit die verslagen zal op het hoofdbureau van den geneeskundigen dienst een kort algemeen verslag zamengesteld worden, bestemd ter opname in het geneeskundig tijdschrift, door een daartoe door den chef over den geneeskundigen dienst, in overleg met den dirigerend officier van gezondheid in de 1e militaire afdeling op Java, aan te wijzen officier van gezondheid van het groot militair hospitaal te *Weltevreden*.

De verslagen, die daartoe genoegzaam belangrijk voorkomen, zullen, met goedvinden van den schrijver, in hun geheel in het tijdschrift worden opgenomen.

Bovendien zullen stukken van bijzonder gewigt of van meer algemeene strekking, die van te grooten omvang mogten zijn om in het geneeskundig tijdschrift te worden opgenomen, afzonderlijk kunnen worden uitgegeven en voor belanghebbenden verkrijgbaar gesteld.

Voor de militaire apothekers bestaan tot dus verre geene voorschriften, die hen tot gezette studie aanmoedigen.

Om hen daartoe aan te sporen en hun de gelegenheid te geven te doen blijken, dat zij zich onledig houden om hunne kennis te verrijken, zullen die der 2e en 3e klasse jaarlijks twee scheikundige onderzoekingen naar eigen keuze verrigten en indienen, en tevens eene verhandeling of beschrijving leveren over eenig onderwerp uit een der drie rijken der natuur.

Die arbeid zal in handen gesteld worden van de apothekers der 1e klasse, ter beoordeeling of zij al dan niet voor openbaarmaking geschikt is, en in het bevestigend geval met goedvinden van de bewerkers, in het geneeskundig tijdschrift worden opgenomen.

Tot het verrigten der scheikundige onderzoekingen zijn bij de meeste hospitalen de noodige chemikalien en utensilien voorhanden en wat daar niet aanwezig is, kan langs den gebruikelijken weg uit het magazijn van geneesmiddelen worden aangevraagd.

Het jaarlijksche numeriek- en statistiek rapport wordt te gelijk met het administratief verslag door de eerstaanwezende officieren van gezondheid opgemaakt vóór den 5' Januarij van elk jaar en op dien datum aan de gewestelijke dirigerend- of eerstaanwezende officieren van gezondheid ingediend.

Deze stelt uit de verschillende rapporten één geheel zamen, dat met de eerste postgelegenheid, na den 15 Januarij, aan den chef over den geneeskundigen dienst wordt gezonden.

De eerstaanwezende officieren van gezondheid van Celebes en onderhoorigheden en de Moluksche eilanden zenden bedoelde rapporten op eerstgenoemd tijdstip regtstreeks aan den chef over den geneeskundigen dienst en bovendien een afschrift aan den dirigerend officier van gezondheid, onder wiens bevelen zij staan.

Stiptheid en akkurateste wordt bij het opmaken en indienen dezer rapporten ernstig aanbevolen.

De maandelijksche rapporten zullen met den eersten post na den 15den van elke maand aan den chef worden toegezonden.

Omtrent het tijdstip van indiening der scheikundige onderzoekingen en wetenschappelijke bijdragen worden geene voor-

schriften gegeven; zij kunnen naar goedvinden worden aangeboden, mits zulks slechts jaarlijks plaats vinde.

Schrijvers van bijzonder goede stukken, zullen bij dagorder aan het leger bekend gemaakt worden.

Afgescheiden van vorenstaande voorschriften zullen de officieren van den geneeskundigen dienst, behoorende tot de gewestelijke en plaatselijke diensten, wanneer hunne bezigheden zulks toelaten, nu en dan de bij de alg. order no. 68 van 1869 bedoelde vereeniging der drie hoofdwapens „en corps” bijwonen, wanneer daar onderwerpen worden behandeld voor hun van belang, waartoe de gewestelijke en plaatselijke chefs van den geneeskundigen dienst daarvan kennisgave zullen ontvangen van de betrokken korpschefs van gemelde hoofdwapens. Van hen wordt voorts verwacht, dat zij overeenkomstig het ter zake bij gemelde A. O. bepaalde, gaarne het hunne zullen willen bijdragen tot verspreiding van die algemeene natuur- en geneeskundige kennis en van de gezondheidsleer, vooral in hare toepassing op den krijgsmanstand, waarvan de beoefening hen speciaal eigen en de wetenschap voor ieder beschaafd mensch nuttig en wenschelijk is.

Om de officieren van den geneeskundigen dienst te gemoet te komen in het raadplegen van die hulpbronnen, die zij voor hunne studien noodig achten en die zij zich uit eigen midde-len niet kunnen aanschaffen, wordt de bibliotheek van den militair geneeskundigen dienst, opgeslagen in het groot militair hospitaal te Weltevreden, opengesteld ook voor de officieren buiten Batavia.

De katalogus der aanwezige boeken zal eerstdaags gepubliceerd worden en verkrijgbaar gesteld, terwijl de ontvangst van nieuwe werken telkens in het geneeskundig tijdschrift zal medegedeeld worden.

Tot het verkrijgen van boeken, wenden zij, die zich buiten Batavia bevinden, zich schriftelijk tot den gewestelijken, dirigerend of eerstaanwend officier van gezondheid, onder wiens bevelen zij staan, welke laatste onverwijld de toezending der verlangde boekwerken onder opgave van de namen der aanvragers provoceert bij den dirigerend officier van gezondheid

in de 1e militaire afdeeling op Java en ze bij ontvangst dadelijk aan de aanvragers verstrekt.

De dirigerend officier van gezondheid in de 1e militaire afdeeling op Java, zal een der bij het groot militair hospitaal te Weltevreden aanwezige officieren als bibliothekaris aanwijzen en aan dezen kunnen opdragen om voor de verzending het noodige voor te bereiden.

De verzending zelve geschiedt door gemeld dirigerend officier van gezondheid, die daarvan in het expeditieboek van zijn bureau naauwkeurige aantekening doet houden.

In geval van beschadiging of het te zoek geraken door hun toedoen van eenig werk, worden de betrokken officieren op de gebruikelijke wijze met de gedeeltelijke of wel algeheele vergoeding van het beschadigde of te zoek gemaakte werk belast.

De bibliothekaris is verplicht een register aan te houden, waaruit ten allen tijde kan blijken aan wien en sedert wanneer de afwezige boeken zijn uitgeleend, alsmede van welke gewestelijke autoriteit de aanvraag is ontvangen, terwijl den aanvragers de meeste discretie wordt aanbevolen met betrekking tot den tijd van aanhouden der geleverde werken.

Ten slotte wordt den dirigerend en eerstaanwezende officieren van gezondheid aanbevolen, om de oprigting van geneeskundige leesgezelschappen en vereenigingen, daar waar zij nog niet bestaan, en toch door de aanwezigheid van een voldoende aantal geneesheeren, pharmaceuten en veterinairen mogelijk zijn, te bevorderen.

c. JAARLIJSCH ADMINISTRATIEF VERSLAG.

O. M. G. D. 1870, No. 7.

Het summierrapport, bedoeld bij artikel 17 van het Reglement op den militair geneeskundigen dienst, een onderdeel uitmakende van het verslag over de landmagt, dat door het Departement van Oorlog in Nederlandsch Indie aan de Indische regering wordt ingediend, ten behoeve van het jaarlijksch koloniaal verslag, hetwelk door den minister van kolonien, in September van ieder jaar, aan de volksvertegen-

woordiging wordt voorgelegd, moet door den chef over den geneeskundigen dienst ingediend zijn vóór den 15 April.

Om aan deze verplichting te kunnen voldoen, behoort hij ter goeder tijd in het bezit te zijn der jaarlijksche administratieve verslagen van alle dirigerende en eerstaanwezende officieren van gezondheid, aan wien mits deze ernstig wordt aanbevolen, niet af te wijken van de wijze van indiening dezer bescheiden, zooals zij in de Algemeene Order No. 46 van het jaar 1870, (§ 213*b*) is voorgeschreven. (Zie nader sub *e*).

Ter verduidelijking dient, dat door dit administratief verslag, de indiening van het jaarlijks wetenschappelijk verslag vervalt, in de plaats waarvan de maandelijksche wetenschappelijke verslagen getreden zijn.

Het opmaken van het administratief verslag moet met de meeste naauwkeurigheid geschieden, en zich niet tot de in de hiervoren genoemde Algemeene Order aangewezen punten bepalen, doch ook uitstrekken tot de volgende meer bijzondere onderwerpen:

1e. De algemeene topographische en geologische gesteldheid der plaats;

2e. Den vasten of voorbijgaanden invloed van meteorologische verschijnselen;

3e. De sterkte der troepen, in verhouding tot de verschillende rassen;

4e. De huisvesting der troepen en hare verhouding tot luchthoeveelheid en luchtversching, licht, afwatering, afvoer van faekaalstoffen, zindelijkheid, omgeving;

5e. De verpleging in en de inrigting van provoosten en arrestlokalen, uit een zelfde oogpunt beschouwd;

6e. De voeding, vooral in betrekking tot de hoeveelheid dierlijk voedsel, hetwelk de soldaat tot zich neemt;

7e. Hoedanigheid, wijze van gebruik en verbruik van het drink- en kookwater, en van alle overige dranken.

Een scheikundig onderzoek van het drinkwater, mag als het verrigt kan worden, niet worden verzuimd.

8e. De kleeding, in betrekking tot de weersgesteldheid, het jaargetijde en de ligging der plaats:

9e. Van afdeelingen of gewesten, waar geneeskundige commissien gevestigd zijn, wordt opgave verlangd:

a. hoevele militairen over het afgeloopen jaar door haar voor den aktieven dienst afgekeurd zijn.

b. hoevelen voor benting-, hospitaal- of bureau dienst in aanmerking gebragt worden;

c. voor hoevelen verlof naar Europa, of overplaatsing naar een ander klimaat noodig geoordeeld werd.

10e. Bovendien moet eene nominatieve opgave geleverd worden van hen, die met wonden of gebreken, in 's lands dienst bekomen, en daarvoor ter verpleging in een ziekengeesticht opgenomen worden, aan de gevolgen dezer wonden overleden zijn, met vermelding der plaats en omstandigheden, waar en waaronder die wonden bekomen waren.

11e. Eene naauwkeurige beschrijving (zoo mogelijk met plattegrondteekening) van elk ziekengeesticht, vooral ten opzichte van ruimte, luchtversching, licht enz., alsmede van zijne gebreken, met aanduiding van de middelen tot verbetering.

12e. De wetenschappelijke bemoeijingen, in het algemeen en in het bijzonder van het geneeskundig personeel, en de plaats gehad hebbende mutaties.

Uit deze bouwstoffen put men de gegevens voor eene algemeene beschouwing over de algemeene of plaatselijke ziekte verwekkende invloeden; den stationairen of intercurrerenden genius, epi- of endemicus; de epi- of endemische intercurrerende of sporadische ziekte-gevallen; het verband tusschen ziekte-oorzaak en de voornaamste ziekte-verschijndelen; en eindelijk die geneeswijze, welke met den meest gunstigen uitslag ingesteld werd. Tot dit laatste moet vooral gerekend worden de werking van minder algemeen bekende geneesmiddelen (ook inlandsche) en de resultaten van minder algemeen bekende geneeswijzen, die als dan eene zooveel mogelijk naauwkeurige beschrijving vereischen.

In het bijzonder behoort de aandacht gevestigd te worden, op het voorkomen van syphilis; hare wegen van verspreiding, hare verhouding tot de prostitutie en de maatregelen die genomen zijn om hare uitbreiding tegen te

gaan of voor zoover mogelijk hare uitroeiing te bereiken.

Ten einde aan de hier gegeven voorschriften te voldoen, is het noodig, dat alle officieren van gezondheid medewerken, tot het bijeenbrengen der hiervoren genoemde bouwstoffen.

Mitsdien zal ieder behandelend geneesheer behooren aantehouden:

1e. Eene nota van aantekeningen aan het ziekbed in de beteekenis van een geneeskundig dagboek (zooals bedoeld bij art. 33 (§ 32e) van het reglement op den militair geneeskundigen dienst) waarin hij op half blad alles opteekent, wat hij bij zijne lijders waarnam.

2. Eene nota van aantekeningen ten behoeve van het administratief verslag en de daarin speciaal te behandelen punten.

Bij eventuele vervanging zal hij deze nota's afgeteekend, aan zijn opvolger overgeven, opdat hij, die een administratief verslag moet opmaken, ten allen tijde in het bezit zij van de daarvoor noodige gegevens.

d. ZIEKENRAPPORTEN.

O. M. G. D. 1870, No. 8.

Het tot heden gebruikelijk model La. G. blijft voorloopig gehandhaafd.

In de rubriek „aard der ziekten en gebreken” kan onderaan de naam *beri-beri* bijgevoegd worden.

De ziektevormen, opgenomen onder morbi reliqui, moeten op de keerzijde van het rapport gespecificeerd worden.

De invulling der cijfers en de berekening der verschillende verhoudingen, moet met de grootste naauwkeurigheid geschieden.

Met de op bladzijde 4 gestelde „beantwoording der bovenstaande punten” wordt voor zoover de maandelijksche rapporten betreft, gehandeld, zooals in de laatste kolom op dezelfde bladzijde sub I is aangegeven.

Aangezien de in dezelfde kolom sub II aangegeven punten in het jaarlijks administratief verslag behandeld worden, behoeft zulks op de jaarlijksche zieken-rapporten *niet* te geschieden.

Het sub III op dezelfde bladzijde genoemd wetenschappelijk verslag, is door de indiening van maandelijksche wetenschappelijke verslagen, bedoeld in de algemeene order no. 46 van het jaar 1870 (§ 213*b*) overbodig.

De wijze en tijd van indiening van deze maandelijksche en jaarlijksche zieken-rapporten is in de zoeven genoemde alg. order (§ 213*b*) geregeld.

Zieken-rapporten van hospitalen en garnizoenen worden afzonderlijk opgemaakt.

e. ALGEMEEN VERSLAG VAN DEN CHEF OVER DEN GENEESKUNDIGEN DIENST.

R. M. G. D. Art. 17.

De chef over den geneeskundigen dienst zendt jaarlijks aan het Departement van Oorlog een Summierrapport over de gewichtigste aangelegenheden van en gebeurtenissen bij den militair geneeskundigen dienst in Nederl. Indie.

Dit verslag, zooals aangeteekend is sub *c.*, maakt een onderdeel uit van het verslag over de Landmagt, enz., — en wordt zamengesteld uit de bouwstoffen, geleverd door de verslagen en rapporten, genoemd sub *c.* en *d.* hiervoren.

f. WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN.

O. M. G. D. 1870, No. 9.

Het doen van weerkundige waarnemingen heeft ten doel, de kennis der meteorologie van deze gewesten zooveel mogelijk te vermeerderen, en moet met naauwgezetheid geschieden.

Zij worden verrigt te Batavia, Samarang, Soerabaija, Tjilatjap, Willem I, Padang, Fort de Kock, Palembang, Makasser, Amboina, Bandjermasin en Pontianak.

Bij het einde van iedere maand worden zij afgesloten, berekend en door den waarnemer onderteekend.

Bij het einde van ieder jaar worden zij in simplo, bij het summier-zieken-rapport overgelegd.

Bij aldien vertraging of verhindering ontstond in het ver-

rigten der waarnemingen moet zulks in de kolom „aanmerkingen” aangeteekend worden.

Bij het doen van deze waarnemingen heeft men op het volgende te letten.

A. De psychrometer.

Dit instrument moet doelmatig geplaatst worden.

Men zette het vooral in de open lucht, niet in eenig gebouw of in eene galerij, ook al is die van vele kanten open; het moet onbelemmerd kunnen worden waargenomen, ten minste 2 meter boven den beganen grond hangen, en op eene plaats waar van geene nabij zijnde muur of schuttingen, terugkaatsing van zonnestralen op de thermometers kan plaats hebben.

De psychrometer moet echter tevens in de schaduw geplaatst zijn, dus tegen eene zijde van een gebouw, hetwelk in den loop van den dag niet door de zon beschenen wordt; daartoe zal het in de verschillende deelen van het jaar, naarmate de zon ten noorden of ten zuiden der waarnemingsplaats staat, noodig zijn, den psychrometer verschillende plaatsen te geven; zijn die plaatsingen aan de zuid- of noordzijde van het gebouw, dan zal nog 's morgens en 's avonds de zon het instrument kunnen beschijnen, en om dit te voorkomen zal het noodig zijn, dat men op ten minste 5 palmen afstand oostelijk en westelijk van het instrument een vertikaalscherm bevestige, dat de noodige schaduw voor die tijdstippen van den dag op het instrument werpt.

Voor dat het instrument op zijne plaats wordt gebragt, onderzoekte men zorgvuldig of beide thermometers, wanneer zij droog zijn, dezelfde graden en tiende deelen van graden aanwijzen; eene enkele aflezing is daartoe niet toereikend, omdat eene geringe beweging in de lucht, die den eenen thermometerbol meer aandoet dan den anderen, reeds voldoende is om een verschil van 1e of 2e tiende deelen van eenen graad te weeg te brengen; men verplaatse dus het instrument eenige malen, wachte eenigen tijd en herhale dan de aflezing van

beide thermometers. Al de aflezingen en het daaruit afgeleide verschil moeten in alle bijzonderheden in het waarnemings-journaal opgeteekend worden. Ook moet zoodanige vergelijking elk jaar herhaald worden, daar de ondervinding geleerd heeft, dat twee thermometers die aanvankelijk gelijk liepen, niet altijd gelijklopend blijven.

Is er ijs op de plaats der waarneming te bekomen, dan is nog een tweede verifikatie aantebevelen, te weten: het plaatsen van beide thermometers, in smeltend ijs, en het nagaan, of het kwik daarin juist tot aan het smeltpunt, of het punt van 0 graden daalt. Daarbij is het noodig, dat niet alleen de bol, maar ook de steel des thermometers tot zeer nabij het nulpunt, met smeltend ijs omgeven worde.

Wanneer de psychrometer op een bepaald tijdstip zal waargenomen worden, moet het lapje waarmee de eene thermometerbol omgeven is, eenigen tijd te voren met schoon water nat gemaakt worden, tengevolge waarvan het kwik in dien thermometer gaat dalen; men wachte dan, tot dat het kwik niet meer daalt, en leze onmiddelijk na elkander den stand van den droogen en natten thermometer af, en teekene dien in het register op.

Door voorloopige waarnemingen moet men onderzoeken, hoe vele minuten er verlopen tusschen het natmaken en het bereiken van den laagsten stand, waarop het kwik blijft stilstaan, en zoo vele minuten voor het bepaalde waarnemingsuur moet de thermometer telkens bevochtigd worden.

B. De waarnemingen

zullen betrekking hebben tot de volgende zaken:

a. De standen van den droogen en natten thermometer uit te drukken in tiende deelen van honderddeelige graden;

b. De rigting van den wind, zoo als die door een windwijzer, geplaatst op een hoog vrijstaand gebouw, wordt aangegeven;

c. De sterkte van den wind, naar schatting in getallen aangegeven, waartoe men bezigt:

Doodstil	O.
Zeer zwak	Q.
Matig sterk	1.
Sterk	2.
Storm	3.
Warrelwind	J.

d. De rigting der wolken, zoo dikwerf die uit eene andere streek komen, dan waaruit de beneden wind waait;

e. De hoogte van de wolken, wanneer er mogelijkheid is die te schatten; men kan dit gemakkelijk doen, wanneer zich in de nabijheid een berg van eene bekende hoogte bevindt, en het gebeurt dat de wolken, lager dan de kruin van den berg hangende, zich op eene zekere hoogte tegen den berg aan vertoonen.

De opgegevene *d* en *e* zijn belangrijk, omdat zij eenige aanwijzingen geven omtrent hetgeen hooger in den dampkring plaats vindt;

f. De meerdere of mindere bewolking der lucht.

Men drukke die in getallen uit, zoodanig, dat 0 (nul) eene geheel blaauwe, 10 een geheel betrokken lucht beteekent, en de tusschen getallen 1, 2, 3, enz. tot 9, eene lucht, waarvan $\frac{1}{10}$, $\frac{2}{10}$, $\frac{3}{10}$, enz., met wolken bedekt is.

g. De gedaante der wolken.

Men onderscheide de wolken-vormen in drie klassen, te weten in *veder-*, in kleine of groote, ronde *bergwolken* (waartoe de bekende schaapjeswolken behooren), en in *laag* of *bankvormige* wolken.

De daarvoor aangenomen namen zijn:

voor de veder-wolken	<i>cirrus</i>	<i>c</i> ;
" " berg-	"	<i>cumulus</i> <i>C</i> ;
" " bank-	"	<i>stratus</i> <i>s</i> ;

tusschensoorten worden aangeduid door:

Cirrho-cumulus	<i>cC</i> ;
Cirrho-stratus	<i>c. s.</i> ;
Cumulo-stratus	<i>C. s.</i> ;

en wolken, uit welke regen nederdaalt, en die meestal geen en wel te bepalen vorm bezitten, door:

Nimbus *n*;

zijnde de aangegeven letters diegenen, waarmede de wolkenvormen in het waarnemings-register worden aangeduid.

h. Op elken dag, waarop regen valt, moet het uur, waarop de regen begint, en het uur waarop die eindigt, aangeteekend worden;

i. Even zoo worden op elken dag, waarop onweder plaats heeft de tijdstippen, waarop het begint en eindigt, de streek van den horizon, waar het zich vertoont en de meerdere of mindere sterkte, naar de schatting in de getallen 1, 2 en 3 uitgedrukt;

k. In eene bijzondere kolom onder het opschrift »aanmerkingen» worden opgeteekend:

aardbevingen, hunne rigting, tijd, duur, sterkte, enz.;

uitbarstingen van nabijzijnde vulkanen en daarmede gepaard gaande verschijnselen;

de dagen van het begin en einde van den regentijd, indien het mogelijk is die dagen op te geven en de kenmerken, welke dat begin en einde aanduiden;

het vallen van hagel, enz, en verdere buitengewone physische verschijnselen.

C. Tijden van waarneming.

Het is wenschelijk, dat de waarnemingen dagelijks op onveranderlijk bepaalde tijdstippen geschieden, die naauwkeurig vastgehouden, en niet van het eene jaar op het andere verschikt mogen worden. De verkieslijkste tijdstippen, wanneer men zich tot 4 waarnemingen daags bepalen wil, zijn te 6 uur 's morgens en 9 uur 's morgens, te 3 uur 's namiddags en te 10 uur 's avonds; is het mogelijk meer dan 4 waarnemingen te doen, dan is de tijd van 's middags te 12 uur en 's nachts te 12 uur ook aan te bevelen.

Behalve deze dagelijksche waarnemingen is het zeer wenschelijk, dat er elke maand, gedurende één etmaal, van uur tot uur worde waargenomen. Men kieze daarvoor in navolging van hetgeen elders geschiedt, den 21en dag van elke maand en wanneer deze op een zondag valt, den 22en der

maand, te beginnen 's morgens te 6 uur, en voort te gaan tot den anderen morgen 6 uur, zoodat er 25 maal in dat etmaal waargenomen wordt. Het doel van deze 24 uur-waarnemingen is, om te weten te komen, hoeveel de gemiddelde uit de 4 waarnemingen per dag verschilt van de ware gemiddelde, d. i. van die, welke men zou verkrijgen, indien het geheele jaar door, dag en nacht van uur tot uur werd waargenomen; die uur-waarnemingen zijn dus hoogst belangrijk, en door dezelve verkrijgen de gewone waarnemingen een veel grootere waarde.

D. Berekening der waarnemingen.

Uit de waargenomen psychrometerstanden behooren voor elke waarneming de dampdrukking en de betrekking vochtigheid berekend te worden, volgens de daar voor verstrekte gedrukte psychrometertafel.

E. Tabellen.

De waarnemingen en de daaruit afgeleide getallen worden geschreven in de gedrukte staten, die voor dat doel bij de jaarlijks verstrekte gedrukten worden afgeleverd.

Aan het einde van elke maand worden de kolommen van den droogen thermometer van dampdrukking en vochtigheid opgeteld, de som aan den voet der kolom geschreven, en daaruit, door deeling met het getal der in den loop der maand gedane waarnemingen, de gemiddelde afgeleid. Hetzelfde geschiedt voor de uur-waarnemingen.

De gemiddelde thermometerstand wordt berekend tot in honderdste deelen van graden, de dampdrukking in honderdste deelen van millimeters, en de betrekkelijke vochtigheid in duizendste deelen der eenheid.

§ 214. *Rekapitulatie der in te dienen periödieken.*

1o Tiendaags:

Epidemie-rapporten, § 212a.

2o Maandelijks:

- a. Zieken-rapport, § 213a.
- b. Wetenschappelijk verslag, § 213b.
- c. Mouvement-rapport, § 212b.
- d. Lijders langer dan een jaar verpleegd, § 37.

3o Drie-maandelijks:

- a. Emplacementstaat, § 212c.
- b. Gedragstaten van militaire schrijvers en militairen, bij den pharmaceutischen dienst geemployeerd, § 212d.
- c. Opgaaf van boekwerken, § 212e.
- d. Rapport der gehouden inspektie over de militaire apotheek, § 171.
- e. Opgaaf van den 1sten Laborant, § 190.
- f. „ „ „ administrateur van 's rijks magazijn van geneesmiddelen, § 183.
- g. Drie-maandelijksche eisch uit Nederland, § 182.

4o Halfjaarlijks:

- a. Verantwoording van geneesmiddelen, § 191.
- b. „ „ „ den 1sten laborant, § 189.
- c. „ „ adm. 's rijks geneesmiddelen, § 181.
- d. Aanvraag van geneesm. door paardenartsen, § 195.
- e. Opgave van overtollige artikelen, § 191g.

5o Jaarlijks:

- a. Zieken-rapport, § 213a-b-d.
- b. Administratief verslag, § 213a-c.

- c. Weerkundige waarnemingen, § 213 f.
- d. Verslag en rapport van den veterinairen dienst, § 205.
- e. Verantwoording van chirurgikale instrumenten en veldtoestellen, § 191.
- f. Bureau-meubilair, § 212f.
- g. Voorgestelde verbeteringen op de jaarlijksche inspectie § 27.
- h. Conduitelijsten § 211f.
- i. Aanteekening omtrent de wetenschappelijke geschiktheid der officieren van den geneeskundigen dienst, § 213b.

Periodieken, die eenigzins talrijk zijn, zooals de bijlagen bij de verantwoordingen van geneesmiddelen, of de jaarlijksche rapporten, enz., die gelijktijdig verzonden worden, worden bij *inventaris* (in duplo) ingediend.

§ 215. *Overgeven en overnemen van den dienst. — Opmaken en indienen van proces-verbaal bij —*

O. M, G. D. 1871, No. 11.

Het overgeven en overnemen van den dienst, geschiedt bij proces-verbaal van het volgend model:

PROCES-VERBAAL

van overgave en overname van den militair geneeskundigen dienst te (afdeeling. gewest of plaats.)

Op heden den hebben wij ondergeteekenden (naam en voorletter), ingevolge daartoe bekomen last van bij missive dd. 187 . . .

Overgegeven en Overgenomen:

MILITAIR GENEESKUNDIGE DIENST.

1o Het hospitaal (ziekenzaal) met (getal) zieken.

- 2o De apotheek met:
- a. geneesmiddelen, utensilien, enz., volgens de laatste verantwoording, en de relevé's;
 - b. chirurgikale instrumenten, volgens de laatste verantwoording;
 - c. Veldtoestellen, volgens de laatste verantwoording.
- 3o Het archief, bestaande uit:
- a. Ingekomen stukken, van . . . t/m . . . met agenda, klapper en index van . . . t/m . . .
 - b. Uitgaande stukken, als voren;
 - c. Orders voor den militair geneeskundigen dienst van . . . t/m . . .
 - d. Algemeene en dagorders van . . . t/m . . .
 - e. Reglementen (gespecificeerd);
 Instruktien, id.
 Boekwerken, id.
 Kaarten, id.
 - f. Verantwoording van geneesmiddelen, met daarbij behorende stukken van . . . t/m . . .
 - g. Maandrapporten van . . . t/m . . .
 - h. Wetenschappelijke verslagen;
 - i. Jaarlijksch summier, numeriek, statistiek rapport met omschrijving van . . . t/m . . .
 - j. Conduitelijsten ,, ,,
 - k. Strafregisters ,, ,,
 - l. Wachtregisters ,, ,,
 - m. Registers van gedane lijkopeningen id. id.
 - n. Processen-verbaal id. id.
 - o. Visa reperta id. id.
 - p. Geneeskundige certifikaten id. id.
 - q. Inspektie-rapporten id. id.
 - r. Nota van aanteekening aan het ziekbed id. id.
 - s. ,, ,, ,, voor het administratief verslag van . . . t/m . . .
 - t. enz.

De overgever,

De overnemer,

TOELICHTING.

Wordt het archief (behoudens de plaats gehad hebbende vermeerdering) konform het laatst proces-verbaal, en alles in goeden staat aangetroffen, dan wordt aan het slot boven de handteekening gesteld:

„In goeden staat”.

Worden er verschillen bevonden, dan behoort de overgever eene nota van toelichting over te leggen.

De opmaking van het proces-verbaal geschiedt door hem, die den dienst overgeeft, met inachtnaame verder van het voorgeschrevene bij A. O. 1858, No. 4, (zie hieronder), waarvan de overnemer zich behoort te overtuigen.

De inzending geschiedt door den overnemer op de wijze als bevolen is bij A. O. 1843, No. 1, § 2, (zie hieronder), aan den dirigerend of gewestelijk eerstaanwend officier van gezondheid, of naarmate den dienst, die overgenomen is, regtstreeks aan den chef over den geneeskundigen dienst.

Het proces-verbaal wordt ingediend in *triplo*. De gewestelijke dienstchefs zenden het voor „gezien en in orde bevonden” geteekend aan den chef, doch niet, dan na zich vooraf naauwkeurig overtuigd te hebben, dat de hiergegeven voorschriften zijn opgevolgd, en ingeval van verschillen niet dan na eerst den betrokken overgever te hebben gehoord.

Nadat het proces-verbaal door den chef over den geneeskundigen dienst voor „goedgekeurd” is geteekend, blijft een exemplaar in het archief van het hoofdbureau van den geneeskundigen dienst; de twee overigen gaan terug, een bestemd voor het afdeulingsarchief, het andere voor het archief van den inzender. Processen-verbaal van overgave en overname van diensten van eene afdeeling of gewest, enz. worden in *duplo* ingediend.

Processen-verbaal van overgave en overname van een archief van eenigen garnizoensdienst worden op dezelfde wijze behandeld. Die van overgave en overname van eenigen pharmaceutischen dienst, opgemaakt met inachtnaame van het voorgeschrevene bij A. O. 1870, No. 163, (zie hieronder), blijven

in het archief van den dirigerend of gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid berusten.

A. O. 1858, No. 4.

Het doel bij de inzending dezer processen-verbaal beoogd, is, volledig bekend te zijn en te blijven met alle tot eenig archief behorende bescheiden, en op den dienst betrekking hebbende eigendommen: zij zullen alzoo, voor zoover het archief betreft moeten vermelden de tijdvakken, waarover die bescheiden loopen, zoomede het aantal daarvan en de bladzijden, welke de verschillende boeken of bundels bevatten, opdat ten allen tijde kunne worden nagegaan, in hoever een en ander naar eisch aanwezig is.

A. O. 1843, No. 3, § 4.

De indiening dezer processen-verbaal geschiedt bij geleidemissive, waarin bekend gesteld moeten worden, de datum en het nummer der missive, waarbij het vorig proces-verbaal werd ingezonden.

A. O. 1870, No. 163.

Bij overgave en overname van administratieve diensten, waaraan eenig magazijns- of ander materieel beheer is verbonden, worden, zoo daar geene beduidende minderheden bestaan, in stede van processen-verbaal, waarin alle aanwezige restanten zijn gespecificeerd, opgemaakt processen-verbaal, houdende de eenvoudige verklaring, dat alle, volgens de op den dag der overgave opgemaakte en afgesloten verantwoording aangewezen restanten, werkelijk aanwezig zijn, terwijl ingeval van geringe verschillen daarvan, tevens melding wordt gemaakt met aantooning hunner hoeveelheid of hoedanigheid.

Vijftiende Afdeeling.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

§ 216. *Bekendheid met en stipte opvolging van bepalingen.*

A. O. 1833, No. 6, § 2.

Geen officier zal onwetenheid mogen voorwenden van de bepalingen, vervat in het Algemeen Reglement van Administratie voor de Landmagt in N. I.; ieder in zijne betrekking is aansprakelijk voor de afwijkingen of het niet naleven van genoemd reglement, voor zoo veel hem aangaat.

Ieder officier behoort de algemeene- en dagorders voor het leger, die tegen betaling kunnen aangeschaft worden, in eigendom te hebben.

A. O. 1869, No. 72.

De stipte opvolging van wetten, reglementen, bevelen en voorschriften van hooger hand is een ieder ernstig aanbevolen.

§ 217. *Verbod van het uitoefenen van civiele praktijk.*

A. O. 1845, No. 3, § 8.

Aan den chef over den geneeskundigen dienst en de dirige-

rende officieren van gezondheid op Java in dezen rang effectief bij het Leger dienende, zal zijn verboden het uitoefenen van burgerpraktijk, van welken aard ook, met dien verstande dat onder dit verbod niet is begrepen het verleenen van oogenblikkelijke hulp zonder belooning, in die gevallen waarin de menschelijkheid zulks vordert, alsmede het waarnemen van konsultatien of belangrijke heelkundige operatien.

§ 218. *Dienst bij opgelegd arrest.*

A. O. 1844, No. 5, § 4.

Tot wering van het begrip dat officieren van gezondheid, aan welke arrest als disciplinaire straf is opgelegd, daardoor verhinderd zouden worden in de uitoefening van geneeskundigen diensten en burgerlijke praktijk, wordt, met het oog op het gouvernementsbesluit 28 Mei 1842, No. 8, Art. 2, voorgeschreven, dat het disciplinair-arrest, zoowel streng als eenvoudig, den officier van gezondheid regtigt noch verplicht om de diensten, welke op hem als geneesheer rusten, te staken, en zulks ter verhoeding dat hetzelfde op de zieken en geneeskundige hulpbehoevenden, in het algemeen, nadeelig terugwerken, om welke reden ook het disciplinair straffen met provoost-arrest, ten opzichte van de officieren van den geneeskundigen dienst, behoort te worden nagelaten, onder bepaling evenwel, opdat de militaire tucht door dit bevel niet zoude worden gekwetst, dat wanneer een officier van den geneeskundigen dienst provoost-arrest mogt hebben verdiend, en hem echter uit aanmerking van zijn maatschappelijke positie, slechts het streng arrest is opgelegd geworden, daarvan langs den weg der militaire hierarchie, speciaal rapport aan het Departement van Oorlog moet worden gedaan.

§ 219. *Onderlinge verhouding der militaire kommandanten en chefs van diensten op de buiten-etablissemten.*

A. O. 1849, No. 7, § 3.

Het is gebleken, dat de verwickelingen die op de buiten-

etablissemmenten van tijd tot tijd in den boezem van het militaire wezen bestaan, veelal voortspruiten uit het verkeerd begrip, dat de militaire kommandanten en chefs van diensten wederkeerig van hun onderlinge verhouding hebben; hieruit ontstaan botsingen, die nadeelig op de belangen van den dienst terugwerken.

Om hierin te voorzien, strekke het navolgende tot rigtsnoer aan dien het behoort.

Wanneer men, met terzijdestelling van alle eenzijdige beschouwingen, op den voorgrond stelt, dat het behoud van den aan den militairen kommandant toevertrouwd post, het voorname streven moet wezen van allen, die onder hem eenig gezag uitoefenen, dan is het natuurlijk, dat zij hun ondergeschikt gedeelte voor de belangen van het geheel moeten dienstbaar maken.

Voor het behoud van het geheel is de militaire kommandant, naar luid der bestaande instruktie verantwoordelijk; bij gevolg moet hij kunnen beschikken over de verschillende gedeelten, die zijn kommandement zamenstellen, volgens de reglementen en speciale instruktien.

Dit als regel vaststellende, vloeit hieruit voort dat de chefs van diensten en korpsen in het kommandement, in de eerste plaats aan den militairen kommandant verantwoording schuldig zijn, over alle aangelegenheden van hun dienst of korps, voor zoo veel die op de verdediging van den post en de goede orde betrekking hebben.

Hunne verantwoordelijkheid jegens den chef van hun wapen of dienst komt eerst daarna in aanmerking, en is van technischen of administratieven aard.

Door de ondergeschiktheid der plaatselijke chefs van diensten aan den militairen kommandant, wordt geenzins verstaan, dat zij lijdelijk zullen afwachten wat er bevolen wordt om daaraan blindelings te gehoorzamen, maar het wordt wel degelijk als een op hen rustende verpligting beschouwd, om aan den militairen kommandant zoodanige voorstellen te doen, als de belangen van het kommandement bevorderlijk kunnen zijn, en evenzoo om hunne bedenkingen bescheidenlijk aan denzelfden

in te brengen, wanneer deze iets beveelt, dat in strijd mogt zijn met de bestaande voorschriften, of naar hun meening schadelijke gevolgen zou kunnen hebben. Eerst dan kunnen zij zich van alle verantwoordelijkheid ontheven achten, wanneer zij in tijds het noodige voorgesteld hebben, en wanneer de militaire kommandant, niettegenstaande de ingebragte bedenkingen, bij zijn bevel blijft persisteren; de gevolgen komen dan geheel voor rekening van den lastgever.

Dat de chefs van diensten van de gedane voorstellen, daarop gevolgde beschikking en van hun verzoogen kennis geven aan den chef van hun wapen of dienst, is een vereischte: eerstens, om zich buiten verantwoordelijkheid te stellen, en ten andere, om het Dep. van Oorlog de gelegenheid te geven op de kwestieuse punten te beslissen.

§ 220. *Opleggen van straffen door militaire kommandanten, jonger in ancienniteit of lager in rang, dan de officieren van andere wapens of diensten.*

Disp. D. v. O. 24 November 1870, IIe afd., 1e Bureau, No. 40.

De militaire kommandant, jonger in ancienniteit of lager in rang zijnde dan de officieren van andere wapens of diensten, welke zich in het garnizoen bevinden, waar hij bevel voert, heeft wel het regt, deze officieren, in zijne hoedanigheid van garnizoenskommandant bevelen te geven en als zoodanig gehoorzaamheid van hen te vorderen, maar geenszins, enkele hoogst bijzondere gevallen uitgezonderd, om hen te straffen. Dit laatste behoort hij over te laten aan de autoriteit, onder wiens bevelen hij met zijn garnizoen staat.

Uit de artikels 4 en 5 van de regtspleging voor de landmagt, de artikels 2 en 3 van het reglement op den inwendigen dienst van de infanterie, artikel 38 van het reglement van krijgstuicht en de artikels 186 en 189 van het vigerende reglement op den inwendigen dienst in *Nederland* toch blijkt, dat slechts aan den meerdere in rang of bij gelijken rang den oudere in ancienniteit het regt van straffen is toegekend.

§ 221. *Vrijstelling van kommissien, enz.*

A. O. 1861, No. 33.

In ervaring gekomen zijnde, dat over de officieren van den geneeskundigen dienst dikwerf op een voor den dienst in het algemeen nadeelige wijze wordt beschikt, zoo wordt mits deze alsnog ter stipte naleving aangeteekend, dat voor zoo verre zulks voor bijzondere gevallen niets anders is voorgeschreven, de officieren van den geneeskundigen dienst, slechts bij gebrek aan officieren van andere wapens, in krijgswaarden en geregelde informatie behooren te worden benoemd, en zij voorts zullen worden vrijgesteld van kommissien en opdrachten, vreemd aan hun eigenlijken werkkring of waarbij hunne kennis kan worden ontbeerd.

§ 222. *Bijzondere kommissien op te dragen aan eenige met verlof in Nederland aanwezige officieren.*

Zie A. O. 1870, No. 72.

§ 223. *Kleeding.*

Zie A. O. 1868, No. 57.

„ 1869, „ 27.

„ 1870, „ 114.

§ 224. *Dragen van burgerkleeding.*

A. O. 1869, No. 29 en 38.

Aan de officieren van den geneeskundigen dienst, enz., die niet onmiddellijk met troepen in betrekking staan of aan geene troepen verbonden zijn, is vergund bij hunne dagelijksche dienstverrigten van burgerkleeding gebruik te maken.

Die vergunning is echter niet van toepassing bij inspektien

over de inrigtingen, — hospitalen, magazijnen, bureaux, enz. — waarbij zij werkzaam zijn, tenzij het tegendeel speciaal vergund worde.

De officieren van den geneeskundigen dienst, zich in het openbaar, in gesloten vereenigingen, op partikuliere receptien, zoomede in andere gesloten gezelschappen vertoonende, is ook vergund burgerkleeding, doch zonder eenig uniformstuk, te dragen.

§ 225. *Medewerking aan wetenschappelijke instellingen.*

a. NATUURKUNDIGE VEREENIGING, ENZ.

A. O. 1870, No. 133.

Evenzeer als de *Natuurkundige Vereeniging in Nederlandsch-Indie* er den meesten prijs op stelt kennis te nemen van de waarnemingen en opmerkingen, die gedaan, dan wel in het bezit te mogen worden gesteld van de verzamelingen van zoölogischen, botanischen en mineralogischen aard, die welligt gemaakt zullen worden, zal het *Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* met erkentelijkheid ontvangen alle voorwerpen op het gebied van archæologie, ethnologie en numismatiek, terwijl ook het „*Mineralen kabinet van het mijnwezen*” zich met aandrang aanbeveelt voor de toezending van gesteenten en mineralen, vooral uit de nog weinig of niet bekende streken van den Archipel, zoomede van versteeningen, vergezeld van berigten omtrent een en ander.

Niet twijfelende of dit beroep, waaraan reeds meermalen door belangstellende officieren werd gevolg gegeven, zal ook anderen aansporen, dat loffelijk voorbeeld te volgen, breng ik het bij deze gaarne in herinnering.

Alle bijdragen ten behoeve van de beide eerstgenoemde instellingen kunnen plaatselijk worden gedeponeed bij de militaire kommandanten, aan wie, nadat bij het Departement van Oorlog kennis zal zijn bekomen van den aard of inhoud van

het geschonkene, nader zal worden medegeedeeld hoe dan verder daarmede behoort te worden gehandeld.

Van het aanwezen van voor het mineralen kabinet van het mijnwezen bestemde voorwerpen, gelieven de verzamelaars mededeeling te doen aan de betrokken hoofden van gewestelijk bestuur, van wier medewerking voor de verzending voor 's lands rekening, de directie van het mijnwezen zich heeft verzekerd.

b. 's RIJKS-KABINET TE LEIJDEN.

G. B. 27 Dec. 1846, No. 5.

De officieren van gezondheid worden uitgenoodigd zooveel mogelijk mede te werken tot het verzamelen van natuur-historische voorwerpen ten behoeve van 's Rijks-kabinet te Leijden.

c. GENEESKUNDIGE VEREENIGING IN N. I. — UITNOODIGING TOT MEDEWERKING AAN DE —

O. M. G. D. 1871, No. 10

Bij A. O. 1870, No. 133, (§ 225a-b), zijn de officieren van het leger in N. I. in het algemeen uitgenoodigd tot medewerking aan wetenschappelijke vereenigingen.

Van officieren van den militair geneeskundigen dienst wordt ook verlangd en verwacht, dat zij krachtig zullen medewerken tot den bloei der Geneeskundige vereeniging in N. I., vooral wijl door deze vereeniging een tijdschrift wordt uitgegeven, waarin, in verband tot A. O. van het jaar 1870, No. 46, (§ 213b), de wetenschappelijke verslagen van onzen dienst worden opgenomen, waarvan de kennismaking van wezenlijk nut mag geacht worden.

De chef over den geneeskundigen dienst vertrouwt, dat een enkel woord van aanbeveling, om allen te zamen, het onze bij te brengen tot bevordering der geneeskundige wetenschappen, voldoende zal zijn, om tot krachtige medewerking aan te sporen.

§ 226. *Reis- en verblijfkosten.*

Zie A. R. Hoofddeel VI en Model No. 35.

A

BIJVOEGSEL EN VERBETERINGEN.

- § 5. O. M. G. D. 1871, No. 3. In verband tot het voorgeschrevene bij art. 23 der A. O. van 1860, No. 13, ad I en II, kunnen officieren van gezondheid en militaire apothekers, die in het examen voor den hooger rang niet geslaagd zijn, of daarvan hebben afgezien, maar daartoe weder wenschen toegelaten te worden, op den dag dat zij daarop regt verkrijgen, *viér* maanden vóór dat tijdstip, langs den hierarchieken weg, aan den chef over den G. D. van hun voornemen doen blijken.
- § 9. Dispositie enz. Lees: O. M. G. D. 1871, No. 6.
- § 10, art. 13. A. O. 1870, No. 209. Van deze eedsaflegging wordt procesverbaal in duplo opgemaakt, door de autoriteit in wiens handen de ced is afgelegd. Het origineel wordt gezonden aan het D. v. O. het duplicaat opgelegd in het archief van den chef over den G. D. Beide expeditien van het procesverbaal worden aan dien chef ingediend.
Pag. 13.	12—14—14.	Lees:	12—13—14.
§ 14.	2o 51.	"	No. 51.
§ 21.	Dispositie enz.	"	O. M. G. D. 1870, No. 11.
Pag. 48.	Cirk. 1860.	"	1868.
" 49 en 50.	Cirk. chef G. D.	"	O. M. G. D. 1871, No. 13.
" 58.	idem.	"	O. M. G. D. 1870, No. 14.
idem.	Art. 37.	"	Art. 47.
" 62.	" 31.	"	Art. 34.
§ 42.	Art. 132 en 286.	"	Art. 182 en 268.
§ 43.	" 132.	"	Art. 182.

§ 45.	Stbl. 1864.	Lees: 1854.
Pag. 71.	§ 48—49.	" § 47—48.
" 72.	Maximuu.	" maximum.
" 72.	Tabel enz. A. O. 1870, No. 193, <i>a</i> van deze tabel geroljeerd hembden en mutsen <i>b</i> aan lijders 3de afdeeling kunnen ook ziekenjassen worden verstrekt <i>c</i> op voorschrift van den behandelend gencesheer worden aan lijders 1, 2, 3, afdeeling <i>sokken</i> verstrekt.	
" 74.	§ 10.	Lees: § 50.
§ 54.	13 Nov.	" 18.
§ 55 <i>a</i> .	Bij te voegen Art. 507. A. R. (A. O. 1868, No. 15). De gencesheeren bepalen bij de morgenvisite de portien welke aan elken lijder gedurende den loopenden dag moeten worden verstrekt, zich daarbij stiptelijk gedragende aan de hoeveelheden, en speeiale voorschriften vermeld op de tarieven 40/41 A. B. C.	
idem. <i>d</i> .	40/41 St. B.	Lees: 40/41 A. B.
" <i>g</i> .	Art. 506 A. R. bij te voegen A. O. 1868, No. 15.	
Pag. 91.	Melkspijs $\frac{3}{4}$ dieet 0,13 N. p. wit brood. Lees: 0,18 N. p.	
" 94.	Halve-drickwart portie en halfdieet 0,003 N. p. thee <i>lees</i> 0,008 N. p. en halfdieet 0,03 N. p. meel of brood " 0,06 N. p.	
§ 60.	Miss. enz.	Lees: G. B.
	en Cirk. 2313/2046	" 2303/2146.
§ 68.	Art. 502 A. B.	" Art. 505 A. R.
	Aan deze § toe te voegen: G. B. 24 Feb. 1864, No. 22. Wanneer een sterfgeval heeft plaats gehad, in een militair gasthuis dan wel een lijk in zulk een gesticht is opgenomen ter begraving, is het hoofd of de bestuurder, benevens een der dienst doende officieren van gezondheid verplicht daarvan binnen 24 uren, eene schriftelijke aangifte, aan den ambtenaar van den burgerlijken stand te doen.	
Pag. 129.	Gescheken.	Lees: Geschenken.
§ 71.	Cirk. 692.	" 592.
Pag. 138.	No. 29.	" No. 39.
" 139.	Legmatjes 1.	" 1—1.
§ 79.	0,208 N. p. thee.	" 0,008.
§ 80.	No. 86.	" 46.
	Bij te voegen: G. B. 2 Januarij 1869, No. 8. In de ziekenzalen mogen geene behoeftigen worden opgenomen.	
Pag. 146.	Pa-gkal en 124. Lees: Pangkal — 194.	
" 159.	Lampongsche distrikten 1 schrijver en Timor schrijfbehoeften vervallen:	

	Banka schrijfbehoeften 2,60. Lees: 2,50.
Pag. 160.	Java in de. " en de.
" 161.	Inspektien, instrektie, bij art. van het reglement vervat in A. O. 13 van 1861. Lees: Inspektien, instruktie, bij art. 24 van het reglement vervat in A. O. 18 van 1861.
" 162.	A. O. 1864. Lees: 1846.
" 165.	Cirk. 3240. " 3340.
" 166.	Disp. 1864. " 1868.
§ 96.	Cirk. chef G. D. " O. M. G. D. 1870, No. 13.
§ 125.	Bijvoegen A. O. 1870, No. 221.
§ 181.	De inzending geschiedt regtstreeks aan de rekenkamer. Cirk. D. v. O. V afd. 16 Julij 1869, 137/8c.
Pag. 268.	c Lees: e — O. M. G. D. 1870, No. 3, III.

B

CIRKULAIRES, die door de in dit werk voorkomende orders voor den M. G. D. vervallen zijn.

*Door de Order voor den Militair
Geneeskundigen dienst
1870, No. 1.*

1867	12	Januarij,	No.	78.
1868	13	"	"	65.
"	20	Februarij,	"	308.
1869	28	Januarij,	"	271.
"	22	Februarij.	"	541.
"	26	Julij,	"	2238.

Idem No. 2.

1864	20	Junij,	No	1524
1865	3	"	"	1324
1867	3	September,	"	2167
"	11	Oktober,	"	2581
1868	16	Augustus,	"	1852

Idem No. 3.

1846	11	April,	No.	652
"	5	September,	"	1588
1847	7	December,	"	2234
"	12	Januarij,	"	59
1848	23	November.	"	1530
1849	21	Julij,	"	966
"	6	December,	"	1652

1850	24	April.	No.	504
"	25	September,	"	1091
1854	6	Oktober,	"	1630
"	26	"	"	1718
1855	25	Julij,	"	1377
"	4	September,	"	1658
1856	17	Mei,	"	1014
1857	16	Junij,	"	1127
1857	18	November,	"	2383
"	8	December,	"	2484
1859	19	Maart,	"	527
"	20	Julij,	"	1531
"	31	Augustus,	"	1865
"	19	November,	"	2494
"	1	December,	"	2621
1860	23	Junij,	"	1522
1862	30	Oktober,	"	2930
1863	12	Maart,	"	736
"	11	Junij,	"	1834
1864	26	Januarij,	"	258
"	6	April,	"	913
"	13	Mei,	"	1236
"	26	November,	"	3156
1865	16	Augustus,	"	2040
"	25	September,	"	2389
1866	22	April,	"	1124
"	27	"	"	1100
"	5	Junij,	"	1385

1866	31	Oktober,	No. 2467
"	21	November,	" 2655
"	15	December,	" 2800
1867	28	Februarij,	" 460
"	18	Mei,	" 1240
"	15	Junij,	" 1440
"	3	Oktober,	" 2505
"	18	"	" 2622
"	24	"	" 2648
"	13	November,	" 2817
"	22	"	" 2898
1868	7	Julij,	" 1486
"	29	September,	" 2294
1869	14	Juuij,	" 1071
1870	26	Augustus,	" 1557

Idem No. 4.

1861	21	Oktober,	No. 2678
1862	25	Julij,	" 2072
"	25	Julij,	" 2073
1868	16	Julij,	" 1382
"	16	"	" 1383

Idem No. 5.

1862	8	Augustus,	No. 2216
------	---	-----------	----------

Idem No. 6.

1849	24	Mei,	No. 712/288
------	----	------	-------------

Idem No. 7.

1850	27	Julij,	No. 847
1854	26	April,	" 662
1854	26	"	" 663
1855	21	Augustus,	" 1535
1857	29	Oktober,	" 2236
1860	14	Maart,	" 665
"	19	December,	" 3114
1864	1	April,	" 861
1865	13	Oktober,	" 2551
"	13	November,	" 2868
"	19	Augustus,	" 1234
1869	24	December,	No. 3592/93
1870	17	Oktober,	" 1929

Idem No. 8.

1845	13	Oktober,	No. 1349
------	----	----------	----------

1845	21	Oktober,	No. 1412
1846	9	Mei,	" 821
"	25	"	" 927
"	23	November,	" 2144
1847	24	Augustus,	" 1666
"	26	Oktober,	" 1969
"	3	December,	" 2136
1848	21	April,	" 506
"	26	"	" 571
"	22	Junij,	" 801
"	22	"	" 802
"	17	Oktober,	" 1381
1850	7	December,	" 1384
1852	1	Julij,	" 764
1853	23	September,	" 850
1854	15	April,	" 613
"	15	September,	" 1485
1856	21	November,	" 2087
1860	19	December,	" 3113
1863	4	November,	" 3122
1866	17	Augustus,	" 1902
1868	3	Januarij,	" 23
"	15	Junij,	" 1381

Idem No. 9.

1847	26	Julij,	No. 1548/2
1849	19	Maart,	" 385
1854	10	November,	" 1134
1857	8	Augustus,	" 1609
1858	15	Mei,	" 970
1867	23	Januarij,	" 160
"	3	Augustus,	" 1876
"	3	"	" 1877

Idem No. 10.

1848	19	November,	No. 1502
1858	16	Augustus,	" 1604
1863	14	November,	" 3214

Idem No. 11.

1864	3	Junij,	No. 1383
------	---	--------	----------

Idem No. 12.

1859	12	November,	No. 2439
------	----	-----------	----------

Idem No. 13.

1865	22	December,	No. 3235
------	----	-----------	----------

Idem No. 14.	1868 6 Junij, " 1321
1854 10 November, No. 1134	" 18 " " 1356
1867 7 " " 2786	Idem No. 10.
<i>Orders voor den Militair Geneeskun-</i>	1865 15 Mei, No. 705/1209
<i>digen Dienst van 1871.</i>	Idem No. 11.
No. 5.	1846 2 November, No. 1977
1869 25 Januarij, No. 267	" 23 December, " 2326
" 25 Februarij, " 633	1857 29 Oktober, " 2236
1870 7 Januarij, " 31	1858 24 Februarij, " 375
Idem No. 6.	1865 27 November, " 3001 α
1870 2 Augustus, No. 1414	1869 8 Junij, " 1745
Idem No. 7.	1870 30 " " 1178
1854 25 April, No. 652	Idem No. 13.
Idem No. 8.	1856 14 Augustus, No. 1464
1865 28 December, No. 3290	1858 5 Augustus, " 1535
1870 2 Mei, " 727	1860 26 Maart, " 756
Idem No. 9.	1869 13 Julij, " 2070
1867 7 September, No. 2214	" 24 Junij, " 1804
	Idem No. 14.
	1859 19 Maart, No. 528

C

BLADWIJZER VAN DE IN DIT WERK BEHAN- DELDE VOORSCHRIFTEN.

<i>Reglement op den Militair Genees- kundigen Dienst.</i>	Artikel.	§
Artikel.	§	
1	1—24	
2	25	
3/4	11	
5/6	2	
7/8	1	
9	10	
10	15	
11	121	
12	122	
13	88	
14	16	
15	6	
16	18	
17	213c	
18	19	
19	12	
20	13	
21/22	20	
23/24	88	
25	89	
26/27	141	
28	29—30a	
29	29	
30/31	30b	
32	35	
	Artikel.	§
	33	32e—34a
	34	34d
	35	32a
	36	32b
	37	55
	38	32d
	39	33
	40/41	31a, 158a
	42	31b
	43	30b, 31c
	44	31c
	45	31f
	46	31f, 57
	47	31d—31g
	48	49b—71—85
	49	51f
	50/51	46
	52	91
	53/54	94
	55	95
	56	98
	57	100c
	58	100a
	59	103b
	60	100b
	61	93, 157a
	62	157b
	63	109a

Artikel.	§	<i>Algemeene Orders.</i>	
		A. O.	§
64	92		
65/68	213		
69	154	1833, No. 6, § 2	216
70	155	1834 " 2 " 5	118 ^a
71	156 ^a	" " 5 " 7	118 ^b
72	156 ^{b/c}	1835 " 14 " 4	153
73	156 ^b	1836 " 3 " 7	150 ^a
74/76	162	" " 11	212 ^c
78/80	163	1838 " 3 " 3	211 ^k , 212 ^f
81	164	" " 5 " 6	71
82	164—165	1839 " 4 " 9	129
83	165	1841 " 1 " 1	211 ^g
84	166	" " 2 " 8	151 ^b
85	168	1842 " 4 " 2	82
86	156 ^d —171	" " 8	196/197
87/88	157 ^a	1843 " 3 " 4	215
89	155	1844 " 4 " 4	109 ^b
90	32 ^c , 157 ^e	" " 5 " 4	218
91	157 ^g	" " 6 " 3	45 ^a
92	157 ^f	1845 " 2 " 8 ^c	198 ^a
93	157 ^h	" " 3 " 8	217
94	159	1846 " 4 " 6	88—117
95	158 ^b	" " 6 " 5	93
96	160	" " 8 " 2	97
97	161	1847 " 2	17
98	167	" " 5 " 8	108 ^b
99/101	172	1848 " 4 " 4	195
102/104	173	1849 " 3 " 6	73
105	174	" " 4	147 ^a
106	178	" " 7 " 3	219
107/108	175	1850 " 8 " 1	83
109/110	178	1851 " 7 " 5	108 ^b
111	191 ^c	1853 " 10 " 1	149, 211 ^c
112/117	179	1857 " 18	52
118	180	1858 " 4	210, 215
119	181	1860 " 13 art. 5	5
120	182	" " " " 21	5
121	183	" " " " 23/25	7
122	184	" " " " 26	3
123	185	" " " " 30	4
124	186	" " " " 46 § 3	152
125/127	187	1861 " 33	221
128/132	188	" " 59	85
133/134	189	1862 " 16 " 5	88
135	190	" " 37	100 ^d -101
		" " 52	27
		" " 60	87 ^a
		1863 " 18	104 ^b

A. O.	§
1863 No. 21	211c
" " 30	212b
" " 40	25
" " 43	151e
" " 51	1-10-14
" " 52	207
1864 " 17	151d
" " 23	127
1865 " 31	129
" " 32	85
1867 " 21	93
" " 34	93
" " 35 § 15	142
" " " " 17	147b
" " " " 18, 31	36
" " 43	165-168-179- 181-183-184- 185-189-191b- 191c
" " 50	191f
" " 53	45b
1868 " 9	78
" " 15	55-55g B
" " 22	191f
" " 23	131
" " 52	34b
" " 57	223
1869 " 2	119c
" " 9	49a-78
" " 14	151a-211d
" " 15	211b
" " 21	194
" " 27	223
" " 29	224
" " 38	224
" " 41	209
" " 46	27
" " 57	26
1870 " 2	207i-208
" " 46	206 213b
" " 59	211c
" " 67	136
" " 72	222
" " 88	88
" " 95	147b
" " 114	223
" " 123	193
" " 136	143
" " 137	149

A. O.	§
1870 No. 144	119b
" " 145	76
" " 146	212c
" " 152	68
" " 155	126
" " 156	74-115
" " 158	107c
" " 163	215
" " 164 § 56-59	93-102
" " " " 57-58	157c
" " 173	103a
" " 179	191d/c
" " 184	69
" " 193	B
" " 199	105
" " 209	B
" " 221	B
1871 " 12 § 12	191i/k

Orders voor den Militair Geneeskundigen Dienst.

Jaar.	Nummer.	§
1870	No. 1	147b
"	" 2	37
"	" 3	191
"	" 4	205
"	" 5	204
"	" 6	134
"	" 7	213c
"	" 8	213d
"	" 9	213f
"	" 10	39
"	" 11	B
"	" 12	146
"	" 13	B
"	" 14	B
1871	" 1	176
"	" 2	139
"	" 3	B
"	" 4	171
"	" 5	212c
"	" 6	B
"	" 7	210
"	" 8	212c
"	" 9	212d
"	" 10	225c
"	" 11	215

Jaar.	Nummer.	§	<i>Reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie.</i>	
1871	No. 12	191 _g	Artikel.	§
"	" 13	B	23	114
"	" 14	191 _h	26	118 _d
<i>Algemeen Reglement van Administratie.</i>			29	119 _d
Artikel.	§		53	118 _e
4	116-196		48	112
182	42-43		102	96
239	203		103	110
248/51	195		104	100 _c
253	195		105	96
254	198		106	107 _h
257 _{a/b}	198		107	113
491	28-85		166	107 _i
492	49 _a		170	107 _a
493	63		171	107 _b
496	50-64		175	107 _d
500	65		<i>Reglement op den Inwendigen dienst der Kavallerie.</i>	
501/2	66		Artikel.	§
503	67		74	196
505	68		68	197
506	55 _g		80/86	202
508	55 _b		<i>Reglement op den Garnizoensdienst.</i>	
510	55 _e		Artikel.	§
511	55 _d		269	135
513	55 _d		276/78	88
515	55 _d		279	107 _e
516	58		298/99	109 _c
518/19	81		<i>Reglement van Krijgstucht</i>	
521	51 _e		Artikel.	§
526	55 _c		5	75
527	70 _a		<i>Rechtspleging bij de Landmagt.</i>	
528	71-85		Art. 99 § 132 en VAN DER HOUT	
529	70 _b		pag. 205 — Zie § 133.	
530	70 _c			
531	70 _d			
532	70 _e			
533	51 _{a/b}			
534	51 _d			
535	51 _e			
547	169			
556	51 _i			
561	55 _c			
563	48			
586	121			
593	107 _f			
595	107 _g			

Instruktie voor den provoost geweldiger.

Art. 6/8 § 107j
 " 38 " 107k

Staatsblad van Nederl. Indie.

Jaar.	Nummer.	§
1829	73	78
1838	2	191a
1848	27	78
1854	10	45b
1857	111	191a
1864	96	157d
1866	98	191b
"	151	191a
1867	106	191b
1868	12	2
1870	168	81
1871	9	192

Bijblad op het Staatsblad.

No.	§	No.	§
311	210	1045	152
315	137	1346	99
388	61	1465	150b
433	22		

Publikatien.

4 September 1839 § 201
 12 Maart 1846 " 200

Koninklijke Besluiten.

29 Maart 1817 § 191
 13 Januarij 1854 No. 64 " 210
 5 Sept. 1859 " 36 " 2
 17 Januarij 1868 " 3 " 2
 5 Sept. 1870 " 10 " 81

Gouvernementsbesluiten.

Jaar.	Nummr.	Dagteek.	§
1846	6	27 Dec.	225
1852	15	9 April	103a
"	1	15 Julij	101

Jaar. Nummer. Dagteek. §

1854	8	5 Aug.	99
1857	5	24 Jan.	101
1858	12	2 Nov.	60-B
1859	22	26 Sept.	63
"	7	31 Okt.	2-173-187
1860	2	1 "	157d
1862	23	2 Maart	3
"	3	11 "	23
"	3	15 "	2
"	52	7 Aug.	63
"	50	20 Sept.	63
"	2	25 Nov.	4
1864	11	14 Jan.	93
"	22	24 Febr.	B
"	40	9 Sept.	203
1867	36	14 "	4
1868	2	28 Junij	45c
"	10	11 Julij	84
1869	8	2 Jan.	B
"	8	27 Maart	86
1870	22	7 Junij	20-141
"	25	7 "	23
"	9	1 Okt.	157d
"	4	7 Nov.	81
"	12	15 "	182
"	17	4 Dec.	125

Dispositien van het Departement van Oorlog.

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1858	46	30 Sept.	41
1859	1	25 Junij	104c
"	1	8 Sept.	104d
1860	1	11 Jan.	104a
1862	30	30 Julij	104f
1864	6	25 Okt.	130
"	8	28 Dec.	90
1865	7	11 Sept.	191i
"	10	5 Dec.	8
"	18	27 "	106
"	19	30 "	89
1866	65	30 April	151c
"	10	13 Dec.	89
1867	2772	29 Nov.	79
1869	37	19 Aug.	100
"	2	17 Nov.	88
1870	kabinet	13 Junij	9

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1870	16	11 Julij	9
"		14 Aug.	40
"	11	1 Okt.	40
"	40	24 Nov.	220
"	10	26 Nov.	120

*Cirkulaires.*a. VAN HET DEPARTEMENT
VAN OORLOG.

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1858		5 Okt.	110
1865	30	13 Sept.	85
1869	137/8/c	16 Julij	181
	V afd.		

b. VAN DEN PROKULEUR GENERAAL
BIJ HET H. G. VAN N. INDIE.

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1860	1126/3007	12 Okt.	138

c. VAN DEN CHEF OVER DEN G. D.

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1854	1520	22 Sept.	99
	(G. B. 5 Aug. 1854, No. 8.)		
1858	2303/2146	17 Dec.	60
	(G. B. 2 Nov. 1858, No. 12.)		
1859	1336	1 Julij	104c
	(Disp. D. v. O. 25 Junij 1859,		
	1e b. No. 1.)		
1861	2062	12 Aug.	51k
1862	2137	20 Aug.	104f
	(Disp. D. v. O. 30 Julij 1862,		
	1e b. No. 30.)		
1863	1833	11 Junij	51g
1865	2322	16 Sept.	85
	(Cir. D. v. O. 13 Sept. 1865		
	2e b. No. 30.)		
1865	3340	31 Dec.	89
	(Miss. D. v. O. 30 Dec. 1865,		
	No. 19.)		
1865	3341	31 Dec.	104e
1866	2824	17 Dec.	89

(Miss. D. v. O. 13 Dec. 1866,
3e b. No. 10.)1867 2986 2 Dec. 79
(Miss. D. v. O. 29 Nov. 1867,
3e b. 2772.)

1868 592 25 Maart 71

d. VAN DEN HOOFDINTENDANT DER
MILITAIRE ADMINISTRATIE.

Jaar.	Nummer.	Dagteek.	§
1845	281	19 Feb.	51h
1862	3	21 Aug.	86
1864	22	31 Aug.	59
"	46	12 Okt.	80
1866	26	30 Okt.	48
1867	2925/B.	16 Mei	
	(Apostil)		78
1868	7200/9	9 Nov.	191f

Tarieven.

Nummer	§
5	43
23	124
37	111 118c 119f
37bis	53
39	63
40/41	55d
40/41 A B C	§ 56
42	54
45	87f

Missive's

a. VAN DEN 1STEN GOUV. SEK.

1868 29 Julij No. 1322 § 211h

b. VAN DEN DIREKTEUR DER GENIE.

1868 23 April No. 2362/24 § 27.

c. VAN DEN CHEF OVER DEN G. D.

1870 29 Sept. No. 1138 § 119g

1871 31 Jan. " 210 " 177

d. DEPARTEMENT VAN OORLOG.

1864 11 Jan. No. 16 § 212c

e. APOSTIL D. v. O.

1868 24 Aug. No. 2636 § 211i

D

AANDUIDING DER GEBEZIGDE VERKORTINGEN.

- R. M. G. D. Reglement op den militair geneeskundigen dienst. Algemeene order 1861, No. 18.
- A. O. Algemeene order.
- K. B. Koninklijk besluit.
- G. B. Gouvernementsbesluit.
- BB. Bijblad op het Staatsblad voor Nederl. Indie.
- B. Bijvoegsel en verbeteringen.
- Disp. K. L. Dispositie van den kommandant des legers.
- D. v. O. Departement van oorlog (of militair departement M. D.)
- R. I. D. Reglement op den inwendigen dienst der infanterie.
- R. G. D. " " " garnizoensdienst.
- A. R. Algemeen reglement van administratie der Landmagt.
- Circ. Chef G. D. Circulaire van den chef over den geneeskundigen dienst.
- „ H. I. " " " hoofd-intendant der militaire administratie.
- O. M. G. D. Order voor den militair geneeskundigen dienst.
- R. v. K. Reglement van krijgstucht.
- A. H. Apostil van den Hoofd-intendant.
- I. v. h. houden v. A. Insp. Instruktie voor het houden van algemeene inspektien.
- P. I. v. h. houden v. adm. Insp. Provisioneele instruktie voor het houden van administratieve inspektien.
- I. v. d. Prov. Gew. h. d. Landm. Instruktie voor den provoost geweldiger bij de Landmagt in N. I.
-

E

ALPHABETISCH REGISTER.

A.

§		Pag.
180	<i>Aankoop</i> van artikelen in Indie	253
53	<i>Aardewerk</i> . (tarief 37bis)	78
213a	<i>Achtste afdeeling</i> van het R. M. G. D.	310
48	<i>Administratief beheer</i> — verantwoordelijkheid van officieren van gezondheid ten opzichte van — in de hospitalen	71
213c	<i>Administratief jaarlijks verslag</i>	316
" e	" " " " van den chef	320
38/145	<i>Afkeuring van militairen</i>	65/225
184	" " bedorven artikelen	255
191e	" " geneesmiddelen, utensilien en instrumenten	268
207f	<i>Afschriften</i> van dienststukken	294
191f	<i>Afschrijven</i> van goederen	271
108	<i>Afstraffing</i> met rietslagen	182
108a	" " " daarbij moet een officier van gezondheid van het garnizoen tegenwoordig zijn	182
108b	" " " wijze van	182
210	<i>Agenda</i> , klapper en index	302
117	<i>Aktieve dienst</i> . geschiktheid voor —	186
103a	" " engagement —	175
103b	" " reëngagement —	176
104a	" " herkeuring —	176
24	<i>Algemeen begrip</i> van den militair geneeskundigen dienst	44

§		Pag.
211a	<i>Algemeene berigten</i> betreffende den militair geneeskundigen dienst	303
207g	<i>Ambtsbetrekking</i> — aanduiding van — in brieven	294
121	<i>Ambulancen</i>	191
76	<i>Amfioen.</i> — verbodsbepalingen tegen	133
171	<i>Apotheken.</i> algemeen voorschrift	243
207	<i>Archieven</i>	292
107	<i>Arrestlokalen.</i> (zie provoosten)	179

B.

§		Pag.
113	<i>Baden</i> —daarbij moet een officier van gezondheid tegenwoordig zijn enz.	185
225	<i>Bataviaasch genootschap van K. en W.</i>	336
83	<i>Bedieningspersoneel.</i> — organisatie	147
84	" formatie	150
85	" beheer en gezag over —	150
69	<i>Begravenis</i> van inlandsche militairen	127
B.	<i>Behoeftigen</i> mogen niet in ziekenzalen worden opgenomen.	340
1	<i>Benoeeming</i> van officieren van den geneeskundigen dienst.	1
192	" " paardenartsen	281
97	<i>Bentingdienst.</i> regeling van diensten bij —	171
104b	" keuring	176
104c	" herkeuring	177
104d	" zesmaandelijksche herkeuring	177
146	" bestemming voor — door geneeskundige kommissien	225
216	<i>Bepalingen.</i> bekendheid met en stipte opvolging	331
207e	" aanhaling van —	294
75	<i>Beschonken personen</i>	132
5	<i>Bevordering</i> van officieren van den geneeskundigen dienst.	4
193	" " paardenartsen	281
51f	<i>Besmettelijke zieken:</i> — fournitures van —	76
11	<i>Bestuur</i> over den geneeskundigen dienst	34
211c	<i>Binnenlandsch verlof</i> aanvraag tot —	304
53	<i>Blikwerk</i> (tarief 37 bis) —	78
212e	<i>Boekwerken.</i> — opgëaf van verlangde boekwerken voor de militair geneeskundige bibliotheek	310
118b	<i>Borstlappen</i> het dragen van door militairen — verboden.	187
111	<i>Brancards</i> — gebruik bij epidemieën	185
54	<i>Brandstoffen</i> (tarief 42)	83
57	<i>Brood</i> — keuring van — door den off. v. gez. der wacht —	102

§		Pag.
107c	<i>Brood</i> — verstrekking van — aan met provoost of eachot gestraften.	180
52	<i>Buikbanden</i> verstrekking van aan rekonvalescenten	77
124	" " " " te velde	194
110	<i>Buikzieken</i> , moeten zich dadelijk melden.	184
14	<i>Buitenposten</i> — verblijf op —	35
45d	<i>Buitenzorg</i> — evacuatie van rekonvalescenten —	69
211k	<i>Bureaumeubilair</i> — aanvraag	306
212f	" " " " verantwoording	310
27	<i>Bijbouwingen</i>	46
207d	<i>Bijlagen</i> . Behandeling van —	293

C.

§		Pag.
147	<i>Certifikaten. Geneeskundige</i>	226
147a	" " " " model	226
147a	" " " " omschrijving van de invulling.	226
150a	" " " " voor binnenlandse verloven.	228
151a	" " " " voor verlof naar Europa	229
151b	" " " " " " " " model.	230
151c	" " " " " " " " bij dringenden spoed	230
153	" " " " af te geven onder presentatie van eede	232
211d	" " " " Indiening van —	304
15	<i>Chef over den G. D.</i> verantwoordelijkheid aan het D. v. O. —	35
16	" " " " " " verhouding tot het D. v. O. —	36
16	" " " " " " bevoegdheid tot zelfstandig handelen	36
18	" " " " " " in te dienen periodieken	36
19	" " " " " " korrespondentie met zijn ambtgenoot in Ned.	36
209	<i>Cirkulaires</i> — uitvaardiging van — verboden	301
30b	<i>Clinisch onderwijs</i>	56
22	<i>Civiele geneesheeren</i>	38
211f	<i>Conduitelijsten</i>	305

D.

§		Pag.
118c	<i>Dekens Wollen.</i> verstrekking van	187

§		Pag.
32f	<i>Dieët.</i> voorschriften	60
29	<i>Dienst</i> bij groote hospitalen	56
46	" " garnizoenshospitalen	69
78	" " ziekenzalen	133
91	" " garnizoenen	167
121	" te velde	191
20	" direktie van den — op Java en buitenbezittingen.	37
132	" geregteijk geneeskundige —	209
96	<i>Diensten.</i> vrijstelling van —	170
207k	<i>Dienststukken.</i> regtstreeksche behandeling —	298
207l	" " behandeling door tussehenkomst van andere autoriteiten.	298
207n	" " verzending	300
207j	" " onderteekening —	297
208	" " spoedige behandeling	301
30b	<i>Dirigerende officieren van gezondheid</i> — toezigt op den dienst. Clinisch onderwijs, en hulp aan binnenkomende zware zieken.	56
55f	<i>Distributie</i> van spijzen	87
31f-57	" " Surveille door den off. v. gez. der waecht	59—102
157f	<i>Dosis</i> — bij twijfel omtrent de voorgeschreven — van geneesmiddelen	237
119g	<i>Drinkwater</i> — algemeen voorschrift —	189
135	<i>Duelwonden.</i> pligt van den geneesheer bij de behande- ling van —	214

E.

§		Pag.
137	<i>Eed</i> geneeskundige —	215
182	<i>Eisch</i> — uit Nederland	254
212c	<i>Emplacementstaat</i>	308
103a	<i>Engagement</i> voor aktieven dienst	175
103e	" " <i>staten.</i> invulling van —	178
212a	<i>Epidemie-rapport</i>	307
125	<i>Esmarch'sche</i> driehoek	194
55g	<i>Eten</i> — gezamenlijk van lijders 1e klasse	87
39	<i>Evacuatiën</i> en <i>Evacuatietaat</i>	65
42	" " transportmiddelen —	67
43	" " geleider	68
44	" " te velde	68

§		Pag.
45	" naar gezondheidsgestichten	68
127	<i>Expeditie-rapporten</i>	195
5	<i>Examina</i>	4
7	" oproeping en toelating	5
8	" " geen definitieve overplaatsing	6
B	" aanmelding	339
9	" voorbereiding	7
10	" reglement op het afnemen	7

F.

§		Pag.
168	<i>Flesschen</i> — overtollige —	242
2	<i>Formatie</i> — van het korps officieren van gezondheid en militaire apothekers	2
193	" " " " paardenartsen	281
48	<i>Fournituren</i> maximum voor de militaire ziekengestichten	71
78	" " " ziekenzalen	139
51e	" gemerkt S en V, niet aan andere zieken verstrekken	76
51f	" van besmettelijke zieken	76
51g	" zuivering van nitras argenti vlekken	76
51k	" nog bruikbare niet tot verband bezigen	77
118	" voor de troepen	186
118e	" " " " reiniging van —	186
49	" toezigt op de reinheid der — in zieken- gestichten	74

G.

§		Pag.
91	<i>Garnizoensdienst.</i>	167
120	" te Weltevreden	189
77	<i>Garnizoens-hospitalen</i>	133
27	<i>Gebouwen.</i> Voorgestelde verbeteringen —	46
3	<i>Gedetacheerde officieren van den G. D.</i> — diensttijd —	3
212d	<i>Gedragstalen</i> van militaire schrijvers en militairen bij den pharmaceutischen dienst geëmployeerd	308
207p	<i>Geheimhouding</i> van dienststukken	301
—	<i>Geneeskundige certifikaten</i> — Zie Certifikaten	

§		Pag.
93	<i>Geneeskundige hulp. Vrije</i> — verleenen van — . . .	168
141	<i>Geneeskundige kommissien. Samenstelling</i> — . . .	223
142	" " opzenden van militairen voor — . . .	223
39	" " " " " " — uit de ziekengestichten . . .	65
143	" " verklaring van den korpsehef. . .	224
145	" " afkeuring van militairen . . .	225
146	" " aanwijzing van beendingdienst. . .	225
147a	" " geneeskundig certificaat . . .	226
147b	" " " " invulling van — . . .	226
148	" " keuring van hospitaal soldaten, wegens wangedrag . . .	228
149	" " overplaatsing van mindere milit. . .	228
150	" " Binnenlandsehe verloven . . .	228
151	" " Verloven naar Europa — . . .	229
152	" " nonaktiefstelling wegens ziek- te van off.	231
225c	<i>Geneeskundige Vereeniging</i> in N. I.	337
32	<i>Geneeskundige visite</i> — in de hospitalen — . . .	59
94	" " bij de garnizoenen	169
98	" " in de militaire gevangenis	171
99	" " bij vaste koelies	172
	<i>Geneeskundige visitatien. Zie</i> Visitatien	
32b	<i>Geneesmiddelen</i> — voorschrijven van —	60
32c-157e	" Verzuimen in het gereedmaken —	60-237
156b	" bewaring	234
156d	" toezigt op de toebereiding.	234
157e	" gereedmaking —	237
157b	" vrij gebruik —	235
157c	" voor het personeel der militaire verkenningen.	236
157d	" voor den eiviel geneeskundigen dienst.	236
157g	" aflevering	238
157h	" persoonlijke distributie door den apotheker.	238
158b	" gereedmaking van tusschentijds voor- geschrevene	239
162	" verantwoording —	240
191	" " toelichting op de verantwoording	258
163	" aanvraag —	240
164	" suppletoire aanvraag	241
165-191k	" ontvangst	241-279

§		Pag.
53	<i>Houtwerken</i> tarief 37bis	79
53	<i>Huisraad</i> tarief 37bis	78
78	" maximum — voor de ziekenzalen	140
211e	<i>Huwelijksaanvragen</i>	305
72	<i>Hygienische</i> voorschriften	130

I.

§		Pag.
23	<i>Indeeling</i> van de officieren van den G. D.	38
88	<i>Inspektien</i> over de ziekingestichten	160
90	" " Kampong Makasser	166
27	<i>Inspektien</i> jaarlijksche — voorgestelde verbeteringen bij- bouwingen enz. — op	46
89	<i>Inspectie-rapporten</i>	165
33	<i>Instrumenten</i> — bewaring	61
176	" verstreking tegen betaling.	250
177	" keuring vóór de aflevering	251
191e	" afkeuring.	268
191h	" opzending van reparabele —	277
171	" onderhoud en schoonmaken —	247
207o	<i>Java-Courant</i> — insertien in — zijja officieel	301

K.

§		Pag.
51h	<i>Kabaaijen</i> — aan zieke vrouwen	77
45e	<i>Kampong Makasser</i>	69
90	" " inspektie over	166
118a	<i>Kapotjas</i> — dragen van —	186
103	<i>Keuring</i> van militairen	175
103a	" " " engagement.	175
103b	" " " re-engagement	176
105	" " pupillen.	178
106	" vergoeding bij onnaauwkeurige —	178
179—191h	" van ontvangen geneesmiddelen.	252-279
177	" " instrumenten.	251
203	" " remonte paarden	288
169	<i>Kisten-pak-overtollige</i> —	242
191i	" vermaken van	279
28	<i>Klassifikatie</i> der ziekingestichten	53
63	" der lijders	113

§		Pag.
50	<i>Klasse</i> lijdens verpleegd naar de —	74
48	<i>Kleeding</i> . Maximum — voor hospitalen	72
78	„ „ „ ziekenzalen.	139
49b	„ toezigt op de reinheid — door D. Off. van Gez.	74
118e	„ reiniging van — der troepen.	187
51g	„ zuivering van nitras argenti vlekken	76
223	„ voor de officieren van den G. D.	335
224	„ Dragen van burger —	335
40	<i>Klimaatverandering</i> voor zieke militairen.	67
41	„ „ „ schepelingen	67
141	<i>Kommissien</i> — geneeskundige. Zie Geneesk. kommissien.	223
221	„ vrijstelling van	335
222	„ in Nederland	335
119g	<i>Kookwater</i>	189
119d	<i>Koperen Kookgereedschappen</i> — gebruik. —	188
207	<i>Korrespondentie</i> — algemeen voorschrift. —	292
36	<i>Krankzinnigen</i>	62
147	„ invulling van certifikaten betreffende. —	227
81	<i>Kwartiermeesters</i> belast met het administratief beheer der ziekingestichten.	145

L.

187	<i>Laboratorium scheikundig</i> —	256
188	„ „ werkzaamheden.	257
189	„ „ verantwoording.	257
190	„ „ driemaandelijksche opgave. —	259
51i	<i>Lappen</i> tot verband	77
119f	<i>Leksteen</i> . —	180
73	<i>Lektuur</i> voor de zieken	131
62	<i>Levensmiddelen</i> — voorwaarden van levering.	103
51a	<i>Ligplaatsen</i> . zindelijkheid enz.	75
51d	„ van overledenen	76
118d	<i>Linnen</i> . opbergen van vuil — door de troepen.	187
119c	<i>Liebig's vleesextract</i> . verstrekking —	188
128b	„ „ „ te velde.	196
63	<i>Lijders</i> . specificatie (tarief 39) der.	111
64	„ 1ste en 2de klasse afzonderlijk verplegen.	125
37	„ langer dan een jaar onder geneesk. behandeling	63
68	<i>Lijken</i> . welke ter begrafenis worden opgenomen	127
69	„ van inlandsche militairen — begrafenis van	127
B	„ aangifte van —	340
34a	<i>Lijkopening</i> — verrigten van —	61

§		Pag.
34b	<i>Lijkopening</i> — gevallen waarin zij verboden is	61
34d	" — inschrijven. —	62
133	<i>Lijkschouwing</i>	210

M.

§		Pag.
67	<i>Manschappen</i> herstelde — der Zcemagt —	126
109	<i>Marschen</i> . tegenwoordigheid van een officier van gez.	183
109c	" regeling van —	184
119b	<i>Menage's der troepen</i> — verbetering —	187
	<i>Menagemeeester</i> . Zie Hospitaalmeester.	
82	<i>Militaire ambtenaren</i>	147
86	<i>Militairen</i> gedetacheerd bij den pharm. dienst.	151
212d	" " " " " " " " gedragstaat	308
87	<i>Militaire schrijvers</i>	152
87a	" " aanvulling en indeeling	152
87b	" " bevordering	155
87c	" " ontslag.	155
87d	" " bestrafing.	156
212d	" " gedragstaat	308
87f	" " formatie (tarief 45)	158
109	<i>Militaire wandelingen</i> tegenwoordigheid van een off. v. gez.	183
109b	" " regeling van —	183
219	<i>Militaire kommandanten</i> — verhouding tot chefs van dien- sten op de buitenbezittingen	332
220	" " opleggen van straffen aan officieren door — jonger in ancienniteit of lager in rang.	334
116	<i>Monsteringstaat</i> door den officier v. gez. te teekenen	186
212b	<i>Mouvementrapport</i>	308

N.

§		
225	<i>Natuurkundige Vereeniging in N. I.</i>	336
32e-215	<i>Nota van aantekeningen</i> aan het ziekbed.	60-328
213c-215	" " " voor het administratief verslag.	319-328
207b	<i>Nummer, datum, enz</i> van dienststukken	292

O.

§		Pag.
213b	<i>Oefeningen</i> . theoretische en praktische — der off. v. d. G. D.	311
13	<i>Ondergeschiktheid</i> , volgens den militairen regel.	35
188	<i>Onderzoekingen</i> . sehcikundige —	257
207c	<i>Onderwerp</i> slechts één — in een en dezelfde brief.	293
4	<i>Ontslag</i> van officieren van den geneeskundigen dienst.	3
192	" " paardenartsen	281
35	<i>Operatie</i> — verrigten van —	62
71	<i>Orde</i> in de ziekestichtten.	130
131	<i>Overlijden</i> te velde.	207
	<i>Overplaatsing</i> van officieren van den G. D. Zie Verplaatsing.	
149	" " mindere militairen	228

P.

195	<i>Paarden</i> . behandeling van zieke —	282
196	" ziekenstal. —	284
197	" wekelijksche visitatie	285
198	" afkeuring —	285
199	" doode — schouwing.	286
200	" " begraven	286
201	" met besmettelijke ziekten <i>niet</i> naar de algemeene wedplaats brengen.	287
202	" marschen. —	287
203	" remonte en op paardenvend. aangek. — keuring.	288
192	<i>Paardenartsen</i> . opleiding en daaraan verb. voorwaarden.	281
193	" bevordering. formatie. organieke indeeling.	281
204	" zijn verpligt tot rapp. aan den D. off. v. G.	289
205	" jaarl. verslag enz. van behandelde zieke paarden	289
206	" wetenschappelijke oefening en	291
45a	<i>Pelantoengan</i>	68
212	<i>Periodieken</i>	307
212a	" epidemierapporten.	307
212b	" mouvementrapport	308
212c	" emplacementstaat	308
212d	" gedragstaat van mil. schrijvers en mil. bij den pharmaceutischen dienst geemploijeerd.	308
212e	" verlangde boekwerken	310
212f	" verantwoording — bureaumeubilair.	310

§		Pag.
213	<i>Periodieken. Wetenschappelijke</i> —	310
213a	" " achtste afd. v. h. R. M. G. D.	310
213b	" " oefen. v. de off. v. d. G. D.	311
213e	" " jaarl. administratief verslag.	316
213d	" " ziekenrapporten	319
213e	" " jaarl. verslag v. d. chef over den geneeskundigen dienst.	320
213f	" weerkundige waarnemingen	320
214	" recapitulatie der in te dienen —	326
25	<i>Permanente gebouwen.</i> verbeteringen aan —	45
29	<i>Personeel Vast</i> — bij de groote hospitalen.	56
105	<i>Pupillen.</i> keuring —	178
154	<i>Pharmaceutische dienst</i> bij groote hospitalen. Verantwoor- delijkheid van dir. off. v. gezondh.	233
155	" " uitoefening —	233
156	" " pligten van den eerst a.w. apoth.	234
156e	" " bewaren van vergiften	234
157a	" " recepten, die aangenomen moe- ten worden	235
159/160	" " dagelijksche relevé's	239
161	" " maandelijksche "	239
162-191	" " opmaken der verantwoording van geneesmiddelen	240-258
166	" " bedorven of verloren art. uit den voorraad	242
167	" " bewaren van recepten en ziekenl.	242
168	" " bewaren van flesschen	242
169	" " verstrekkingen — door de hos- pitaal-adm.	242
170	" " apotheek meubilair	243
171	" " algemeen voorschrift betreffende de militaire apotheken	243
172	" " bij garnizoenshospitalen	249
188	<i>Preparaten.</i> Chemische —	257
34c	" Pathologisch-anatomische —	61
92	<i>Praktijk civiele</i> — door officieren van den garnizoensdienst.	167
217	" " door den chef en dir. off. v. gez. op Java.	331
74-115	<i>Privaten.</i> In hospitalen en kampementen	131-186
6	<i>Proces-verbaal.</i> van afgelegd examen	5
215	" " van overgave en overname van den dienst.	327
139	" " van geregteijk scheikundige onderzoek.	216

§		Pag.
191e	<i>Proces-verbaal</i> van afkeuring van geneesmiddelen enz.	269
10—B	" " van afgelegden eed als examiner —	11-339
179-191k	" " van ontvangen geneesmiddelen .	252 279
136	" " bij zelfmoord	215
131	" " " overlijden te velde	207
63	<i>Prostituées.</i> opname in militaire ziekingestichten .	112
107	<i>Provoosten</i> (en arrestlokaleu.)	179
107a	" " gevangenkamer voor onderofficieren .	176
107b	" " soldaten in provoost of cachot	179
107c	" " verstrekking van brood	180
107d	" " vuur, licht en rooken verboden — .	180
107e	" " visitatie —	180
107f	" " reiniging van het linnen der arrestanten —	181
107g	" " luchten der fouritures " " .	181
107h	" " scheren der provoostanten.	181
107i	" " visitatie van zieke arrestanten	181
107j	" " reinheid der arrestlokaleu	181
107k	" " overlijden van een arrestant. —	182

R.

157a	<i>Recepten</i> welke aangenomen moeten worden	235
167	" " drie jaren te bewaren	242
103b	<i>Re-engagement</i>	176
104a	" " voor aktieven dienst	176
104b-c-d	" " " bentingdienst	176
104f	" " strafregister inzien bij —	178
104e	" " <i>staten</i> invulling	178
103b	" " de garnizoens geneesheeren belast met de keuring (zie keuring.)	
191d	<i>Regularisatieu</i> , in den boezem van het D. v. O.	266
226	<i>Reis en verblijfkosten.</i>	337
211h	<i>Rekeningen</i> voor den lande	306
211i	" " " het D. v. O.	306
211b	<i>Rekesten.</i>	303
132	<i>Rekwisitie</i> door regter-kommissaris.	209
	<i>Relevé's.</i> (Zie pharmaceutische dienst.)	
207i	<i>Renvooi.</i>	295
	<i>Rietslagen.</i> Zie <i>afstrafing.</i>	

§	Pag.
173 <i>Rijksmagazijn van geneesmiddelen</i>	249
174 " " " " verantwoordelijkheid van den administrateur.	250
171-175 " " " " verstrekkingen .	243-250
178-191i " " " " verzending van genees- middelen	251-277
179 " " " " ontvangst van genes- middelen uit Europa.	252
180 " " " " aankoop van artikelen in Indie	253
181 " " " " verantwoording .	253
182 " " " " eisch uit Nederland .	254
183 " " " " driemaandelijksche op- gave van gebroken en verbruikte artikelen.	254
184 " " " " afkeuring van bedorven artikelen	255
185 " " " " opnemng —	255
186 " " " " de administrateur van — belast met de veri- fikation der verant- antwoordingen van ge- neesmiddelen	256
80 <i>Rijst</i> extra voor kataplasmen — bij kleine ziekengestichten.	144
55d <i>Rijstwater</i>	86

S.

51h <i>Sarongs</i> — aan vrouwen	77
207a <i>Schrift, inkt, papier</i> enz. bij korrespondentie	292
45b <i>Sindanglaija</i>	68
112 <i>Slapen op den grond</i> — verboden	185
63 <i>Specifikatie</i> der lijdens	111
B. <i>Specifikatie</i> , van in het <i>recueil</i> behandelde bepalingen .	345
207o <i>Staatsblad</i> , verordeningen in, zijn officieel	301
B. <i>Sterfgevallen</i> — aangifte —	340
220 <i>Straffen</i> van officieren door militaire kommandanten —	334
211g " opgelegde — berigt van —	305
71 " van zieken	130
100c <i>Syphilis</i> wekelijksehe visitatie	173
101 " maatregelen bij daarmede besmette militairen.	174
102 " bij het personeel der militaire verkenningen .	175

T.

§		Pag.
48	<i>Tabel</i> maximum fournitures en kleeding . . .	72
B.	" " " " " wijziging — .	340
43	Tarief No. 5	68
124	" 23	194
111-118c-119f	" 37	185
53	" 37 bis	78
63	" 39	113
56	" 40/41 A. B. C.	88
54	" 42	83
87f	" 45	158
140	" van deklaratiegelden bij scheikundige onderzoekingen	218
55d	<i>Thee</i> — in de ziekestichten —	86
79	" in de ziekenzalen.	144
65	<i>Toelage</i> , uitbetaling der — aan hospitaal personeel	126
42	<i>Transportmiddelen</i> bij evaeuatiën	67
129	<i>Transportschepen</i> — verzorging van zieken a/b van	197
71	<i>Tucht</i> in de ziekestichten	130

U.

191e	<i>Utensilien</i> , afkeuring van	268
191g	" overtollige —	274

V.

121	<i>Velde te</i> — dienst. Veldhospitaal en ambulansen	191
122-123	" " " veldapparaat	191
124	" " verstrekking van buikbanden	194
125	" " " " een verband driehoek.	194
128	" " voeding — verstrekking van Liebigsvleesextract	196
126	" " evaeueren —	194
127	" " expeditierapporten	195
129	" " transportschepen	197
130	" " ziekschepen	198
131	" " overlijden te velde.	207
32d	<i>Verbanden</i> aanleggen —	60

§		Pag.
51i	<i>Verbandlappen</i>	77
51k	<i>Verbandlinnen</i> geen buikbare fouritures — tot	77
156c	<i>Vergiften</i> , bewaring van	234
54	<i>Verlichtingsmiddelen</i> tarief 42	83
150	<i>Verloven</i> — binnenlandsche —	228
150a	„ model certificaat	228
150b	„ herstellings-oord.	229
151	„ naar Europa	229
151d	„ „ „ niet aan hen wier terugkomst niet gewenscht wordt	231
151e	„ „ „ niet verleend bij misbruik van sterken drank	231
17	<i>Verplaatsingen</i> kennisgave	36
21	„ op de buitenbezittingen	37
51b	<i>Verschooning</i> algemeene en buitengewone	75
169	<i>Verstrekkings</i> door de hospitaal administratie	242
31e	<i>Verwonden</i> — aanteekening in het wachtregister.	58
	<i>Veterinaire</i> dienst. Zie paardenartsen	
100	<i>Visitatien</i> geneeskundige	172
100a	„ „ bij aankomst uit Europa	172
100b	„ „ van rekruten —	173
100c	„ „ wekelijksche —	173
100d	„ „ bij aan of terugkomst van militairen	173
167	<i>Visitelijsten</i> — drie jaren te bewaren	242
134	<i>Visum repertum</i>	211
55	<i>Vleesch</i> — keuring van — door den off. v. der wacht	102
62	<i>Voeding</i> . Levering van levensmiddelen	103
56	„ tarieven 40/41 A. B. C.	88
78	„ in ziekenzalen	142
55a-B	„ voorschrijven van voedingsmiddelen	85-340
55b	„ toezigt op het voorgeschrevene	86
55c	„ pligt van spijsverzorger en hospitaalmeester	86
55d	„ toebereiding — thee-rijstwater	86
55e	„ distributie van soep	87
55f	„ tijd van distributie	87
57	„ toezigt op het vleesch en brood	102
119	„ der troepen	187
119b	„ verbetering der menage's	187
119c	„ verstrekking van Liebig's-vleesch-extrakt	188
119g	„ drink- en kookwater	189

§		Pag.
	<i>Ziekenoppassers.</i> Zie hospitaal personeel . . .	
213d	<i>Ziekenrapporten</i> van off. van gezondheid . . .	319
205	" van paardenartsen . . .	289
130	<i>Ziekenschepen</i> . . .	198
196	<i>Ziekenstal</i> , voor paarden — . . .	284
78	<i>Ziekenzalen</i> dienst bij — . . .	133
79	" voorschrijven van thee . . .	144
136	<i>Zelfmoord</i> of poging daartoe. . .	125

ERRATUM.

Pag. 258. staat: laboratium, lees. laboratorium.

